

Fragmenta in Jeremiam

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΞΗΓΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΕΡΕΜΙΑΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

64.740

Λεκτέον τίς ἡ προφητεία καὶ πότε ἤρξατο, καὶ πότε πέπαυται, καὶ τίνας ἔνεκεν ἔληξεν· καὶ τί λαβεῖν ἔστιν ἐκ ταύτης ἐν τῷ βίῳ ὠφέλιμον. Προφητεία τοίνυν, τὸ λέγειν, ἢ καὶ τυπικῶς δεικνύναι τὰ προλαβόντα, καὶ ὄντα, καὶ ἐσόμενα. Λόγος γάρ ἐστιν, ἢ πρᾶγμα πρὶν γνωσθῆναι προαγορευῶν τὰ πράγματα. Ἐπεὶ καὶ διὰ πράγματος πρᾶγμα σημαίνεται. Τύποι γὰρ ἦσαν τοῦ μέλλοντος ὁ ὄφις ὁ χαλκοῦς, ὁ ἄμνος ὁ ἐν Αἰγύπτῳ, Ἰσαὰκ προσαγόμενος. Προφητεία γὰρ ταῦτα, τὴν δὲ αἰτίαν οὐκ ἔχουσι, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἐζεκιὴλ ἐκβαλλομένου διὰ τοῦ τοίχου ἴσ. καταβαλλομένου τοὺς τοίχους. Ἔχει γὰρ τὴν αἰτίαν. Δεῖ μέντοι τοὺς τύπους καὶ τοῖς τότε χρησίμους εἶναι ὡς ἐπὶ τοῦ ὄφεως, καὶ τοῦ ἄμνου. Προλέγουσι δὲ οἱ προφήται οὐκ ἐρωτώμενοι μόνον κατὰ τοὺς ἔξω, τὸ δὲ πλεῖστον ἀφ' ἑαυτῶν. Λέγονται γὰρ καὶ παρ' ἐκείνοις ὁμωνύμως προφήται. Διὸ καὶ 64.741 Παῦλός φησιν· Εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης; Ἐκάλουν δὲ προφήτας καὶ τοὺς ἱερέας Αἰγύπτιοι. Καὶ καθόλου τῶν προφητειῶν, ἡ μὲν ἐστὶ πνευματικὴ, ἡ δὲ διαβολικὴ, ἡ δὲ μέση τούτων φυσικὴ τίς ἢ τεχνικὴ, ἡ δὲ τετάρτη κοινὴ καὶ δημῶδης. Τῆς μὲν οὖν πνευματικῆς προηγουμένως μὲν τοῖς ἀγίοις μέτεστι, δι' οἰκονομίαν δὲ καὶ τοῖς μὴ τοιοῦτοις, ὡς τῷ Ναβουχοδονόσωρ, καὶ Φαραῶ, καὶ Βαλαάμ, καὶ Καϊάφα· τῆς δὲ διαβολικῆς τοῖς τούτου μόνον θεραπευταῖς· αὐτοὶ γὰρ οἱ ἀλευρομάντις, καὶ ἡ διὰ τῶν μορίων μαντευομένη Πυθία, καὶ ἡ διὰ τοῦ δρυὸς ἡ Δωδωνίς ἰέρεια, καὶ ἡ διὰ σπλάγχχνων, καὶ πτήσεως, καὶ κλαγγῶν, συμβόλων τε καὶ παρμῶν, καὶ κληδόνων, καὶ βροντῆς, καὶ χειρῶν, μυῶν τε καὶ γαλῆς, καὶ τρυσμῶν καὶ ὤτων ἤχου, καὶ σώματος παλμῶν, καὶ χαλίκων, ράβδων τε καὶ φλοιῶν, διὰ νεκρῶν τε καὶ γαστρῶν, ὀνομάτων τε καὶ ἄστρον, καὶ φιαλῶν, μυρίων τε ὄσων τοιοῦτων. Ἡ γὰρ δι' ὀνειρῶν καὶ παρ' ἡμῖν διὰ κατοχῆς καὶ αὐτῆ. Ἡ δὲ πρόγνωσις αὐτοῖς, οὐ δι' ἀρετῆς ὡς ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τινος κακοτεχνίας· κάκεῖνοι μὲν περὶ χρημάτων, καὶ νόσων, καὶ πολέμων μαντεύονται, μηδεμιᾶς ζητουμένης αὐτοῖς ἀρετῆς, ἢ κακίας· παρ' ἡμῖν δὲ διορθώσεως ἡθῶν ἕνεκα, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολῆς. Κάκεῖνα μὲν ἐκβῆναι δεῖ, ταῦτα δὲ οὐ πάντως. Τί γὰρ ὄφελος προρρήσεως ἐπ' ὠφελείᾳ ψυχῶν λεγομένης, ὅτε πάντως ἔσται τὰ θεσιζόμενα, μηδεμίαν ἐκ τοῦ ἐφ' ἡμῖν μεταβολὴν ἐνδεχόμενα; Θεὸς γὰρ προλέγων, καὶ τὴν λύσιν ὑποτίθεται τῶν δεινῶν, εἰ μεταγνῶναι βουλοίμεθα. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ καὶ τῆς προφητείας τὸ κέρδος. Μὴ μεταβαλλομένων δὲ πάντως γίνεται. Ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τισὶν ἀληθεύσαντες, ἐν τοῖς πλείστοις διήμαρτον. Καὶ οἱ μὲν ὀργάνων δέονται, καὶ τόπων, καὶ καιρῶν, καὶ ἐπὶ χρήμασι λέγουσι· Θεὸς δὲ τούτων ἀπήλλακται. Τοιαύτη μὲν γὰρ ἢ τε θεία καὶ διαβολικὴ προφητεία. Φυσικὴ δὲ ἡ τῶν ἀλόγων· χελιδόνες γὰρ χελιδόνων, καὶ γεράνων γεράνοι, καὶ μύρμηκες ἐπιόντος χειμῶνος αἰσθάνονται, ἐχῖνοί τε καὶ ἀλκύνες, φύσει τοῦτο κτησάμενοι. Ἡ δὲ τεχνικὴ προφητεία παρὰ ἰατροῖς, καὶ συμβούλοις, καὶ κυβερνήταις· οἱ μὲν γὰρ ἀρρώστιας, οἱ δὲ λύσεις τούτων προλέγουσιν· οἱ δὲ πνευμάτων μεταβολὰς, οἱ δὲ τοῦ μέλλοντος συνέσει καταστοχάζονται. Ἔστι δὲ καὶ κοινὴ, καὶ δημῶδης τοῦ μέλλοντος γνῶσις, οἷον ὅτι μετὰ τρεῖς μῆνας ὁ χειμῶν· πάντες

γὰρ ἔχουσι τὰς ἐκ περιόδων προρρήσεις. Οὐδὲν οὖν μέγα καὶ προρρήσιν ἔχειν καὶ γνῶσιν καὶ δαίμονας, ὅπου καὶ μύρμηκες ἔχουσι τὰς ἐκ περιόδων προρρήσεις, καὶ δεινοὶ τοῦ μέλλοντος ἄνθρωποι στοχασταί· ἀλλ' οὐχ ὡς πάντως ἢ πάντα εἰδέναι. Ἐπεὶ καὶ ὁ διάβολος προεφήτευσεν τοῦ γινώσκοντος καλὸν καὶ πονηρὸν, καὶ ἐγένετο. Καὶ πάλιν ὁ Βαλαάμ προεἶπεν, ὅτι Πόρνας στήσον, καὶ προδοθήσεται δι' αὐτῶν ὁ Ἰσραήλ· καὶ γέγονεν 64.744 οὕτως. Τοῦτο δὲ στοχασμὸς, μᾶλλον δὲ προρρήσεις μὴδὲν παράδοξον ἔχουσαι· καθάπερ ἐπὶ Χριστοῦ, τὸ κηρυχθῆναι τὸ Εὐαγγέλιον· τὸ, Οὐ μὴ μείνη λίθος ἐπὶ λίθον. Καὶ μετ' ὀλίγον· Τὸν μακάριον Ἰερεμίαν ὡς τῶν ἄλλων σαφέστερόν φασι δεῖν πρὸ τῶν ἄλλων ἀναγινώσκεσθαι. Καὶ οὐ θαυμαστὸν, εἰ τῶν προφητῶν οἱ μὲν ἀσαφεῖς, οἱ δὲ καὶ σαφέστεροι· ὅπου καὶ ἑνὸς τῆς θείας Γραφῆς, ἔσθ' ὅτε συγγράμματος, τὰ μὲν ἀσαφῆ, τὰ δὲ σαφῆ, καὶ τῶν ἑνὸς ἀνδρὸς συγγραμμάτων τὰ μὲν οὕτως, τὰ δὲ ἐκείως, καθάπερ ἐν Ψαλμοῖς ἀποστόλων τε Ἐπιστολαῖς, καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ Κυρίου ῥημάτων. Καθόλου γὰρ ἀσάφεια γίνεται ἢ διὰ τὴν φύσιν τῶν ὑποκειμένων, ξένων ὄντων πρὸς ἀκοὴν, ὡς ἐπὶ τῆς σκηνοποιίας, καὶ τῆς παρὰ Ἰεζεκιήλ κατασκευῆς τοῦ ναοῦ· ἢ παρὰ τοὺς ἀκούοντας, ἢ ἀσυνέτως διακειμένους. Διόπερ ὁ Χριστὸς τὰς παραβολὰς ὡς ἐπίτηδες ἀσαφῶς εἰρημένας. Καὶ μετ' ὀλίγον. Γίνεται δὲ πάλιν ἀσάφεια καὶ παρὰ τὴν τοῦ λέγοντος ιδιότητα, ἐπιβρεπῶς ἔχοντος πρὸς τὴν τοιάνδε ἀπαγγελίαν. Καὶ ἐπὶ τῶν προφητῶν τὸ Πνεῦμα τὰ νοήματα μόνον ἔλεγεν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ ῥήματα· αὐτοὶ δὲ λοιπὸν ἔφραζον ιδιωτικῶς. Οὐ γὰρ ὡς ἀκινήτοις ἐκέχρητο, καθάπερ ἢ τῶν δαιμόνων ἐπίπνοια· τὰ δὲ λεχθέντα γινώσκοντος ἠβούλετο, καὶ μετὰ τῆς οἰκείας γνώμης ἅπαντα λέγειν· Οὐ πᾶνμα ποιήσει Κύριος, ἐὰν μὴ ἀποκαλύψῃ τοῖς δούλοις αὐτοῦ τοῖς προφήταις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἰερεμίας ὁ τοῦ Χελκίου ἐκ τῶν ἱερέων. Ἐκ τῆς εἰς τὸν προφήτην Ἰερεμίαν ἐρμηνείας. Τὸν μὲν χρόνον, καθ' ὃν προεφήτευσεν ὁ μακάριος προφήτης Ἰερεμίας, καὶ ἀπὸ ποίου βασιλέως ἤρξατο, καὶ εἰς ποῖον προφητεύων ἐτελεύτησε, σαφῶς ἐν τοῖς προοιμίοις τοῦ προφήτου ἔστι μαθεῖν. Πᾶσαν δὲ τὴν προφητείαν κατὰ τῶν δύο ποιεῖται φυλῶν, ἤδη τῶν δέκα αἰχμαλώτων γενομένων ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου. Ποικίλην δὲ τινὰ τὴν προφητείαν ἔστιν ἰδεῖν· τοῦτο μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν παραδειγμάτων αὐτοὺς ἐλέγχει, ὡς ὅταν λέγῃ· Ἴδε τὰς ὁδοὺς σου ἐν τῷ πολυανδρίῳ· τοῦτο δὲ ἀπὸ τινων παρ' αὐτοῦ τοῦ προφήτου γενομένων, ὡς ὅταν λαμβάνῃ τὸ περιζῶμα, καὶ τὰ ἀκόλουθα ποιῇ, καὶ τὸν βίκον, ὃν ἔκλασε κατὰ πρόσωπον τοῦ λαοῦ, μήνυμα τῆς ἀπωλείας τοῦ πλήθους, καὶ τοὺς κλοιοὺς οὓς περιέθετο. Πολλὴν δὲ τινὰ δυσχέρειαν ἐν τοῖς χρόνοις τοῖς αὐτοῦ ἔσχε, πάντων ἤδη εἰς ἀσέβειαν ἐκκλινάντων, καὶ ἱερέων ἀνθισταμένων, οἷος ἦν ὁ Σοφονίας, καθ' οὗ καὶ φαίνεται λέγων, καὶ τινων τῶν ἐν τέλει ὄντων· καὶ πάλιν πρὸς τὸν Πασχῶρ ἀποτεινόμενος, καὶ βασιλέων ἠκιστα δεχομένων τὴν παραίνεσιν. Ποιεῖται δὲ τὸν 64.745 ἔλεγχον οὐκ ἀπὸ τῶν πραγμάτων μόνον, τὰς ἀσεβείας λέγων σαφῶς· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τινων εὐπειθῶν ἀνδρῶν υἱῶν Ἰωναδάβ, υἱοῦ Ῥηχάβ, ὧν κατὰ σύγκρισιν δείκνυσι παρανόμους τοὺς Ἰουδαίους. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ χεῖριστα φαίνεται πεπονθῶς, τοῦτο μὲν ὑποπτος ἐπὶ τῆς προδοσίας γινόμενος, τοῦτο δὲ ἐν δεσποτηρίῳ κατακλειόμενος, τοῦτο δὲ ἐν λάκκῳ βορβόρου βαλλόμενος. Ταύτης ἔνεκεν τῆς αἰτίας εὐθύς ἐν ἀρχῇ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ὁ Θεὸς παρέξει τὴν ἰσχύ· προλέγων μὲν αὐτῷ τὰ δεινὰ, ἐπαμύνει δὲ ἐπαγγελλόμενος. Λέγει καὶ κατὰ τῶν ἐθνῶν, πρὸς ὠφέλειαν οὐ μόνον Ἑβραίων,

ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐκείνων καθ' ὧν λέγει, ἵνα ὀρώντες τὴν ἔκβασιν πείθονται, ὁ Δεσπότης ἀπάντων ἐστὶν ὁ Θεός. Προφητεύει δὲ καὶ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ λαοῦ, καὶ ἀριθμὸν ἐτῶν τῆς αἰχμαλωσίας τίθησι. Τέλος δὲ καὶ Θρήνους ποιεῖται, καὶ παραίνεσιν δι' ἐπιστολῆς τίθησι πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀποικίᾳ τυγχάνοντας· ἐν ἧ' ἐλέγχει καὶ τῶν εἰδώλων τὸ μάταιον, καὶ Δεσπότην τῶν ἀπάντων δεικνύει τὸν Θεόν. Τὸ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ ὃ ἐγένετο ἐπὶ Ἱερεμίαν. Τὸ μὲν ὄνομα Ἱερεμίας, ὡς καὶ ἡ Βίβλος φησὶ, τὴν δὲ φυλὴν Λευίτης, τὴν δὲ πατρίδα Ἀναθωθίτης, τὴν δὲ χώραν ἐν Βενιαμείμ κατῴκει, ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ γένους. Ἐκ τῶν ἱερέων. Τοῦ δικαίου καὶ θαυμαστοῦ. Ἐπεὶ καὶ ἄλλοι τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν ἔλαβον, ἐπὶ δικαίων τὰς προφητείας ἐποιοῦντο. Ὅρα· καὶ προειδῶς ὁ Θεὸς μηδὲν ὠφελουμένους αὐτοὺς, τοὺς προφήτας ἔπεμπε· οὐ μικρὸν γὰρ ἐκ τούτου καρπούμεθα. Ἴνα γὰρ μὴ λέγοι τις· Καὶ τί τὸ ὄφελος; ὡσανεὶ καὶ ἰατρῶ προειδότι τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου, μέμφοιτό τις παραμένοντι μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς· οὐ γὰρ ἐνέλιπε πάντα παραινῶν καὶ συμβουλευῶν. Ἀλλὰ τίνας ἔνεκεν ἐπὶ τοῦ δικαίου καὶ εὐσεβοῦς ταῦτα ἔπασχον; ὅτι τῆς ἀμαρτίας ἐτίγγον δίκην τῶν Μανασσῆ πεπραγμένων ἐν τεσσαράκοντα ἔτεσιν. Τὸ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο ἐστὶ προγραφή τοῦ βιβλίου· μηνύει δὲ, τίνας παῖς, ὅτι Χελκίου· καὶ ποίας ἀξίας, ὅτι ἱερεὺς, καὶ ποῦ κατοικῶν, ὅτι ἐν Ἀναθῶθ, καὶ ποίας φυλῆς, ὅτι ἐκ τῆς Βενιαμίν. Ῥῆσις δὲ, καὶ λόγος, καὶ ὄρασις, καὶ λῆμμα ταυτὸν ἐστὶ. Ῥῆμα δὲ ἐγένετο οὐ διὰ φωνῆς, ἀλλ' ὅτι σαφέστερον λέγουσα ὄρασις, ὡς ὄραματος γεγονότος. Τί βούλεται τὸ ῥῆμα τοῦτο; Τί κατασκευάζει; Ὁ δῆμος φονῶν ἦν. Ἡσαΐας πρισθεὶς ἦν, ἐλαθεὶς Ἀμὼς, Ζαχαρίας καταχωσθεὶς· ἐγγυμναζόμενοι τοῖς αἵμασι τοῖς προφητικοῖς, καθάπερ κύνες αἱμάτων γευόμενοι, λοιπὸν τῆς τοιαύτης ἐδίψων τροφῆς· εἰς θυμοὺς ἑαυτοὺς μεταβάλλοντες, οὐπω οὐκ ἀπέστησαν. Ἔδει 64.748 πολλοῦ τῷ προφήτῃ καὶ μεγάλου φρονήματος εἰς τοιοῦτον ἐμπηδῶντι δῆμον. Ὡς ἐγενήθη λόγος Θεοῦ. Καὶ τοῦτο τῆς προγραφῆς. Μηνύει δὲ καὶ ἐπὶ ποίου βασιλέως ἤρξατο τῆς προφητείας, καὶ κατὰ ποῖον καιρὸν. Ἐπειδὴ γὰρ δίκαιος ἦν Ἰωσίας, καὶ ὀρθὴν εἶχε τὴν γνώμην περὶ τὴν εὐσέβειαν, οὐκ ἠδύνατο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ γνῶναι τὸ καλὸν πάντων εἰς ἀσέβειαν ἐκκλινόντων τῶν αὐτοῦ προγόνων, καὶ μάλιστα κομιδῇ νέος παραχθεὶς τὴν βασιλείαν· ἀπὸ τρισκαιδεκάτου ἔτους τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὠκονόμησεν ὁ Θεὸς προφητεύειν τὸν Ἱερεμίαν, ἵνα ἐκ τῶν ἐλέγχων τοῦ προφήτου τὴν περὶ τὸ καλὸν σπουδὴν δείξῃ ἑαυτοῦ ὁ βασιλεύς. Οὐ διεληλυθότων γοῦν πέντε ἐνιαυτῶν περιττὴν τοῦ ναοῦ σπουδὴν ἔσχεν. Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωακὶμ υἱοῦ Ἰωσία. Καὶ τοῦτο τῆς προγραφῆς. Μηνύει δὲ τοὺς βασιλεῖς, ἐν οἷς προεφήτευσεν. Τὸ δὲ· Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωακὶμ υἱοῦ Ἰωσίου, μηνύει, ὅτι ἐδείχθη μὲν προφήτης, καὶ πνευματικῆς ἠξιώθη χάριτος ἐπὶ τοῦ Ἰωσίου. Τοὺς δὲ πάντας τούτους λόγους ἀπὸ Ἰωακὶμ ἀρξάμενος ἐποιήσατο. Τότε γὰρ μάλιστα ἐδέοντο παραινέσεως. Εἰ γὰρ τὸν χρόνον μόνον, καθ' ὃν ἤρξατο προφητεύειν, σημαίνει ἐβούλετο, ἢρκει τοῦ Ἰωσίου ἡ μνήμη· εἰ δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς εἰπεῖν ἠθέλησεν, ἐφ' ὧν προεφήτευσεν, ἔδει καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας θεῖναι. Ὅστε δῆλον ὡς τοῦτο μηνύει, ὡς ἤρξατο μὲν ἐπὶ Ἰωσίου, οὐ πολλῶν δὲ λόγων, οὐδὲ σφοδρῶν ἐδείχθη τὸ τηρικαῦτα, τοῦ τε κρατοῦντος ὄντος εὐσεβοῦς, καὶ τοῦ πλήθους ἐπομένου τῷ βασιλεῖ. Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς αὐτὸν λέγων. Αὕτη μὲν ἡ ἀρχὴ τοῦ βιβλίου, οὐχ αὕτη δὲ τῆς προφητείας ἡ ἀρχή. Ἐπειδὴ γὰρ ἅπαντες ἐξώκειλαν εἰς ἀσέβειαν, καὶ προφήται λοιπὸν οὐκ ἦσαν· ἠβούλετο δὲ τὸν δίκαιον ἀποστεῖλαι ἐπὶ τὸ τοῖς οἰκείοις λόγοις μεταβαλεῖν τοῦ λαοῦ τὴν περὶ τὴν ἀσέβειαν σπουδὴν. Πρὸ τοῦ σε ἐξελεθῆν. Οὕτω καὶ Παῦλος· Ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου, ἵνα· εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσι. –Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἐγὼ ὁ πλάσας σε ἐκ κοιλίας. Οὐ τῆς φύσεως τὸ ἔργον ἐστὶν, οὐ τῶν

ὠδίνων· Ἐγὼ πάντων αἴτιος. Ὡστε δικαίως ἂν ὑπακούσης ἐμοί, καὶ τῷ εἶναι παρασχόντι. Οὐ πρῶτον, ἡγίακά σε, ἀλλὰ πρῶτον, ἐπίσταμαί σε, καὶ τότε ἡγίακά σε. Ἐνταῦθα πρόγνωσιν ἔδειξεν. μετὰ τὴν πρόγνωσιν, τότε τὸν ὄρον. Ἐπειδὴ ἔγνωσεν σε, ἡγίακά σε. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος λέγει· Οὐκ προέγνω, καὶ προώρισεν. Οὐκ εἶπε πρῶτον, προώρισεν· ἀλλὰ, προέγνω, καὶ τότε, προώρισεν. Προφήτην εἰς ἔθνη τέθεικά σε. Εἰ γὰρ καὶ μὴ ἐξῆλθε τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ πολλὰ 64.749 περὶ τῶν ἐθνῶν προεφήτευσεν. Οὐχ ἀπλῶς αὐτὸν πέμπει· ἦδει γὰρ ὡς ἡ τοῦ καιροῦ δυσχέρεια ὀκνηρότερον αὐτὸν περὶ τὸ πρᾶγμα ποιήσει. Λέγει τοίνυν ῥήματα, ἀφ' ὧν προτρέπεσθαι αὐτὸν ἠδύνατο· Πρὸ τοίνυν τῆς γενέσεως ὠκείωσάμην σε· Τοῦτο γὰρ τὸ, ἐπίσταμαι. Καὶ διαπλασθέντα ἀφώρισα. Εἶτα ἐπειδὴ ἔστιν ἀφορισθῆναι, καὶ εἰς ἱερατείας, καὶ εἰς ἄλλας τινὰς ὑπηρεσίας, δεικνύς τοῦ ἀφορισμοῦ τὸ εἶδος, εἰς τοῦτό σε, φησὶν, ἀφώρισα, ὥστε προφητεῦσαι τῷ λαῷ. Ἔθνη γὰρ τὰς φυλάς λέγει. Διὸ ὁ μὲν παραιτεῖται, ὡς οὐκ ἀξιόπιστος ὢν πρὸς τοσοῦτους διαλέγεσθαι, καὶ μάλιστα πρὸς βασιλέας. Θεὸς δὲ θαρρύνει. Νεώτερος ἐγὼ εἰμι. Ὅρα τὸ ἄτυφον τῶν δικαίων, πῶς τὰ οἰκεῖα ἐλαττώματα ἀνάγραπτα ἀνατιθέασι. Τίς οὐκ ἂν ἐρυθρίασειεν τοῦτο γραφῆ παραδοῦναι; Ἀλλὰ καθαροὶ δόξης ἦσαν, καὶ φιλοτιμίας· καὶ εἴ τι εἶπον, καὶ εἴ τι ἤκουσαν, τοῦτο μετὰ πάσης ἀληθείας τεθείκασιν. Καὶ πάλιν· Ἴδου οὐκ ἐπίσταμαι λαλεῖν, ὁ προφήτης φησὶν· ἵνα ὅταν ἴδῃς αὐτὸν ῥητορεύοντα, καὶ πρὸς τούτους ἀποτείνοντα λόγους, μὴ τῆς ἐκείνου δυνάμεως νομίσης εἶναι τὰ ῥήματα. Προλαβὼν γὰρ ὠμολόγησεν, ὅτι οὐτε λαλεῖν ἐπίσταμαι. Ὁ ὢν. Ἐπέγνω τὸν προσδιαλεγόμενον. Οὗ δὴ χάριν αὐτὸν ἀπὸ τῆς προτέρας ὀνομάζει προσηγορίας. Ἐρομένου γὰρ ποτε Μωϋσέως, καὶ τὸ θεῖον ὄνομα μαθεῖν ἐθελήσαντος, εἶπεν ὁ Δεσπότης· Ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν. Μιμεῖται δὲ καὶ τὴν Μωϋσέως εὐλάβειαν, οὐκ ἀξιόχρεων εἰς τὴν προφητείαν εἶναι τὴν νεότητά λέγων. Ἄλλ' ὁ Δεσπότης αὐτῷ παρεγγυᾷ, μὴ προβάλλεσθαι εἰς παραίτησιν τὴν νεότητα, ἀλλὰ δράσαι τὸ κελευσθὲν, ἐξελαύνει δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ δέος. Μὴ λέγε, ὅτι Νεώτερός εἰμι. Ὅταν γὰρ ὁ Θεὸς ἐπιτάτῃ, ὁ τῆς φύσεως Δεσπότης, καὶ ἡλικία, καὶ ἀγλωττία, καὶ πάντα ὑπεξίσταται τὰ πάθη. Ἐγὼ κελεύω, καὶ νεότητα προβάλλῃ; Μὴ σκήπτου, μηδὲ προφασίζου, φησὶν. Μὴ φοβηθῆς. Ἐγὼ ἐντέλλομαι, καὶ σὺ φοβῆ; Ὅρα τὰ ἐκκλησιαστικά προανατυπούμενα. Ἴδου ἐγὼ ὑμᾶς ἀποστέλλω ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. Καὶ οὐκ εἶπον· Ποῦ πέμπεις; Εἶδες τὸ μέσον τῶν προφητῶν, καὶ τῶν ἀποστόλων; Ὅτι μετὰ σοῦ ἐγὼ εἰμι, τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε. Οὐκ ἄρα τοῦτο δείκνυσιν τὸ, εἶναι μεθ' ἡμῶν τὸν Θεόν, τὸ ἐξαιρεῖσθαι ἡμᾶς αὐτόν. Εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν προσέθηκεν· τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε. Ὡστε καὶ μὴ ἐξαιρούμενος, μεθ' ἡμῶν ἐστίν. Ἐπεὶ καὶ μετὰ τῶν μαρτύρων ἐστίν οὐκ ἐξαιρούμενος αὐτούς· καὶ μετὰ δικαίων ἐστὶ, συγχωρῶν αὐτοὺς ἀθλεῖν, καὶ μετὰ τοῦ Ἰωβ ἦν, ὅτε αὐτὸν ὁ διάβολος ἐπολέμει. Ἄλλ' οὐκ ἀπὸ τοῦ, Ἔσομαι μετὰ σοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε, ἔχεις ὄπλον ἄμαχον, καὶ ἀκαταγώνιστον συμμαχίαν. Μὴ φοβηθῆς. Τίς γὰρ ἐπὶ τῆς πέτρας 64.752 ἐστὼς, ρανίδα δέδοικεν ὑδάτων; τίς τὸν βασιλέα ἔχων ἐστῶτα μεθ' ἑαυτοῦ, φοβεῖται καὶ τρέμει; Καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ. Ταύτης τῆς αἰσθητῆς εἰκόνας ἐδέετο ὁ προφήτης, ἐπεὶ καὶ ὁ Χριστὸς τοῦτο ἐποίει· Ἐνεφύσησεν αὐτοῖς, καίτοι οὐκ ἐδεῖτο τοῦ ἐμφυσήματος· ἀλλ' ὑπὲρ πληροφορίας αἱ σωματικαὶ γίνονται εἰκόνες. Ἴδου καθέστηκά σε σήμερον. Καὶ μὴν ἄνω ἔλεγεν, Πρὶν ἢ σε ἐξελεθῆναι ἐκ μήτρας ἡγίακά σε. Πῶς οὖν ἐνταῦθα, σήμερον, λέγει; Ἐκεῖνο τῆ προγνώσει, τοῦτο τῆ ἐνεργείᾳ. Ἐκριζοῦν. Τοῦτο γεωργίας εἶδος ἄριστον, ὀρύσσειν τὰς ἀκάνθας. Ἄ μέλει προφητεῦειν, συντόμως ἔφη. Ἐκριζοῦν, τὸ τῆς πόλεως ἐξιέναι· κατασκάπτειν, τουτέστι τοῦ ναοῦ τὴν καταστροφὴν· καὶ ἀπολύειν, τοῦ πλήθους τὴν σφαγὴν· καὶ καταλύειν, τῶν οἰκείων τὴν ἀπώλειαν· καὶ ἀνοικοδομεῖν, τὴν

ἀνάκλησιν· καὶ μεταφυτεύειν, τὸ μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς γῆς κατοικεῖν. Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου. Τοῦ Χρυσοστόμου, ἄλλ. Ὀλυμπιοδώρου. Ταῦτα ἐκ διαλείμματος, ὅταν εἴπῃ· Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς με λέγων· οὐ γὰρ ἐφεξῆς, ἀλλ' ἐδίδου συνιδεῖν τὰ λεγόμενα. Βακτηρίαν καρυΐνην. Τὸ γὰρ ξύλον τοῦτο στερρόν, καὶ βαρὺ, καὶ πληκτικόν. Τίνος ἔνεκεν ταῦτα ἔβλεπον; Ὅτι τὰ πράγματα καὶ αἱ ὄψεις ἐναργέστεραι ἦσαν, καὶ μᾶλλον ἔπληττον τὸν ἀκροατὴν. Ἡ γὰρ ράβδος πληγῆς ἐστὶ σύμβολον. Προτρεψάμενος αὐτὸν ἐπὶ τὴν προφητείαν, καὶ διὰ τῆς ὀπτασίας μᾶλλον δυσωπεῖ. Τὸ δὲ καρυΐνην, ἀμυγδαλίνην τινὲς ἡρμήνευσαν. Ὁ δὲ Ἑβραῖος οὕτως ἔχει· Βακτηρίαν ἐργηγορυΐαν ἐγὼ ὀρῶ. Ἡ γὰρ ἐργήγορσις καὶ τὸ ἀμύγδαλον διὰ τῶν αὐτῶν ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ προφέρεται ῥημάτων. Ἐπάγει γοῦν· Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με, Καλῶς ἐώρακας· τουτέστιν, Οὐκ ἔτι αὐτοῖς μακροθυμῶ, ἀλλ' ἐπάγω τὴν ψῆφον. Ἐλαβε δὲ ἐκ μεταφορᾶς τῶν παρατηρούντων τοὺς ἀμαρτάνοντας, ἐπ' αὐτοφώρῳ αὐτοὺς εὐρισκόντων. Τινὲς καρυΐνην ἔφασαν, διὰ τὸ ἰσχυρὸν τῆς τιμωρίας, ἐωρᾶσθαι. Ὅτι μὲν οὖν τιμωρεῖται αὐτοὺς, ἐμήνυσε διὰ τούτων· τίνα δὲ τὸν τρόπον, ἐπάγει· Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐργήγορα. Ἐπειδὴ καὶ ὁ ὕπνος ἐπὶ Θεοῦ, μακροθυμία τίς ἐστίν· Ἔως πότε ὑπνοῖς, Κύριε; τουτέστιν Ἦδη ὑπεξέρχομαι. Οὐ πείθω ῥήματι, τῇ ὄψει τῆς ράβδου πεισθητι. Οὐ λέγω, ἀλλὰ ποιῶ. Καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Τὸ πρόσωπον, τουτέστιν ἡ ἔκκαυσις γίνεται τοῦ λέβητος. Καλεῖ δὲ λέβητα τὴν Ἱερουσαλήμ, ἔκκαυσιν δὲ τὴν συμφορὰν· ἀπὸ βορῆα δὲ, ἵνα μηνύσῃ τὴν τῶν Βαβυλωνίων ἔφοδον. 64.753 Τουτέστιν, ἐκεῖ ἐώρα, ἐκεῖ ἔβλεπον, ἐκεῖ ἐτέτραπτο. Τὸν θόρυβον, τὴν ζέσιν, τὴν ὀδύνην, τὸν τηγανισμόν διὰ τοῦ λέβητος δηλοῖ. Τοῦτο ἰατρεία μεγίστη, τὸ διαφυλάξαι τὸν κάμνοντα, φοβῆσαι, σωφρονίσει, ἐπαγαγεῖν διὰ τῆς ὄψεως αὐτῆς, καὶ ἀνασχεῖν, καὶ δοῦναι μετανοίας καιρόν. Οὔτε γὰρ ἂν ἐπήγαγεν εὐθέως, ὥστε μὴ ἀνελεῖν τὸν ἐκ τῆς μετανοίας καρπὸν· οὔτε ἀπέστη· ὥστε μὴ ἐκλύσαι τὸν φόβον. Ὅρᾶς οὖν ἕκαστον μεμετρημένον, καὶ ἐξ ἐναντίων τὸ φάρμακον συγκείμενον, οἷόν ἐστι ἐπὶ τῶν ἰατρῶν. Τί γὰρ ἔδει μὴ ἐπαγαγεῖν; ἀλλὰ ῥαθυμότεροι ἐγένοντο ἂν. Ἄλλ' ἐπαγαγεῖν; ἀλλ' οὐδὲν ἂν ἐκέρδανον. Διὸ καὶ ἀφίστησι, καὶ μηχανᾶται πιστὰ εἶναι διὰ τῆς ὄψεως, κατασειῶν τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ τὸ ἔμψυχον τοῦ λόγου δεικνύς. Διότι ἰδοὺ ἐγὼ συγκαλῶ. Τῶν βασιλέων τὸν πόλεμον δηλοῖ ἐνταῦθα, τὸν τῶν Βαβυλωνίων. Οὐχ ἓνα βασιλέα, ἢ δεύτερον, ἀλλὰ πάντας. Ὅρα πῶς ἐφίστησιν αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς, ὡς οὐδὲ πολέμου καὶ μάχης οὔσης, ἀλλ' ὡς ἐπὶ προκειμένην ἠκόντων ἀρπαγὴν, ὡς ἐπὶ δούλους ἐτοίμους, ὡς ἐπὶ ἀλόντας καὶ χειρουμένους. Δύο ἐνταῦθα γίνεται· ὥστε μηδὲ τούτους νομίσαι, ἐκείνους εἶναι τοὺς ἰσχυροὺς, καὶ πείθοντας, ἴσ. ἀλλὰ πειθομένους ὅτι ὁ Θεὸς πάντα ἄγει καὶ φέρει· ἵνα uideatur leg. κάκείνους ἵνα μὴ νομίσαντες, πάλιν αὐτόματον πόλεμον καὶ πολιορκίαν δηλοῦν, θήσωσι τοὺς θρόνους αὐτῶν οὐχ ὡς πολεμοῦντες, ἀλλ' ὡς ἀναπαυόμενοι. Καὶ λαλήσω πρὸς αὐτοὺς μετὰ κρίσεως. Μετὰ κρίσεώς μου διαλεχθήσομαι πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐλέγξας αὐτοὺς ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ, οὕτως αὐτοὺς τιμωρήσομαι. Τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. Οὐδὲ λέγω ἕτερον, ἀλλ' ὅτι ἀλλότριον· καὶ οὐδὲ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι προσεκύνησαν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν. Οὐδὲν οὕτως ἀνάξιον Θεοῦ, ὡς τὸ γενέσθαι· μάλιστα μὲν καὶ τὸ γενέσθαι, πολλῶ δὲ πλέον τὸ παρὰ ἀνθρώπων. Καὶ σὺ περιζῶσαι. Σύμπραξόν μοι, συνέργησόν μοι. Τί ἐστὶ τὸ περιζῶσαι; καθάπερ γὰρ ἰατρὸς μαθητῆ ἐπιτάττων πρὸς ἔργον μέγα· οὐ γὰρ ψιλὰ ἦν ῥήματα, οὐδὲ ἅπαξ εἰπεῖν ἔδει, οὐδὲ βραχεῖ χρόνῳ, τουτέστιν, Ἀνδρείος γενοῦ· παράταξίς σοι, μάχη καὶ πόλεμος οὐχ ὁ τυχόν. Καὶ ἀνάστηθι. Οὐχ ὅτι ἐκάθητο· πῶς γὰρ, τοιαῦτα ὀρῶν, καὶ τοιαῦτα ἀκούων; ἀλλὰ, Διέγειρον σαυτὸν, πρόσεχε τοῖς λεγομένοις, διπλῆς σοι δεῖ τῆς προσοχῆς, πρὸς τε τὰ

παρ' ἐμοῦ λεγόμενα, πρὸς τε τὸ ἐκείνοις διαπορθμεῦσαι. Ἐνταῦθα μὲν νηπτικῶς, ἐκεῖ δὲ ἀνδρικῶς. Καὶ πολεμήσωσί σε. Ὡστε ἐξ ὧν πάσχεις, βλάπτειν μᾶλλον τοὺς 64.756 ποιοῦντας, ἢ αὐτόν σέ τι ὑπομένειν ἄτοπον. ΚΕΦΑΛ. Β΄. Ἐμνήσθην ἐλέους νεότητός σου. Τὰς εὐεργεσίας αὐτῶν λέγει, οὐχὶ αὐτῶν ἐγκώμια. Ἐπειδὴ γὰρ εἶπε τὴν τιμωρίαν, ἵνα δείξῃ, ὅτι δικαίαν ταύτην ἐπάγει, λέγει ἅπαξ, καὶ δις, καὶ πολλάκις, Ἐμνήσθην ἐλέους νεότητός σου, τουτέστι τοῦ ἐλέους· οὐπὲρ ἀπεδειξάμην πρὸς σὲ νέαν οὖσαν ἐμνήσθην. Καθάπερ γὰρ ἡμεῖς περὶ τὰ παιδιά μικρὰ ὄντα πολλὴν ἔχομεν φιλοστοργίαν, ὅτε οὐπω παροξύνουσιν ἡμᾶς· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἐν ἀρχῇ, καὶ ἐν προομιῶις ὅτε ἀπὸ τῆς αὐτοῦ χάριτος ἔσωσε μόνης αὐτοῦς, καὶ οὐκ ἀπήτει τὰ παρ' ἑαυτῶν. Πλὴν ἔλεον ἐπιδείκνυται, ἄλλ' ὅμως εἰς λήθην αὐτὸν ἐποίησας ἐμπεσεῖν μετὰ ταῦτα. Τοῦ ἐξακολουθησαί σε τῷ ἀγίῳ Ἰσραήλ. Τουτέστιν, Ἐν τούτῳ ἔλεον ἐπεδειξάμην, ἐν τῷ ποιῆσαι ἐξακολουθησαί μοι, ἐν τῷ προηγεῖσθαί σου, ἐν τῷ ἀπιέναι καὶ προετοιμάζειν καταγῶγια ἐν γῆ μὴ σπορίμῃ· οὐχ ἀπλῶς ἐν ἐρήμῳ, οὐχ ὑπὸ ἀνθρώπων καταλελειμμένη, ἀλλὰ μηδέποτε δεξαμένη καρπὸν· ἐκεῖ ἠκολούθεις μοι. Ἅγιος Ἰσραήλ τῷ Κυρίῳ. Τουτέστιν, Ἐκεῖ σου προηγούμενη, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ σε ποιῆσαι, καὶ ἅγιον ἐμοί. Μέγα μὲν γὰρ καὶ ἅγιον εἶναι, ὅταν δὲ καὶ Θεοῦ ἅγιος εἶ, ἐννόησόν μοι.

Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τῶν λόγων τοῦ προφήτου τῶν πρὸς τὸν λαόν· ὡς γὰρ κρινόμενος πρὸς αὐτοὺς ἀπομιμήσκει τῆς ἰδίας εὐεργεσίας πείθων τὸν προφήτην, ὡς οὐκ ἀδίκως ἐκφέρει κατ' αὐτῶν τὴν ψήφον. Λέγει τοίνυν, ὅτι Ἄνωθεν πολλῆς τῆς παρ' ἐμοῦ κηδεμονίας ἀπήλαυσας. Νεότητα δὲ λέγει τὴν ἐν Αἰγύπτῳ διατριβὴν τοῦ λαοῦ, ὡς τότε ἐκλεγέντων παρὰ Θεοῦ. Τὸ δὲ, ἀγάπης τελειώσεώς σου, ἀντὶ τοῦ, Τελείως σε ἠγάπησα, πᾶσαν πρόνοιάν σοι νείμας· καὶ ἡ ἀπόδειξις ἀπὸ τοῦ ἐπαγομένου· Ἐν τῷ, φησὶν, ἐξακολουθησαί σε τῷ Ἅγίῳ Ἰσραήλ. Ἀντιτοῦ· Ἦνίκα ἐδεήθης μου πάσχων πάνδεινα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἐξήγαγόν σε καὶ ἠγούμην ὑποδεικνύς τὴν ὁδὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ παρῆχόν σοι ἄφθονον τῶν ἀναγκαίων τὴν χρεῖαν ἐν ἐρημίᾳ ἀτριβεῖ. Ἅγιος Ἰσραήλ τῷ Κυρίῳ. Τουτέστιν, ἀφωρισμένος τῷ Θεῷ. Οὕτω γὰρ λέγει καὶ ὁ Μωσῆς· Ὅτε διεμέριζεν ὁ Ὑψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὄρια ἐθνῶν, κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ, καὶ ἐγενήθη μερὶς Κυρίου λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ. Ἀπαρχὴ γεννημάτων αὐτοῦ. Τουτέστι τῶν ἀνθρώπων ἀπάντων, τῆς οἰκουμένης ἀπάσης, καίτοι καὶ οἱ ἄλλοι αὐτοῦ. Ὅπερ οὖν λέγεται πρωτότοκος, οὐ διὰ τὸ πρῶτος γενέσθαι, οὐ διὰ φύσιν· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἡ πρωτοτοκία ποιεῖ τὴν ἀγάπην· ἐνταῦθα δὲ ἡ ἀγάπη ἐποίησε πρωτότοκον εἶναι. 64.757 Τουτέστιν ἡ ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ οἰκεία, καὶ οὐ δύναται ἄλλως γενέσθαι. Οὕτω καὶ ὁ Ἰσραὴλ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν γενόμενος. Πάντες οἱ ἐσθίοντες αὐτὸν πλημμελήσουσι κακὰ ἐπ' αὐτοῖς. Οὐ μικρὸν καὶ τοῦτο δῶρον τὸ ποιοῦν τοὺς ἐχθροὺς ἀπόλλυσθαι τοὺς αὐτοῦ. Ὡς γὰρ ἀμαρτάνει ὁ τῶν ἀπαρχῶν γευόμενος, οὕτως καὶ ὁ εἰς σὲ πλημμελῶν. Διὰ τοῦτο πάλαι καὶ τὸν Φαραῶ ἐτιμωρησάμην, καὶ πάντας τοὺς ἐπανισταμένους· τὰ γὰρ παλαιὰ διηγείται. Τὸ δὲ, ἐσθίοντες, ἀντὶ τοῦ, φαγόντες, καὶ τὸ, πλημμελοῦσι, ἀντὶ τοῦ, ἐπλημμέλησαν. Ἀκούσατε λόγον Κυρίου, οἶκος Ἰακώβ. Ὁ θαρρῶν τοῖς ἑαυτοῦ δικαιώμασι, οὐ παραιτεῖται πολλοὺς εἶναι τοὺς ἀκροατάς. Ἀλλὰ καὶ σπουδάζει πανταχοῦ λαμπρὸν ἔχειν τὸ θέατρον, ὅπερ καὶ ὁ Θεὸς ποιεῖ, οὐκ ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄψυχα καλῶν, καὶ αἰρούμενος καὶ ἐπὶ τῶν ἔξω δικαστηρίων δικάζεσθαι. Ὁ βουλόμενος ἀκουέτω, διὰ τὸ περιφανὲς τῶν δικαίων· ὡς ὄγε ὑποπτέων ἀεὶ παραιτεῖται τοὺς δικαστάς. Τί εὔροσαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν ἐμοὶ πλημμέλημα; Τί λέγεις; μετὰ τῶσαυτην ἀπειλήν, μετὰ τῶσαυτον φόβον ἀπολογῆ; Ναί,

φησί. Τοιοῦτος γὰρ ὁ ἐρῶν· οὐκ ἀνέχεται μέχρι πολλοῦ φορτικὰ φθέγγεσθαι πρὸς τὸν ἐρώμενον· ἀλλὰ βαρέα ἄλλ. ἀβαρέα καὶ ἐντρεπτικὰ αὐτοῦ, μᾶλλον ἀλγῶν ἐπὶ τοῖς ἐκείνου κακοῖς. Τί εὐροσαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν ἐμοὶ πλημμέλημα; Τί τοῦτο; τοὺς πατέρας προσάγεις πρὸς τούτους ἔχων τὸν λόγον; ἵνα δείξῃ, ὅτι τούτους οὐ δι' ἐκείνους εὐεργέτησεν, ἀλλὰ δι' αὐτούς, ὃ μᾶλλον αὐτούς ὑπευθύνους ποιεῖ τῇ κολάσει. Ὅτι ἀπέστησαν μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων. Ὅρᾳς τὴν κατηγορίαν; οὐχ ἀπλῶς ἀπέστησαν, ἀλλὰ μακρὰν· πολὺ γὰρ ὄντως μακρὰν, ἀπὸ τῆς θείας φύσεως ἐκείνης ἐπὶ λίθους ἔλθειν. Οὕτω μακρὰν ὁδὸν ἐκάτερα ταῦτα τὰ πράγματά ἄλλ. πέρατά ἐστιν. Καὶ ἐματαιώθησαν. Τουτέστιν· Οὐδὲν εὔρον, καὶ οὐδὲ οὕτως ἀνέστησαν, οὐδὲ μετενόησαν. Πολὺ μῖσος τὸν εὐεργετοῦντα ἀποστρέφεσθαι, καὶ τοὺς βλάπτοντας αἰρεῖσθαι. Καὶ οὐκ εἶπαν· Ποῦ ἐστι Κύριος; Οὐ μόνον οὐχ εὐρόντες εἶπον, καίτοι γε ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης ὠθούμενοι· τὰ γὰρ ἀγαθὰ παρόντα μὲν καταφρονεῖσθαι εἴωθεν· ὅταν δὲ ἀποστῇ, τότε μάλιστα ἐπιζητεῖται. Ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, καίτοι γε ἔχοντες ἱκανὰ μνημόσυνα τῆς εὐεργεσίας αὐτοῦ. Ὁ ἀναγαγὼν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Αὕτη δευτέρα εὐεργεσία, τὸ ὁδηγηθῆναι. Καὶ τίνος ἔνεκεν ἐκείθεν ἀνέφερον; Ἴνα μὴ πάλιν τὴν Αἴγυπτον ζητήσωσι, τὸν πόλεμον ἰδόντες. Εἰ γὰρ μακρὰν αὐτούς περιέτρεψε, καὶ μνησθῆναι ἐκείνης ἔπεισε, πολλῶ μᾶλλον τότε νεαρῶν ὄντων 64.760 τῶν δεινῶν, καὶ τῆς ἀπαλλαγῆς, καὶ τῆς μνήμης αὐτοῖς μενούσης. Ταυτὸν γὰρ ἐποίει Θεὸς, οἶον ἂν εἴ τις καμάτω πολλῶ εἰς ὑγείαν τινὰ προαγαγὼν, καὶ μηχανῆς δέοιτο πρὸς τὸ πείσαι ἐλέσθαι τὰ συμφέροντα. Εἰρηνικῶς τὰς οἰκείας εὐεργεσίας, αὐτὸν ἐκείνον μάρτυρα τῶν λεγομένων παράγει. Ἀκολουθῶς δὲ πάντα λέγει τῷ ἀνωτέρῳ λεχθέντι. Καὶ εἰσήγαγον ὑμᾶς εἰς τὸν Κάρμηλον. Καὶ ταῦτα εὐεργεσία μεγίστη, τοὺς πτωχοὺς, τοὺς γυμνοὺς εἰς τὰ ἀλλότρια εἰσήγαγον ἀγαθὰ, οὐ ποιήσαντας οὐδὲ ἐνεργήσαντας. Ἄλλ' ἐπὶ τράπεζαν ἤγαγον ἔτοιμον. Οὐχὶ ὠδήγησα μόνον, ἀλλὰ καὶ λιμένα παρέσχον, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν. Τί ταύτης τῆς φιλοφροσύνης ἴσον; ἀγαθὰ δὲ Καρμήλου, τὸν πλοῦτον λέγει τὸν πολύν. Ἀπὸ τοῦ τόπου τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας λέγει. Ὁ δὲ Κάρμηλος ἦν πίονα γῆν ἔχων, καὶ γενναίους φέρων τοὺς καρπούς. Καὶ εἰσῆλθετε καὶ ἐμιάνετε τὴν γῆν μου. Τούτοις ἡμείψασθε τὸν εὐεργέτην, ἀφ' ὧν εὖ ποιῆσαι ἔδει, ἀπὸ τούτων ὑβρίσατε· δι' ὧν εὖ ἐπάθετε, διὰ τούτων ἐκακοποιήσατε, καὶ τὴν χάριν αὐτὴν ἀνετρέψατε. Ὅρα πῶς οἰκειοῦται τὸν τόπον, ἵνα δείξῃ μεῖζω τὰ ἀμαρτήματα. Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς ἐνταῦθα ἀνέπαυσα εἰσαγαγὼν, ὑμεῖς δὲ τούναντίον ἐποιήσατε. Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν. Οὐς μάλιστα ἔδει καὶ ἐτέρων εἶναι καθηγητάς. Ὅρα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὰ κακά. Τουτέστιν οἱ Γραμματεῖς, οἱ διδάσκαλοι οὐκ ἤδεσάν με. Ἐνταῦθα τὸν βίον λέγει τὸν ἀκάθαρτον. Εἰ γὰρ μηδὲν ἐκείνων ἦν, εἰ γὰρ μὴ ἐξήγαγον ἐξ Αἰγύπτου, ἱερεῖς ἦσαν, ἔδει τὸν νόμον φιλοσοφεῖν; τιμηθέντας ἀρχῇ παρ' ἐμοῦ. Καὶ οἱ προφηῆται. Τοὺς ψευδοπροφήτας φησὶν ἐνταῦθα. Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπον περὶ τῶν τὰς λειτουργίας ἐκπληρούντων λέγει. Καὶ οἱ ἀντεχόμενοι· περὶ τοῦ ἀρχιερέως λέγει, ὃς καθηγεῖται τοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο ἔτι κριθήσομαι πρὸς ὑμᾶς. Καὶ μὴν οὐκ ἔδει κρίσεως, ἀλλ' ἀποφάσεως, ἀλλὰ καταδίκης. Ἡ τοῦτο βούλεται εἰπεῖν, ὅτι Οὐ πάντα εἶπον, ἀλλ' ἔχω καὶ ἕτερά τινα εἰπεῖν· ἔτι ἔχω κριθῆναι· ἢ ὅτι Ὑμεῖς με ἠναγκάσατε δικάσασθαι πρὸς ὑμᾶς. Καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν ὑμῶν κριθήσομαι. Οὐκοῦν τούτους οὐ κολάζεις; Ναί, φησί. Τὴν ὑπερβολὴν λέγει, ὅτι Καὶ ἔτι κρίνομαι, καὶ οὐπω ὄντων τῶν δικαιωμάτων, οὐ παραιτοῦμαι, καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς ὑμῶν κριθῆναι, καὶ λόγον δοῦναι ὑμῖν κάκεινους. Μὴ γὰρ δὴ νομίσητε ἀπὸ τῶν προτέρων ἐγκλημάτων ἐκείνους με καταδικάζειν, καὶ πρὸς ἐκείνους κρίνομαι, οὐ παραιτούμενος πρὸς πάντας κρίνεσθαι.

Ἐπειδὴ ἔμελλον λέγειν ὡς Οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, εἰ οἱ πατέρες ἡμαρτον, οὐδὲ δίκαιον ὑπὲρ τῶν ἐτέρων πλημμελημάτων δίκην δοῦναι· βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι 64.761 οὐκ ἐλάττους καὶ οὗτοι τῶν προγόνων, φησὶν· Οὐ πρὸς ἐκείνους κριθήσομαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ πρὸς ὑμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐκγόνους· ἵνα τὸ μέγεθος τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας παραστήσῃ, ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον ἐνέγκας τοὺς ἁμαρτάνων· τὰς οὐκ ἔπεισε μεταβάλλεσθαι τὴν γνώμην. Διέλθετε εἰς νήσους Χεττιεῖμ. Καὶ αὐτοὶ παραγίνεσθε, καὶ δι' ἄλλων μάθετε, οὐ κωλύω. Οὐδὲν εὐηργέτηκα, οὐδὲν πεποίηκα. Πατρικῶς ὑμῖν εἰμι Θεός. Μιμήσασθε τὰ ἔθνη, οἱ τοὺς αὐτῶν οὐκ ἀφιάσι, καὶ ποτὲ μὲν ὄνον, καὶ βοῦν, εἶτα ὁ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγχος ἀπὸ παραδείγματος· ὅτι Διέλθετε εἰς νήσους Χεττιεῖμ. Ἰστορίαν τοιαύτην φησὶν ἐνταῦθα. Χεττιεῖμ, τινὲς ἔφασαν Κυπρίους, τινὲς δὲ Χίους· Κηδάρ δὲ ὄνομα πόλεως Σαρακηνῶν. Φασὶ δὲ ἐν μὲν τῇ Χίῳ πολυομβρίας εἶναι· ἐπιλείπειν δὲ ὑετὸν Σαρακηνοῖς. Ὡς οὖν εὐφορούσης τῆς γῆς ἐκ τοῦ ὑετοῦ, νομίζοντες οἱ τὴν Κηδάρ οἰκοῦντες, ὡς ὅτι περ κατὰ προστασίαν τοῦ αὐτόθι Θεοῦ ὁ ὑετὸς γίνεται, τὸν ἑαυτῶν θεὸν, κατὰ μὲν τινὰς ἐκ χρυσοῦ κατεσκευασμένον, κατὰ δὲ τινὰς καὶ ἀπὸ μαργαρίτου, ἀνεκόμισαν πρὸς τοὺς Χίους, ξύλινον ἔχοντας θεὸν ἢ ὀστράκινον, ὡς τινὲς φασιν ἀνταλλάξασθαι βουλόμενοι. Οἱ δὲ οὐ πρὸς τὸ πολύτιμον τῆς ὕλης ἀφορῶντες, ὅλως δὲ τιμῶντες τὸν ἑαυτῶν θεὸν, οὐκ ἠλλάξαντο. Τοῦτο οὖν φησιν, ὅτι Τὰ μὲν λοιπὰ ἔθνη, τοσοῦτον τὸ σέβας ἔχουσι εἰς τὸν οἰκεῖον θεὸν, ὥστε οὐδὲ τιμίας ὕλης ἀλλάξασθαι ἐλάττονα διδόντα· ὁ δὲ λαὸς μου τοσαύτης τῆς παρ' ἐμοῦ κηδεμονίας ἀπολαύσας καὶ δόξης τετυχηκῶς, ὥστε καὶ παρὰ πᾶσιν ἄδεσθαι τὰ εἰς αὐτὸν γεγενημένα θαύματα, ἐν οὐδενὸς θέμενος μέρει, τὴν μεγαλουργίαν ἐπὶ τὴν τῶν εἰδώλων ἤκε θεραπείαν, καὶ ταῦτα κέρδος ἔχων οὐδέν. Εἰ ἀλλάσσονται ἔθνη θεοὺς αὐτῶν. Ὅτι αὐτοὺς οὐκ ἀφιάσιν οὕτως εὐσυνειδήτως ἔχουσι πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Ὅρας τὰ παραδείγματα καὶ ἐξ ἁμαρτημάτων γινόμενα; Τὸ τοῦτο γὰρ δεινόν, ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ ἔλαχον, καὶ ἔχουσιν. Οὐ τοῦτο προτρέπων λέγει, ἀλλὰ καὶ τούτους ἐντρέψαι βουλόμενος. Οὐκ ἀποδεχόμενος αὐτοὺς οὐδὲ θαυμάζων. Μὴ γένοιτο. Ἐκεῖνοι καὶ ἐπὶ βλάβῃ παραμένουσι τοῖς οἰκειοῖς· ὑμεῖς δὲ ἐπὶ βλάβῃ μεταπηδᾶτε τοῦ οἰκείου Δεσπότη. Ἐκεῖνοι κἂν δεινόν τι δεῖσιν, οὐκ ἂν ἔλοιντο ἀφεῖναι τοὺς αὐτῶν· ὑμεῖς δὲ ὠφελούμενοι, οὐκ ἂν ἔλοισθε παραμεῖναι. Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς καὶ ἔφριξεν ἡ γῆ. Ἐπὶ γὰρ τῶν ἀτόπων καὶ τὰ ἄψυχα λέγομεν ἐξίστασθαι ὑπερβολικῶς· τοσαύτη ἡ κακία, ὡς μὴ ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀνάισθητα ἐκπλήξαι, πάντα ὑπερβαίνει λόγον, πᾶσαν διανοίας δύναμιν τὸ ἁμάρτημα. Λέγει Κύριος. Τοῦτο πανταχοῦ λέγει, ἵνα μὴ νομίζῃ τις, τοῦ προφήτου τὴν κατηγορίαν εἶναι. 64.764 Ὅτι δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαὸς μου. Πάλιν ἑαυτοῦ καλεῖ λαὸν, ὑπὸ τοῦ πόθου ἔτι καὶ τοῦ φίλτρου· ἐλεοῦντός ἐστιν, οὐχὶ κατηγοροῦντος ταῦτα, ταλανίζοντος, οὐκ ἐπεμβαίνοντος. Ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζωῆς. Οὐ λέγω διὰ φιλίαν, διὰ γοῦν τὴν ζωὴν τὴν αὐτῶν· πάντα γὰρ αὐτοῖς παρέσχον τὰ ἀγαθὰ, τὸ διειδὲς τῆς διδασκαλίας, καὶ τὸ καθαρὸν καὶ ἀθόλωτον, τὸ ἀένναον. Ὅντως γὰρ τοῦτό ἐστιν ὁ Θεὸς πηγὴ ζωῆς, πάντα ἀνέβλυζεν ἐνταῦθα τὰ ἀγαθὰ, ταύτην τὴν πηγὴν οὐκ αὐτοὶ ἐποίησαν, ἀλλ' αὐτόματος, ἦντινα ἀφέντες, τίνα εἶλοντο; Καὶ ὠρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους. Οὐδὲ παρ' ἐτέρων λαβόντες δοῦναι, ἐρήμους, γυμνοὺς, καὶ κενοὺς ἀγαθῶν, ἐν δίψει εἶλοντο εἶναι διηνεκῶς, μάτην ἐπόνησαν· εἰκότως οὐδὲν ἔχουσιν οἴκοθεν ἀγαθόν, ἀλλ' οὐδὲ παρ' ἐτέρου λαβόντες, οὐδ' ἂν ἐθέλωσι δύνανται, οὐδ' ἂν ἐπιχῆρῃ τις κατέχουσιν ἀγαθόν τι. Μὴ δοῦλός ἐστιν Ἰσραὴλ, ἢ οἰκογενής ἐστιν; Εἶπεν ὅτι οὐ δύνανται οἱ λάκκοι· λέγει λοιπὸν τὴν ἀπόδειξιν· πόθεν γὰρ ἄλλοθεν δοῦλοι γεγόνασιν, οὐχὶ ἀπὸ τούτων; Οὐκ ἔνι εἰπεῖν, ὅτι ῥήματά ἐστι ταῦτα, μονονουχί

ἀπολογεῖται ὅτι αὐτοὶ ἑαυτοῖς αἴτιοι. Οὐ γὰρ δὴ ἐξ ἀρχῆς τοιοῦτος ἦν, ἀλλ' ἑαυτῷ τὴν δουλείαν ἐπεσπάσατο. Μὴ ὡς δούλου κατεφρόνουν; Οὐχ ὡς υἱοῦ προενόησα; Ἡ οἰκογενὴς ἐστὶν Ἰακώβ; Ἡ οὐχὶ καὶ τὸν προπάτορα διὰ τιμῆς ἤγαγον, ὥστε καὶ μετὰ θάνατον αὐτὸν τιμᾶν τῇ μνήμῃ; Τουτέστιν· Ἐγὼ μὲν ἄνωθεν ἐν υἱοῦ τάξει αὐτὸν ἐκτησάμην, αὐτὸς δὲ εὐκαταφρόνητον ἑαυτὸν πεποίηκεν· διὰ τοῦτο καὶ τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριος γέγονεν. Καὶ υἱοὶ Μέμφεως, καὶ Τάφνας ἔγνωσάν σε, καὶ κατέπαιζόν σου. Μονονουχὶ ἀποδυρομένου ἐστί· Πόθεν σοι ταῦτα γέγονεν; Ἀνακαλουμένου αὐτοῦς, καὶ κατέπαιζάν σου. Ὁ μάλιστα τῶν συμφορῶν τοὺς ἀνθρώπους δάκνειν εἴωθεν, τὸ ἔγνωσάν σε, καθάπερ τινὶ κόρη εὐγενίδι ῥιφείσῃ, καὶ ἐμπαροινήσαντες κατέπαιζάν σου. Περὶ Αἰγυπτίων λέγει. Τινὲς δὲ τὸ, ἔγνωσαν, ποιμανοῦσιν, ἔφασαν, μεταφορᾷ χρησάμενοι, καὶ τὸ, κατέπαιζαν ἐπήγαγεν, ἵνα τῶν κακούντων τὴν κακίαν σημάνη. Οὐχὶ ταῦτα ἐποίησέ σοι, τὸ καταλιπεῖν ἐμέ; Ὅραξ ὅτι οὐκ ἐμοῦ ἔνεκεν ταῦτα λέγω, ἀλλὰ τῶν σῶν. Πόθεν γοῦν γὰρ ταῦτα γηγένηται; πόθεν ἔρημοι αἱ πόλεις; πόθεν οἱ λέοντες ἐπεισέβησαν; πόθεν ἐκεῖνοι κατέπαιζαν; Εἰ μὴ ἐμὲ ἐγκατέλιπες, τὸν διαγαγόντα σε ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ παρασκευάσαντα ἀσινῇ παρελθεῖν. Καὶ νῦν τί σοι ἐν τῇ ὁδῷ Αἰγύπτου, τοῦ ποιεῖν ὕδωρ Γηρῶν; Τοῦτο πάντες ἐγκαλοῦσι, καὶ κατηγοροῦσι καθ' ὑμῶν, ὅτι παρέντες τὸν Θεὸν ἐγκαλεῖν εἰς συμμαχίαν, τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπιβουλεύοντας αὐτοῖς ἔπε 64.765 σπῶντο, καὶ αὐτοὺς ἔσχον φίλους. Ζηλότυπός ἐστὶν ὁ Θεός, καὶ ἀγανακτεῖ πλέον μάλιστα, ὅταν μὴ αὐτοῦ χρεῖαν ἔχωμεν, εἰς ἀνάγκην καθίστησιν, ὥστε χρεῖαν ἔχειν αὐτοῦ διὰ παντός· οὕτως ἡμῶν ἐρᾷ σφόδρα καὶ ἐπιθυμεῖ παρέχειν. Κἂν ἕτερος δῶ τὴν χάριν, ἀγανακτεῖ, καὶ δοθεῖσαν ἀνατρέπει, καὶ οὐκ ἀφήσιν εἰς ἔργον ἔλθεῖν. Οὐκ ἀνέχη τῶν ῥημάτων, ἀνέξη τῶν πραγμάτων. Μέμφεται αὐτοῦς, ὅτι ἐν κρείττοσιν ὄντες, τὰ ἐλάττονα ἐπιζητοῦσι· τὸ γὰρ Γηῶν, Σιῶρ ἔχει ὁ Ἑβραῖος, ὅπερ ἐρμηνεύεται διώρυξ. Ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἐν τῷ νόμῳ ὁ μακάριος Μωϋσῆς παραθέσει τῆς πρὸς Αἰγυπτίους ἐπήνεσε τὴν τῆς Παλαιστίνης γῆν, ὡς οὐκ ἀναμένουσαν συναγωγὴν ὕδατος ὥστε πολυχειρῖα τὴν γῆν ὡς κῆπον ἀρδεύειν, ἀλλ' ἄνωθεν μὲν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φέρεται τὸ ὕδωρ, οὐ διὰ χειρὸς ἀνθρωπίνης, τοῦ Θεοῦ δεικνύντος τὴν περὶ τὴν γῆν πρόνοιαν, ἐκείνων μέμνηται, ὄνειδίζων αὐτοῦς. Ταῦτα δὲ φησιν, ὡς πολλάκις μὲν Αἰγυπτίων ἐπικαλεσαμένων, καὶ Ἀσσυρίων τὴν βοήθειαν, καὶ νῦν δὲ ὡς τοῦ Ἰωακείμ μεγάλα ἐπὶ τῷ Αἰγυπτίῳ φρονοῦντος, καὶ ὡς οὐδὲν πείσεται ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου τῇ ἐκείνου συμμαχίᾳ, ἠνίκα ὑπὸ Σύρων ἐπολεμοῦντο, τοὺς Ἀσσυρίους εἰς συμμαχίαν ἐκάλεσαν. Ὅτε δὲ Ἀσσύριοι αὐτοῖς ἐπεστράτευσαν, πρὸς Αἰγυπτίους κατέφυγον. Γηῶν γὰρ τὸν Νεῖλον καλεῖ. Παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου. Ἰκανὸν γὰρ εἰς παιδείαν τὸ ἔξω τοῦ Θεοῦ γενέσθαι. Λέγει Κύριος. Οὐκ ἐμὰ τὰ ῥήματα, οὐκ ἀνθρωπίνη ἡ ἀπόφασις· ἔτι Θεὸν αὐτῆς ἑαυτὸν καλεῖ. Καὶ οὐκ εὐδόκησα ἐπὶ σοί. Οὐδέποτε, τουτέστιν ἀνεπαυσάμην. Ὅτι ἀπ' αἰῶνος συνέτριψας τὸν ζυγὸν σου. Οὐδὲ ἔλυσαν, ἀλλὰ συνέτριψαν. Εἶπας· Οὐ δουλεύσω σοι, ἀλλὰ πορεύσομαι ἐπὶ πάντα βουνόν· ἐκεῖ διαχυθήσομαι ἐν τῇ πορνείᾳ μου. Ὅρα ἀφανίζοντα ἄλλ. ἀφηνιάζοντα καὶ σκιρτῶντα. Ὅρα βουνούς καὶ ἄλση τοῦ Θεοῦ προτιμώμενα. Ὅραξ ὅτι οὐ τὸ φορτικὸν τῆς ἀρχῆς ἔφυγεν, ἀλλ' ἐξύβριζεν· οὐκ ἂν ἦ ἴσ. εἰ τεταπεινωμένη καὶ κατειργασμένη, πορνεῦσαι ἐζήτησεν, ἀλλ', ἀνεσιν μόνην, καὶ οὐχ ἀπλῶς Πορνεύσω, ἀλλὰ Διαχυθήσομαι. Ὅστε καὶ εἰ ζυγὸς ἦν καὶ δεσμός, εἰκότως ἀπέσφιγγε τὰ ἄτακτα κατέχων σκιρτήματα, καὶ οὐδ' εἰς ὠρισμένους τόπους, ἀλλὰ πανταχοῦ εἰς ἕκαστον χωρίον τῆς ἀσεβείας ἢ ὑπόθεσις. Ἐγὼ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον, πᾶσαν ἀληθινήν. Μὴ γὰρ δὴ νομίσης πάλιν ἀπὸ κακίας αὐτὰ γενέσθαι φυσικῆς. Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν ἀπορεῖν τινὰς καὶ λέγειν, τίνος ἔνεκεν ἐξ ἀρχῆς

ἀπεπήδησε; λέγει· Οὐ παρὰ τὸν γεωργὸν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἄμπελον καρποφόρον, ἀληθινήν, ταύτην τὴν γνησίαν. Ἐνταῦθα φυσικὴν τινα δείκνυσιν ἀρετὴν. Οὐκ ἔχεις ἐγκαλέσαι τῷ γεωργῷ. Σὺ ἐστράφησ, οὐ 64.768 δὲ πολλοῦ πόνου ἐδεήθησ πρὸς τὸ μεταβληθῆναι. Τοιοῦτον γὰρ κακία ῥάστη καὶ εὐκολος. Ἡ ἄμπελος ἢ ἀλλοτρία. Πῶς ἀλλοτρία; Ἔση λοιπὸν ἀλλότριος· ἐμὴ γὰρ καὶ οὐκ ἐμὴ. Ὅρασ οὐκ ἀπὸ τῆσ πλάσεωσ οἰκειουμένη οἰκειουμένους τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων. Οὕτω καὶ ὅταν λέγη, Υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό με, καὶ, Οὐκ οἶδα ὑμᾶσ· οὐ δημιουργὸν ἕτερον ἐπεισάγει. Εἰ γὰρ αὐτὸσ ἐφύτευσε, πῶσ ἀλλοτρία; ἀλλὰ μετὰ τὸ στραφῆναι ἀλλοτρία. Ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε. Τουτέστι, Πλείστην τὴν ἐπὶ σὲ ἐπιμέλειαν ἐποίησάμην. Ἐκβαλὼν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἀλλοτρίαν σοὶ δοῦσ γῆν, καὶ ἐκβαλὼν ἔθνη κατώκησά σε, ἐφ' ὧτε τῆσ εὐσεβείασ τὸν καρπὸν δοῦναι. Τὸ δὲ, πᾶσαν ἀληθινήν, ἀντὶ τοῦ, ἐν ἀσφαλείᾳ σε κατώκησα, ὅπερ λέγει καὶ ὁ Ἡσαΐασ· Ἀμπελὼν ἐγενήθη τῷ ἡγαπημένῳ ἐν κέρατι ἐν τόπῳ πίονι. Οὐχ ἀπλῶσ δὲ τὸ, πᾶσαν, τέθεικεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦσαν ἐν αὐτοῖσ εὐσεβεῖσ ἄνδρες, οἱ τε προφήται καὶ οἱ τοῦτοισ ἐπόμεινοι, ἀντὶ τοῦ, Πάντασ ὑμᾶσ ἐβουλόμην εἶναι τοιοῦτους, πάντων ἐπίσης ἐπεμελήθην. Καὶ ἐφύτευσά ἄμπελον Σωρήχ· τουτέστιν ἐκλεκτήν. Ὅπερ γὰρ ἐκεῖ λέγει ἐκλεκτήν, ἐνταῦθα ἀληθινήν ἐπὶ τῆ τῶν πατέρων ἐκλογῆ. Πῶσ ἐστράφησ εἰσ πικρίαν, ἢ ἄμπελος ἢ ἀλλοτρία; Ὁ Ἑβραῖοσ, Ἐστράφησ μοίεισ σπέρμα ἀμπέλου ἀλλοτρίασ. Ἰνα εἶπη, Τὰ μὲν ἐμὰ νόμιμα παρεχάραξασ, τοῖσ δὲ τῶν ἔθνῶν ἔθεσιν ἐξηκολούθησασ. Ὁ λέγει καὶ ὁ Μωυσεῖσ· Ἐκ γὰρ ἀμπέλου Σοδόμων ἢ ἄμπελοσ αὐτῶν, καὶ ἢ κληματίσ αὐτῶν ἐκ Γομόρρασ. Ἡ σταφυλὴ αὐτῶν σταφυλὴ χολῆσ, βότρυσ πικρίασ ὁ βότρυσ αὐτῶν. Ὅθεν καὶ χολὴν τῷ Δεσπότῃ προσήνεγκαν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὴν θείαν ἐξύβρισαν φυτουργίαν, καὶ εἰσ πικρίαν ἐστράφησαν, καὶ ἀντὶ σταφυλῆσ ἀκάνθασ, ὁ ἐξ αὐτῶν κατὰ σάρκα Χριστόσ ἄμπελον ἀληθινήν ἑαυτὸν ὀνομάζει λέγων· Ἐγὼ εἰμι ἢ ἄμπελοσ ἢ ἀληθινή· τοῦσ δὲ εἰσ αὐτὸν πεπιστευκότασ, κλήματα προσαγορεύει. Καὶ ἐὰν ἀποπλύνῃ ἐν νίτρῳ. Εἶτα Ἰνα μὴ φυσικὴν εἶναι νομίσησ αὐτήν, Κεκηλίδωσαι ἐν ἀδικίασ σοῦ. Καὶ μὴν, καὶ εἰ ἐπίκτητόσ ἐστί, καὶ ἐπιγέγονε, καὶ ἐξ ἀδικιῶν ἐστί, δυνατὸν ἀποτρίψασθαι· καὶ γὰρ δυνατὸν· εἰ γὰρ μὴ δυνατὸν, οὐκ ἂν εἶπεν· Τί σοὶ καὶ τῆ ὁδῷ Αἰγύπτου; Πῶσ οὖν λέγει· Ἐὰν πληθύνῃσ σεαυτῆ πόαν, κεκηλίδωσαι; Ὅπερ λέγει· Εἰ ἀλλάξεται Αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ πάρδαλισ τὰ ποικίλιμα αὐτῆσ. Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ εἰσ ἀδύνατον καθίστησι τὸ πρᾶγμα, καὶ τοιαῦτα ὑποδείγματα τοῦτο βούλονται, ἀλλὰ θυμοῦ τὰ ῥήματα. Οὐ τοῦτό φησιν, ὅτι Ἐὰν μετανοήσῃσ, οὐ δέχομαί σε, ἀλλ' ὅτι ἢ δι' ὕδατοσ κάθαρισισ οὐδὲν ὠφελεῖ, ἐπειδὴ ἐδόκουν καὶ οὕτω καθαίρεσθαι. Ἐκ μεταφορᾶσ ἔλαβε τῶν δυσεκπλῦτων ἐρίων, ἢ τῶν ἐπὶ 64.769 κεχρωσμένων σωμάτων, ὑπὸ τινοσ διαχυθείσησ χολῆσ, ἢ τινοσ τοιοῦτοῦ. Τὸ μὲν γὰρ νίτρον, καὶ ἦν καλεῖ πόαν, τὸν εἰσ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματοσ ἀποπλύνειν ῥύπον οἶδεν· ἐπικεχρωσμένον μέντοι σῶμα, καὶ οἰονεῖ βεβαμμένον οὐκ ἰᾶται. Βούλεται γοῦν εἰπεῖν, ὅτι Οὐκ ἀπὸ τῶν σμηγμάτων δύνη τῶν ἀμαρτημάτων λαβεῖν τὴν ἄφεσιν. Γνησίασ γὰρ τῆσ περὶ τὸ καλὸν διαθέσεωσ δεῖ, καὶ τέλεον ἀποστραφῆναι τὸ κακόν. Ἰνα οὖν εἶπη· Οὐκ ἀπὸ τοῦ εἶναι ἐν τῆ γῆ, οὐδὲ ἀπὸ τοῦ θυσίασ ἐπιτελεῖν, ἢ ἐν τῷ ναῷ εἰσιέναι, ἢ Σάββατον τηρεῖν, ἢ τι τοιοῦτον, λαμβάνεισ τὴν ἄφεσιν, ἀλλ' ἀρετὴν μετελθῶν, καὶ ἔργων ἐπιδειξάμενοσ κατόρθωσιν. Πόαν δὲ λέγει, ὁ κατὰ τὴν Σύρων φωνήν, ἀλάαν καλοῦσι· κατὰ δὲ τὴν Ἑβραίων, βορήθ· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων φωνήν, δορύκνιον ὀνομάζουσι. Τὸ οὖν, κεκηλίδωσαι, οἰονεῖ, Βεβαμμένη εἰ τῆ κακία, καὶ τῆ περὶ τὴν ἀσέβειαν ἐπιμελείᾳ. Πῶσ ἐρεῖσ, Οὐκ ἐμιάνθησ; Τί βούλει πάλιν; Οὐκ ὠργίσθησ; οὐκ ἀπεῤῥιψασ; οὐκ εἶπασ ὅτι Κεκηλίδωσαι; Τί πάλιν ἐλέγχεισ; Ὅρασ ἐραστοῦ ἡδίκημένου ῥήματα; Πῶσ ἐρεῖσ, Οὐκ ἐμιάνθησ; τὸ μέγιστον ἀμάρτημα, ἐπὶ τῶν ἔργων

παραβαίνοντες, ἐπὶ τῶν λόγων ἀρνεῖσθε. Τὸ Πολυάνδριον τοῦτο ἦν, ὅπου τὰ σώματα τῶν παιδῶν ἐπὶ τοῦ Μανασσῆ κατωρύγη· τὰς γὰρ ὁδοὺς ἐνταῦθα τὰς πράξεις λέγει· ἔστηκε γὰρ ὁ τόπος βοῶν, οὐδὲ ἀρνή τὸν ἔλεγχον φανερόν ὄντα. Μὴ γὰρ μακρὰν ἀπελθεῖν δεῖ; Καὶ ἵνα δείξῃ ὅτι οὐ τὴν γνώμην μετεβάλλοντο, ἐπάγει· Πῶς ἐρεῖς, Οὐκ ἐμίανθην, τουτέστιν· Ἀμαρτάνουσα ἀρνή ὡς μηδὲν ποιήσασα. Ἴδε τὰς ὁδοὺς σου ἐν τῷ Πολυανδρίῳ καὶ γνῶθι τί ἐποίησας. Τουτέστιν, Ὅρα τὸν τόπον ὅπου ἡμάρτανες. Πολυάνδριον δὲ ὁ Ἑβραῖος οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἴδε τὸν τόπον τοῦ Γαῖ· λέγει δὲ ἐν ᾧ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν Μαδιανιτῶν ἐκτραπέντες εἰς εἰδωλολατρείαν ἐξώκειλαν. Σκόπησον τοίνυν, φησὶ, τὰς ἀνωθὲν σου παρανομίας· ἴσως δὲ Πολυάνδριον ἠρμήνευσαν, ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν αὐτόθι ἀναιρεθέντων. Ὅψὲ φωνὴ αὐτῆς ὠλόλυξε. Καθάπερ πρὸς γυναῖκα μεθούσαν, καὶ οὐκ εἰδυῖαν ἄπερ ἔπραξεν, οὕτω διαλέγεται. Πανταχοῦ σπουδάζει μαθεῖν αὐτῆς τὰ ἀμαρτήματα· ὄντως γὰρ μεγάλης σοφίας δεόμεθα, πρὸς τὸ μαθεῖν ἡμῶν τὰ ἀμαρτήματα, ὄντως μεγάλων ὀφθαλμῶν. Τί τοῦ Δαυὶδ συνετώτερον; καὶ οὐκ ἡδυνήθη συνιδεῖν τὴν ἀμαρτίαν, οὐκ ἡδυνήθη κατιδεῖν. Ἄλλ' ἐδειήθη προφήτου τοῦ δηλώσοντος αὐτήν. Οὐ γὰρ οὕτω πρὸς τὸ ἀμαρτεῖν σφοδρὸς ὁ διάβολος, ὡς πρὸς τὸ μὴ συνιδεῖν τὸ ἀμάρτημα, ἵνα ἐπιμένωμεν ἀμαρτάνοντες. Τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐπλάτυνεν ἐφ' ὕδατα ἐρήμου. Οὐδὲ ὡς ἀμαρτάνουσα, οὐδὲ ὡς κλέπτουσα, ἀλλὰ μετὰ ἀδειας, μετὰ πολλῆς πλησμονῆς. Ὑδατα ἐρήμου, τί φησι; τὴν ἀσέβειαν, τὴν εἰδωλολατρείαν. 64.772 Ἐν ἐπιθυμίαις ψυχῆς αὐτῆς ἐπνευματοφορεῖτο. Κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς, Εἴλκυσαν ἄνεμον· πνεῦμα γὰρ ἐπισπασάμενοι τὸ ἀκάθαρτον, ἐματαιώθησαν. Ἦγουν, ἄπερ ἀκούειν ἠβούλετο. Λέγειν οἱ ψευδοπροφήται προσεποιούντο, ἢ ὅτι μαινομένης δίκην, ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην ἐπιθυμίαν μετέβαινεν. Ὑδατα ἀεὶ τὴν διδασκαλίαν καλεῖ τὴν ἑαυτοῦ πανταχοῦ, ἐκεῖνα δὲ τὰ ὕδατα τὴν διδασκαλίαν τῶν εἰδώλων, ἔνθα ἐκενοφωνεῖτο. Ὅρα οὐδαμοῦ ἐξ ἀνάγκης, πανταχοῦ ἐξ ὕβρεως ἐν ἐπιθυμίαις ψυχῆς αὐτῆς, ὅταν καὶ μετὰ ἐπιθυμίας τὰ κακὰ πράττη. Τίς ἐπιστρέφει αὐτήν, Ὅρα καὶ τοῦτο πάλιν ἐτέρως λεγόμενον, καὶ ἐτέρως γινόμενον. Οὐκ ἀπεστράφη οὖν, καὶ μὴν καὶ σὺ ἐπέστρεψας αὐτήν, καὶ οὐδὲ παρεδέδοτο. Ἀλλὰ τὸ μὴ συμβεβηκὸς εἶπεν, ἵνα οὕτω γοῦν ἐπιστραφῇ. Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτῆς εὐρήσουσιν αὐτόν. Τουτέστι, κατειργασμένην, δεδεμένην, παραδεδομένην. Ὅψὲ φωνὴν αὐτῆς ὠλόλυξεν. *Κατὰ τὸν Ἑβραῖον οὕτως ἔχει· Ὡς πρωτότοκον μοσχάριον σκιρτᾷ. –Τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐπλάτυνεν ἐφ' ὕδατα ἐρήμου. Ἴνα εἴπῃ· Τὰς πράξεις αὐτῆς ἐξέχεεν ὡς ὕδατα ἐπὶ τὰς ἐρήμους εἰδώλοις λατρεύουσα καὶ καταφρονοῦσα τοῦ ναοῦ. Κατὰ τὸν Ἑβραῖον οὕτω κεῖται· Ὡς δάμαλις δεδιδραγμένη ἐν πανερῆμῳ ἄλλεσθαι. Ἐν ἐπιθυμίαις ψυχῆς αὐτῆς. Ἀκολουθῶς ὁ Ἑβραῖος ἔχει· Καὶ ἐν τῷ θελήματι τῆς ψυχῆς αὐτοῦ βαδίζει πρὸς ἕκαστον κλίμα. Τίς ἐπιστρέφει αὐτόν; Ἀκολουθῶς κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων κεῖται, τουτέστιν, Ἐμοῦ ἀποφηνάμενου κατ' αὐτῆς αἰχμαλωσίαν, τίς δύναται αὐτῇ βοηθῆσαι; Πάντες αὐτήν. Ὁ Ἑβραῖος· Ἐν τῷ ἀροτριᾶν εὐρήσουσιν αὐτήν· τουτέστιν, ἐν τῇ διαφθορᾷ αὐτῆς. Οὕτω μὲν οὖν κεῖται κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων ἔννοιαν· ὁ δὲ Ἑλληνικὸς τοιαύτην τινὰ ἔχει τῶν ῥημάτων διάνοιαν· Εὐάλωτος ἔσται, τῆς παρ' ἐμοῦ προνοίας οὐκ ἀξιουμένη. Ἀπόστρεψον τὸν πόδα σου ἀπὸ ὁδοῦ τραχείας· Πῶς πάλιν παραινεῖς; πῶς πάλιν συμβουλεύεις, εἰ κεκηλίδωται; Ὅδοις τραχείας τὰ εἰδῶλα λέγει, καὶ δίψος δεικνύς, ὅτι οὔτε ἡδονὴν τὸ πρᾶγμα ἔχει. Ποία γὰρ ἡδονὴ τὸ θῦναι υἱοὺς καὶ θυγατέρας; Τί δὲ τούτων τραχύτερον τῶν ἐπιταγμάτων; ποία δὲ ἡδονὴ τὸ πορνεύεσθαι τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ μοιχᾶσθαι; Ποία δὲ ἡδονὴ τὰ μέλλοντα προακούειν, εἰκῆ, καὶ μάτην οὐδὲν ὠφελουμένους ἀπὸ τῆς προρρήσεως; Ποία δὲ ἡδονὴ τὸ κατατέμνεσθαι, καὶ αἱμάττειν τὰς χεῖρας; Ἡ ποία ἡδονὴ τὸ συγγίνεσθαι

άλογοις; οὐδὲν τραχύτερον τῆς ὁδοῦ ταύτης. Τίς οὐκ ἂν φύγη τραχεῖαν ὁδόν; Τίς οὐκ ἀποσταίη δίψους; Αὕτη δὲ οὔτε μετὰ παραίνεσιν τὴν ἀπὸ τῶν λόγων. Τί ἐστίν, ἀνδριοῦμαι; τῇ φιλονεικίᾳ ἐπιμενῶ. *Ὁρᾶς ὅτι τὸ ἄνω κείμενον, ὅτι Ἐὰν ἀποπλύνῃ ἐν νίτρῳ, καὶ πληθύνῃς σεαυτῇ πόαν, οὐκ ἀποστρεφομένων τὴν μετάνοιαν λέγει, ἀλλὰ γνησίαν τὴν ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων ζητῶν ἐπιστροφὴν. Ἐπειδὴ 64.773 τοίνυν ἔφη ἄνω· Τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐπλάτυνεν ἐφ' ὕδατα ἐρήμου, παραινεῖ αὐτῇ νῦν, μὴ κάμνειν περὶ τὴν τῶν εἰδώλων θεραπείαν, τὰ ὄρη καταλαμβάνουσαν, μηδὲ ἐπιθυμεῖν ἐκείνων τῶν ματαίων. Τοῦτο γὰρ μηνύει, Τὸν φάρυγγά σου ἀπὸ δίψους. Κατὰ μέντοι τὸν Ἑβραῖον οὕτως ἔχει, Ἀπόστρεψοντὸν πόδα σου τοῦ περιπατεῖν ἀνυπόδετος, καὶ τὴν φωνὴν σου ἀπὸ κλαυθμοῦ. Τουτέστι, Μεταβαλοῦ τὴν γνώμην, ὥστε μὴ αἰχμάλωτον γενέσθαι καὶ πενεθεῖν ἐπὶ τοῖς καταλαβοῦσι κακοῖς, σώζεται δὲ ἐν ἐκατέρῳ ἢ ἔννοια ἢ αὐτῇ. Ὁ μὲν γὰρ τὰ ἀποβαίνοντα ἐκ τῆς ἀσεβείας ἔφη· Ὁ δὲ Ἑλληνικὸς τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν. Ἡ δὲ εἶπεν· Ἀνδριοῦμαι. Οὐ βούλομαι, τουτέστιν, ἀρκῶ ἐμαυτῇ. Ὡς αἰσχύνῃ κλέπτου ὅταν ἀλῶ, οὕτως αἰσχυνθήσονται. *Τουτέστιν ὡς ἐπαυτοφώρῳ ληφθεὶς κλέπτης ἀρνήσασθαι οὐ δύναται, οὕτω καὶ οὗτοι τῶν συμφορῶν καταλαβουσῶν οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν τῶν εἰδώλων τὴν ἀσθένειαν, αἰσχυνόμενοι τῇ περὶ αὐτὰ θεραπείᾳ. Οὕτως αἰσχυνθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ αὐτοὶ, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ προφήται αὐτῶν. Ἐπειδὴ πολλάκις τῶν τιμωριῶν τοῦτο μᾶλλον ἡμᾶς θορυβεῖ, καὶ τοῦτο τίθησιν, ὃ μετὰ τὸν ἐμπρησμὸν γέγονεν. Τῶν γὰρ ψευδοπροφητῶν ἀπατώντων αὐτοὺς εἰκῆ, καὶ φουσώντων τὸνναντίον ἐξέβη, καὶ ἐγένετο, καὶ γέγονεν αἰσχύνῃ μεγάλη, καὶ ἡσχύνθησαν οἱ βασιλεῖς, ὡς οὐ δυνάμενοι προστῆναι, οἱ ἱερεῖς μὴ πειθαρχήσαντες τοῖς παρὰ Θεοῦ, οἱ προφήται διὰ τοὺς μάντις. Τῷ ξύλῳ εἶπαν· Ὅτι πατήρ μου εἶ σύ. Τί ταύτης χεῖρον τῆς ἀναισθησίας; Εἰ γὰρ μὴ Θεὸν ἐγκατέλιπον, τί ταύτης τῆς πηρώσεως χαλεπότερον; Ἀλλὰ τῷ ξύλῳ οὐκ εἶπε, φησὶν, ἀλλὰ τῷ δαίμονι τῷ τὸ ξύλον κινοῦντι. Καὶ ἔστρεψαν ἐπ' ἐμὲ νῶτα. Χείρων ἀμαρτία αὕτη. Τίνα κατέλιπον; Πῶς ἀπεστράφησαν; Συνεχῶς αὐτῶν λέγει τὰ ἀμαρτήματα. Ὁρᾶς ὅσον ἀγαθὸν τὰ κακὰ, ὅταν τὸν Θεὸν ἐπιγινώσκῃ ποιεῖ. Ὁρᾶς ὅτι παρὰ ῥαθυμίαν ἢ πλάνην; Ὁρᾶς ὅτι παρὰ ἄνοιαν; Ὁρᾶς, ὅτι παρὰ τὰ ἄλλα τὰ ἀνθρώπινα ἀμαρτήματα ἄλλ'. ἐλαττώματα. Ὅτι κατ' ἀριθμὸν τῶν πόλεων σου ἦσαν οἱ θεοὶ σου Ἰουδα. Πάλιν ὄνειδος, ὅταν ποιηταὶ τῶν θεῶν ᾧσι. Οὐδὲ γὰρ ὅτι ἐλάχιστοί εἰσιν ἔχει εἰπεῖν, οὐδὲ γὰρ ὅτι μακράν. Κατὰ ἀριθμὸν γὰρ τῶν πόλεων σου ἦσαν οἱ θεοὶ σου Ἰουδα. Ἴνα τί λαλεῖτε πρὸς με· πάντες ὑμεῖς ἡσεβήσατε Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι οἱ μὲν, ναί, οἱ δὲ, οὐ. Ἴν' οἱ διαφεύγοντες τὴν πλάνην τοῖς ἄλλοις γένωνται παραμυθία. Ἄρα οὐδὲ καλεῖν τὸν Θεὸν ἄξιοί ἐσμεν ἀσεβοῦντες· οὐδὲ ἐν συμφοραῖς αὐτῷ εὐχεσθαι, ὅταν ἐν ἀδείᾳ αὐτὸν ἀγνοῶμεν, λέγει Κύριος· Μὴ γὰρ ἐγὼ λέγω; Ὁ ὑβρισθεὶς, ὃ τὰ πάντα εἰδώς. 64.776 Μάχαιρα κατέφαγε τοὺς προφήτας ὑμῶν. Τοὺς προφήτας. Ἄλλ' οὐκ ἔδει τὰ παιδιά, ἀλλὰ τοὺς ἀπατώντας, καὶ τοῦτο ἐποίησε, φησὶ, καὶ οὐχ ἀπλῶς, οὐδὲ κοινῶ θανάτῳ· ἵνα μή τις τῇ φύσει τοῦτο λογίσθαι, ἀλλ' ἵνα μάθωσιν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ γέγονεν ἡ ὀργή. *Οὔτε εὐεργετούμενοι, τὸν εὐεργέτην ἐπέγνωτε, οὔτε παιδευόμενοι τῆς ἀσεβείας ἀπέστητε. Ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς αἰτίους τῆς πλάνης σφαγῇ παραδέδωκα. Μάχαιρα, γὰρ, φησὶ, κατέφαγε. Τοὺς μὲν γὰρ, Ἡλίας ὁ προφήτης, τοὺς δὲ Ἰησοῦ ὁ βασιλεὺς, τοὺς δὲ Ἰωσίας ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς σφαγῇ παραδέδωκεν. Μὴ ἔρημος ἐγενήθη τῷ Ἰσραὴλ; Μὴ ἔρημος, τουτέστι μὴ ἄκαρπος. Εἰ γὰρ ἄκαρπος, ἀναχωρῆσαι αὐτοὺς ἐχρῆν. Οὐδὲ οὕτω μὲν οὔν, οὐ γὰρ μισθῷ δουλεύειν δεῖ τῷ Θεῷ. Μὴ ἐπιλήσεται νύμφη τὸν κόσμον αὐτῆς; Ὁ δὲ λαός μου. Ὅρα πάλιν ὑφειμένον τὸν λόγον. Ὁ μάλιστα ἐζήτουν ἄνθρωποι, τὴν δόξαν, οὐκ ἔστιν

εἰπεῖν, ὅτι Ἄγαθῶν μὲν ἀπελαύομεν, ἐν ἀτιμίᾳ δὲ ἤμεν. Ὡσπερ τῆ νύμφη κόσμος, κάγῳ τῷ λαῷ, ὥστε δύσκολον ἦν τὸ ἐπιλαθέσθαι. *Τουτέστι, τὰ πρὸς εὐκοσμίαν διώκουσιν ἄνθρωποι. Καὶ νύμφη μὲν ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, ὡς ὠραϊζομένη ἐξ αὐτοῦ, παρθένος δὲ τῆς στηθοδεσμίδος ἀντέχεται, ὡς εὐπρέπειαν ἐχούσης· ὁ δὲ λαὸς, καὶ κόσμον, καὶ εὐπρέπειαν ἐσχηκῶς παρ' ἐμοῦ, καὶ δόξης οὐ τῆς τυχούσης ἀπολαύσας, κόσμον μὲν καὶ εὐπρέπειαν καλέσας τῶν νομίμων τὴν διάταξιν, καθ' ἣν νομίμως τῶν λοιπῶν ἄλλων φαίνονται ἐν διατάγμασιν ὄντες, πάσης μὲν πλεονεξίας καὶ κακίας ἀλλότριον τυγχάνοντες, ἡμερότητα καὶ φιλανθρωπίαν παιδευόμενοι, δόξαν δὲ ὡς ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας πάντων ὑποκυπτόντων, καὶ θαυμαζόντων τὴν εἰς αὐτοὺς κηδεμονίαν τοῦ Θεοῦ, τοσοῦτων τοίνυν ἀπολαύσαντες παρ' ἐμοῦ, λήθην τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν ἐποιοῦντο. Τί ἔτι καλὸν ἐπιτηδεύσεις ἐν ταῖς ὁδοῖς σου τοῦ ζητῆσαι ἀγάπην; *Τουτέστι, πόσα ποιήσασα δυνήσῃ ἐξαλειψαὶ τὰ ἁμαρτήματά σου, καὶ δεῖξαι αὐτὴν καθαρὰν, ὥστε τῆς παρ' ἐμοῦ ἀγάπης ἀξιωθῆναι. Οὐχ οὕτως, τουτέστιν, οὐδὲ πολλὰ ποιήσασα, δύνῃ ἐκπλῦναι τῶν ἁμαρτημάτων τὸ πλήθος. Ἄλλὰ καὶ σὺ ἐπονηρεύσω τοῦ μιᾶναι τὰς ὁδοὺς σου. Τουτέστιν, σπουδῆν ἔθου ταύτην, ὥσπερ φιλονεικοῦσα καὶ ἐπιτηδεύουσα ἀκάθαρτος γενέσθαι, οὕτω πάντα πεποίηκας. Αὕτη τοίνυν σπουδῆν ἔσχε τοιαύτην, τί τοιοῦτον σὺ περὶ αὐτῆς; Καίτοι πάντα τὰ ἄλλα παραλιπὼν, ὅρα ποῖον τίθησιν, ἐν χερσὶ σου εὐρέθη αἵματα ψυχῶν ἀθῶων. Οὐκ ἐν διορύγμασιν εὐρον αὐτοὺς. Τοῦτο καὶ Ἰεζεκιήλ φησι, Τοῦτο ὑπὲρ πᾶσαν τὴν πονηρίαν σου, ὅτι τοὺς υἱοὺς ἔθου, καὶ τὴν φύ 64.777 σιν ἐξεπολέμωσαν πρὸς ἑαυτούς. Οὐδὲν οὐδέπω λέγω, ὅτι δαίμοσιν, ἀλλ' ὅτι μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλεῖν, καὶ τὸ δεινὸν οὐδὲ λάθρα, οὐδὲ νόμῳ ληστείας, ἀλλὰ τρόπῳ εὐσεβείας ἐδράτο τὰ δεινὰ, ἐπὶ προσχήματι ἀγιαστείας μαιφονίαι ἐτελοῦντο ἄλλ'. ἐτολμῶντο. Καὶ εἶπας ἀθῶός εἰμι. Τὸ ἀναίσχυντον τὸ περὶ τὰ ἁμαρτήματα, ὃ μάλιστα τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργὴν ἐκκαίειν δύναται, τὸ μηδὲ ἐπιγινώσκειν τὰ ἑαυτῶν πλημμελήματα. Ἄλλὰ ἀποστραφήτω ὁ θυμὸς αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ. Τί λέγεις, μάτην ὀργίζομαι ἢ εἰκὴ χαλεπαίνω; Οὐκοῦν ἀπολογοῦμαι ὑπὲρ ἑμαυτοῦ, ὅτι κατεφρόνησας σφόδρα. Ἴδου ἐγὼ κρίνομαι πρὸς σὲ ἐν τῷ λέγειν σε· Οὐχ ἡμαρτον ὡς εἰ μὴ τοῦτο προσέθηκας, οὐκ ἂν ἐκρίθην· Ὅραξ ὅτι τοῦτό ἐστι τὸ ποιοῦν με καταδικάζειν καταψηφιεῖν σε, καὶ καταφρονεῖν σου; σὺ με κατέστησας εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην, σὺ τῆς δίκης αἴτιος γέγονας, σὺ τὴν κατηγορίαν ταύτην κρίνεις, ἵνα ἀπολογήσωμαι ὑπὲρ ἑμαυτοῦ τοὺς μακροὺς τούτους ἀποτείνεις ἀποτείνω λόγους, καὶ οὐκ εἶπε, Κατηγορῶ σου· ἀλλὰ, Κρίνομαι πρὸς σὲ, ἑμαυτοῦ προϊσταμαι, ἑμαυτῷ συνδικῶ, ὥστε οὐδ' ἂν ἐκρίθην, οὐ μόνον οὐκ ἂν κατηγόρησα, εἰ μὴ τοῦτο ἔλεγες, ἐπειδὴ με ὑπεύθυνον ἐγκλήματι βούλει ποιῆσαι. Ὅτι κατεφρόνησας τοῦ δευτερώσαι τὰς ὁδοὺς σου. Οὐδὲ ἐπὶ τοῖς πρώτοις ἄλλ. προτέροις σε εὐθύνω νῦν ἁμαρτήμασι, τοῖς αὐτοῖς ἐπέθου πάλιν. Καὶ οὐδὲ τοῦτο ἔγκλημα ἂν ἐθέμην, εἰ μὴ πάλιν τοῖς αὐτοῖς ἐπεχείρεις, οὐκ ἐκ τοῦ νικᾶσθαι πάθει, ἀλλ' ἐκ τοῦ ῥαθυμεῖν. Ὅραξ ὅτι οὐ τοῦτό ἐστι τὸ παροξύνον τὸν Θεὸν τὸ ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ τὸ τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν, καὶ καταφρονούντας μὴ ἐπιστρέφειν, ἐπεὶ καὶ ἡμᾶς τοῦτο πάλιν παροξύνειν εἴωθε. Καὶ ἀπὸ Αἰγύπτου καταισχυνήθη καθὼς κατησχύνθη Ἄσσοῦρ. Ἦτοι ἀγνωμονησάντων ἐκείνων, ἦτοι ἀσθενῶν ἀποδειχθέντων, καὶ τοῦ Πέρσου κρατήσαντος. Οὐ τῆς τῶν Αἰγυπτίων ἢ Ἀσσυρίων ἀγνωμοσύνης, ἀλλὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐγκαταλείψεως τὸ πᾶν γέγονε, τουτέστι τὰ ἀγαθὰ σου τὴν προσδοκίαν σου ἀπώσατο. Ἡ ἐλπίς αὐτῆς αὐτοῖς Αἰγύπτιοι ἦσαν· ἀπώσατο αὐτὴν ὁ Θεὸς, καὶ οὐκ εὐωδῶθη. Διατί; ὅτι οὐκ ἐπ' ἀσφάλειαν ἤλπισαν, Ἐπικατάρατος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπ' ἄνθρωπον. Ὅραξ πῶς τὰ πάντα ποιεῖ εἰς ἀνάγκην καθιστὰς αὐτοὺς τοῦ ἐλπίσαι ἐπ'

αυτόν· οί δὲ οὐ προσεῖχον, οὐδὲ ἐπέισθησαν. Καὶ αἱ χεῖρές σου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου. Οὗτος γὰρ τῶν πενθούντων ὁ τρόπος ἐστίν, ὅταν ἀνήνυτα θρηνῶσιν. Ὡσπερ πάλαι φησὶ, τὸν Ἀσσύριον ἐπικαλεσάμενοι, ὡς Ἄχας φαίνεται πεπονηκῶς, τέλος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀσσυρίου τὰ δεινὰ πάντα πεπόνθατε· οὐ γὰρ μόνον εἶλε τὰς δέκα φυλάς, ἀλλὰ πολλὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας. Τὰ αὐτὰ, φησὶ, πείση καὶ παρ' Αἴγυπ 64.780 τίων ἵνα εἴπῃ· Εἰς ἀνόητόν σοι ἔσται ἡ ἐλπίς τῶν Αἰγυπτίων ἐν τῷ λέγειν σε, κατάλληλος γὰρ ἡ ἀναίδεια τῇ παρανομίᾳ.

ΚΕΦΑΛ. Γ΄.

Ἐὰν ἐξαποστείλῃ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Τί βούλεται τὸ ὑπόδειγμα; Ἐν πρῶτον, καὶ μέγα, ὅτι Ὅπερ ἀνὴρ οὐκ ἀνέχεται, τοῦτο ἠνεσχόμεν ἐγὼ, γιγνομένοις ὑμῖν ἀνδράσιν ἑτέροις, πάλιν ἐκάλουν, πάλιν ἐδεχόμεν. Καίτοι ἐκεῖ τοῦ ἀνδρός ἐστὶν ἡ ἀποστολή, αὐτοῦ μισοῦντος, ἐνταῦθα δὲ οὐχὶ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τῆς γυναικός, ὥστε οὐδὲ ἴσον τὸ ὑπόδειγμα· οὐ γὰρ αὐτὸς αὐτὴν ἐξαπέστειλεν, ἀλλ' αὐτὴ αὐτὸν ἐγκατέλιπεν. Καὶ σὺ ἐξεπόρνευσας ἐν ποιμέσι πολλοῖς ... λέγει Κύριος. Τὸ λέγει, Οὐ πρὸς τὸ ἄνω ἀναγνωστέον ἀλλὰ πρὸς τὸ κάτω, τουτέστι, λέγει Κύριος πρὸς ὑμᾶς. Τέθεικε δὲ τὸν παρὰ Μωσέως τεθέντα λόγον, ἐὰν ἡ μὴ καθ' ἡδονὴν οὕσα γυνὴ ἀπολυθεῖ τοῦ ἀνδρός, εἶτα γενήσεται ἑτέρῳ, καὶ μισηθεῖσα αὐθις κἀκείνου ἀναχωρήσει, μὴ ἐξεῖναι τῷ προτέρῳ λαμβάνειν αὐτήν. Οὗτος μὲν οὖν, φησὶν, ὁ νόμος ἐπὶ τῶν γεγραμμένων κεῖται· σὺ δὲ πολλάκις, φησὶν, ἀποπεμφθεῖσα παρ' ἐμοῦ διὰ τὰς παρανομίας, καὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἐπιβωμένῃ, τουτέστιν Ἀσσυρίους, καὶ Αἰγυπτίους· ποιμένας γὰρ αἰεὶ τοὺς βασιλεῖς λέγει, ἐν συμφοραῖς ἐξεταζομένη πάλαι πάλιν κατέφυγες ἐπ' ἐμὲ, καὶ παρεῖχον τὴν παρ' ἐμαυτοῦ ῥοπήν. Τινὲς δὲ, ὅτι ἀναισχύντως παρανομοῦντα παρανομοῦσα ἔρχῃ εἰς τὸν οἶκον τὸν ἐμὸν, οὐδὲ τὰς γυναῖκας μιμουμένη, αἶ ἀιδούνται ὑποστρέψαι πρὸς τοὺς ἤδη τῶν ἀνδρῶν ἐξαποστείλαντας. Πᾶσα μὲν γυνὴ τοῦ ἀνδρός ἀφισταμένη, καὶ ἑτέρῳ συναπτομένη πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἕτερον ἐπανελθεῖν οὐ δύναται, τοῦ νόμου τοῦτο κωλύοντος· ἐμὲ δὲ σὺ τὸν κατὰ νόμον σοι συναφθέντα καταλιπούσα πολλοῖς συνήφθης δαίμοσιν ἀνοσίοις, εἶτα πάλιν αἴσθησιν δεχομένη τῆς βλάβης πρὸς ἐμὲ ἐπανήεις, ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπωθούμην, εἰ δὲ νομίζεις οὐχ ἄπλῶς με ταῦτα λέγειν, ἄρον τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς εὐθεῖαν, καὶ ἴδε ποῦ οὐχὶ ἐξεφύρης. Ἄρον τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς εὐθεῖαν, καὶ ἴδε. Ὅρα, αὐτὴν μάρτυρα καλεῖται οἰκείων ἀμαρτημάτων, αὐτὴν ποιεῖται κατήγορον· πάλιν ἐβόα, φησὶ, πᾶσα ὁδὸς κατηγορεῖ· ἴδε ποῦ οὐκ ἐξεφύρης, ὁρᾷς πῶς ποιεῖται σαφεστέρως τὰς ἀποδείξεις, καὶ τότε ἐπάγει τὴν δίκην; Ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας. Ἐνταῦθα βούλεται δεῖξαι τὴν πολλὴν περὶ τὰ ἀμαρτήματα σπουδὴν, ὅτι μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας ταῦτα εἰργάζετο. Καὶ ἐμίανας τὴν γῆν ἐν ταῖς πορνείαις σου. Καὶ μὴν ἀπὸ ἀμαρτημάτων οὐκ ἂν ποτε μιανθεῖ ἡ γῆ, ἀλλ' ὥστε ἐπᾶραι τὸ πρᾶγμα, λέγει. Καὶ ἴδε ποῦ οὐχὶ ἐξεφύρης, ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας. Ἄντι τοῦ ἐμιάνθης. Ἄλλ' ἠσέβεις μὲν καὶ τότε, ὅμως δὲ καθυπεκρίνου τὴν εἰς ἐμὲ τιμὴν τῇ εἰς τὸν 64.781 ναὸν ἀφίξει· νῦν δὲ εἰς ἀπέραντον ἐχώρησας βυθὸν κακῶν, πάντα τόπον ἐμπλήσασα τῆς παρανομίας σου. Ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας αὐτῆς, ὡσεὶ κορώνη ἐρημουμένη, τουτέστιν ὡς μεμονωμένη κορώνη γέγονας παντὸς καλοῦ στερηθεῖσα· ὑπὸ πολλῶν τε ἐχθρῶν αἰχμάλωτος γενομένη, καὶ διαφόρῳ θανάτῳ ληϊζομένη, καὶ ἔτι ἀντείχου τῆς κακίας. Καὶ ἔσχεσ ποιμένας πολλοὺς, ὄψις πόρνης ἐγένετό σοι. Οὐκ ἐμὲ ἔβλαψας, ἀλλὰ σὺ ἐβλάβης, σὺ τὰ δεινὰ πέπονθας, ποιμένων γὰρ τὸ ποιμαίνειν ἐστίν, οὐ τὸ ἐμποδίζειν. Τὸ δεινὸν τοῦτο

ἐστιν, ὅτι οὐδὲ ἐπελάβετο τῶν οἰκείων ἀμαρτημάτων, οὔτε μετὰ ἐπεικειάς ἡμάρτανεν. Οὐχ ὡς οἶκόν με ἐκάλεσας καὶ πατέρα, καὶ ἀρχηγόν; Ἀπὸ τῶν σῶν, ἀπὸ τῆς σῆς περὶ ἐμὲ διαθέσεως, ταῦτα λέγω, ἅπερ ἐστὶ διαθέσεως ὀνόματα, πατήρ, ἀνὴρ, οἶκος, ἀρχηγὸς παρθενίας. *Τουτέστιν, οὐ προσέσχες, ὅπως σε ὤκειωσάμην ἐν τάξει σοι πατρὸς γενόμενος, καὶ ἀνδρὸς παρθένον ἀγομένου· οὐ ταύτας μοι τὰς τῆς οἰκειώσεως προσηγορίας ἐτίθεις. Μὴ διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα, κ. τ. λ. Τουτέστιν, ἡ πορνεία σου, καὶ τὸ ἀτιμωρητὶ ταῦτα ποιεῖν. Τουτέστι μὴ ἐπιμένουσα τοῖς κακοῖς, ἀτιμώρητος ἔση, καὶ περιγενήση τῶν πολεμίων ἐν εὐσεβείᾳ τυγχάνουσα. Ἴδου ἐλάλησας. Ὁρᾷς αὐτὴν ἀπὸ μελέτης ποιοῦσαν, καὶ ἀπὸ σκέψεως. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωσίου τοῦ βασιλέως. Οὕτως εὐδόκιμος ἦν, οὕτως εὐσεβής· Οὐχ ἀπλῶς ὁ χρόνος προστίθεται, ἀλλὰ μεῖζον ἔγκλημα τοῖς Ἰουδαίοις· ὅτι οὐδὲ ἄρχοντα ἔχοντες ἐπιμελούμενον αὐτῶν βελτίους ἐγένοντο, ἐντυγχάνει τῷ προφήτῃ ὁ Θεὸς, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς δούλοις ἐντυγχάνομεν, ὅταν παρὰ τῶν ἐρωμένων καταφρονώμεθα. Ἴδες ἃ ἐποίησέ μοι ἡ κατοικία τοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ μὴν ἀπαθὲς τὸ Θεῖον ἀλλ' ὅμως ὡς ὕβρισμένος καὶ ἡδικημένος διαλέγεται. Ἡ κατοικία τοῦ Ἰσραὴλ οὐχ εἷς, οὐ δεύτερος, ἀλλὰ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ μὴν οὗτος οὐκ εἶδεν, ἐκεῖνα γὰρ πρὸ αὐτοῦ ἦσαν, ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶν ἀντὶ τοῦ, Ἔμαθες. *Δίκαιος γέγονεν ὁ Ἰωσίας, καὶ πολλὴν σπουδὴν περὶ τὴν θεραπείαν τοῦ Θεοῦ ἐποίησατο, ὥστε καὶ τὸν λαὸν αὐτῷ ὑπηρετεῖσθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ τινες ἦσαν, οὐ γνησίως μετιόντες τὴν εὐσεβείαν, ἐλέγχει αὐτοὺς ὁ προφήτης διὰ τούτων τῶν ῥημάτων, καὶ τῇ παραθέσει τῶν δέκα φυλῶν παρανόμους τούτους δείκνυσιν, ἐπειδὴ ἀπῆσαν ἐκεῖνοι· ἐδούλευον γὰρ ἐν Βαβυλῶνι. Καὶ εἶπα, μετὰ τὸ πορνεῦσαι αὐτὴν ταῦτα πάντα· Πρὸς με ἀνάστρεψον. Καὶ οὐκ ἀνέστρεψε. Τὸν προφήτην διδάσκει τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον, 64.784 Ἐπορεύθη ἐπὶ πᾶν ὄρος ὑψηλόν. Εἶτα τὴν οἰκείαν ἀγαθότητα, καὶ φιλανθρωπίαν δείκνυσιν, Καὶ εἶπα μετὰ τὸ πορνεῦσαι. Ἐκοῦσα τοίνυν τὸν ὄλεθρον ἐπεσπάσατο, μήτε ἀρχῆθεν τὴν κατὰ νόμον πολιτείαν ἀσπασαμένη, καὶ μετὰ τὴν ἀσέβειαν ἐπιστρέψαι μὴ βουληθεῖσα, ἐντεῦθεν αὖξαι τῆς Ἰούδα φυλῆς τὴν κατηγορίαν. Καὶ εἶδε τὴν ἀσυνθεσίαν. Θεασαμένη, φησὶ, καὶ τὴν πονηρίαν τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, καὶ τὴν διὰ ταύτην ἐπενεχθεῖσαν αὐτῇ τιμωρίαν, οὐκ ἔφυγε τῆς πονηρίας τὴν μίμησιν, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνης ἠκολούθησεν ἴχνεσιν. Καὶ ἐγένετο εἰς οὐθὲν ἡ πορνεία αὐτῆς. Οὐδὲν, φησὶ, παράνομον ποιεῖν ὑπελάμβανε, πορνείαν δὲ τὴν εἰδωλολατρείαν καλεῖ· καταλιπόντες γὰρ τὸν Θεόν, ὃς νυμφίος αὐτῶν ὠνομάζετο, τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευον, καὶ ἐφονοκτόνουν τὴν γῆν θύοντες τὰ τέκνα αὐτῶν τοῖς δαίμοσι. Καὶ ἐμοίχευσε τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον. Σαφῆ τὴν τῆς πορνείας κατηγορίαν εἰργάσατο. Καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη, ἀλλ' ἐπὶ ψεύδει. Ἐπειδὴ γὰρ τότε ἔδοξαν εἶναι βελτίους, διὰ τοῦτο φησὶν, ὅτι ἐπεστράφησαν μὲν ἐπὶ ψεύδει· ψεῦδος γὰρ ἦν τοῦτο. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Ἐδικαίωσε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἀσυνθέτου Ἰούδα. Οὐχ ὡς δικαιωθέντας τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐπαινεῖ, ἀλλ' ὡς ἔλαττον ἀμαρτάνοντας, καὶ πρῶτους· τούτους δὲ κακίζει ὅτι οὐ βελτίους ἐγένοντο ἐκ τούτου τοῦ σωφρονισμοῦ. Εἶτα διὰ πλειόνων διδάσκει, ὅτι οὐκ ἐβδελύξατο τῆς ἀδελφῆς τὴν ἀσέβειαν, τὴν πανωλεθρίαν θεασαμένη, καὶ ὅτι μᾶλλον ἔχουσί τινα συγγνώμην αἱ δέκα φυλαὶ, ἢ περὶ ἡ τοῦ Ἰούδα φυλῆς, ἐπειδὴ τὰς συμφορὰς ἐκείνων ἐωρακῦια, τὰ ἕτερα αἴτια τῶν συμφορῶν διετέλεσε δρῶσα. Οὐ δὲ χάριν ἐκείνοις προθεσπίσαι ὁ προφήτης παρακελεύεται. Πορεύου, καὶ ἀνάγνωθι τοὺς λόγους τούτους πρὸς βορρᾶν. Τί ποτε τοῦτο ἐστίν; Ἄρα πρὸς τὰ βόρεια μέρη τῆς πόλεως; καὶ τί τοῦτο βούλεται; τί δὲ τοῖς μὴ παροῦσι διαλέγεται Ἰσραηλίταις; ἢ τοῦτο ποιεῖ πρὸς τὰ βόρεια μέρη τῆς πόλεως, ὥσπερ τούτους παροξύνων, καὶ κνίζων· τὸ γὰρ πᾶν διὰ

τούτους, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς καὶ τοὺς τελευτῶντας μακαρίζομεν τοὺς ζῶντας ποιοῦντες βελτίους, καὶ ὑμνοῦμεν κνίζοντες, καὶ ἀπόντας ἐπαινοῦμεν. Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς, φησὶ, κελεύει πεμφθῆναι τοὺς λόγους, ὥστε καὶ τούτους βελτίους γενέσθαι κάκεινους, ὥσπερ ὁ Παῦλος φησὶν· Εἴ πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τούτους διεγείρει, ἐκείνους ἐπαινῶν. Ἐπειδὴ γὰρ χείρους ὑμῶν οὗτοί εἰσι λοιπὸν, ὑμῖν διαλέγομαι. Οὐ γὰρ δὴ ἰστορεῖται ὁ προφήτης οὗτος ἀπελθὼν εἰς Περσίδα, οὐδὲ πέμψαι κελεύει. Πορεύου γὰρ, φησὶν, καὶ ἀνάγνωθι τοὺς λόγους. Ἀμέτρητος ἡ τοῦ Δεσπότου φιλανθρωπία, μετὰ γὰρ 64.785 τὴν πολλὴν παρανομίαν μόνην ἐπιζητεῖ μεταμέλειαν, διδάσκει δὲ ταύτης τὸν τρόπον. Ἀποστράφηθι πρὸς με, ἡ κατοικία Ἰσραὴλ. Τοῦτο ζητεῖ μόνον ὁ Θεὸς, ἵνα κὰν ἐπιγνῶμεν ὑμῶν τὰ ἀμαρτήματα· τί μέγα ἀπαιτεῖ; ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, ἵνα γνῶμεν ὅτι ἀφίεται, ὅτι φιλάνθρωπός ἐστιν. Πλὴν γνῶθι μὲν ἀδικίαν σου, ὅτι εἰς Κύριον, κ. τ. λ. Ὅρα τὸ ἀκάθεκτον, ἐξέχεας, οὐδὲ ἀπλῶς· Ἡ γὰρ κώμη προέτρεπεν εἰς ἀσέβειαν. Οὐκ ἔνι εἰπεῖν οὐδὲ τοῦτο, ἔδει διακρίναι, τίνοι κεχρησθαι ἐχρῆν. Πᾶν ζύλον εἰς ἀσέβειαν προὔκειτο. Εἰς δὲ ἄλλοτρίους, τοὺς δαίμονας, φησὶ. Καὶ οὐκ ἔνι εἰπεῖν, ὅτι οὐ παρήνουν, οὐδὲ συνεβούλευον, ἀλλ' ἐμοῦ παραινούντος ταῦτα ἐποίησας, τῆς δὲ φωνῆς μου οὐκ ἤκουσας, ἀλλὰ τοῖς ἀφωνοτάτοις προσέσχες. Ἀρχὴ γὰρ ὑγείας, αἴσθησις ἀρρώστιας, καὶ ἐξέχεας τὰς ὁδοὺς σου. Τὸν Θεὸν, καὶ Κύριον, καὶ ποιητὴν, καὶ εὐεργέτην καταλιποῦσα ἄλλοτρίοις συνήφθης. Τίνες δὲ οὗτοι; ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους, ἔδειξε τῆς πλάνης τὸ ἀκερδές, ἄκαρπα γὰρ τὰ θεοποιηθέντα φυτά. Τῆς δὲ φωνῆς μου οὐχ ὑπήκουσας, νομοθετῶν γὰρ εἶπεν· Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. Ἐπιστράφητε υἱοὶ ἀφεστηκότες, λέγει Κύριος, διότι ἐγὼ κατακυριεύσω ὑμῶν. Ὅρα μετὰ τὴν κατηγορίαν πάλιν παραίνεσιν, καὶ συμβουλίην, εἰ τοίνυν ἀφεστηκότες εἰσὶ, τί καλεῖς; Διότι ἐγὼ κατακυριεύσω ὑμῶν, ὥσπερ ἀνάγκη τῆς ἐπιστροφῆς, φησὶν. Ὅσπερ ἂν εἴ τις πρὸς οἰκέτην λέγει, Ἐμοὶ δουλεύσαι ἔχεις, τίνας ἔνεκεν ἀπεπήδησας, τὴν κατοίκησιν κυρίαν λέγει. Καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἕνα ἐκ πόλεως, καὶ δύο ἐκ πατριάς. Ἐλαττον τὸ σωζόμενον, τοῦτο καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ γίνεται κρίσει, ἐλάχιστοι οἱ σωζόμενοι. Ἐγὼ κατακυριεύσω ὑμῶν. *Τουτέστι, Κύριος ὢν πάντων, καὶ τοὺς ἤδη ὑπὸ τῶν πολεμίων ληφθέντας δυνήσομαι ἀναγαγεῖν οὐδένα ὑπολιπόμενος. Καὶ δώσω ὑμῖν ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου. Αὕτη ὄντως εὐεργεσία τὸ, ποιμένων τυγχάνειν ἀγαθῶν, ὥσπερ οὖν καὶ τὸναντίον τιμωρία μεγίστη, πολλῆς γὰρ δεῖται ἐπιστήμης ὁ ποιμὴν· εἰ γὰρ ὁ σωματικὸς ποιμὴν πάντα ἂν ἐπέσχε, πολλῶ μᾶλλον ὁ πνευματικὸς, ὄντως ἀνδρείας χρεῖας πολλῶ μᾶλλον, ἢ ἐκείνω, ἵνα θῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων. Καὶ ἔσται, ἐὰν πληθυνθῆτε. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὺς ἐλύπει τὸ, ἕνα ἐκ πόλεως, καὶ δύο ἐκ πατριάς, ἐπήγαγεν, Ὅτι πληθύνεσθε. Μείζονα ἔχει τὴν ἡδονὴν, μετὰ τὸ ἐπανελθόντες ἐπανελθεῖν πολλοὺς οἴκοι γενέσθαι, ἢ ἐξ ἀρχῆς μετὰ πλήθους ἐπανελθεῖν. 64.788 Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἐροῦσιν ἔτι. Ἀσαφές εἶναί μοι τοῦτο δοκεῖ. Τινὲς μὲν φασιν, ὅτι οὐκ ἔσται φοβερὰ, τινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι οὐ δεηθήσονται τοῦ νόμου, ὥσπερ ὅταν λέγη, Καρδίαν καινὴν, καὶ ἐπαρῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην, τουτέστι, τὸ πνεῦμα ὑμῖν ἔσται, ἀντὶ πάντων αὐτὸ διδάξει, καὶ καθοδηγήσει ἡμᾶς, οὐδὲ ὀνομασθήσεται. *Οὐκ ἀναβήσεται, τουτέστιν ἡ κιβωτός. Οὐδὲ ὀνομασθήσεται ἐν αὐτῇ, τουτέστιν ὁ νόμος. Οὐδὲ ἐπισκεφθήσεται ἔτι, τουτέστιν οὐδὲ βασταχθήσεται. Καὶ οὐ ποιηθήσεται ἔτι, τουτέστιν, ὡς ἤδη πρότερον, ὅτε μετήγον αὐτὴν πανταχοῦ οἱ ἱερεῖς βαστάζοντες. Ἴνα εἴπη· Ἐπιδοξωτέραν ὑμῖν μετανοοῦσιν τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἄνοδον παρέξω τῆς ἀπ' Αἰγύπτου ἐξόδου. Καὶ συναχθήσονται πάντα τὰ ἔθνη εἰς αὐτὴν, καὶ οὐ πορεύσονται ἔτι. Οὐ νόμω πολέμου, ἀλλ' εὐσεβείας καλούσης αὐτοὺς, ἢ τοὺς πολίτας

θηρηῆσαι ὡς ἀσεβοῦντας, καὶ ἀλλογενεῖς εὐσεβεῖς διαμεῖναι, Ἡ τοῦτο φησὶν, ἔτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰσχυρὸν συναγαγεῖν αὐτοῦς, ἢ ὅτι ἐπ' εὐσεβείᾳ, καὶ οὐχ ἀπλῶς. Καὶ οὐ πορεύονται ἔτι ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν. Βίος ἐνάρετος ἔσται, ζωῆς δὲ οὐσης ἀρίστης, καὶ θαρρῆεῖν χρή περὶ τῶν μελλόντων, καὶ οὐκέτι φοβεῖσθαι. Ἡ γὰρ αἰτία ἀναιρεῖται τοῦ νοσήματος. Εἴ τις τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ συνάγεται, οὐ πορεύεται ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρίας. *Τουτέστιν, ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἔξουσι τὸ γνήσιον τῆς εὐσεβείας, ὥστε καὶ αὐτὴν μόνην τὴν πόλιν ὀρώντας, φαντάζεσθαι τὸν Θεόν. Δυνατὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν καιρῶν τοῦ Χριστοῦ αὐτὸ ἐκλαβεῖν, ὡς οὐ δεομένων ἡμῶν τῆς νομικῆς λατρείας. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνελεύονται ὁ οἶκος τοῦ Ἰουδα ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, καὶ ἤξουσιν ἐπὶ τὸ αὐτό. Τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν ἢ ὁμόνοια, ἢ ἀγάπη, ἐπειδὴ καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν ἐντεῦθεν ἐγένετο. Καὶ ὅρα πῶς οὐκ ἄλλως αὐτὸ τέθεικεν. Οὐ γὰρ εἶπεν Ὁ οἶκος Ἰουδα ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, ἀλλ' ὀπολλῶ θαυμαστότερον ἦν, ὁ πρῶτος ἀφηνιάσας, ὁ πρῶτος ἄρξας τῆς ἔχθρας, ὁ ἀπειθῆς, ὁ σκληρὸς, αὐτὸς ἄρξει καὶ ὁμονοίας· καὶ οὐ μετὰ τὸν ἐπάνοδον, ἀλλ' ὁμοῦ ἐπανήξουσι πρὸ τῆς ἐπανόδου. Ὁρᾶς, ἀγαπητέ, ὅσα ἀγαθὰ πεποίηκεν ἢ αἰχμαλωσία· Ἐχθραν ἀθάνατον ἔλυσε, δῆμους ἀποσχισθέντας συνήγαγεν, συγγενεῖς, καὶ πολίτας ἐκπεπολεμωμένους κατήλλαξεν, ἢ φύσις καθ' ἑαυτῆς ἐφάνη μανείσα, γένος διεσπάσθη, τὰ τῆς πολιτείας διηρέθη δίκαια, ταῦτα πάντα εἰργάσατο ἢ ἀδικία, ταῦτα πάντα διέλυσε, καὶ ἠφάνισεν ἢ αἰχμαλωσία. Ἀπὸ γῆς βορρᾶ. Ὅρα τὸ ἀξιόπιστον. Ἀπὸ βορρᾶ, πολλῶ μᾶλλον ὅτι ἀπὸ ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρῶν· εἶτα καὶ ἀναμιμνήσκει αὐτοῦς παλαιῶν διηγημάτων. Ἦν κατεκλη 64.789 ρονόμησα τοὺς πατέρας αὐτῶν· ἐκεῖνο γὰρ ἀπιστότερον ἦν. Ὅταν μέλλῃ θαῦμα διηγεῖσθαι, ἀναμιμνήσκει τοῦ παλαιοῦ διηγήματος, ἢ θαύματος. Ἀπιστεῖς οὖν πῶς οἱ πατέρες σου συνῆλθον; πῶς κατεκληρονόμησα αὐτούς; Τὸ γὰρ θαυμαστὸν τοῦτο, τὸ πανταχοῦ τῆς γῆς σπαρέντας εἰς ἓνα τόπον συνελθεῖν. Καὶ ἐγὼ εἶπα· Γένοιτο, Κύριε· ὅτι τάξω σε εἰς τέκνα. Ὅρα τοῦ προφήτου τὸ κηδεμονικόν, καίτοιγε οὐκ ἔμελλεν ἐκείνοις ὑποκεῖσθαι τοῖς καιροῖς, οὐδὲ αὐτόπτης ἔσεσθαι τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' ὡς αὐτὰ μέλλων ἀπολαύειν, οὕτω συνεύχεται. Τοῦτο διὰ μέσου, ὡς ἀπὸ τοῦ προφήτου, καὶ εὐθὺς ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ, ὅτι Τάξω σε εἰς τέκνα, συνῆπται γὰρ τῇ προηγουμένων ῥητῶν ἀκολουθία. Τὸ πρῶτον ἀξίωμα ἢ πατρικὴ κληρονομία, καίτοιγε ἑαυτοῦς ἐξέβαλλον ταύτης τῆς συγγενείας. Πατέρα ἐκάλεσαν τὸν λίθον, ἀλλ' ὅμως Τάξω σε εἰς τέκνα. Ὅρα καὶ ἐπὶ τῆς Παλαιᾶς καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς Καινῆς, καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξ ἡμῶν τὴν συγγένειαν ταύτην ἐνισταμένην, Τάξω σε εἰς τέκνα, τοῦτο τοῦ Θεοῦ· καὶ Παῦλός φησιν· Ὡν ἢ υἰοθεσία. Οὐδὲν γὰρ ἴσον ταύτης τῆς τιμῆς. Καὶ πάλιν· Ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, ὥστε διαφυλάσσειν τὴν τάξιν. Ὅταν γὰρ τάξῃ μὲν αὐτοὺς, ἡμεῖς δὲ καταλείπωμεν, ἐξοστρακιζόμεθα, οὐ γὰρ ἀπολλομένου ἀπολελυμένως εἶπε, Ποιήσω σε τέκνον, ἀλλὰ, στήσω σε, εἰς ἐκείνην τὴν τάξιν καθάπερ ἐπὶ ἀξιώματος· τὸ δὲ διατηρῆσαι, ἡμέτερον. Ὅρᾶς ὅσα διήλθεν ἀγαθὰ; Ποίαν αὐτοῦς ἀπαιτεῖ τὴν ἀμοιβήν; οὐδεὶς πόνος, οὐδεὶς ἰδρῶς, μέχρι προσηγορίας ἢ ἄσκησις ποῖον ἔχει κάματον; Τοῦτο γὰρ παιδὸς, τὸν Πατέρα διώκειν ἀεὶ, καὶ τύπτοντα· Οὐχ ὁρᾶτε τὰ παιδιά τὰ μικρὰ κλαυθμυριζόμενα, ἐπιτιμώμενα, καὶ τοῦ κρασπέδου τῆς μητρὸς ἐχόμενα, καὶ ἐπακολουθοῦντα; Ἐν μόνον ζητοῦσι παρ' ἡμῶν, τὸ φιλεῖσθαι. *Συνῆπται τοῦτο τῷ, Καὶ ἤξουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπὸ γῆς βορρᾶ, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν ἐπὶ τὴν γῆν, ἣν κατεκληρονόμησα τοὺς πατέρας αὐτῶν· Τὸ γὰρ μεταξὺ κείμενον, Καὶ ἐγὼ εἶπον, Γένοιτο, Κύριε, τοῦ προφήτου ἐστὶν ἡδομένου ἐπὶ ταῖς τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελίαις. Λέγει δὲ, ὅτι Ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ἐν τάξει τέκνων ἐσχηκῶς, ὡσπερ καὶ

πάλαι, ἠνίκα ἀπ' Αἰγύπτου ὑμᾶς ἐξήγαγον. Καὶ εἶπα· Πατέρα ἐπικαλέσασθέ με· τουτέστι, μόνον ὑμεῖς γνησίως περὶ ἐμὲ διατέθησθε. Πλὴν ὡς ἀθετεῖ γυνὴ εἰς τὸν συνόντα αὐτῇ, οὕτως ἠθέτησεν εἰς ἐμὲ ὁ οἶκος. *Ἐπίγνωτε τὰ οἰκεῖα κακὰ, καὶ παρέξω τὴν ἀμνηστίαν τῶν ἤδη πλημμεληθέντων. Φωνὴ ἐκ χειλέων ἠκούσθη κλαυθμοῦ. Ἐντεῦθεν παιδευόμεθα, μὴ μόνον ὀδύρεσθαι, καὶ θρηνεῖν ἐν ταῖς συμφοραῖς, ἀλλὰ πρὸ τούτου τὸν Θεὸν παρακαλεῖν· κλαυθμοῦ γὰρ καὶ δεήσεώς φησιν· 64.792 οὔτε γὰρ ὁ κλαυθμὸς καθ' ἑαυτὸν δύναται ἂν ἐργάσασθαι τι, οὔτε εὐχὴ μὴ πυρωθεῖσα τοῖς θρήνοις, τοῦτο τῶν συμφορῶν τὸ κέρδος. Φωνὴ ἐκ χειλέων. Τὰ ἐπὶ τοῦ Ἰωσίου γενόμενα λέγει. Υἱοί, ἐπιστράφητε ἐπιστρέφοντες, καὶ ἰάσομαι τὰ συντρίμματα ὑμῶν· Ἴδου δοῦλοι ἡμεῖς ἐσόμεθά σοι. Οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ κλαῦσαι, οὐδὲ τὸ δεθῆναι, ἀπὸ γὰρ τῆς φύσεως τοῦτο συνέβαινε τῶν δεινῶν, ἀλλ' ἐγγὺς ἐγγύας αὐτοῦς καὶ εὐθύνας ὑπὲρ τῶν μελλόντων ἀπαιτεῖ, ἵνα μὴ μετὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀπαλλαγὴν ἐπὶ τὰ πρότερα πάλιν ἐπανέλθωσιν. Μάθωμεν ἐξομολογεῖσθαι μετὰ ἀκριβείας, οὐ γὰρ ἀπλῶς ταῦτα ἀναγέγραπται, ἀλλ' ὥστε ἔπεσθαι καὶ ἡμᾶς. Τουτέστι γνησίως μεταβάλλεσθε, μὴ διὰ τὸν φόβον τοῦ βασιλέως ὑποκρίνεσθε τὴν εὐσέβειαν. Ὅντως εἰς ψεῦδος ἦσαν οἱ βουνοὶ, καὶ δύναμις τῶν ὀρέων· πλὴν διὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Προσεκύνησαν τῇ ἀμαρτία, ἐθυσίασαν ταῖς πονηρίαις τῆς ἐπιθυμίας· τάχα καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος εἴρηται, Ἐπιστράφητε, υἱοί, ἐπιστρέφοντες. –Καὶ μετ' ὀλίγα. Ὅντως εἰς ψεῦδος ἦσαν οἱ βουνοὶ. Ὅταν τὸ φῶς ἴδωμεν, τότε τὸ σκότος ἐπιγινώσκουμεν. Ἔγνωσαν τὸν Θεὸν, τότε καὶ τοὺς δαίμονας ἐγνώρισαν· οὕτω καὶ ἡμεῖς τότε τὴν ἀμαρτίαν εἰσόμεθα ὄντως, οὐ ῥήμασι λέγοντες, ἀλλὰ διὰ τῶν πραγμάτων πεισθέντες. Καὶ ἀφήκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς, διὰ τῶν ἔργων μαθεῖν, δεῖ καὶ τῶν προτέρων καταγινώσκειν. Ἴδου πάλιν τὸ, διὰ, ἐπὶ τοῦ Θεοῦ εἴρηται· ἔδει μὲν ὑμᾶς καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων μαθεῖν, ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ θαλάττης· νῦν δὲ ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς γενομένων. Οἱ δὲ παλαιοὶ, οὐχὶ λίθινα μόνον ἐποίουν, ἀλλὰ καὶ ὄρη, καὶ βουνοὺς ἐδίωκον. Τὸ δὲ αἴτιον, ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἐνόμιζον κατοικεῖν τοὺς δαίμονας· οὐδὲν γὰρ μέρος ἐστὶ τῆς κτίσεως, ὃ μὴ προσκυνηθῆναι παρεσκεύασεν ὁ διάβολος. Καὶ μετ' ὀλίγα. –Πλὴν διὰ Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν ἡ σωτηρία τοῦ Ἰσραήλ. Τί γὰρ ἄλλο ζητεῖ ὁ Θεὸς, ἢ ἵνα μάθῃς, ὅτι αὐτός σε εὐεργετεῖ; Τοῦτο, ἢ οὐδὲν πλέον ἀπαιτεῖ παρὰ σοῦ, καὶ τούτου αὐτοῦ ἔρα. Ἡ δὲ αἰσχύνη κατανάλωσε τοὺς μόχθους τῶν πατέρων ἡμῶν ἀπὸ νεότητος αὐτῶν. Εἰ καὶ μηδὲν ἔπαθον δεινὸν, αἰσχύνη μετὰ τὰ πράγματα ἦν, ἐπόνουν εἰκῆ, καὶ ἐταλαιπωροῦντο, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἦν, ἢ θύειν ἀπλῶς, Ἡ μὲν θυσία τοῖς δαίμοσιν, ἢ δὲ σωτηρία παρὰ τοῦ Θεοῦ. Πρόβατα. Οὐδὲ τῶν ἐγγόνων ἐφείσαντο, καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν ἠγνόησαν, εἰς μανίαν τὴν ἐσχάτην ἐξοκείλαντες. Ὁ γὰρ μαινόμενος οὐκ οἶδεν τί πράττει· ὁ δὲ αἰσχρὰ πράγματα ποιῶν, καὶ αἰσχύνης ἄξια, ἐν αἰσθήσει τέ ἐστι, καὶ πολλοὺς ἔχει τοὺς ἐπιτιμῶντας· οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι λάθρα ἐποίουν, ἀλλὰ πάντων ὀρώντων, πολλῶν τῶν μελλόντων ὄντων κατασχύνειν αὐτούς. Διότι ἔναντι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμάρτομεν ἡμεῖς. 64.793 Τὸν ἐξομολογούμενον οὕτως ἐξομολογεῖσθαι δεῖ, ὥστε αὐξεῖν τὸ ἀμάρτημα πάντοθεν, ἀποστερεῖν αὐτὸν συγγνώμης, ἵνα τύχη συγγνώμης. Ἔως τῆς ἡμέρας ταύτης. Οὐχ ἀπλῶς εἶπεν, οὐ δευτέρον, οὐ τρίτον, ἀλλὰ μυριοστὸν, καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι πανταχοῦ τοιοῦτοι. Καὶ οὐχ ὑπηκούσαμεν τῆς φωνῆς Κυρίου. Ἀλλὰ περὶ μὲν τοὺς δαίμονας οὕτω θερμοὶ, καὶ μανικοὶ, ὡς μηδὲ σπλάγχχνων φείσασθαι οἰκεῖων, ὡς καὶ τὰ ἔκγονα καταθῦσαι, περὶ δὲ τὸν Δεσπότην οὕτω ῥάθυμοι, καὶ ἀυθάδεις, καὶ ἀφηνιῶντες, ὡς μηδὲ τῆς φωνῆς ἀκοῦσαι, ἀλλὰ παρακοῦσαι.

ΚΕΦΑΛ. Δ΄.

Καὶ ὁμότης Ζῆ Κύριος, μετὰ ἀληθείας. Μηδεὶς ἐντεῦθεν λαμβανέτω πρόφασιν ὄρκου, ἀλλ' ἀκουέτω τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι Ἠκούσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐκ ἐπιπορήσεις· Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ὁμόσαι ὅλως. Πρὸ τούτου ταῦτα ἐλέγετο τοῖς ἀνοήτοις, τοῖς ἐξ εἰδώλων προαγομένοις, οὐχὶ τοῖς φιλοσοφοῦσιν, οὐχὶ τοῖς ἀπτομένοις τῶν οὐρανῶν, οὐχὶ τοῖς εἰς ἄνδρα τελοῦσιν. Τάδε λέγει Κύριος τοῖς ἀνδράσιν Ἰούδα, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ. Ἀσφάλεια γὰρ πόλεως, οὐκ οἰκοδομῆς ἀρμονία, οὐδὲ λίθων μέγεθος, ἀλλ' ἡ τῶν ἐνοικούντων ἀρετὴ. Ὡσπερ οὖν καὶ προδοσία πόλεως οὐκ οἰκοδομημάτων σαθρότης, ἀλλ' ἡ τῶν πολιτῶν φαυλότης. Νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ μὴ σπεύρητε ἐπ' ἀκάνθαις. Ἐκ τῆς πείρας τῶν γεωργικῶν ὁ προφήτης παραγγέλλει γίνεσθαι ἐπὶ τῶν ψυχῶν, ἃς ὑπὸ πολλῆς ἀργίας ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ, πολλὴν ἐξενεγκούσας κακίαν, καὶ ἔργα ἄκαρπα, τῷ ἀρότρῳ τοῦ λόγου μετασχεῖν παρακελεύεται. Οὐ γὰρ ἐστὶ θεῖον ἀπλῶς δέξασθαι σπόρον, μὴ πρότερον τὰς ἀκάνθας ἐκβαλόντα· διό φησιν, Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσον ἀγαθόν. Γεωργήσατε, φησὶ, τὰς ἡμετέρας ψυχὰς, πρόρριζον ἀνασπάσατε τῶν εἰδώλων τὴν μνήμην, ταῦτα γὰρ ἀκάνθας καλεῖ· τουτέστιν, ἐξάρατε τὰ εἰδῶλα, καὶ οὕτω τῷ Θεῷ προσέρχεσθε, εἰς τὸν ναὸν ἀφικνούμενοι. Ἔλαβε δὲ καὶ αὐτὸ ἐκ μεταφορᾶς τῶν γεωργῶν. Τὸ οὖν· Μὴ σπεύρητε ἐπ' ἀκάνθαις, τουτέστιν, Μὴ εἰδωλολατροῦντες εἰσέρχεσθαι εἰς τὸν ναόν. Περιτμήθητε τῷ Θεῷ ὑμῶν, καὶ περιτέμενεσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, ἄνδρες Ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ. Ἄρα περὶ ταύτης λέγει τῆς περιτομῆς; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ περὶ τῆς κατὰ ψυχὴν. Ἄρα ἐκείνη οὐ τῷ Θεῷ ἐστὶν ἡ περιτομή· οὐ γὰρ ἂν εἶπεν, Τῷ Θεῷ περιτμήθητε. Καὶ μὴν εἶπεν ἂν τις ὅτι περιτεμνόμεθα· πῶς γὰρ ἂν αὐτοῦ οὐκ ἂν εἶη; Οὐ βούλομαι 64.796 τὴν παρ' ἐτέρου γινομένην περιτομήν, ἀλλὰ τὴν παρ' ἡμῶν αὐτῶν, ἧς ἕκαστός ἐστι Κύριος. Ἐκείνη παρ' ἐτέρου γίνεται, καὶ ἐν σώματι γίνεσθαι· αὕτη οὐχί. Ὅρας ὅτι συγκαταβάσεως ἦν ἡ παλαιά; Οὐ γὰρ ἂν εἶπεν τῷ Θεῷ ὑμῶν, εἰ μὴ ἐδήλου, ὅτι ἐκείνη, οὐ τῷ Θεῷ, τί γὰρ ὄφελος εἰς ἀρετὴν ἐκείνη; Τί ἐνταῦθά φησιν ὁ Ἰουδαῖος; Ὅρας ὅτι ὁ νόμος ἄλλο τι αἰνίττεται; καὶ οὐκ ἔστι καθ' ἑαυτὸν ἰκανὸς σῶσαι, εἶγε τοιαύτη ἡ περιτομή; Ἄρα τῆς Καινῆς ἡρέμα παρανοιομένης τὰς θύρας· ὄρας τὴν παλαιὰν αὐτὴν ὑφ' ἑαυτῆς κατεργουμένην. Οὐκ εἶπε Παῦλος περὶ τούτου, Ἰουδαῖε, οὐκ ἐνομοθέτησε Πέτρος· Ἰερεμίας εἶπεν, ὃν περιέπεις ἔτι καὶ νῦν. Οὐκ ἐκ τῶν ἡμετέρων ταῦτα προφέρω σοι βιβλίων· ἐκ τῶν ἡμετέρων μᾶλλον, ἢ σῶν· καὶ γὰρ καὶ τὰ τῆς Καινῆς οὐχ ἦττον ἡμέτερα μᾶλλον ἢ σὰ, καὶ τὰ τῆς Παλαιᾶς οὐχ ἦττον ἀλλότρια σου· ὥσπερ ἐκείνοις ἀπιστεῖς οὕτω, καὶ τούτοις· Ὡστε ὁ μὲν Ἰουδαῖος ἀμφοτέρων ἐκπέπτωκεν, ἡμεῖς δὲ ἀμφοτέρων ἐχόμεθα· ἐν γὰρ ἀμφοτέροις τὸ πνεῦμα. Εἶτα διδάσκει ὁποῖα τοῦ Θεοῦ ἡ περιτομή. Καὶ περιτεμεῖσθαι τὴν σκληροκαρδίαν ἡμῶν. Σαφῶς ἐδίδαξεν ὡς ἡ φαινομένη περιτομή τύπος τῆς κεκρυμμένης ἐστίν, καὶ ὅτι τῆς ἔνδον οὔσης περιττὴ ἡ τοῦ σώματος. Ἐντεῦθεν ὀρμώμενος ὁ θεῖος Ἀπόστολος Ῥωμαίοις γέγραφεν· Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερωῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερωῷ ἐν σαρκὶ περιτομή, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομή καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι, οὐ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ. Ἦκουσε γὰρ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Περιτμήθητε τῷ Θεῷ ὑμῶν, ἄνδρες Ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ. Μὴ ἐξέλθῃ ὡς πῦρ ὁ θυμὸς μου, καὶ καυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβεννύων ἀπὸ προσώπου πονηρίας ἐπιτηδευμάτων ἡμῶν. Ἀνθρωπίνως διαλέγεται, βουλόμενος αὐτοὺς παιδεῦσαι· διὸ πολλάκις ἐπικρεμᾶ τὸν φόβον αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων τὸ δεινὸν τοῦτο. Ἐπειδὴ γὰρ πολλάκις εἰς τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας εἶχον, ἀναιρεῖ ταύτην τὴν παραμυθίαν. *Τοῖς δὲ μὴ

πειθομένοις ἐπάγει τὴν ἀπειλήν, Μὴ ποτε ἐξέλθῃ ὡς πῦρ ὁ θυμὸς μου. Ὑμεῖς γὰρ μόνοι δύνασθε σβέσαι μεταμελόμενοι, ὑμῶν δὲ μεταμέλειαν μὴ κεκτημένων οὐδεὶς ἰκανὸς ἀπαλλάξαι τῆς τιμωρίας. Ἀναγγείλατε ἐν τῷ Ἰούδα. Τί τοῦτο; ἄνω εἶπε, Μὴ ποτε ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ὁ θυμὸς μου· ἤδη αὐτὸν ἐξέκαυσεν, ἐφίστησιν αὐτοῖς τὰ δεινὰ, καὶ ἐπὶ θύραις αὐταῖς ἀγαγῶν, οὐκ ἐπαφήσιν αὐτοῖς τὰ δεινὰ. Οὐ γὰρ εἰς ἀρπαγὰς εἰσάγει τὰς πόλεις, ἀλλ' ἐφίστησι τοὺς πολεμίους ταῖς πύλαις, καθάπερ διδάσκαλος ἄριστος, κατάγει μὲν τὸν ἱμάντα, οὐ πλήττει δέ. *Δεδιττόμενος δὲ αὐτοὺς παρακελεύεται εἰπεῖν τῇ Ἱερουσαλήμ, καὶ πάσῃ τῇ Ἰουδαίων φυλῇ, ὥστε 64.797 σαλπῖσαι, καὶ σημήναι πᾶσι τῶν πολεμίων τὴν προσβολὴν, ἵνα εἰς τὰς τετειχισμένας καταφύγωσι πόλεις, διαφέρονται δὲ εἰς Σιών ὡς ὄχυρωτέραν. Ἀναλαβόντες φεύγετε εἰς Σιών. Ἐναντιολογία τίς ἐστίν· ταῦτα μὲν γὰρ κηδομένου, καὶ προνοοῦντος, καὶ ὅπως μηδὲν γένηται ἄτοπον, πράττοντος. Ἐκεῖνο δὲ βουλομένου παραδοῦναι, καὶ ποιῆσαι ἐκδότους, καὶ ἐσχάτους περιβαλεῖν κακοῖς. Εἰ σὺ ἐπάγεις τὰ κακὰ ἀπὸ βορρᾶ, τίνοσ ἔνεκεν καὶ ἐπισπεύδεις; ταῦτα μὲν γὰρ αὐτοῦ στρατηγοῦντος τὰ ῥήματα, ἐκεῖνα δὲ πολεμίων προῖσταμένου. Ὅραξ ὅτι διορθοῦντός ἐστι καὶ κηδομένου· καὶ εἰς πίστιν βιαζομένου τὰ ἐσόμενα ἀγαγεῖν; ἐπειδὴ γὰρ τὰ ῥήματα, οὐδὲν αὐτοὺς ὠφελεῖ, σχεδὸν εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν ἀνατυποῖ Fort. σχεδὸν τὰ πράγματα αὐτοῖς ἀνατυποῖ. *Τοῦ Βαβυλωνίου τὴν ἔφοδον ἀπειλεῖ καὶ τὴν πρώτην αἰχμαλωσίαν μηνύει, τῶν γὰρ ἔξω τέως τὴν ἀπώλειαν λέγει. Φησὶ γὰρ· Φεύγετε εἰς Σιών, σπεύσατε, μὴ στήτε. Ὡς περισωζομένης τῆς πόλεως. Ἀνέβη λέων ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ. Ἀνέμνησε καὶ τῶν τοῖς ἀδελφοῖς συμβεβηκότων δεινῶν. Τί λέγω μίαν πόλιν, καὶ φυλὴν ἐλαχίστην; ὀλοκλήρους δήμους, καὶ πόλεις αὐτάνδρους ἀνεΐλεν. *Λέγει ταῦτα παραβολικώτερον. Καὶ καλεῖ λέοντα τὸν Ναβουχοδονόσορ, μάνδραν δὲ τὴν Βαβυλώνα, ἐκεῖθεν δὲ τοῦτον ὀρμώντα, καὶ τὰς πόλεις ἐμπρῆσαι, καὶ τὰς χώρας δηῶσαι· τούτου δὴ χάριν, περιζώσασθαι, καὶ τὰ λοιπά. Ἐπὶ τούτοις περιζώσασθε σάκκους, καὶ κόπτεσθε. Διότι οὐκ ἀπεστράφη. Τουτέστιν, οὐκ ἀπὸ τῶν Ἰωσίου γενομένων ἐπαύσατο τῆς ὀργῆς ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἐπειδὴ, καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον αὐθις εἰς ἀσέβειαν ἐξετράπητε, δεικνύντες ὡς καὶ τὰ ἤδη γενόμενα, ὡς οὐ μετὰ γνησίας τῆς γνώμης γεγένηται παρ' ὑμῶν, τὴν καθ' ὑμῶν ἐξήνεγκε ψῆφον ὁ Θεός. Καὶ ἀλαλάξατε. Οὐ διὰ τὰ δεινὰ, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς· ὄντως γὰρ ὄντως, οὐ διὰ τὴν γέενναν δεῖ μόνην χαλεπαίνειν, ἀλλ' ὅτι ὀργίζεται Θεός. Οὐχ ὅτι ὠργίσθη, ἀλλ' ὅτι ἀπεστράφη. Ἀπολεῖ ἡ καρδία τοῦ βασιλέως. Τοιαύτη γὰρ τῶν δεινῶν ἢ φύσις, ἀποστερεῖ τῶν κατὰ φύσιν φρενῶν. Ὅταν γὰρ ἄμετρος ὁ φόβος ἦ, οὐδὲν ἀφήσιν κατὰ χώραν μένειν. Καὶ οἱ προφηῆται θαυμάσσονται. Τουτέστιν οἱ ψευδοπροφηῆται. Διατί; οὐχ ὡς παρ' ἐλπίδας τῶν πραγμάτων ἐξεληθόντων, ἀλλ' ὡς παρ' ἐλπίδας δεικνυμένων, καὶ γιγνομένων. Καὶ εἶπα· ὦ Δέσποτα Κύριε. Ἄρα γε ἀπατῶν. Πολλὰ συναποκρίνονται τῷ Θεῷ οἱ προφηῆται, καθάπερ ἔν τινι σκηνῇ, τὴν διόρθωσιν ἐργαζόμενοι τοῦ λαοῦ. Τοῦτο καὶ πατέρες, καὶ φίλοι πατέρων μετ' ἀλλήλων ποιοῦσιν, τοὺς παῖδας διορθοῦντες. Ποῦ 64.800 δὲ εἶπε τούτοις, Εἰρήνη ἔσται ὑμῖν; Ἀνωτέρω τὰ χρηστὰ διηγούμενος ἔλεγε· Καὶ ἤξουσιν ὁ οἶκος Ἰσραὴλ, καὶ Ἰούδα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐὰν περιέλη τὰ βδελύγματα. Τίνοσ οὖν ἔνεκεν ταῦτά φησιν ὁ προφήτης; οὐ γὰρ δὴ ἀγνοεῖ. Μὴ γένοιτο, ὁ πάντα εἰδὼς ἀκριβῶς, ἀλλ' ὅπερ ἔφην ἀρχόμενος, τοῦτο, ὅτι συναποκρίνεται τῷ Θεῷ, ὅπερ εἰκὸς ἦν ἐκείνοισ ἐἰπεῖν, ἵνα δῶ πάλιν ἀρχὴν ἀποκρίσεως τῷ Θεῷ. Πνεῦμα πλανήσεως ἐν τῇ ἐρήμῳ. Τοὺς πολεμίους φησὶ πνεῦμα πλανήσεως, καλῶς. Καθάπερ τὸ πνεῦμα περιφέρει πανταχοῦ τὸν χοῦν ἀναρρίπιζον, οὐκ εἰς τεταγμένους ἀποτιθέμενον τόπους, οὕτω καὶ τούτοις ἐγένετο, ὡςπερ ἄνεμος σφοδρὸς ἐμπεσὼν ὁ πόλεμος ἐκεῖνος ὁ βαρβαρικὸς πανταχοῦ τῆς

γῆς διέσπειρε, καίτοι καὶ τὸ διασπαρῆναι χαλεπὸν, τὸ δὲ καὶ ἀτάκτως τοῦτο παθεῖν ἄλλ. ποιεῖν ἀμύθητον. Αὕτη ἡ ἀπόκρισις πρὸς τὸ λέγειν· Ἀπατῶν ἠπάτησας τὸν λαόν· οὐκ ἐγὼ ἠπάτησα, ἀλλ' αὐτοὶ γεγονόςασιν ἑαυτοῖς αἴτιοι. Ἐπειδὴ εἶπεν ὁ προφήτης, ἄρα γε ἀπατῶν ἠπάτησας τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ λέγων, Εἰρήνη ἔσται ὑμῖν, καὶ ἰδοὺ ἤψατο ἡ μάχαιρα τῶν ψυχῶν αὐτῶν; Λέγει ὁ Θεὸς, ὅτι τῶν κακῶν ἐπελθόντων εἴσονται τῶν παρὰ σοῦ λεγομένων τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅτι κατὰ δαιμόνων ἐνέργειαν ἐπλάνησαν αὐτοὺς οἱ μάντιες. Παραπλήσιον δὲ ἔστι τῷ παρὰ τοῦ Μιχαίου λεχθέντι ἐπὶ τοῦ Ἀχάβ, ὅτι ἐξήλθε πνεῦμα ψευδές, καὶ γέγονεν ἐν πᾶσι τοῖς ψευδοπροφήταις πρὸς ἀπάτην τοῦ βασιλέως· τὸ δὲ πλανήσεως ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐπειδὴ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευον. Ὁδὸς δὲ τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου, ἀντὶ τοῦ, αἱ πράξεις· οὐκ εἰς καθαρὸν, οὐδὲ εἰς ἄγιον· δι' αὐτῆς, φησὶ, μαθήσονται τῆς πείρας κατὰ τὸν καιρὸν τῶν συμφορῶν, ὡς πνεῦμα πλανήσεως ἦν, τὸ διὰ τῶν ψευδοπροφητῶν φθειγόμενον. Πνεῦμα πληρώσεως ἤξει μοι. Τουτέστι πέπαυμαι τοῦ ἀποδεδωκέσθαι αὐτοῖς τὰ δεινά. Τοῦ πληρωθῆναι αὐτῶν τὰς τιμωρίας. Ἀντὶ τοῦ, οὐ συμπληρωτικὸν τῆς τριάδος, ἀφ' ὧν ἤλθέ μοι τὰ παρόντα κακά. Πνεῦμα πληρώσεως ἀπὸ τούτων ἤξει μοι. Τὴν δὲ πλάνην, φησὶ, ταύτην ὑπομένουσιν, ἐπειδὴ ἀκάθαρτοί εἰσιν εἰδωλολατροῦντες, καὶ μολυσμάτων πεπληρωμένοι, καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος ἀμέτοχοι· τὸ δὲ, Ἀπὸ τούτων ἤξει μοι, τουτέστιν, οὐδὲ γὰρ ἐπειδὴ εἰς τὸν ναὸν ἤρχοντο μετὰ τοσαύτης ἀκαθαρσίας, ἤδη τῆς παρ' ἐμοῦ τυγχάνουσι χάριτος. Νῦν δὲ ἐγὼ λαλήσω κρίματά μου πρὸς αὐτούς. Τουτέστι, κολάσω αὐτούς· ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν, ἤξει πάλιν, ἵνα μὴ ἡ τοῦ μέλλοντος καιροῦ προθεσμία ῥαθυμοτέρους ποιήσῃ, τὴν γινομένην ἄδειαν ἐκ τοῦ χρόνου τοῦ μεταξὺ, συνέστειλεν εἰπῶν· Καὶ νῦν δὲ ἐγὼ λαλήσω κρίματα. Ἴδου ὡς νεφέλη ἀναβήσονται, καὶ ὡς καταιγίς. 64.801 Ὁρᾶς πῶς διαφόρους εἰκόνας ἐπιζητεῖ φοβερωτέρας. Ἴνα καταπλήξῃ αὐτῶν τὴν διάνοιαν, ἵνα αὐτοὺς πτοήσῃ, διαγράφει τὸ στρατόπεδον. Καὶ τί τὸ κέρδος; τὸ ταχὺ λέγει τῆς παρουσίας, ἀλλ' οὐδὲν τούτων καθήψατο, τοιοῦτον ἢ κακία. Ἀλλ' ὅμως προὔλεγεν ὁ Θεὸς, εἰ μὴ ἐνέδωκαν ἐκεῖνοι. Ἀπόπλυνε ἀπὸ κακίας. Ἔως πότε ὑπάρχουσιν ἐν σοὶ διαλογισμοὶ πόνων σου; Ὅντως γὰρ οὐδὲν ταύτης τῆς ταλαιπωρίας ἴσον. Ταύτη τῇ λέξει κεχρησθαι εἰώθαμεν, ὅταν ἴδωμέν τινα μακρᾶ ἀρρώστια παραδεδομένον, καὶ οὐδέποτε ἀνενεγκεῖν ἐκ τῆς φθορᾶς ἐκείνης δυνάμενον. Καθάπερ γὰρ σῶμα ἀσθενὲς ὑπὸ πυρετῶν δυσέκνιπτον γίνεται, οὕτω καὶ ψυχὴ ταλαίπωρος ὑπὸ ἀμαρτημάτων. Οὐκ ἀρκεῖ τὰ ῥήματα, οὐδὲ τὸ ταλανίσαι μόνον ἑαυτὸν ἐν Ἐκκλησίᾳ Κυρίου· Μὴ κλαίετε δάκρυσιν· ἀλλὰ δεῖ καὶ τῆς τῶν ἔργων προσθήκης. Καὶ μετ' ὀλίγα. –Ἀπόπλυνον ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου. Τί τοῦτο, εἰ ἀνέβη ὡς λέων; εἰ πάρεστιν ὡς νεφέλη; εἶτα δεινὰ ἐπὶ θύραις; Ποία μεταβολῆς προθεσμία; Ποῖος μεταβολῆς καιρὸς ὑπολέλειπται; Ἀλλ' ὄρα τὴν φιλανθρωπίαν· Διελέχθη περὶ ἐκείνων ὡς παρόντων, ἵνα τὴν ῥαθυμίαν ταύτης καλύψῃ Fort. ταύτης εἰς προθυμίαν ἀμείψῃ, διελέχθη δὲ πάλιν ὡς μελλόντων, ἵνα μὴ εἰς ἀπόγνωσιν ἐμβάλῃ. Ἐκεῖνα μὲν τὰ ῥήματα τοῦ τὴν ἀπόφασιν ἐξενεγκόντος ἐστί· ταῦτα δὲ τοῦ διδόντος καιρὸν, διορθώσεως. Οὐδεὶς γὰρ ὁμοῦ τε ἐπάγει τὴν τιμωρίαν, καὶ παραίνεσιν εἰσάγει. Ταῦτα γὰρ ἀμφοτέρωθεν ἐναντία· εἰ συμβουλεύεις, ἄνες τὴν κόλασιν· εἰ κολάζεις, πῶς παραινεῖς τοῖς τιμωρουμένοις; Ἀλλὰ καὶ ὅμως λέγει μὲν κολάζειν, ἵνα μὴ ῥαθυμῶσι· λέγει δὲ, ἀνιέναι, ἵνα διορθώσωνται. Ὁρᾶς; τοῦτο ὅ φησι καὶ ὁ Χριστὸς, ἐνταῦθα κεῖται. Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί. Ἔως πότε ὑπάρξουσιν; ὁρᾶς τοῦ Θεοῦ τὴν μακροθυμίαν. Ἔως πότε; Ὅτε καὶ τῇ φύσει φευκτέον ἦν, καὶ τῷ χρόνῳ, ποία συγγνώμη; τίς ἀπολογία; Ἔστω· τὴν κακίαν οὐκ ἀπεστράφη ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ χρόνου οὐκ ἔδει; Ἀναμνήσατε ἔθνη, ἰδοὺ ἤκασι. Δείκνυσιν

ὅτι πολλάκις ἀκούσαντες ἐπελάθοντο. Τὴν ἄδειαν λέγει καὶ τὴν πολλὴν παρρησίαν, ὡς οὐ νόμῳ πολεμίων παρέσονται· ἀλλ' ὡς ἐπὶ ἤδη προκατειλημμένα χωρία. Ὡς φυλάσσοντες ἀγρὸν ἐγένοντο ἐπ' αὐτὴν κύκλω. Ὡστε μὴ εἶναι διαφυγεῖν βουλομένοις αὐτοῖς. Εἶπε καὶ τὴν αἰτίαν τῶν δεινῶν. Ὅτι ἐμοῦ ἠμέλησας, λέγει Κύριος. Ἐντρεπτικῶς, τοῦ δεσπότης ἠμέλησας καὶ τὸ ἀξιόπιστον. Οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο εἰς κόλασιν; οὐ πάσης τιμωρίας χαλεπώτερον; εἰ γὰρ μὴ πόλεμος ἦν, εἰ 64.804 γὰρ μὴ πόλεως ἄλωσις, αὐτὸ τοῦτο μόνον ἀκοῦσαι τὸ ῥῆμα, πόσῃ ἔχει τιμωρίαν; Τουτέστιν, ὡσπερ ἐκεῖνοι οἱ ὀπωροφύλακες εὐρόντες τινὰ κλέπτοντα βοῶσι, καὶ εἰς φόβον καθιστῶσι τὸν κλέπτην, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας αὐτοὶ ἐπιᾶσιν ἐλεῖν βουλόμενοι τὸν τολμήσαντα. Οὕτω καὶ οὗτοι βοῶσι μόνον, καὶ εἰς φυγὴν ὑμᾶς τρέπουσιν, ὡς ἐπ' ἄλλοτρίοις ὄντας. Ὅτι ἐμοῦ ἠμέλησας, λέγει Κύριος. Ἄξια ὧν ἐτόλμησας ὑπομενεῖς, καὶ θερίσεις ἃ ἔσπαρκας. Αἱ ὁδοὶ σου, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματά σου ἐποίησαν. Τίς λοιπὸν ἐλπίς θεραπείας ἐστὶ, τοῦ κεφαλαίου, καὶ ἡγεμονικωτάτου διαφθαρέντος; ἔστι γὰρ κακία οὐ πικρὰ, ἔστι κακία ἐξ ἀφελείας γινομένη, ἣ καὶ συγγνοίη τις ἄν. Αὕτη, φησὶν, ἀφόρητός ἐστι, τῷ καὶ μόνιμος γενέσθαι, καὶ πρὸς αὐτὴν, φησὶν, ἐλθεῖν τὴν καρδίαν. Τὴν κοιλίαν μου ἀλγῶ. *Ταῦτα προειπὼν ὁ προφήτης, ὑπὲρ ἐκείνων ὀδυνᾶται, καὶ ἀποδύρεται, καὶ λέγει· Τὴν κοιλίαν μου, τὴν κοιλίαν μου ἐγὼ ἀλγῶ, καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς καρδίας μου. Ἐλαβε δὲ τοῦτο ἐκ μεταφορᾶς τῆς ὀδυνομένης γυναικός. Μαιμάσσει ἡ ψυχὴ μου, τουτέστι, θορυβεῖται ἐν ἀγῶνι τυγχάνουσα. Σπαράσσεται ἡ καρδία μου, τουτέστιν, ὑπὸ τοῦ δέους πηδᾷ μόνον οὐχὶ ἐξελεθεῖν βουλομένη· μιμεῖται μητέρα τὰ σπλάγχνα σπαραττομένην, ἐπὶ τέκνων ὀλέθρῳ. Ὅτι φωνὴν σάλπιγγος ἤκουσεν ἡ ψυχὴ μου. Ἐνθους γέγονεν ὁ προφήτης. Οὐ νῦν, ἀλλὰ μικρῶ πρόσθεν εἶπε ταῦτα, ἐπὶ πραγμάτων ὁρᾷ συμβαίνοντα προφητικοῖς ὀφθαλμοῖς, πολέμους, καὶ παρατάξεις, καὶ μάχας, σαλπύγγων ἠχὴν, θόρυβον ἵππων, ἔφοδον πολεμίων ἀνδρῶν, πάσας τὰς Ἰουδαίων συμφοράς. Ὅρα δὲ μοι τοῦ Θεοῦ τὴν μακροθυμίαν· ἠπέιλησε διὰ ῥημάτων, οὐκ ἔδακεν αὐτοὺς ὁ λόγος· ἀξιοπιστοτέραν ποιεῖ τὴν πρόβρῃσιν, αὐτὸν τὸν ἀξιῶντα θεατὴν τῶν λεγομένων ποιῶν. Συντριμμὸν ἐπικαλεῖται, ὅτι τεταλαιπώρηκε πᾶσα ἡ γῆ· ἄφνω τεταλαιπώρηκεν ἡ σκηνὴ. Διεσπάσθησαν αἱ δέρβρεις μου. Τὸ εὐάλωτον δείκνυσι, σκηνὴν καλῶν· ἄλλως δὲ οὐκ ἄν τις ἀμάρτοι, πόλιν πᾶσαν, καὶ οἰκίαν πᾶσαν τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς προσηγορίας προσονομάζων· σκηνὴ γὰρ ὁ παρῶν βίος ἐστίν. Οὐδὲ πόνου δεήσει τοῖς πολεμίοις, οὐδὲ χρόνου τινός, ἀλλ' ὡσπερ σκηνὴν διασπῶντες, οὕτω κρατοῦσι τῶν τειχῶν. Ὅρα δὲ καὶ τὸ τοῦ προφήτου φιλόστοργον, πᾶσαν οἰκειοῦται τὴν πόλιν, οἰκίαν αὐτοῦ φησὶν εἶναι τὴν Ἰερουσαλήμ. Διεσπάσθησαν αἱ δέρβρεις μου. Περὶ τῶν λοιπῶν πόλεων φησὶν· ἔλαβε δὲ αὐτὸ ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἐν ταῖς στρατοπεδείαις σκηνοποιουμένων βασιλέων, καὶ τῶν λοιπῶν. Τινὲς δὲ σκηνὴν μὲν ἔφασαν τὰ βασιλεία, δέρβρεις δὲ τὰς λοιπὰς οἰκίας τῆς πόλεως. Ἔως πότε ὄψομαι φεύγοντας, ἀκούων φωνὴν σαλπύγγων; Τί οὖν δὴ τῶν μὲν σαλπύγγων ἠχουσῶν, καὶ πο 64.805 λέμου, καὶ μάχην, οὐ πρὸς ἡμᾶς δὲ ἀφικνουμένων; ἀλλ' ἐπήγαγεν, ὅτι τεταλαιπώρηκε πᾶσα ἡ γῆ. Καλῶς τὸ, τεταλαιπώρηκε· πανταχοῦ γὰρ σπουδάζει θεόθεν τὸν πόλεμον ἀναρρίπιζόμενον τοῖς ἰδίοις ἐπιδειξάτω. Τὸ γὰρ ταλαιπωρῆσαι τοῦτό ἐστιν. Οὐ γὰρ διὰ πολέμου μόνον καὶ μάχης αὐτῶν ἐκράτουν, ἀλλ' ἀθρόον ἐλθόντες καὶ παρ' ἐλπίδας καὶ ἄφνω. Θεατὴν αὐτὸν ποιεῖ, καὶ ἀκροατὴν, ἵνα ἐκατέρωθεν αὐτοὺς καταπλήξῃ. Εἶδεν ὁ προφήτης, ἵνα μὴ ἴδωσιν οἱ Ἰουδαῖοι. Ἐπήνεσε τὴν καρδίαν ὁ Ἱερεμίας, ἵνα αὐτοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ φυλάξῃ, πολλαχοῦ τοὺς θεραπεύοντας ἐκδίδωσι. Διότι οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ μου ἐμὲ οὐκ ἤδεισαν. Ἡ μεγίστη κατηγορία, ὅταν οἱ τοὺς ἄλλους διδάσκειν ὀφείλοντες, αὐτοὶ πρῶτον ἀγνοῶσιν. *Εἶτα τοῦ προφήτου

ἀκολουθῶς τούτοις φήσαντος, Ἔως πότε ὄψομαι φεύγοντας; ἀποκρίνεται ὁ Θεός, Διότι οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ μου ἐμὲ οὐκ ᾔδεισαν, τουτέστι, Διὰ τὰς ἀσεβείας αὐτῶν ταῦτα πάσχουσιν, ἐπεὶ καὶ τὸ πρότερον, καὶ εἷς ἐδίωκε χιλίους, καὶ τὰ κατ' Αἴγυπτον ἐμάθετε, ἐξηγεῖται καὶ τῶν φευγόντων τὸ πλῆθος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ φησι, Διότι οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ μου ἐμὲ οὐκ ᾔδεισαν, υἱοὶ ἄφρονές εἰσι, καὶ οὐ συνετοί· καὶ ἵνα μὴ νομισθῶσιν ἄξιοι εἶναι συγγνώμης ὡς ἄφρονες, εὐθύς ἐπήγαγεν, σοφοὶ εἰσι τοῦ κακοποιῆσαι. Τοῦτο γὰρ δὴ τὸ παγχάλεπον, ὅτι εἰς οὐδὲν ἐχρήσαντο, ἀφρόνως, καθάπερ οἱ μέθυσοι τῷ οἴνῳ, καὶ τῷ σιδήρῳ οἱ ἀνδροφόνοι. Ἐπέβλεψα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν, καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. Πῶς οὐδέν; Οὐ πρόβατα, φησὶν, οὐ βόες, οὐκ οἰκοδομήματα, καὶ τείχη. Πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ἀφανίζουσιν οἶδεν ὁ πόλεμος. Καὶ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οὐκ ἦν τὰ φῶτα αὐτοῦ. Τὴν διάνοιαν λέγει τοῦ θεατοῦ, οὐ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. Οὐ γὰρ ἀπλῶς λέγει, ἀλλ', Εἶδον, καὶ οὐκ ἦν τὰ φῶτα αὐτοῦ. Τὸ μὲν γὰρ τῆς νυκτὸς σκοτός καλύπτει εἴθε τὸ φῶς, δείκνυσι δὲ τὴν σελήνην μετὰ τῶν ἄστρον· ἡ δὲ τῆς ἀθυμίας νύξ, ἡ πολὺ ταύτης χαλεπωτέρα, πάντα ἀφανίζει τὰ ἄστρα, οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄψιν τοῦ θεωμένου. Ὅστε τὰ μὲν φῶτα αὐτοῦ οὐκ ἐφαίνετο, διόπερ οὐδὲ εἶναι ἐδόκει τοῖς θεαταῖς. Ἄλλ' ὡς περ γυμνός, καὶ ἐρημωθεὶς τοῦ φωτός, οὕτως ἐγένετο. Τοιοῦτόν τι πάσχει ψυχὴ σκοτωθεῖσα· καὶ γὰρ πολλοὶ τοῦ πελάγους ἀποβάντες ὀρθομένην ἔδοξαν ὄραν τὴν γῆν, καὶ περιδινουμένην αὐτοῖς. Ταῦτα δὲ πάντα ποιεῖν ἡ φύσις εἴθε. Καθάπερ γὰρ εἰς ὕδωρ καθαρὸν καὶ ἐστὸς ἐμπεσὼν ὁ φόβος τῶν αἰσθητηρίων, τὴν γῆν τὴν ἐν τῷ βυθῷ ταρασσει, καὶ συγχεῖ τὰ ἄνω κάτω ποιῶν, καὶ τὴν τάξιν ταρασσῶν ἄπασαν· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα γίνεται, ἕτερα ἀκούει, καὶ ἕτερα βλέπει, καὶ οὐδὲν ἐπὶ τῆς οἰκειᾶς ἔστηκεν ἔδρας. 64.808 Ὡς ἐν σκοτῷ γέγονα ὑπὸ τοῦ φόβου διὰ τὴν τῆς πόλεως ἐρημίαν. Εἶδον τὰ ὄρη, καὶ ἰδοὺ ἦν τρέμοντα. Τουτέστιν, οὐδὲ ἐν τοῖς ὄρεσι γενομένοις ἔστι σώζεσθαι. Ἐπέβλεψα, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἄνθρωπος, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐπτόνητο. Οὐδὲ γὰρ τοὺς πλησίον ἐστῶτας δοκοῦμεν ὄραν· πῶς οὖν περὶ τῶν πετεινῶν φησι, ὅτι ἐπτόνητο; Τοῦτο καὶ ἀπὸ τῆς διαθέσεως τοῦ προφήτου. Ὑπὸ γὰρ τῆς ἐρημίας, καὶ τὰ πετεινὰ τὸν τόπον κατέλιπον. Τὰ γὰρ πολλὰ τῶν ζώων εἰς ἀπωκισμένους τόπους εἰπεῖν οἰκεῖν πέφυκεν. Ἐρημος ἔσται πᾶσα ἡ γῆ. Τί λέγεις; Ἐκλύεις τὸν φόβον τὸν Ἰουδαϊκόν; Τί γὰρ οὐκ ἔστις ἐπὶ τῇ προτέρᾳ ἀπειλῇ; ἤρκει εἰπεῖν, Ἐρημος ἔσται πᾶσα ἡ γῆ. Ἄλλ' εὐθέως τὸ σκυθρωπὸν ἔστρεψεν, τὸ χρηστὸν ἐπαγαγών. Τίνος ἔνεκεν; ὥστε καὶ ταύτη ποιῆσαι βελτίους. Ὅταν γὰρ ἐπὶ χαλεποῖς χαλεπὰ συνάπτοντες λέγωμεν, εἰς ἀπόγνωσιν ἡ ψυχὴ πολλάκις ἐμπέπτωκεν· ἡ δὲ ἐλπίδας ἔχουσα χρηστάς, κὰν βραχείας, ταχέως ἀναστήναι δυνήσεται. Ἐπὶ τούτοις δὲ πενθεῖτω ἡ γῆ. Καλῶς τὴν γῆν πρὸς αἴσθησιν τῶν μελλόντων γίνεσθαι καλεῖ, τῶν ἀνθρώπων ἀναισθητῶς διακειμένων. Διότι ἐλάλησα, καὶ οὐ μετανοήσω. Μὴ νομίση τις εἶναι ἀπειλὴν τὸ πρᾶγμα, πάντως ἔψεται καὶ τὸ ἔργον. Ἐπειδὴ γὰρ πολλάκις εἰπὼν, διὰ φιλανθρωπίαν τὸ τέλος οὐκ ἐπήγαγεν, οὐχ οὕτως καὶ νῦν ἔσται, ἀλλὰ ὡς ἐλάλησα, καὶ ποιήσω. Ἐὰν περιβάλη κόκκινον. Τί ποτέ ἐστι τὸ λεγόμενον; Μεταφορικὸς ὁ λόγος ἐστίν· ὡς πρὸς γυναῖκα ἄτιμον, τὴν πόλιν, καὶ ἐταιριζομένην ὁ προφήτης συνεχῶς διαλέγεται. Ἐπειδὴ εἶπεν ἀνωτέρω, Ἴδε τὰς ὁδοὺς σου ἐν τῷ πολυανδρίῳ, τουτέστι τὸν τόπον, ἔνθα ταῖς γυναῖξιν ἄλους ἠσέβησας, φησὶν, ἔὰν τὸν ὅμοιον τρόπον θελήσης ἀπατήσαι τοὺς πολεμίους, οὐ δυνήσῃ. Τὸ δὲ, Ἐὰν κρίσης στίβει, τὸ μέλαν λέγει, ᾧ ἐπιχρῶννύειν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰώθασιν αἱ γυναῖκες. Ὡς πρὸς πόρνην προσδοκῶσαν τῷ κάλλει τῆς ὄψεως ἐλεῖν τοὺς ἐραστὰς, καθάπερ ἡ Ἰεζάβελ, καθάπερ τῶν Ἰουδαίων αἱ θυγατέρες. Ἄλλὰ νῦν πρὸς τὴν πόλιν, πᾶσαν ἐννόησον δυσπραγίαν, ὅταν καὶ ἐρασταί

ὥσι καὶ καλλωπιζομένην τὴν ἐρωμένην διαπτύωσι· καὶ μὴ διαπτύωσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνελεῖν ἐπιθυμῶσιν. Ὅτι φωνὴν ὡς ὠδινούσης ἤκουσα. Καὶ παρήσει τὰς χεῖρας αὐτῆς. Οὐδὲν εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον ἐργάζεσθαι δυνήσεται λοιπόν. Πάλιν ὁ προφήτης ἐώρα τὰ μέλλοντα. Οὐ φέρει τῶν ἀποσφαγόντων τὸ πλῆθος· ἐξίσταται, καὶ ἀποψύχει. Εἰ δὲ ἡ θεὰ ἀφόρητος, πόσω μᾶλλον ἡ πεῖρα; Τὸ μὲν πρῶτον φεύγοντας εἶδε, τὸ δὲ δεύτερον θρη 64.809 νοῦντας, ἔπειτα καὶ ἀναιρουμένους. Προϊὼν λέγει, ὅτι Οὐδὲ συγχωρήσει τις ὑμῖν θρηνησαί.

ΚΕΦΑΛ. Ε΄.

Οἴμοι, ὅτι ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τοῖς ἀνηρημένοις. Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερουσαλήμ. Ὅρα ὅτι οὐκ εἰς ἀπόγνωσιν ἐμβάλλει; Καὶ ὄρα τὸν Θεὸν ἀπολογούμενον, καὶ οὐχ ἑτέροις ἐπιτρέποντα τὴν ἐξέτασιν. Ὑμεῖς αὐτοὶ οἱ κακῶς παθόντες, ζητήσατε, φησί. Οὐχ ἑτέρω τὸ πρᾶγμα ἐπιτρέπω, οὐκ ἐχθρῶ, καὶ πολεμῶ, οὐκ ἀμελοῦντι, καὶ ῥαθυμοῦντι τῶν ὑμετέρων· ὑμῖν αὐτοῖς τοῖς πονουμένοις καὶ ταλαιπωρουμένοις. Καὶ ἵνα μὴ πάλιν ἐκλύση, Περιδράμετε, φησὶν, ὡς ἐγγὺς ὄντων τῶν δεινῶν, καὶ ἀκριβῆ τὴν ἔρευναν κελεύει ποιήσασθαι. Περὶ τῶν ὑπὸ τὴν ἀπόφασιν κειμένων ὁ λόγος, ἐπεὶ ἦσαν ἐν αὐτοῖς δίκαιοι, ὡς ὁ Ἱερεμίας, καὶ οἱ υἱοὶ Ῥιχὰβ, ἱερεῖς τυγχάνοντες, καὶ ὁ Ἀβιμελέχος Αἰθίοψ. Λέγει τοίνυν περὶ τῶν ἱερέων, καὶ βασιλέων, καὶ ψευδοπροφητῶν, καὶ τοῦ πλήθους. Ζῆ Κύριος, λέγουσι· διὰ τοῦτο οὐκ ἐν ψεύδεσιν ὁμνύουσι. Οὐ γὰρ ἀρκεῖ, φησὶ, τὸ ὁμνύειν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπιορκεῖν. Ὅρα ὅτι πανταχοῦ, οὐ τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖ μόνον ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν πλησίων. Ἐννόησον ὅσον τὸ ἐπὶ ψεύδεσιν ὁμνύειν, πῶς πόλιν ὀλόκληρον κατήνεγκεν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ὁμνύς τὸν Θεόν, ἀλλὰ δαίμονας ἴσως, τούτῳ μεῖζον ἢ ὕβρις, κἀνταῦθα, ὅταν εἰς ἑτέρων ἐπήρειαν ὦμεν ἀποκεκρημένοι τῷ ὄρκῳ. Τουτέστιν, ἐπιορκοῦσιν οὐδὲν ἠγούμενοι τὸ κατ' ἐμοῦ ὁμνύειν, καὶ τῇ τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος ἀξιοπιστία ἀποκέχρηται εἰς τὴν τῶν κακῶν πρᾶξιν. Κύριε, οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς πίστιν. Τουτέστιν, Οὐδὲν ἐναντίον ὄρα ὁ σὸς ὀφθαλμός. Καθαρὸν τὸ κρίμά σου ἐστίν. Μεγάλῃ κατηγορία, καὶ τῆς ἐσχάτης ἀναισθησίας τεκμήριον· τουτέστι, Πάντα ἀκριβῶς γινώσκεις, καὶ ἀληθῆ τὰ παρὰ σου λεγόμενα. Ἐμαστίγωσας αὐτούς, καὶ οὐκ ἐπόνεσαν· ἀπηληγώτων ἀνθρώπων σημεῖον, οἷα τὰ τοῦ Φαραῶ ἦν· ἵνα δειχθῆ, ὅτι οὐ προφασίζόμενος. Τοῦτο ἦν τὸ λέγειν, περιδράμετε, ἀπὸ τῶν προτέρων δείκνυσιν αὐτοῦ τὴν κηδεμονίαν. Τί ἐστίν, συνετέλεσας; ἀπέκτεινας ἅπαντας, τὸ πλεον αὐτῶν καθεῖλες, καὶ οὐδὲ οὕτως ἐπαιδύθησαν. Οὐδὲν γὰρ, τῶν ἠκόντων εἰς σέ, παραλέλειπται. Πανταχοῦ τῆς προαιρέσεως, καὶ οὐ τῆς φύσεως, τὸ, Οὐκ ἠθέλησας ἐπιστραφῆναι. Ὅρα κακίαν εἰς φύσιν ἐκτραπέισαν. Καὶ ἐγὼ εἶπα, Ἴσως πτωχοὶ εἰσι, διότι οὐκ ἐδυνήθησαν. Καὶ τί γένοιτο ἂν ἐμπόδιον ἢ πενία; οὐ τοῦτό φησιν, ἀλλὰ τὴν πρόφασιν τῶν πολλῶν ἀναιρεῖ, δεικνύς, ὅτι οὔτε οὔτοι διὰ τὴν πενίαν ἐνεποδίσθησαν. Πρὸς τὸν μέλλοντα ἀνθυποφέρειν ἡμῖν, οὔτε ἀφ' ἑαυτοῦ Fort. ὡς οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ φυγῶν, προεῖπε τὴν πενίαν. Διὰ πενίαν οἱ πολλοὶ ταῦτα ποιοῦσι, καὶ τρέφεσθαι 64.812 βουλόμενοι, ἠπάτηνται εἰς τὴν ἀσέβειαν. Τὸ γὰρ, διότι οὐκ ἠδυνήθησαν, τουτέστιν, οὐκ ἀντήρκεσαν φιλοσοφῆσαι πρὸς τὴν πενίαν, καὶ ἀπατηθέντες, οὐκ ἔγνωσαν τοῦ Θεοῦ τὴν ὁδόν. Πορεύσομαι πρὸς τοὺς ἀδρούς. Ἀλλὰ καὶ οἱ πλούσιοι ἴσως· οὔτε γὰρ πλοῦτος, οὔτε πενία πρὸς τοῦτο ἐμπόδιον. Ὅρα πῶς πανταχόθεν ἀναιρεῖ τὰς προφάσεις. Τουτέστιν, Ἐξέκλινα πρὸς τοὺς μεγιστᾶνας καὶ τοὺς βασιλεῖς, ἐννοήσας, ὡς ἴσως οὔτοι ἀκόλουθα τῷ νόμῳ διαπράττονται. Εὗρον δὲ πάντας ἀθρόον ἐπὶ τὸ χειρὸν ἐκκλίναντας, καὶ τοῦ

Θεοῦ τὴν δεσποτείαν ἀπωσαμένους, καὶ τοῦ νόμου τὴν φυλακὴν. Ζυγὸν γὰρ τὴν δεσποτείαν ἔφη· δεσμούς δὲ τῶν νόμων τὴν διάταξιν, ἐν οἷς ὡσπερ κανόνι τινὶ πορεύεσθαι δεῖ τοὺς ὑπὸ τὸν νόμον ὄντας. Εἰ ἢ πενία τούτοις ἐφόδιον γέγονεν, οὐκοῦν ἐκείνους ὁ πλοῦτος ὤφειλε βελτίους ποιῆσαι. Ἄλλ' οὐδεὶς οὔτε τούτων, οὔτε ἐκείνων ἀμείνων ἐγένετο. Διὰ τοῦτο ἔπαισεν αὐτοὺς λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ. Πάντα τὰ θηρία, οὐκ ἔτι λέοντας λέγει μόνον, ἀλλὰ πάντα παραλαμβάνει τὰ θηρία. Οὕτω πάντα ποιεῖ ὑπὲρ τοῦ τὸν φόβον αὐξῆσαι· καὶ οὐχ ὡς περὶ μελλόντων, ἀλλ' ὡς περὶ παρελθόντων διαλέγεται. Ὁ Βαβυλώνιος. Λύκον δὲ καὶ πάρδαλιν, τοὺς περὶ Θεγλαθφασάρ. Τὸ ἀκόρεστον, τὸ ἔρημον, ὅταν μετὰ ἀδείας ἐξῆ τῶ τοιοῦτῳ μέχρι τῶν οἴκων ἐπιβαίνειν, οὐ φοβῆσαι βουλόμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔρημον δεῖξαι. Λύκος δὲ ἴσως ὁ Σναχηρεῖμ, μόνον ἀρπάξας, καὶ μηδὲν τι διαπραξάμενος. Ἄλλος δὲ τις τὸν Ἀντίοχον εἴρηκε πάρδαλιν. Ποία τούτων ἴλεως ἔσομαί σοι; οἱ υἱοί σου ἐγκατέλιπόν με. Ἐνταῦθα οὔτε τὸ ἀσεβῆσαι ἐγκαλεῖ, οὔτε τὸ ἀποστραφῆναι, ἀλλὰ τὸ ἀσεβῆσαι μετὰ πλήθους, καὶ τὸ ἀποστραφῆναι ἀνοήτως. Δεινὸν μὲν γὰρ τὸ ἀμαρτεῖν ἅπαξ, τὸ δὲ ἐπιμεῖναι, καὶ προσθεῖναι χαλεπώτερον. Ἥμαρτες, μὴ προσθῆς ἔτι, καὶ περὶ τῶν προτέρων σου δεῖθητι. Ὅρα καθ' ἐκάστην τιμωρίαν πανταχοῦ κειμένας ἀπολογίας, καὶ τὸ συνεχὲς τοῦ λόγου διακοπτόμενον· οὕτω καθάπερ τίς τινα μαστίζων. Εἶτα διαναπαυσάμενος ἀπολογοῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅλως οὕτως δι' ὅλου ὁ προφήτης εὐφραίνεται ἀπειλῇ καὶ ἀπολογία. Ἐχόρτασα αὐτοὺς, καὶ ἐμοιχῶντο. Ὅραξ ἐξ εὐπαθείας τὴν ἀσέλγειαν, τὴν ἀκαθαρσίαν; Τί γὰρ ἂν εἴποις; Τί ἔχοντες ἐγκαλεῖν; σπάνιν ἀναγκαίων; καὶ μὴν τοσαύτη ἦν ἡ φορὰ, ὡς καὶ μοιχάσθαι αὐτοὺς, καὶ ἐν οἴκοις πορνῶν καταλύειν. Ἴπποι θηλυμανεῖς. Ὅρα πῶς παρέστησε τὴν ἡδονήν. Ὅρα πῶς εἰς ἀσέλγειαν ἐξέπιπτον, αὐτὴν τὴν φύσιν ἠτίμασαν. Ὅρα τὸ ἀναιδῆ Fort. ἀναιδῶς μίγνυσθαι τῶν ἀλόγων ἐστίν. Παρὰ μὲν τῷ Ἑβραίῳ φασί, τὸ, ἐλκόμενοι μὴ 64.813 κεῖσθαι· ἔστι δὲ αὐτὸ ἐκλαβεῖν, ὅτι ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἤγοντο. Ἀνάβητε. Συντέλειαν δὲ μὴ ποιήσητε. Λεῖψανα καταλείπετε τῆς πόλεως, ἵνα καὶ τοῖς αἰχμαλωτιζομένοις ὑπόθεσις ἢ πάλιν ἐπανόδου· διὸ προλέγει, ἴν' ὅταν ἴδωσιν οὐ μέχρι τῶν θεμελίων ἀναιροῦντας, μὴ τῆς ἐκείνων φιλανθρωπίας, ἀλλὰ τῆς τοῦ Θεοῦ κωλύσεως εἶναι νομίζωσιν. Ὅτι ἀθетῶν ἠθέτησεν εἰς ἐμέ. Εἰ τοῦ Κυρίου εἰσὶ, τίνος χάριν ταῦτα πέπονθε; διὰ τοὺς ἐνοικοῦντας, ὅτι ἠθέτησαν. Τουτέστι, παρέβησαν τὰς συνθήκας τὰς πρὸς ἐμέ, καὶ παντελῶς εἰς ἀσέβειαν ἐξώκειλαν. Ἐψεύσατο τῷ Κυρίῳ. Καὶ εἶπαν, Οὐκ ἔστι ταῦτα. Ἐνόησον ὅσον κακόν· Οὐκ ἐπίστευον ἀπειλοῦντι, οὐκ ἐπίστευον τιμωρουμένῳ, καὶ κολάζοντι, πολλοὶ καὶ νῦν οἱ περὶ τῆς γεέννης εἰσὶ ἴσ. εἰσὶ τὰ αὐτὰ οἱ ταῦτα διαλαλοῦντες, ἀπιστοῦντες τῷ Θεῷ. Ὁ οἶκος Ἰσραὴλ, καὶ ὁ οἶκος Ἰούδα ἐψεύσατο. Οἱ προφῆται ἡμῶν ἦσαν εἰς ἄνεμον. Ἐκεῖνοι γὰρ τὰ πρὸς ἡδονὴν δημηγοροῦντες, οὐκ εἶων γενέσθαι βελτίους ποτέ. Τουτέστιν, οὐδὲν προσδοκῶσι δεινόν, ἀλλὰ λέγουσιν οἱ πολλοὶ, ὅτι Καὶ οἱ προφῆται μάτην ἐφθέγγαντο, καὶ ἀπέθανον· καὶ οὐδὲν κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Θεοῦ εἶπον περὶ ἡμῶν. Τὸ δὲ, Οὕτως ἔσται αὐτοῖς, τουτέστι, Παραπλησίως ἐκείνοις, καὶ ὑμεῖς φθέγγεσθε οἱ δοκοῦντες εἶναι προφῆται. Ὡς γὰρ ἐκείνων εἰπόντων οὐδὲν δεινὸν πέπονθεν ἡ πόλις, οὕτως οὐδὲ νῦν πείσεται. Διὰ τοῦτο. Ἴδου ἐγὼ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου πῦρ. Τὸ τάχιον δείκνυσιν ὅτι πάντα εἴκει τῷ πυρί. Καὶ ἰδου ἐγὼ ἐπάγω ἐφ' ὑμᾶς ἔθνος πόρρωθεν. Ὡστε μὴδὲ ἐξ ἰκετηρίας ἐπισπᾶσθαι τινα ἔλεον. Τὸ δὲ, Καὶ ἀρχαῖον, δηλοῖ, ὅτι καὶ ἀρχαῖον, καὶ φοβερόν ἐστι, καὶ δείκνυσιν ὅτι οὐκ οἴκοθεν ἐπέρχεται· οὐ γὰρ ἂν ἐν τῷ τοσοῦτῳ χρόνῳ ἠσύχασαν, καὶ ὕστερον ἀπῆλθον. Καὶ κατέδονται τὸν θερισμὸν ὑμῶν. Τὸν καιρὸν τῆς ἐφόδου λέγει, ὅτι ἡνίκα τὸν καρπὸν ἀπολαύειν ἐμέλλετε, τότε ἐπελθόντες ἐκεῖνοι

δηλώσουσι τὴν γῆν. Τὸ δὲ, τοὺς ἄρτους ὑμῶν, ἀντὶ τοῦ, καὶ τὰ ἀπόθετα ἀναλώσουσιν. Καὶ ἔσται ὅταν εἴπητε, Τίνος ἔνεκεν. Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἀναισθησίας πολλῆς, μετὰ τὸ παθεῖν λέγειν· Ἐνεκεν τίνος ἐποίησεν; Ἄλλ' ὅμως τότε καιρὸν ὁ λόγος ἔξει. Διὰ τοῦτο φησὶν· Ἵνα δουλεύσητε ἐν γῇ οὐχ ὑμετέρα ἀλλοτρίοις θεοῖς, τοῦτο ἀπειλεῖ πάλιν. Ἀναγγείλατε ταῦτα εἰς οἶκον Ἰακώβ. Πάλιν ἀναμιμνήσκει τῶν προγόνων, ἵνα κἂν οὕτως ἐντραπῶσι. Πάλιν τὸν πατριάρχην ἐκεῖνον, καὶ θαυμαστὸν ἄνδρα, καὶ μέγαν εἰς μέσον παράγει, τὸν οἶκον Ἰακώβ, καὶ τὸν οἶκον Ἰούδα λέγων, 64.816 ἵνα μάθῃς ὅση τοῦ Θεοῦ ἡ δύναμις· πῶς δι' ἐνὸς φυλάρχου ἄλλ. φιλάρχου πόλεις ὀλοκλήρους, καὶ δήμους, καὶ ἔθνη συνεστήσατο. Ἀκούσατε δὴ ταῦτα, λαός. Τίνος ἔνεκεν ὑβριστικῶς προσάγει τὸν λόγον; διαναστῆσαι βούλεται πεπτωκότας διὰ τῆς ὑβρεως· οὐδὲν ταύτης τῆς τιμωρίας χειρὸν, τοῦ, τὸν Θεὸν ἀγνοεῖν. Ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς, καὶ οὐ βλέπουσιν· ὤτα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀκούουσιν. Ταύτας δὲ μόνον λέγει τὰς αἰσθήσεις, αἱ μάλιστα τῶν ἄλλων πρὸς θεογνωσίαν ἄγουσιν, ὧν μάλιστα δεόμεθα. Μὴ ἐμὲ οὐ φοβηθήσεσθε, λέγει Κύριος, τὸν τάξαντα ἄμμον ὄριον τῇ θαλάσῃ; Οὐκ εἶπεν· Ἐγὼ τὴν θάλασσαν ἐποίησα, ἀλλ', Ἐγὼ, φησὶν, ἐχαλίνωσα. Οὐ γὰρ δὴ μόνον ἀπὸ τῆς δημιουργίας φαίνεσθαι βούλεται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς διατυπώσεως. Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, φησὶν, ὅτι μηδεμίαν πάσχουσα βίαν, οὕτως ἠρεμεῖ, καὶ ὑποτάσσεται· ἀλλὰ καὶ πολλῆς αὐτὴν ἀνάγκης πρὸς τὰ ἔξω ὠθοῦσης, καὶ βίαν ὑπομενούσης τὴν ἐσχάτην, ὥστε ἐξαντληθῆναι, ἐμμένει φέρουσα τὴν βίαν, ὥστε μὴ ὑπερβῆναι τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' ἴσως πρὸς τοῦτο εἶποι τις ἂν, ὅτι Ταῦτα φύσει καὶ νόμῳ διατέτακται· ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν ἐφ' ἐκάτερα ῥοπήν, ὡς εἰ θέλω μένω ἐπὶ τοῦ κρείττονος. Τί γὰρ ἐρεῖς; ὅτι πνεῦμα καὶ ἐπιθυμίαι πονηραὶ τὴν ψυχὴν ἐξωθοῦσιν; ἀλλ' ἀντίστησον αὐτοῖς τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ. Ἀσθενὴς ἡ φύσις; καὶ γὰρ ἡ ψάμμος, ἀλλ' ὑπερισχυρὰ αὐτὴ γίνεται νόμῳ θεῖῳ. Οὕτω καὶ σὺ φόβῳ Θεοῦ. Οὐδὲν οὕτως ἀσθενὴς, οὐδὲν οὕτως ἀδύνατον, ὃ μὴ τὰ ὑπὲρ οἰκείαν ἐπιδείκνυται φύσιν διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Καὶ μεθ' ἕτερα· Διατί μὴ ἦγαγεν ἕτερον στοιχεῖον εἰς ὑπόδειγμα, ἀλλ' ἡ τὴν θάλασσαν; ἐπεὶ περὶ πολέμου καὶ μάχης ὁ λόγος ἦν αὐτῷ, καὶ στρατιωτῶν ἐφόδου, νεφέλης δίκην, καὶ πελάγους ἐπέχειν μελλόντων τὴν πόλιν πᾶσαν. Δείξει τοίνυν βουλόμενος, ὡς οὐκ ἐξ οἰκείας ἰσχύος, οὐδὲ δυνάμεως, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτοῦ συγχωρήσεως ὁ πόλεμος γίνεται, τὴν θάλασσαν εἰς μέσον παράγει· δεικνὺς, ὅτι ὁ τοιοῦτο στοιχεῖον, μέγα, καὶ ὑπέρογκον, καὶ τῇ βίᾳ ἀφόρητον, μαινόμενον, καὶ ἀγριαῖνον, ψάμμῳ λεπτῇ διὰ παντὸς χαλινῶσαι δυνάμενος, πολλῶ μᾶλλον ἰσχύσει ἐπισχεῖν τοὺς πολεμίους τοὺς ὑμετέρους, ὥστε μήτε παραγενέσθαι, μήτε λυμῆνασθαι τι τῶν ὑμετέρων. Καὶ οὐκ εἶπον· Τὸν διδόντα ἡμῖν ὑετόν. Ἔστω. Οὐκ ἐβούλεσθε δι' ἐμέ· διὰ τὰ παρ' ἐμοῦ οὐκ ἔδει, οὐ διὰ τὸ δοῦναι μόνον ὑετόν, ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ καιρὸν; Ἐκεῖνο γὰρ ἐπιδείξεως ἦν μόνον, ὅτι δύναμαι ἕιν. Τοῦτο δὲ προνοίας μεγάλης καὶ φιλοστοργίας. Κατὰ τὸν καιρὸν πληρώσεως προστάγματος θερισμοῦ. Ἀσαφῶς τοῦτο εἴρηται· ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Ἄρτι, φησὶν, ἐκ τῆς ἄλλω συλλέξαντες τὰ γεννήματα τῆς γῆς, καὶ πλήρη τὰ ταμεῖα ἔχοντες, ἀπολαύομεν 64.817 ὑετῶν. Οὐ γὰρ μένει, δαπανηθέντων αὐτῶν τότε δοῦναι· ἀλλ' ὁμοῦ τε ὁ θερισμὸς ἐπαύσατο, καὶ οὐδὲ ἀρχὴν εἰς ἀνάλωσιν τῶν ἐναποτεθέντων ἐβάλομεν, καὶ μήπω τῶν προτέρων ἀναλωμένων, κάτεισιν ὑετὸς, κελεύων ἕτερα καταβάλλειν. Ἐπειδὴ γὰρ μικρόψυχος ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, καὶ βραχυμέριμος, καὶ οὐχὶ μόνον ἐν ἐνδείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀφθονίᾳ τρέμει, καὶ δέδοικε τὸ μέλλον· τοῦτο ἰώμενος τὸ νόσημα ὁ Θεὸς, πλήρη κατάγει ἡμῖν τὸν ὑετόν, ἵνα τὸν ὑπὲρ τῆς μελλούσης ἀναλώσεως τῶν ἀποτεθέντων φόβον αἱ τῶν νέων ἐλπίδες ἐκβάλωσι. Τοῦτο οὖν ἠνίξατο, Κατὰ καιρὸν πληρώσεως προστάγματος θερισμοῦ· θερισμοῦ ἐναποτιθεμένων τῶν καρπῶν

ἄλλ. ἐναπόθετε μόνον τὸν καρπὸν, καὶ μηδέπω συλλεγέντων αὐτῶν, πάλιν αὐτὴν κελεύει τὰ αὐτὰ ἐκφέρειν. Τί ἐστίν, Ἐφύλαξεν ἡμῖν; καθάπερ πατὴρ φιλόστοργος μέρος παιδίοις ἀεὶ διατηρεῖ, οὕτως καὶ αὐτὸς ἡμῖν τὸν ὑετὸν διατηρεῖ, καὶ οὐκ ἀναλίσκει τοὺς ὄμβρους ὁ πρῶτος χειμῶν, οὐδὲ ὁ δεύτερος, ἀλλ' ἀεὶ μένει καὶ ὑπολέλειπται. Αἱ ἀνομίαι ὑμῶν ἐξέκλιναν ταῦτα. Ἐπειδὴ περὶ πολλῆς εὐπραγίας διελέχθη. Ὅτε δὲ ταῦτα ἔλεγε, λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ, ἵνα μὴ ἀνθυπενέγκωσι· καὶ μὴν οὐδὲ τούτων ἴσ. τοῦτον, ἢ τοῦτο ὀρώμεν. Οὐ γὰρ, φησὶν, οὐ διὰ τὸν Θεὸν μεταβεβλήσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν ἀποκρούσασθαι τὴν εὐεργεσίαν· ταῦτα ἃ λέγω, καὶ διὰ τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν ἀπέστησαν τὰ ἀγαθὰ ἀφ' ὑμῶν. Μείζων γὰρ κηδεμονία μηδὲν δοῦναι λοιπὸν, ἢ δοῦναι· καθάπερ τῷ πυρέττοντι ὁ μὲν παρέχων πολεμεῖ, ὁ δὲ ἀποστερῶν φεῖδεται μόνον ἄλλ. μόνος. Ὅτι εὐρέθησαν ἐν τῷ λαῷ μου. Ὡς ἀλόγοις ἐχρῶντο τοῖς ὁμοφύλοις. Ὅρα ὡς οὐχὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἀμαρτήματα ἐκδικεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ πλησίον; κατ' ἀλλήλων ἐξεπολεμώθησαν, κατ' ἀλλήλων ἔστησαν ἀπὸ τῆς εὐπραγίας. Ὅρα πῶς αὐτοῖς ἀπολογεῖται; Τοὺς εἰδωλολατροῦντας λέγει. Καὶ παῖδες ὡς δίκτυον ἰξευτοῦ. Τοὺς ἐπὶ προφάσει τὰ ἀλλότρια λαμβάνοντας διαβάλλει. Ἐπάγει γοῦν· Ἔστησαν διαφθεῖραι ἄνδρα, καὶ συνελάμβανον· ὡς παγὶς ἐφισταμένη πλήρης πετεινῶν, οὕτως οἱ οἴκοι αὐτῶν πλήρεις δόλου. Τουτέστιν, οὕτω μετὰ πονηρίας τὰ ἀλλότρια ἐλάμβανον· ἐπάγει γοῦν· Κρίσιν οὐκ ἔκριναν. Κρίσιν ὀρφανοῦ καὶ κρίσιν χήρας οὐκ ἔκριναν τὴν ὠραίαν καὶ τρυφεράν. Οὐκ ἔκριναν κρίσιν ὀρφανοῦ. Μάλιστα μὲν γὰρ πολλαχοῦ τὸ δίκαιον διώκειν δεῖ· ὅταν δὲ ἔχη τι καὶ ἐπαγωγὸν, ὁ ἀδικούμενος πρὸς ἔλεον, τὴν ὀρφανείαν, τὴν χηρείαν λέγω, τίς οὕτως ὠμὸς καὶ ἠλίθιος, ὡς μὴ ἂν βραβεῦσαι τῷ τοιοῦτῳ τὸ δίκαιον; ὅταν γὰρ ὄν ἐλεεῖν ἐχρῆν, τοῦτον μῆτε τῶν δικαίων συγχωροίη μετέχειν, ποῦ ταῦτα ἀνεκτά; Ἐκστασις καὶ φρικτὰ ἐγενήθη. Ὅρα διὰ πάντων τὴν ἀμαρτίαν χωροῦσαν, οἱ μὲν 64.820 εἰργάσαντο τὰ πονηρὰ, οἱ δὲ ἐπήνεσαν τὰ γεγενημένα. Διὸ καὶ ὁ Παῦλος, οὐχὶ τοὺς τολμῶντας, οὐδὲ τοὺς ἐργαζομένους μόνον τὰ πονηρὰ, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐδοκοῦντας αὐτοῖς κολάζει. Καὶ ὁ λαὸς μου ἠγάπησεν οὕτως. Ὅρα διὰ πάντων κεχυμένην τὴν κακίαν. Καὶ τί ποιῆσαι ἔδει τοὺς ἀρχομένους; οὐχὶ τοῖς ἄρχουσιν ἀκολουθήσαι; οὐχὶ τοῖς διδασκάλοις πεισθῆναι; οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐναντιωθῆναι. Νῦν δὲ οὐδὲ κατ' ἀνάγκην αὐτοῖς ταῦτα γέγονεν, ἀλλ' ἠγάπησαν οὕτως, οὐχὶ παρελογίσθησαν. Οὐχὶ τοὺς ἄρχοντας φοβούμενοι τούτοις ἐπέιθοντο. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ταῦτα ἐφίλουν. Καὶ τί ποιήσετε εἰς τὰ μετὰ ταῦτα; Ὅταν καιρὸς μετανοίας μηκέτι γένηται, ὅταν διόρθωσις πᾶσα ἀνηρημένη ἦ, ὅταν ἢ πρὸς τὰ βελτίω μεταβολὴ πᾶσα ἠφανισμένη.

ΚΕΦΑΛ. ʹ.

Σημῆνατε σάλπιγγι, ὅτι κακὰ ἐκκέκυφεν. Ὅρα πῶς αὐτοῖς δίδωσι προθεσμίαν μετανοίας, τὸ, διέκυψέ ποθεν, ἐκ μέρους φαίνεται μόνον, καὶ οὔτε ἀρεστὶν, ὡς εἰς ἀπόγνωσιν ἐμβαλεῖν· οὔτε μὴν ἄπεστιν ἄλλ. ἀπέστη, ὡς ῥαθυμοτέρους ποιῆσαι. Ἀλλ' ἐν μέσῳ παρουσίας καὶ ἀπουσίας ἔστηκεν. Ἐξέκυψε τοῦ πλήρη φανῆναι τὰ κακὰ. Κύριοι λοιπὸν ὑμεῖς τοῦ πάντα πάλιν εἰς τὰ ὀπίσω ἀπελθεῖν, ὑμεῖς ἂν ἔχοιτε τὴν ἐξουσίαν. Καὶ ἀφαιρεθήσεται τὸ ὕψος σου. Διὰ τὴν· Ὅτι τούτοις πρὸς κακίαν ἐχρήσατο, τῷ κάλλει πρὸς πορνείαν, τῷ ὕψει πρὸς ἀλαζονείαν. Τουτέστιν, ὠραία καὶ τρυφερά. Ὁραία δὲ λέγει διὰ τὸν νόμον, καὶ τὴν ἱερατείαν, καὶ τὰ λοιπά. Τρυφεράν δὲ, διὰ τὸ κρεῖττονα τῶν πολεμίων ἀεὶ δείκνυσθαι τῇ τοῦ Θεοῦ συμμαχίᾳ. Εἰς αὐτὴν ἤξουσι ποιμένες. Τοῦτο ἐρημίας μὲν ἐστὶ σύμβολον· ἐξέβη δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων. Κύκλω, τὰς Ἐκκλησίας

εικότως ἄν τις εἴποι, καθάπερ σκηναὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης εἰ πεπηγυῖαι μάνδραι προβάτων. Παρατάξασθε ἐπ' αὐτὴν εἰς πόλεμον· ἀνάστητε, καὶ ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτὴν μεσημβρίας. Ὅρα πόσα ὁ Θεὸς κατασκευάζει, ὥστε αὐτοῖς ἐνθεῖναι τὸν φόβον, ὅπουγε καὶ ῥήματα ἀναπλάττει παρὰ τῶν πολεμίων ὥσπερ παρόντων, καὶ παρακελυομένων ἀλλήλοις. Καίτοιγε ἐν μεσημβρίᾳ οὐκ ἂν γένοιτο πόλεμος, ἀλλὰ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι οὐ λάθρα, οὐδὲ λανθανόντως, ἀλλὰ μετὰ παρρησίας ἐπιθήσονται, ὃ τεκμήριον τοῦ σφόδρα θαρρῆϊν ἐστὶν ἑαυτοῖς. Οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι κέκλικεν ἡ ἡμέρα. Τοῖς γὰρ πολιορκουμένοις μάλιστα μὲν πᾶς καιρὸς φοβερός καὶ ὑπόπτῃς, πολλῶ δὲ πλεον ὁ τῆς νυκτός· ἐν ἡμέρᾳ μὲν γὰρ καὶ στῆναι, καὶ βουλευσασθαι, καὶ περιελθεῖν, καὶ ἰδεῖν τὰ γινόμενα· νυκτός δὲ ἐπελθούσης διπλοῦς ὁ πόλεμος γίνεταί. Δέον τούναντίον λέγειν, Οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι παρωξύναμεν τὸν Θεόν· τὸν καιρὸν τῆς τιμωρίας θρηνοῦσιν. Ἀνάστητε, καὶ ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτὴν νυκτί. Τοῦ Χρυσοστόμου, ἄλλ. Ὀλυμπιόδωρου. 64.821 Νύκτα καὶ μεσημβρίαν φησὶ τὸν ἀδιάφορον τῆς ἐφόδου τῶν πολεμίων καιρὸν. Ἀνάστητε καὶ ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτὴν μεσημβρίας. Θαρρῶντων ἡ φωνή. Οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι βεβλημένη ἡμέρα. Ὡς γὰρ διὰ πάσης τῆς ἡμέρας αἰρούμενοι ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ τῆς νυκτός καταλαβούσης οὐκέτι φεύγειν δυνάμενοι ταῦτά φασι. Ἀνάστητε, καὶ ἀναβῶμεν ἐν νυκτί, καὶ διαφθείρωμεν τὰ θεμέλια αὐτῆς. Ὡστε τῶν πολεμίων λεγόντων ταῦτά φησιν. Ὅθεν καὶ οἱ ἐνοικοῦντες τὴν παρουσίαν τῆς νυκτός πεφόβηται. Ἐκκόψατε τὰ ξύλα αὐτῆς. Καθάπερ ἐπὶ ὕλης τινός, ἔρημον αὐτὴν καταστήσατε, φησὶ· καθάπερ ἐπὶ δρυμοῦ τινος, πρόρριζον αὐτὴν ἀνέλετε ξύλον, τοὺς ἄνδρας ἀκάρπους ὄντας, σκληροὺς ἅμα, καὶ τὸ σφοδρὸν τῶν πολεμίων δείκνυσιν. Ὡ πόλις ψευδῆς, ὅλη καταδυναστεία ἐν αὐτῇ. Τὸ δὲ αἴτιον ὄρα, πόθεν ψευδῆς; ἐπειδὴ καταδυναστεία ἐν αὐτῇ, καὶ ὅλη ψευδῆς. Οὐ τὸ μὲν αὐτῆς ὑγιές, τὸ δὲ διεφθαρμένον, ὅλη ψευδῆς. Εἰ θρησκείαν βουληθῆς ἰδεῖν, ἀντὶ τοῦ ὄντως Θεοῦ λίθινα εἶδωλα ἀντικατέστησαν. Εἰ τὰ κατὰ βίον ἐξετάζεσθαι ἅπαντα δέον, καὶ ἐνταῦθα πολὺ τὸ ψεῦδος ὄψει· καὶ πονηρίαὶ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους, ἐν τοῖς πρὸς τὴν ἀλήθειαν· διέφθειρεν ἴσ. διεφθάρη, ὅλη ψευδῆς. Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι τὸν μὲν δεσπότην ἠθέτησαν· ἐν δὲ τοῖς πρὸς ἀλλήλους δίκαιοί τινες ἦσαν, καὶ φιλόανθρωποι, ἀλλ' ὅλη ψευδῆς. Τουτέστι, Χῶμα κατ' αὐτῆς ποίησον, καὶ τὴν στρατιὰν περίστησον. Ἀσέβεια καὶ ταλαιπωρία ἀκουσθήσεται ἐν αὐτῇ. Ἐπιτεταμένην λέγει πονηρίαν. Μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας τὰ κακὰ κατεῖχον, ὥσπερ ἀγαθὸν τι καὶ μέγα· οὕτως ἐφύλαττον, καθάπερ φοβούμενοι, μήποτε καὶ ἀπόλωνται, ἂν αὐτοὺς ἐπιλίπη τὸ τῆς κακίας εἶδος. Ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς διὰ παντός. Ὅρα τὸ ἀναίσχυντον πῶς παρίστησιν. Ἐπὶ πρόσωπόν μου, τὴν παρρησίαν, τὴν ἀναίδειαν, καὶ τὸ διὰ παντός, οὐ χρόνος, οὐ καιρὸς οὐδεὶς. Ὅρα πῶς ποιεῖ χαλεπὴν τὴν κατηγορίαν, μόνον οὐκ ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῆς τιμωρίας. Ἀντὶ τοῦ, ὡς ὁ λάκκος συνέχει τὸ ὕδωρ, οὕτως ἡ πόλις τὴν κακίαν, καὶ οὐδεμίαν δέχεται μεταβολὴν. Πόνω καὶ μάλιστα παιδευθήσεται. Ἀνάστων τὸ τραῦμα, λύσιν οὐκ ἔχον, οὐδὲ μεταβολὴν, οἷαν ἄλλ. οἷα τὰ πάθη τῶν Σοδόμων, οἷαν τὰ κατὰ Γομορρῶν. Ἄρα οὐχ ὑπὲρ τῶν παρελθόντων, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν μελλόντων ἡ κόλασις, καὶ δοκεῖ μὲν ὑπὲρ τῶν παρελθόντων ἡ κόλασις ἄλλ. κολάζειν. Δοκεῖ δὲ ἵνα μὴ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμείνωσιν. Καλαμᾶσθε, καλαμᾶσθε. Πάλιν ἐπιτείνει τὴν τιμωρίαν, πάλιν τὸν φόβον. Οὐδὲ τῶν λειψάνων φείδομαι, φησὶ· Καὶ μὴν ἔλεγεν ἀνωτέρω· Ὑπολείπεσθε τὰ στηρίγματα ἄλλ. ὑπο 64.824 στηρίγματα. τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι τοῦ Κυρίου εἰσὶ. Καὶ πάλιν ἐνταῦθα· Καλαμᾶσθε, καλαμᾶσθε. Ἐναντιολογεῖ πολλάκις, πρὸς τὸ συμφέρον ἐκείνης, τὴν τε ῥαθυμίαν αὐτῶν διεγείρων, καὶ τὴν ἀπόγνωσιν ἐκκόπτων. Ἐπιστρέψατε ὡς ὁ τρυγῶν ἐπὶ τὸν κάρταλλον αὐτοῦ. Τουτέστιν, Ἀπόθεσθε οἴκοι τὰ λείψανα. Πρὸς τίνα λαλήσω, καὶ διαμαρτύρωμαι;

Ἄπορεῖ ὁ προφήτης τίνι λαλήσει. Οἱ μὲν γὰρ πτωχοὶ, οἱ δὲ συνέτριψαν ζυγόν. Ἴδου τὸ ῥῆμα Κυρίου ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ὄνειδισμόν. Τουτέστιν, Ἐπειδὴ μὴ ταχέως ἐπάγω τὰ κακὰ, ὡς ψευδόμενον διαβάλλουσιν. Ἴδου ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν. Καὶ ποία γένοιτο ὦτων περιτομή; ἡμεῖς μὲν ἀκροβυστίαν ἴσμεν. Παραγενέσθω νῦν ἐνταῦθα Ἰουδαῖος εἰς μέσον, ὁ μὴδὲν πλέον βουλόμενος ἀκούειν τοῦ ῥητοῦ, ὁ μέχρι τῆς κακίας ἐστὼς, ὁ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἰδεῖν μὴ βουλόμενος. Ἀκουέτω μετὰ τοῦ πρώτου καὶ τοῦτο· Περιτμήθητε τὴν ἀκροβυστίαν ὑμῶν τῆς καρδίας. Ἀκούεις ἐνταῦθα ἐγκαλούμενους αὐτοῦς, ὅτι ἀπερίτμητα τὰ ὦτά φησι. Ὅταν ἀκούῃ ἄλλ. ἀκούσης ἐγκαλοῦντος τοῦ Στεφάνου. Ἀπερίτμητοι τῆ καρδία, καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς αἰεὶ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε· μάθε, ὅτι προλαβὼν ὁ Ἰερεμίας ταῦτα λέγει. Καὶ μετ' ὀλίγα· Τίς οὖν ἐστὶν αὕτη ἡ περιτομή; τὸ προσέχειν τοῖς λεγομένοις. Ἐπειδὴ γὰρ ἡμῶν προΐσταται ἴσ. ἀνθίσταται τῆ ἀκοῇ· Περίελε, φησι, τὸν ῥύπον, ἀπόκλυσσον, καὶ οὐ χρεία ὑφαιρεῖν. Ὅρας ὅπως ἄλλ. πῶς χρήσιμος ἡ περιτομή; οὐκ ἔῃ ἐν τῇ σαρκὶ μένειν· οὕτω καὶ αἱ θυσίαι, οὕτω καὶ ὁ ναὸς, οὕτω καὶ ἑορταί, οὕτω καὶ ἡ ἀργία· ταῦτα τύποι ἐτέρων τινῶν, καὶ σύμβολα. Τὸ ῥῆμα Κυρίου ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ὄνειδισμόν. Δίκην χοίρων καταπατούντων τοὺς μαργαρίτας· βδέλυγμα γὰρ ἁμαρτωλῶν, θεοσέβεια. Καὶ τὸν θυμὸν μου ἔπλησα, καὶ ἐπέσχον. Ἴνα μάθωσιν ὅτι οὐδέπω παρὰ τὸ μὴ ἡμαρτηκέναι οὐ τιμωροῦνται, ἀλλὰ παρὰ τὸ τὸν Θεὸν εἶναι μακρόθυμον, ἄκουσον τί φησιν· Ἐπλησα τὸν θυμὸν μου, καὶ ἐπέσχον. Ἀνθρωπίνοις χράται ῥήμασιν, ἵνα φοβῆσθαι. Ἐκχεῶ ἐπὶ νήπια ἔξωθεν, καὶ ἐπὶ συναγωγὴν. Τὸ σφοδρὸν ὄρα πῶς παρίστησιν· λέγει, Ἐκχεῶ, ἵνα μὴ ἐκχέη, καὶ ἡλικίας ἄπτεται τῆς πρώτης, τῆς καὶ τὰ θηρία δυναμένης ἐπικάμψαι· Οὐκ ἀλγεῖς ἐκ τῶν οἰκείων κακῶν; λάβε αἴσθησιν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων. Ἐπεὶ καὶ ἐν τῇ τοῦ σώματος τομῇ τὴν ἀναισθητότητα ἄλλ. τὰ ἀναισθητότερα τῶν μελῶν, πλείονα ἡμῖν παρέχει τὴν αἴσθησιν. Ὅτι ἀνὴρ καὶ γυνὴ συλληφθήσονται· πρεσβύτερος μετὰ πλήρους. Οὐ πολὺ, οὐ συζυγία, οὐκ ἄλλο οὐδὲν προσθήσεται τῶν τότε. 64.825 Καὶ μεταστραφήσονται αἱ οἰκίαι αὐτῶν εἰς ἐτέρους. Ἐπειδὴ ὄρα πλεονάζουσαν πρὸς τὰ ἡμέτερα τὴν διάθεσιν, ὡς καὶ ἀπελθόντες στενάζομεν, ὅταν καὶ οἰκίας καὶ ἀγροὺς ἴδωμεν, καὶ γυναῖκας ἐτέρων γιγνομένας. Ὅτι ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου. Ὅρας ἄνωθεν τὸν πόλεμον ἀρχόμενον; ἐκεῖθεν τὴν μάχην ἀναρρίπιζομένην; τὸν οὐρανὸν αὐτοῖς πολεμοῦντα; Ἦκουσας ἀπὸ βορρᾶ, κατεφρόνησας ὡς ἀνθρώπων ὁμοδούλων; Ἄκουσον νῦν, ὅτι ἐκτείνειν μέλλει τὴν χεῖρα. Ὅτι ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου πάντες συνετέλεσαν τὰ ἄνομα. Πολλὴν ἔλεγε τὴν κακίαν· οἱ δὲ πατέρες, κὰν αὐτοὶ ἐν κακίᾳ τυγχάνωσιν, ἀλλ' ὅμως βούλοιντο ἂν τοὺς παῖδας εἶναι ἐναρέτους. Ἐνταῦθα δὲ ἅπαν τούναντίον· καὶ τὴν φύσιν αὐτὴν ἠγνόησαν, οὐδὲ πατέρων ἐπεδείξαντο φιλοστοργίαν. Ἔστω· αὐτὸς ἐπιθυμίαν ἔχεις εἰπεῖν ἴσ. ποιεῖν., καὶ ἡδονὴν, καὶ θυμὸν, καὶ πονηρίαν. Τίνος ἔνεκεν ἅπαξ τὸ παιδίον ἐπὶ τὸν αὐτὸν ὠθεῖς κρημνόν; Καὶ ἰῶντο τὸ σύντριμμα. Πάλιν αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες αἴτιοι τῶν κακῶν. Τοῦτον γὰρ τὸν λόγον οὐχ ἠγοῦμαι πρὸς τοὺς ἀρχομένους εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν διαφέρειν τοῖς ἄρχουσι. Πρὸς γὰρ τοὺς τοιοῦτους ἀποτείνεται, πρὸς τοὺς χαριζομένους, καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν ὁμιλοῦντας, καὶ δοκοῦντας ἰατρεύειν τὸ τραῦμα, ἐπέτεινον δὲ τὸ ἔλκος. Καὶ ποῦ ἐστὶν εἰρήνη; Οὐκ εἶπεν, Οὐκ ἔστιν εἰρήνη, ἀλλὰ, Ποῦ ἐστὶν, Ὅρα τὴν ἐπιείκειαν· Ἐλέγχων οὐδὲ νῦν ἀφαιροῦμαι. Δείξατε ἐπὶ τῶν ἔργων ἅπερ ἐπηγγέλλεσθε. Δέδοικα μὴ καὶ νῦν χώραν ἔχη λέγεσθαι· Καὶ ποῦ ἐστὶν εἰρήνη; Μὴ γὰρ ἐπειδὴ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι τὰ παρὰ τῶν ἀπίστων ἅπαντα κατήργηται, καὶ ἀρχόντων εὐσεβῶν ἐπετύχομεν, καὶ οἴκους εὐκτηρίους ἔχομεν, καὶ in al. deest. καὶ ἀπολαύειν εἰρήνης νομίζομεν; Οὐκ ἔστι τοῦτο εἰρήνη πρέπουσα Ἐκκλησίᾳ· ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀπόστολοι τούτων

οὐδὲν ἔχοντες, τὴν εἰρήνην εἶχον ὄντως, ἣν ἀφήκεν αὐτοῖς ὁ Θεός. Εἰρήνην, φησὶ, τὴν ἐμὴν ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. Κατησχύνθησαν, ὅτι. Πῶς κατησχύνθησαν; τουτέστιν οὐ παρεγένοντο ἄλλ. παρεγένετο τοῖς λόγοις ἢ διὰ τῶν πραγμάτων μαρτυρία. Ἠλέγχοντο διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν. Εἰ γὰρ καὶ ὁ πόλεμος μὴ παρῆν, ἀλλὰ τὰ τοῦ πολέμου προοίμια· καὶ οὐδὲ οὕτως ἐνέδωκάν πως. Ὅρα ὅτι τῶν σημείων οὐ χρεῖα πρὸς τὴν κακῶς διακειμένην ψυχὴν; διὰ τοῦτο φησι, Πεσοῦνται ἐν πτώσει αὐτῶν. Στῆτε ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς. Ὅρα τὸ ἐλεύθερον, καὶ ἀκατανάγκαστον· καὶ πῶς οὐχ αὐτοῦ ἔνεκεν, ἀλλ' ἡμῶν, βούλεται δουλεύειν ἡμᾶς αὐτούς. Ἐπιτρέπει τῆς ὁδοῦ τὴν αἴρεσιν. Ἴδετε ποία ἐστὶν ὁδὸς ἀγαθὴ· πάσας καταμάθετε, 64.828 φησὶ, μετὰ ἀκριβείας, καὶ τὴν ἐμὴν, καὶ τὴν μὴ ἐμὴν, καὶ μάθετε, καὶ μὴ λάβετε τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ τὴν ἀγαθὴν. Καὶ πάντως τὴν ἐμὴν εὐρήσετε ταύτην οὕσαν· εἰ μὲν γὰρ τὸ ἑμαυτοῦ ἐσκοποῦν, ἔλεγον, ὅτι Πάντως τὴν ἐμὴν· νῦν δὲ οὐχ ἀπλῶς τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ τὴν ὑμῖν συμφέρουσαν. Καὶ ἴδετε καὶ ἐρωτήσατε τρίβους Κυρίου αἰωνίας, καὶ ἴδετε ποία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἢ ἀγαθὴ, καὶ βαδίσατε ἐν αὐτῇ. Ὁ λέγει τοῦτο ἐστὶ· Κρείττους γίνεσθε, καὶ ἐξ αἰῶνος δοκιμάσατε τίς ἐστὶν ἀληθῶς Κύριος· ἢ δὲ δοκιμασία γενέσθω ἀπὸ τῶν ἔργων. Τὸ γὰρ, Τρίβους Κυρίου αἰωνίας, τουτέστι, τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ τὰ ἐξ αἰῶνος γινόμενα, νόμον τὸν ἐν τῇ κτίσει τεθέντα. Καὶ τοῦτο δοκιμάσαντες, ἐκτράπητε τῶν εἰδώλων, καὶ δουλεύσατε τῷ Θεῷ· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐδέξαντο τὴν παραίνεσιν. Οὐ λέγω, ὅτι τοσοῦτον χρόνον ἐλάβετε πεῖραν. Ἀλλὰ τί νῦν ἐπιτρέπω τὴν ἐξέτασιν, καὶ τὴν αἴρεσιν μετὰ τοσοῦτον χρόνον; Καὶ εὐρήσετε ἀγνισμὸν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. Δύο τὰ μεγάλα ἀγαθὰ, ὧν ἴσον οὐδὲν ἂν ποτε γένοιτο, ἀνάπαυσις, ἄλλ. ἀνάπαυσιν οὐχ ἀπλῶς τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ ταῖς ψυχαῖς· ταύτης γὰρ ἀναπαυομένης, οὐδὲν ἐστὶν ὃ τὸ σῶμα διαλυμαίνεται ἄλλ. λυμαίνεται, ὡσπερ οὖν θλιβομένης, οὐκ ἔστιν οὐδὲν ὃ τὸ σῶμα ἀναπαῦσαι δύναται. Κατέστησα ἐφ' ὑμᾶς σκοπούς, τουτέστι προφήτας. Ἀκούσατε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος· καὶ εἶπον, Οὐκ ἀκουσόμεθα. Τουτέστι, προέλεγον οἱ προφήται τὰ δεινὰ, καὶ πείθεσθαι οὐκ ἐβούλοντο. Ἴνα εἶπη, Δι' ὅλου ὅτι οὔτε παραίνεσιν ἐκ τῶν συμφορῶν δέχονται, οὔτε ἐκ τῆς ἐφόδου τῶν πολεμίων σωφρονέστεροι γεγόνασιν. Σκοπούς καὶ σάλπιγγας, τοὺς προφήτας φησὶ· τί ἢ πότε; ὅτι προορώσι τὸ μέλλον, ὅτι μεγάλη τῇ φωνῇ προλέγουσι τὰ ἐσόμενα. Διὰ τοῦτο ἤκουσαν τὰ ἔθνη. Τοῦτο προφητεία τίς ἐστὶν· ζώντων αὐτῶν οὐκ ἤκουσαν Ἰουδαῖοι, καὶ ἀποθανόντων ἀκούομεν ἡμεῖς, οὐ τόπῳ διωκισμένοι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ πολλῷ χρόνῳ διειργόμενοι. Ἐτέροις ἀπεστάλησαν οἱ προφήται, καὶ ἑτέρους ἐπεσπάσαντο πρὸς οὓς οὐκ ἀπεστάλησαν. Οὕτως ἦσαν χρήσιμοι, οὕτω συμφέροντες, ὡς τοὺς μηδὲν προσήκοντας ἀκοῦσαι αὐτῶν. Ὑμῖν ἐδόθησαν, ὑμεῖς οὐ παρέβητε, καὶ ἕτεροι ἤκουσαν αὐτῶν. Ἄκουε, γῆ. Ὅρα ὅταν αὐτοὶ μὴ ἀκούσωσι, πῶς πρὸς τὰ στοιχεῖα διαλέγεται; Ἐπειδὴ γὰρ εἶπον, Οὐκ ἀκουσόμεθα, φησὶν· Ἄκουε, γῆ. Οὐ πρότερον αὐτοῖς ἐπάγει, ἀλλ' αὐτοὶ τὴν κακίαν ἐφέλκονται. Ἴδου ἐγώ. Ὅτι τῷ λόγῳ μου οὐ προσέσχον. Ὅρα πανταχοῦ, οὐ τὸ μὴ πράττεσθαι τὰ νόμιμα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ ἀκούεσθαι, τιμωρίαν ἔχει. Ποία γὰρ χρημάτων δαπάνη, ποῖος σωματῶν πόνος πρὸς τὸ ἀκοῦσαι; 64.829 Ἴνα τί μοι λίβανον ἐκ Σαβὰν φέρεις, καὶ κινάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν; Βούλεται εἰπεῖν, ὅτι Οὐ δέομαι τῶν προσκομιδῶν, οὐδὲ χρεῖα πόνων, μόνον δὲ τῆς περὶ τὸ καλὸν διαθέσεως. Σαβὰ δὲ χώρα ἐστὶν Ἰνδῶν. Ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι Τὸν νόμον μου ἀπώσαντο, ἵνα μὴ ἀνθυπενέγκωσι, Καὶ πῶς ἀπώσαμεθα τὸν νόμον καθημέραν θυσιάζοντες, καὶ τὸν λιβανωτὸν θυμιῶντες; πρὸς ταῦτά φησιν· Ἀλλ' ἐρεῖς ἴσως, ὅτι λίβανον φέρεις· οὐχὶ δῶρα ζητῶ, ἀλλὰ ψυχῆς εὐωδίας· ἐκεῖνό μοι τὸ ἄρωμα ἡδύ. Οὐ γὰρ σωματῶν ὁ Θεὸς ὀσφραίνεται, οὐδὲ τῆς αἰσθητῆς εὐωδίας, ἀλλὰ τῆς νοερᾶς τῆς κατὰ ψυχὴν, τῆς παντὸς

θυμιάματος εὐωδεστέρας, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ προσφέροντος ψυχὴ. Ἴδου ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθένειαν. Μὴ τῆς φυσικῆς ἀκολουθίας τὰ ἀρρώσθηματα παρ' αὐτοῖς εἶναι δόξη, τὸ παράδοξον δείκνυσι θεήλατον οὖσαν τὴν νόσον, ὅπερ ἐστὶ λοιμικῆς καταστάσεως· καὶ τῆς ἄνωθεν ἀπειλῆς ἐφόβησε ῥήμασιν. Οὐκ εἶξαν. Ἀπέστειλε τὸν προφήτην ἀλαλοῦντα, καὶ οὐκ ἤσθοντο· φοβεῖ λοιπὸν ἑτέρως, καὶ ἐπάγει νόσον, ἵνα τὸ μείζον ἀνέλη κακὸν, τὸν πόλεμον. Ἴδου λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ. Εἶτα καὶ τὸν ἀπὸ βορρᾶ ἴσ. περὶ τῶν ἀπὸ βορρᾶ διαλέγεται, ὅτι οὐκ ἔλεεῖ ἴσ. ἐλεήσουσιν, οὐδὲ ἄλλω τινὶ εἴξουσιν. Ὅταν γὰρ ὁ Θεὸς πολεμῇ, οὐδὲ τὰ ἀνθρώπινα πάθη ἴσασιν οἱ ἄνθρωποι. Ὡσπερ γὰρ τὰ θηρία ἀδύνατον ἡμερώσαι, φησὶν, οὕτω καὶ τοὺς δυναμένους οἴκοθεν ἐπικαμφθῆναι, ἐκπολεμοῖ. Ἄλλ' ἴσως εἶποι τις ἄν, Καὶ τί δήποτε οὐχὶ αὐτὸς αὐτοὺς ἀνείλεν, ἀλλ' ἑτέρους ἐπανήγαγεν; Ὅτι καὶ ἡμεῖς τοῦτο ποιοῦμεν ἐφ' ὧν βουλόμεθα πλήττειν, ἴν' ἔχωσιν ὄνειδος ἐπὶ τῶν δεινῶν· οὐχ ἦττον ἴσ. οὐ γὰρ ἴσον λυπεῖ, τὸ παρ' ἑτέρων ταῦτα παθεῖν, ὡσπερ ὅταν οἰκέτην ἐπαφίωμεν ἐλευθέρῳ παιδί. Ἰταμὸς ἐστὶ, καὶ οὐκ ἐλεήσει. Ὅρᾳς πῶς δείκνυσιν ὦπλισμένους, ἀνηλεεῖς; Ἠκούσαμεν τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, παρελύθησαν. Ταῦτα ὡς παρὰ τοῦ προφήτου, καὶ τῶν κατ' αὐτῶν· καὶ γὰρ καὶ φωνὰς ἐποίει φέρεσθαι προφητικῶς. Μὴ ἐκπορεύεσθε εἰς ἀγρόν. Τὴν πολιορκίαν ἐνταῦθά φησιν. Ὅρα πῶς κατὰ μικρὸν ἐπάγει τὰ δεινὰ, καὶ ἡρέμα. Θύγατερ λαοῦ μου, περίζωσαι σάκκον. Τίνος ἔνεκεν; διὰ τὰ ἐπερχόμενα κακά. Εἶτα καὶ τὰς αἰτίας ἐπάγει πάλιν τῆς πονηρίας· ὅπερ αἰεὶ ποιεῖ, ἅμα μὲν ἀπολογούμενος, ἅμα δὲ ἀξιόπιστον ποιῶν τὸν λόγον. Δοκιμαστὴν δέδωκά σε ἐν λαοῖς δεδοκιμασμένοις. Τὴν ὑπερβολὴν λέγει τῆς πονηρίας, ὅτι μηδὲ ἡ πολιορκία ἐποίει βελτίους αὐτούς. Ἴδου, φησὶν, ἐπιτρέπω σοι δοκιμάσαι αὐτοὺς ἐν καιρῷ, ἐν ᾧ καὶ εἰ σφόδρα ἦσαν ἀναίσθητοι, σφόδρα ἂν ἐγένοντο βελ 64.832 τίους. Οὐδεὶς γὰρ, οὐδεὶς ἐστὶν, ὅστις ὑπὸ τοῦ φόβου, κἂν σφόδρα ἦ τραχὺς, οὐ μαλάσσεται. Τῷ προφήτῃ λέγει ὁ Θεὸς ἐλέγχων αὐτῶν τὴν κακίαν, ὡς ἂν μὴ δοκοῖ ἀδίκως αὐτῶν καταποφαίνεσθαι. Πάντες ἀνήκοοι πορευόμενοι σκολιῶς, χαλκὸς καὶ σίδηρος. Χαλκῷ καὶ σιδήρῳ τούτους ἀπέικασε, τὸ ἰσχυρὸν αὐτῶν, καὶ ἐπίμονον πρὸς ἀμαρτίαν δηλῶν· σκολιαὶ δὲ αὐτῶν αἱ πορεῖαι, τὸν τῆς εὐθύτητος ἀπολείπουσαι κανόνα. Εὐθύς γὰρ ὁ Κύριος, καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Τί ἐστὶν, ὡς χαλκὸς καὶ σίδηρος; τὸ στάσιμον αὐτῶν δηλοῖ, τὸ ἀμετάβλητον τῆς κακίας· καὶ γὰρ καὶ ἀλλαχοῦ ὡσπερ ὅταν λέγῃ· Τὸ μέτωπόν σου χαλκοῦν· μὴ τὴν ἴσ. τὴν ἐν τῇ ῥύσει τοῦ χαλκοῦ πονηρίαν, ὅτι διεστραμμένας ἔχει τὰς ὁδοὺς, τηκόμενος καθάπερ ἐκεῖνος, καὶ ἐν πυρὶ καὶ χωνευτηρίῳ σκολιῶς βαδίζει. Οὕτω καὶ οὗτοι ἐν ταῖς τιμωρίαις, οὐκ ἐπιλανθάνονται τῆς οἰκειᾶς διατροπῆς. Ὡς χαλκὸς καὶ σίδηρος πάντες διεφθαρμένοι εἰσίν. Ὡς γὰρ ἐκεῖνα, φησὶ, τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ ἰοῦ ἀναλίσκονται, οὕτως οὗτοι παντελῶς τὴν γνώμην τῆς εὐσεβείας διεφθάρησαν τῷ χρόνῳ. Ἐξέλιπε φυσητῆρ ἀπὸ πυρός. Ἐξέλιπεν ὁ μόλιβδος, εἰς κενὸν ἀργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ. Ὁ Ἑβραῖος, καθαίρει, ἔχει, ἀντὶ τοῦ, ἀργυροκοπεῖ. Παραδείγματι δὲ τὴν πονηρίαν αὐτῶν ἐσήμανε. Φησὶ γὰρ τὸν μόλιβδον καθαρτικὸν εἶναι τοῦ ἀργύρου, καὶ ἐπιβαλλόμενον αὐτὸν τὸν στερὸν παρασκιάζειν ἴσ. εἰς τὸν ἄργυρον παρασκευάζειν· τὸ μεμιγμένον τῆς ἀλλοτρίας ὕλης ἀποπέμπεσθαι τοῦτο τοίνυν· ὅτι πᾶσα ἐπίνοια κατ' αὐτῶν ἀνηλώθη, καὶ οὔτε προφητῶν ἤκουσαν, οὔτε ὑπὸ πληγῶν ἐσωφρονίσθησαν, οὔτε ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἀμείνους γεγόνασιν. Πονηρίας αὐτῶν οὐκ ἐτάκησαν. Ἐπέμεινε τῇ μεταφορᾷ. Ὡς γὰρ ὁ ἄργυρος, φησὶ, πολὺν ἔχων χαλκὸν, κἂν μυριάκις σχοιῇ ἐπιμεμιγμένον τὸν μόλιβδον, μένει ἀκάθαρτος οὐκ ἀμιγῆς ὧν χαλκοῦ, οὕτω καὶ οὗτοι τῆς πονηρίας οὐκ ἐξέστησαν. Ἀργύριον ἀποδεδοκιμασμένον. Τουτέστι μὴ δεχόμενον διόρθωσιν. Παράσημον οὐ νομίμως χαραγὲν, οὐκ ἐν τοῖς

ταμείους τοῖς βασιλικοῖς εἰσηνέχθη· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς οὐδὲν χρήσιμον, καίτοι καὶ τύπον ἔχον βασιλικόν, καὶ γράμματα, τῆς ὕλης αὐτῷ διεφθαρμένης. Οὕτω καὶ οὔτοι μόρφωσιν ἔχουσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ ἀλήθειαν ἤρνηνται.

ΚΕΦΑΛ. Ζ΄.

Ἀκούσατε λόγον Κυρίου, πᾶσα Ἰουδαία. Καὶ μὴ εἰ ἀδιόρθωτα πταίουςι, καὶ ἀνιάτα νοσοῦσι, καὶ οὐδεμία ἔσται παραμυθία τῶν δεινῶν, τίνος ἕνεκεν πάλιν πέμπει τὸν ἱατρὸν, οὐδὲν ἕτερον ἢ τὴν τιμωρίαν αὐτοῖς αὖξοντα, καὶ πᾶσαν ἀναιροῦντα συγγνώμην; Ὁ γὰρ πολλάκις ἀκούσας, καὶ ἀδιόρ 64.833 θωτος μείνας, τὸ συνεχὲς τῆς συμβουλῆς καὶ τῆς παραινέσεως κατήγορον ἔχει μέγιστον. Διορθώσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν. Τουτέστι τὰς πράξεις ὑμῶν, καὶ ἃ ἐποιήσατε τῆς εἰδωλολατρίας ἕνεκεν. Τοῦτο γὰρ μηνύει τὰ ἐπιτηδεύματα. Ταῦτα δὲ φησι ἐπὶ τῶν προφητῶν μηνυόντων τὴν αἰχμαλωσίαν. Τινὲς δὲ τῶν ψευδοπροφητῶν θαρρῆν αὐτοῖς ἐκέλευον φάσκοντες, ὡς Οὐδὲν πείσεσθε δεινόν. Εἰ γὰρ καὶ ὀργίζεται Θεὸς δι' ὑμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἂν ἔλοιτο τὸν ναὸν προδοῦναι τοῖς ἐχθροῖς ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας, καὶ εἰς τὴν πύλην στῆναι τῷ προφήτῃ προσέταξε, καὶ λέγειν ταῦτα. Προῖων γοῦν φησί· Μὴ πεποιθήατε ἐφ' ἑαυτοῖς ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅτι τὸ παράπαν οὐκ ὠφελήσουσιν ὑμᾶς λέγοντες· Ναὸς Κυρίου, Ναὸς Κυρίου ἐστίν. Φοβερῶς αὐτὸ εἶπεν· εἰπὼν γὰρ, ὅτι Μοιχεύετε εἰδωλολατροῦντες, καὶ ὅλως καταλέξας τὰ κακὰ, καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα εἰς τὸν ναὸν εἰσήεσαν, φησί· Μὴ σπήλαιον. Τοῦτο γὰρ αὐτοῖς μέγιστον ἐδόκει εἶναι. Εἰ γὰρ καὶ ὤκουν αὐτήν, ἀλλ' ὅμως τῇ ἀποφάσει τοῦ Θεοῦ ἐκβεβλημένοι λοιπὸν ἐτύγχανον. Μεγάλως αὐτοὺς ἔβλαπεν αὕτη ἡ ὑπόληψις· καθάπερ γὰρ ὁ Χριστὸς λέγει αὐτοῖς, μᾶλλον δὲ ὁ Ἰωάννης· Μὴ δόξητε λέγειν, Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, Μὴ εἴπηρ· Ναὸς Κυρίου ἐστίν. Εἰ μὲν γὰρ οἴκου χρεῖαν εἶχεν αὐτὸς, εἰκότως ταῦτα νομίζετε, ὅτι οὐκ ἂν κατέστρεψα τὸν οἶκον. Εἰ δὲ οὐδεὶς ἐμοὶ τόπος, ἀλλ' ἀχώρητός εἰμι πᾶσιν· εἰ δὲ Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἢ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ταῦτα οὕτως ἔχει· τῇ γὰρ χειρὶ μου ἐστερέωσα τὸν οὐρανόν· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσατέ μοι; Μὴ πεποιθήατε ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν. Ὅτι ἐὰν μὴ διορθοῦντες διορθώσητε. Οἷς μάτην ἀργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ, λέγεις καὶ πάλιν, Ἐὰν διορθώσητε; ἀλλ' ἔθος τοῖς ὀργιζομένοις τοῦτο λέγειν, Οὗτος ὁ παῖς ἐλπίδας οὐκ ἔχει· ἀδύνατον τοῦτον εὐχρηστῆσαι· ὅμως πείθομεν αὐτὸν τοῦτον εὐχρηστῆσαι, καὶ πάντα ποιοῦμεν, καὶ παραινῶμεν αὐτῷ. Τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ τοῦ θυμοῦ, καὶ τῆς ὀργῆς, τὸ δὲ τῆς κηδεμονίας, καὶ τῆς παραινέσεως. Ὅστε μηδὲν ἀπ' ἐκείνων βλαβεῖς, μὴ νομίσης φυσικὴν εἶναι τὴν κακίαν. Ἴνα γὰρ μὴ τοῦτο λέγῃς ἐπάγει, Ἐὰν διορθώσητε τὰς ὁδοὺς. Καὶ ποιῶντες ποιήσητε κρίσιν ἀναμέσον ἀνδρὸς, καὶ ἀναμέσον τοῦ πλησίου αὐτοῦ. Τουτέστι, μὴ ἀδικία κρίνειν. Τί λέγει; μὴ γὰρ ἀλλογενεῖς εἰσιν οἱ πρὸς ἀλλήλους διαλεγόμενοι; μὴ γὰρ ἑτέρου γένους; πλησίον ἐστίν; ἀδικεῖς σαυτόν· τούτου προΐστασαι, ἵνα τὸν ἀδελφὸν ἀδικήσης, ἵνα τὸ μέλος διαφθείρῃς; εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, σὲ παρακαλείτω, ὅτι ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ δικάζεται. Καὶ προσήλυτον, καὶ ὄρφανόν, καὶ χήραν μὴ καταδυναστεύσητε. 64.836 Ἴνα γὰρ ἐπιταγμάτων εἰς ταῦτα χρεῖα ἦν; ἄρα γὰρ ἡ φύσις οὐκ ἀρκεῖ παιδεῦσαι τοῦτο; Οὐχ ὁρᾶτε τὰ ὀνόματα ἐλεεινά; Τίς οὕτω προπετεύεται ὡς πρὸς ξένον ὠμὸς εἶναι; τίς οὕτω λίθινος ὡς τὴν γυναῖκα τὴν ἔρημον ἀνδρὸς μὴ ἐλεεῖν; τίς οὕτως ἀπάνθρωπος ὡς τὸν ἀπεστερημένον πατρός μὴ οἰκτεῖρειν; Οὐ γὰρ λέγω, Ἐλέησον, φησί· ἀλλὰ μὴ καταδυναστεύσης. Μὴ γὰρ οὐκ ἠδυνάμην κωλύσαι· ἀλλὰ

προέθηκα αὐτὴν γυμνάσιον ἐσομένην σοι ἄλλ. ἐσόμενόν σοι φιλανθρωπίας. Καὶ ὀπίσω θεῶν ἐτέρων μὴ πορεύησθε εἰς κακόν. Καίτοι γε αἰεὶ τὸ σύννηθες φίλον· ὥστε καὶ ἂν μὴ ὡς Θεὸν θεραπεύσης, ὡς συνήθη τίμησον. Ὁρᾶς καὶ ἐνταῦθα πολλὴν τὴν εὐκολίαν οὕσαν; Καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἱκανὸν αὐτοὺς ἀποτρέψαι, τό τε ἓνα ἀφείναι, καὶ συνήθη, τοῖς δὲ ξένοις καὶ ἀλλοτρίοις ἑαυτὸν ἐκδοῦναι· ἀλλὰ καὶ τὸ παρὰ πόδας ἀκολουθεῖν τὴν τιμωρίαν. Διατί γὰρ ἐνταῦθα τέθεικε τὸ, Κακῶς εἶναι ὑμῖν; Ἴνα μὴ τις νομίση τὸ ἑαυτοῦ σκοποῦντα ἀπάγειν αὐτοὺς τῆς πλάνης δι' ὑμᾶς οὐ βούλομαι ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς. Καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ. Ἄρα οὐ τείχους ἐστίν, οὐδὲ στρατιωτῶν, οὐδὲ ὄπλων τὸ κατοικίζειν ἀνθρώπους, ἀλλὰ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας. Ἐν τῇ γῆ ἦν ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν. Τίνος ἔνεκεν τοὺς πατέρας εἰς μέσον ἤγαγεν; εἰώθασι πάντες ἄνθρωποι τῶν πατρῶων ἀντέχεσθαι μάλιστα, ὥστε καὶ τοῦτο πολυφίλητον ἐποίει τὴν γῆν· τοῦτο δὲ μεγίστη κατηγορία τῶν Ἰουδαίων, εἰ τὴν μὲν γῆν ὡς πατρίδα οὕσαν ἐφίλου, τὸν δὲ Θεὸν ὄντα πατρῶον ἀπέφευγον. Εἰ δὲ ὑμεῖς πεποίθατε ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅθεν οὐκ ὠφελήθησεσθε. Ὅρα πάντων τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ θαρρῆν ἑαυτῷ. Ἐπικατάρατος γὰρ ἄνθρωπος, ὃς πέποιθεν ἄνθρωπον. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀπάγει τοῦ Θεοῦ, ὡς τὸ μὴ πάντα ἀνατιθέναι αὐτῷ. Διὰ τοῦτο τὸν ἄνθρωπον δυνάμενον ἐν πολλοῖς καταστῆσαι ἀνευδεᾶ, συνεχῶς αὐτὸν ἀναρτᾷ πρὸς τὸν οὐρανὸν, καθάπερ τινὰ ἀνάγκην, τὴν συνεχῆ χρεῖαν ἐπιτιθεῖς τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι τοῦ Δεσπότου. Ὁ γεωργὸς, ὁ πλωτὴρ ὑπομνήματα ἔχουσι συνεχῆ διὰ τὴν τέχνην· ἕκαστος καὶ μὴ βουλόμενος εἰς οὐρανὸν παιδευόμενος ἀναβλέπει. Καὶ ἤλθετε, καὶ ἔστητε ἐνώπιον ἐμοῦ. Πολλὴ ἡ ἀναισχυντία, μετὰ τὸ πρᾶξαι παραστῆναι τῷ δικαστῇ τῷ ταῦτα πάντα εἰδότη· ἐπιβῆναι τοῦ ναοῦ αὐτοῦ παρὰ τὸν τόπον τὸν ἱερόν. Τουτέστι συνθήκας ἔθεσθε πρὸς ἐμέ. Πανταχοῦ γὰρ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν οἰκειῶν ὑποσχέσεων κρίνειν εἴωθε. Μὴ σπήλαιον ληστῶν; Τίνος ἔνεκεν ταῦτά φησιν; Οὐκ εἰς προσευχὴν παρεσκεύασται, μὴ πρὸς ἀρπαγὰς, μὴ πρὸς μοιχείας, μὴ πρὸς ἀκαθαρσίας; ὡσπερ γὰρ ὁ Χριστὸς 64.837 φησιν, Ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν· οὕτω καὶ ἐνταῦθα, ὅτι ἐπιόρκουν, καὶ ἐπὶ ἀρπαγῶν συνθήκας ἐποιοῦντο. *Μὴ οἴεσθέ με κοινωνεῖν ὑμῖν τῶν κακῶν, καὶ συμπράττειν ὑμῖν ταῖς ἀδικίαις, οὐκ ἐλέγχοντα τὰ κακά· τουτέστι, Μὴ ὡς λῆσταρχὸν με νομίζετε; *Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καὶ ἐώρακα, λέγει Κύριος. Τουτέστιν, Οὐ λανθάνει με ἢ περὶ τὰ εἰδῶλα ὑμῶν θεραπεία. Ληστὰς δὲ αὐτοὺς ἐκάλεσε, διὰ τὸ πλεονεκτικόν. *Ὅτι πορεύθητε εἰς τὸν τόπον Σιλῶμ, οὗ κατεσκήνωσα τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ ἔμπροσθεν. Ὡς γὰρ ἐκεῖνου οὐκ ἐφεισάμην, οὕτως οὐδὲ τοῦ ναοῦ. Καίτοιγε ἀρχαιότερος ἐκεῖνός ἐστιν, ἀλλ' οὐδὲν ἀπώναντο τοῦ τόπου, ἀνάξιοι τοῦ Θεοῦ φανέντες. Καὶ νῦν ἀνθ' ὧν ἐποιήσατε πάντα τὰ ἔργα ταῦτα. Πολλὴν λέγει τὴν κακίαν. Οὔτε κατ' αὐτὸν τὸν ἐν Σιλῶμ ἴσ. οὔτε γὰρ τὰ κατὰ τὸν ἐν Σιλ. τόπον, οὔτε τὸ διδάσκειν αὐτοὺς ὠφελήσει τι, φησίν. Ὅρα γὰρ αὐτοὺς μετὰ πόσης σπουδῆς ἀπήγαγε τῆς κακίας. Καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου. Τοῦτο λέγει, οὐχ ἵνα ἀποστῇ προσευχόμενος, ἀλλ' ἵνα ἐκείνους φοβήσῃ. Ὡσπερ γὰρ ὅταν λέγῃ πρὸς Μωυσῆν, Ἄφες με, ἵνα αὐτὸν μὴ ἀφῇ· οὕτω καὶ πρὸς τοῦτον· Μὴ προσεύχου· ἵνα ἀκούσαντες ἐκεῖνοι καταπλαγῶσι, καὶ μὴ ἐν ἐτέρῳ τὰς ἐλπίδας ἔχωσιν. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἐβούλετο, οὐκ ἂν καὶ τὰς αἰτίας ἐτίθει, μόνον οὐχὶ ἀπολογούμενος αὐτοῖς. *Καὶ μὴ ἀξιοῦ τοῦ ἐλεηθῆναι αὐτούς. Ἐπαθέ τι ὁ προφήτης ἀκούσας τοῦ ναοῦ τὴν ἄλωσιν. Εἶτα πείθων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐπάγει· Ἡ οὐχὶ ὀρᾶς τί αὐτοὶ ποιοῦσι ἐν ταῖς πόλεσιν Ἰούδα; Τίνος ἔνεκεν οὐκ ἀκούεις, εἰπέ; Ὁργίζομένου ἦν, μηδὲ τὰς αἰτίας εἰπεῖν, βουλομένου δὲ ἰάσασθαι καὶ θεραπεῦσαι, θεῖναι τὴν πρόφασιν, ἵνα αὐτὴν ἀνελεῖν σπουδάσωσιν. Ἡ οὐχ ὀρᾶς, τί αὐτοὶ ποιοῦσιν;

ἐπειδὴ ἐγγύς, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν τὴν ἀσέβειαν εἰργάζοντο. Οἱ υἱοὶ αὐτῶν συλλέγουσι ξύλα, τοῦ ποιῆσαι χαυῶνας. Ὅρᾳς σπουδῆν ὄρᾳς μετὰ προθυμίας τὴν ἀσέβειαν γιγνομένην; Τί ἐστὶ, χαυῶνας; Πόπανα ἄλλ. πέμματα, φησὶν, ἄρτους. Ἔδειξε πάντας περὶ τὸ κακὸν ῥέποντας. Τὸ δὲ, Τρίβουσι στέαρ, φύρουσιν, ἔχει ὁ Ἑβραῖος τόδε· Τοῦ ποιῆσαι χαβῶνας, τουτέστιν, ἄρτους μεγάλους. Τὸ γὰρ χαβῶνας ἐστὶ λέξις Ἑβραϊκῆ· σημαίνει δὲ τὸ ἀπὸ μέτρον ἑνὸς τοῦ λεγομένου μοδίου γιγνόμενον 64.840 ἄρτον. Στρατιὰν δὲ οὐρανοῦ λέγει, τὸν ζωδιακὸν κύκλον. Καὶ ἔσπεισαν σπονδὰς θεοῖς ἀλλοτρίοις. Οὐδὲ ἡ πενία κωλύει τὴν θυσίαν. Καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν τρίβουσι σταῖς. Οὐκ ἔχουσι πρόβατα· καὶ ὅμως ἀπὸ τῶν ἐνότων ἀσεβοῦσι. Τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. Τοὺς ἀστέρας ἐνταυθὰ φησὶ· στρατιὰν δὲ οὐρανοῦ τίνος ἔνεκέν φησι; Δεικνύς ὅτι οὐκ ἐν αὐτοῖς τὸ τῆς δεσποτείας ἀξίωμα, ἀλλ' ἕτερός ἐστὶν ὁ βασιλεὺς. Τί οὖν ὅταν λέγῃ τῇ βασιλίσῃ τοῦ οὐρανοῦ; Αὐτόθι κατὰ τὴν ὑπόνοιαν λέγει τὴν ἐκείνων· ἐκείνων γὰρ ἐστὶν ἡ λαλιά. Μὴ ἐμὲ αὐτοὶ παροργίζουσι; λέγει Κύριος. Οὐχὶ ἑαυτούς; Μὴ γὰρ ἐγὼ πάσχω δεινόν τι; ναὶ τοῦτο, φησὶν ἴσ. ἀλλ' αὐτοὶ, φησὶν, ἵνα ἑαυτοὺς καταισχύνω ἴσ. καταισχύνωσι· ὁ γὰρ ὑβρίζων ἐστὶν ὁ παθὼν, καὶ ὅταν μὴδὲν ὁ ὑβριζόμενος πάσχη δεινόν, ἀποστήσεται τῆς ὑβρεως, ὡς οὐδὲν πλέον παραινῶν ἴσ. περαινῶν. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος. Πανταχοῦ τὸ, λέγει Κύριος, ἵνα ἀξιόπιστον ποιήσῃ τὸν λόγον· ἵνα μὴ πάλιν τὸ ἀόργητον εἰς ῥαθυμίαν αὐτοὺς ἐμβάλῃ. Ἴδου ὄργῃ καὶ θυμὸς μου χεῖται. Τίνος οὖν ἔνεκεν ἐπὶ ταῦτα; εἶπέ μοι. Πρῶτον μὲν ἐπειδὴ ταῦτα ἄχρηστα ἡμέλλε γίνεσθαι· δευτέρον ἵνα τὴν ἐπιτεταμένην δεῖξῃ τῆς ὄργῆς ὀρμήν. Εἰ γὰρ καὶ ἄνθρωπος ἀναιρεῖται καὶ ναὸς καθαιρεῖται, σχολῇ γ' ἂν ἡμέλλε φεῖδεσθαι τῶν ἀλόγων. Ὅτι οὐκ ἐλάλησα, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς. Ὅσα μὴ κατὰ τὸν προηγούμενον λόγον ἐπιτάττει, οὐδὲ αὐτοῦ φησὶν εἶναι συμβουλήν· καὶ ὡσπερ ὅταν λέγῃ· Μὴ θελήσω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν; Καίτοιγε ἐκότος αὐτοῦ κολάζεται. Καὶ οὐκ ἤκουσάν μου. Μέγας οὗτος ὁ μισθός, καὶ οὐκ ἤκουσάν μου. Καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦτον, καὶ οὐ μὴ ἀκούσωσιν. Τουτέστιν, οὐκ ἐπιστραφήσονται. Κεῖρε τὴν κεφαλὴν σου, καὶ ἀνάλαβε. Πρὸς τὸν προφήτην τοῦτο λέγεται, ὁ πένθους σύμβολον ἦν. Ἐπειδὴ γὰρ ἀναισθητῶς πρὸς τὰ οἰκεῖα διέκειντο κακὰ, κελεύει θρηνεῖν αὐτόν, καὶ πενθεῖν· ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν μαινομένων ποιοῦμεν συμπάσχοντες ἐκείνοις μόνον. Καὶ ἀνάλαβε ἐπὶ χειλέων θρῆνον. Καλῶς φησὶ, μὴ κατὰ διάνοιαν· τοῦτο γὰρ εἶχε, καὶ ἔστενεν. Ἀλλὰ δημοσίευσον, φησὶν. Καὶ ἀπώσατο τὴν γενεάν τὴν ποιοῦσαν ταῦτα, ὅτι. Οὐχὶ πάντας ἀπλῶς, ἀλλὰ τὴν ποιοῦσαν ταύτην. Ὄντως γὰρ, ὄντως θρῆνων ἀξία αὕτη καὶ ὀδυρμῶν, 64.841 ὅταν τις ἀδόκιμος παρὰ τῷ Θεῷ φαίνηται. Ποῦ γὰρ ἔσται δόκιμος λοιπόν; Ὅτι ἐποίησαν ἐναντίον ἐμοῦ. Οὐχὶ κρυπτόμενοι, οὐδὲ λανθάνοντες· καὶ πῶς τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν κρύψαι δύναιντο; Τί οὖν αἰνίττεται τὸ, Ἐνώπιόν μου; Ἐν τῷ ναῷ μου. Ἔταξαν τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά μου, τοῦ μιᾶναι αὐτόν. Εἶδες μανίαν; Εἶδες παραπληξίαν; οὐδὲ λανθανόντως, ἀλλὰ πεπαρῆσιασμένως ἅπαντα ἐποίουν ἐμπαροινούντες εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν, ὡσπερ ἂν εἴ τις τύραννον εἰς τὰ βασίλεια εἰσαγάγοι, τὸν βασιλέα ἀπελάσας. Πῶς οὖν φατε, Ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου ἐστὶ; Πῶς ὑμῶν προστήσεται ὁ ἡδικημένος; Πῶς ὑμᾶς ὁ ὑβρισμένος σώσει; Κατήγορος ὑμῶν ἔσται πικρός. Καὶ καλέσεις αὐτούς, καὶ οὐ μὴ ἀποκριθῶσί σοι. Καλέσεις, τουτέστι, προτρέψεις αὐτούς εἰς μεταμέλειαν, καὶ οὐδὲν ὄφελος ἐκ τῶν λόγων ἔξουσιν. Καὶ ὠκοδόμησαν τὸν βωμὸν τοῦ Ταφέθ. Τουτέστι τὸν βωμὸν τοῦ Πλούτωνος· ὡς αἰὲ τῷ θανάτῳ ἐπενδόντες, ὥστε ἐπὶ πολὺ ζῆν. Βωμὸν Ταφέθ ἐπ' εἰδωλείῳ τινὶ, ἐν φάραγγι υἱοῦ Ἐννὸμ, τὸν ἐλαιῶνά φησι. Ὅρα καὶ τοὺς τόπους, οὐ τὰς ἐρήμους ἄλλ. ἐρημίας

περιήρχοντο, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τῇ ἡδίσῃ, τῇ πλησίον τῆς πόλεως. Τοῦ κατακαίειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν· ὃ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, καὶ οὐ, κ. τ. λ. Ἵνα γὰρ μή τις λέγῃ, ὅτι Σοὶ ταῦτα ... ἔδωκα τὰς θυσίας, ὡσπερ τὴν ἄλλην. Καὶ ὅτι Αἷμα ἀθῶον οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, οὐδὲ αἰνίγμα ἔδωκα· οὐδὲ ἐβουλόμην, οὐδὲ θύειν ἀπλῶς· ἀλλ' αὐτοὶ κατέκαυσαν. Ἔστω ὁ φόβος οὐ κατέσχευεν ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ, ὁ τῆς φύσεως οὐκ ἐκώλυσε νόμος, οὕτως ἐξεβακχεύθησαν. Ἐνθα μὲν τοὺς δαίμονας τιμηθῆναι ἔδει, καὶ τὴν φύσιν ἡγνόουν αὐτὴν· ἔνθα δὲ τὸν Θεὸν θεραπευθῆναι, καὶ προβάτων ἐφείδοντο. Τίνα οὐκ ἂν ἀνιάσῃ τοῦτο τὸ θέαμα; Ἴδου ἡμῖν καὶ ἀκούουσι φρικτὸν εἶναι δοκεῖ· ἔτι οὖν θαυμάζομεν, εἰπέ μοι, τίνας ἔνεκεν ἢ πόρθησις; τίνας ἔνεκεν ἢ αἰχμαλωσία; Τοὺς οὕτω ζῶντας ζῆν ἔτι καλὸν ἦν; Διὰ τοῦτο ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ οὐκ ἐροῦσιν ἔτι· Βωμὸς τοῦ Ταφέθ. Βούλεσθε, φησὶ, σφάζειν; ἐγὼ ποιήσω νόμῳ πολέμου τοῦτο. Βέλτιον οὕτως ἀναιρεῖσθαι τοὺς υἱοὺς, ἢ χερσὶ πατρικαῖς. Καὶ θάψουσιν ἐν τῷ Ταφέθ, διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν τόπον. Ὅπου γὰρ πρότερον, φησὶν, οὔτε νεκρὸν πλησιάζειν παρεσκευάζον, ὡς ἱερὸν ἔχοντες τόπον, ἐνταῦθα τῶν νεκρῶν σωρευθήσεται τὸ πλῆθος. Ταῦτα δὲ φησὶν, ὡς αὐτόθι τοῦ βαρβάρου πολλὴν σφαγὴν ἐργασαμένου. Ἐπάγει γοῦν· Καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τοῦ λαοῦ τούτου εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ. 64.844 Ὡς οὐδὲ ταφῆς ἀξιωθησομένων· ὃ χεῖρονα τὴν συμφορὰν ἐδείκνυεν.

ΚΕΦΑΛ. Η΄.

Καὶ ψύξουσι αὐτὰ πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς τὴν σελήνην, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀστέρας. Τουτέστιν ὑπ' ὄψει τούτων. Οὐ γὰρ μόνον οὐδεμίαν τοῖς ἀποθανοῦσι παρέξουσι τιμὴν οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἤδη τεθνηκότων, καὶ τιμῆς ἀξιωθέντων, καὶ τούτων ἀνορούζουσι τὰ ὄστα· ὡς ἂν γνοῖεν, ὡς οὐδὲν ὄφελός ἐστιν ἢ τῶν ξοάνων τούτων θεραπεία. Ψύξουσιν αὐτὰ πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας, ἃ ἠγαπήκατε, φησὶν. Ὡσπερ ἐπεμβαίνων αὐτοῖς, οὕτω διαλέγεται. Ὅτι οὐ φείσονται, οὐκ ἐλεήσουσι τὰ πολλῆς ἀπολαύσαντα θεραπείας, οὔτε τὸν ἄλλ. τὴν τῶν ἀγαπησάντων δυνήσονται ἴσ. θεραπείας παρὰ τῶν ἀγαπ. οὔτε δυνήσονται κωλύσαι· ἀλλὰ τῶν οὕτω θεραπευσάντων παρορῶσι τὰ ὄστα καθυβριζόμενα, καὶ οὐκ ἀμυνοῦσιν ἄλλ. ἀμύνουσιν αὐτοῖς. Καὶ οὐ ταφήσονται. Οὐ γὰρ ὁ τυχὼν λόγος ἦν τοῖς παλαιοῖς τῆς ταφῆς. Ὅτι τάδε λέγει Κύριος· Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται; Ὅρα ἐραστήν τινα τῆς ἐρωμένης ἀποπηδῶντα, καὶ οἰόμενον, μὴ διαλέγεσθαι, μὴ λόγου μεταδιδόναι, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν καμπτόμενον. Τοιοῦτόν τί ἐστι, παραίνεσιν εἰσάγει καὶ συμβουλήν. Καίτοιγε πολλοὶ τῶν ὑβριζομένων λέγουσιν· Ἄπελθε, εἰπέ τόδε, ἀλλ' ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ· μὴ εἴπηρ, ὅτι παρ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ δόξωσιν ὑβρίζεσθαι· ὁ δὲ Θεὸς οὐδὲ τοῦτο, ἀλλ' εἶπεν, ὅτι Ἐγὼ εἶπον. Ὅρα τὸν πόθον· Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται; Ὅρα οὐδαμοῦ φυσικὰ τὰ κακὰ οὐδὲ τὰ καλά· τὰ γὰρ τῆς φύσεως ἀμετάβλητα. Μὴ γὰρ οὐκ ἀπὸ στάσεως πέπτωκας; μὴ γὰρ οὐκ ἐβάδιζες; Οὐκ ἐγκαλῶ, φησὶν, ὅτι ἔπεσας. Ἄλλ' ὅτι μένεις ἐπὶ τῷ πτώματι, τοῦτό με παροξύνει. Ἡ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει; Μέμφεται αὐτούς, ὡς ἀμεταμέλητα πταίουσιν. Διατί ἀπέστρεψεν; ἀποστροφὴν ἀναιδῆ ... Ὅτι ἀπὸ Θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοιοῦτοις, ὅτι διὰ παντός, ὅτι οὐδὲν ἔχουσα ἐγκαλεῖν. Ὄντως γὰρ ἀναιδῆς ἢ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποστροφή. Καὶ κατεκρατήθησαν ἐν τῇ προαιρέσει αὐτῶν. Ὅρα πάλιν τὴν βούλησιν παραλαμβανομένην· οὐδαμοῦ τὰ τῆς ἀνάγκης, οὐδὲ τὸ τῆς εἰμαρμένης. Μὴ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐτύγχανον τοιοῦτοι ὄντες; *Ἐνωτίσασθε δὴ, καὶ ἀκούσατε. Οὐχ οὕτως λαλοῦσι; Καθ' ὑπόκρισιν ἀναγνωστέον. Ἔστι δὲ ἡ ἔννοια αὕτη, τουτέστι περὶ τούτων καὶ διαλέγονται

τῶν κακῶν. Ἐπάγει γοῦν· Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὁ μετανοῶν ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ. Οὐ λέγει· Οὐ μετενόησαν, ἀλλ' ὅτι Οὐκ ἔστιν ἄν 64.845 θρωπος. Ἐτέρα πάλιν ὑπερβολή. Τὸ μὲν μὴ ἀναστῆναι, χαλεπὸν, ἀλλ' οὐχ οὕτως. Τὸ δὲ πάντας κείσθαι, τοῦτο πολλῶ χαλεπώτερον. Οὐ μόνον οὐ μεταβάλλεται, ἀλλ' οὐδὲ κατηγορεῖ τῶν ἡμαρτημένων αὐτῶ. Λέγων· Τί ἐποίησα; Ἡ οὕτω νοητέον· Οὐχ οὕτως λαλήσουσι· τουτέστιν ὥστε ἐπιστρέψαι· ἐν ἐκατέρῳ δὲ εὖ στήκει ἡ αὐτὴ ἔννοια. Διέλιπεν ὁ τρέχων ὑπὸ τοῦ δρόμου αὐτοῦ, ὡς ἵππος κἀθιδρός ἐν χρεμετισμῶ αὐτοῦ. Παρείκασεν αὐτοὺς ἵππῳ εἰς ὀχείαν ἀποτεταγμένῳ. Ὁ μὲν γὰρ, φησὶ, κάμνει ἐπιβαίνων, καὶ ἴσταται τοῦ ἔργου· οἱ δὲ οὐ διέλιπον τῆς παρανομίας. Ἡ οὕτω νοητέον· ὅτι ὡσπερ ὁ ἵππος ἄρτι εἰς ὀχείαν ἀφεθείς μαινόμενος ἐπιβαίνει ταῖς θηλείαις, οὐ δωρεὰν ἑαυτὸν ἀνιείς τοῦ πράγματος· οὕτω καὶ οὗτοι τοσαύτην σπουδὴν ἐνεδείξαντο περὶ τὸ κακόν· καὶ ὡς ἐκεῖνος οὐ διαλιμπάνει ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ τρέχων, οὕτω καὶ οὗτοι· ἵνα εἴπῃ, Οὐ διέκοψαν τὴν περὶ τὸ κακὸν προθυμίαν. Ἀλλὰ πάντων μὲν ἔστι πέρας, φησὶν, οὗτοι δὲ ἀμαρτάνουσι μόνοι ἀθάνατα, καὶ κόρον οὐκ ἔχουσι τῶν κακῶν· καίτοιγε τῶν κατὰ φύσιν. Οὐ καιρός ἐστι τῶν ἐπιθυμῶν ἴσ. κόρος οὐκ ἔστι καὶ τῶν ἐπιθ., καμνούσης τῆς φύσεως, καὶ οὐκ ἐθελούσης λοιπὸν ἐργάζεσθαι, ἀλλ' ἀναπαύσασθαι βούλονται ἄλλ. βουλομένης. Ὑμεῖς δὲ οὐχί. Οὐκέτι ἵππων φίλον τὸ τρέχειν, ἀλλὰ ζητοῦσιν ποτε καὶ ἀνάπαυσιν, Πάντα μεταβολὴν οἶδεν, ὑμεῖς δὲ οὐχί, τὰ κακὰ πράττοντες. *Καὶ ἡ ἀσίδα ἐν τῷ οὐρανῷ ἔγνω τὸν καιρὸν αὐτῆς· τρυγῶν, καὶ τέτιξ, καὶ χελιδῶν ἀγροῦ, στρουθία ἐφύλαξαν καιροὺς εἰς ὁδὸν αὐτῶν. Τῇ πρὸς τὰ ἄλογα παραθέσει καθάπτεται αὐτῶν. Ἀσίδαν μὲν λέγει τὸν πελαργόν. Τὸ δὲ Ἑβραϊκὸν τέττιγα οὐκ ἔχει. Ἀντὶ δὲ τοῦ τέττιγα, γέρανον ἔχει. Ἐλαβεν οὖν τὰ μὲν ἐν θέρει, τὰ δὲ ἐν χειμῶνι φαινόμενα. Χελιδῶν δὲ καὶ πελαργὸς ἐν θέρει εἰώθασιν δεῖκνυσθαι, τρυγῶν δὲ καὶ γέρανος ἐν χειμῶνι. Ὁ τοίνυν βούλεται εἰπεῖν τοῦτο ἐστὶν ὅτι τὰ μὲν ἄλογα τὴν ἑαυτῶν ὠφέλειαν μεταδιώκει, καὶ τοὺς ἐπιτηδείους τόπους ἄλλοτε ἀλλαχοῦ ἀμείβει. Τινὲς ὄρνιθὰ φασιν, τινὲς δὲ ἄστρον. Ὁ δὲ λαὸς μου οὐκ ἔγνω τὰ κρίμα τὰ Κυρίου. Τὸ δὲ ἐπωφελὲς ἑαυτῶ ὁ λαὸς οὐ μετεδίωξε. Τουτέστι τὴν ἐμὴν λατρείαν. Εἶτα μετ' ὀλίγον· *Πῶς ἐρεῖτε, ὅτι σοφοὶ ἐσμεν ἡμεῖς, καὶ νόμος Κυρίου ἐστὶ μεθ' ἡμῶν; Τουτέστιν, Οὐ μόνον τῶν ἀλόγων ἑαυτοὺς ὑπερτίθετε, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἐθνῶν, διὰ τὴν τοῦ νόμου παιδαγωγίαν. Οἶγε οὐδὲ πρὸς τὰ ἄλογα συγκρίνεσθαι δύνασθε. Ἐνθα γὰρ κενοδοξῆσαι ἔδει, καὶ σοφοὺς ὠμολόγουν εἶναι ἑαυτοὺς, καὶ τοῦ Θεοῦ τὸν νόμον ἔχειν. Ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἀρκεῖ ὁμολογία, ἀλλὰ τῆς δι' ἔργων ἐπιδείξεως χρεῖα· καὶ σοφοὶ οἴκοθεν, καὶ σοφίαν τὴν ἀπὸ τοῦ νόμου ἔχοντες. Εἰς μάτην ἐγενήθη σχοῖνος, ψευδῆς γραμματεῦσιν. 64.848 Εἰκῆ, φησὶ, κληρονομίαν ἔλαβον, καὶ προεδρία ἀπλῶς ἐτιμήθησαν· οὔτε ἑαυτοὺς, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐσόφισαν· ὄνομα μόνον ἐστὶν ἡ διδασκαλία παρ' αὐτοῖς. Διὰ τοῦτο εἰς μάτην ἐγενήθη σχοῖνος ψευδῆς Γραμματεῦσιν. Σχοῖνον μὲν πολλαχοῦ καλεῖ τῆς γῆς τὴν διαμέτρησιν, ἵνα τὴν γῆν, ἣν κατεκληρονόμησαν μηνύσῃ, ὡς ὅταν λέγῃ· Σχοινία ἐπέπεσόν μοι ἐν τοῖς κρατίστοις μου. Βούλεται δὲ εἰπεῖν, ὅτι εἰς μάταιον ὑμῖν ἐγένετο, καὶ ἡμῖν τοῖς διδάσκουσιν ἡ κληρονομία τῆς γῆς· τουτέστιν, Οὐδὲ ἀπὸ τοῦ ἀπολαύειν τῶν παρ' ἐμοῦ καλῶν ἀμείνους γεγόνατε. Ὁ δὲ Ἑβραῖος οὕτω φησὶν· Εἰς μάτην ὑμῖν ἐγένετο ἡ διδασκαλία τοῖς Γραμματεῦσι. Τουτέστιν, Οὐδὲν ὠφελήθητε ἐτέρους διδάσκοντες. Διὰ τοῦτο δώσω τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἑτέροις. Ὁ πάντων κτῆμὰ ἐστὶ τιμιώτερον. Καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν τοῖς κληρονόμοις. Κληρονόμους τοὺς πολεμίους καλεῖ. Καθάπερ οἱ κληρονομήσαντες ἀσφαλῶς κατέχουσι καὶ βεβαίως, οὕτως καὶ οὗτοι. Τί οὖν ἐκείνοις δίδω; δι' εὐσέβειαν; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἴσ. τὴν τούτων κόλασιν καὶ τιμωρίαν· ἐπεὶ καὶ ἐπὶ τῶν

παίδων τοῦτο ποιούμεν πολλάκις, ἐκείνους ἀτιμάσαντες, ἐτέρους ἐν τοῖς ἐκείνων τόποις δείκνυμεν· ἵνα μὴ τῇ στερήσει μόνον τῶν οἰκείων καλῶν, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἄλλων ἐπιμελείᾳ δάκνωνται καὶ λυπῶνται. *Καὶ ἰάσαντο τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου ἐπ' ἀτιμία, λέγοντες· Εἰρήνη, εἰρήνη, ποῦ δὲ εἴη; Τὸ, 'Ἐπ' ἀτιμία, τοῦτο ἐστίν, 'Ἐπὶ ματαιότητι. 'Ἰναεῖπη, ἐπ' οὐδεμιᾶ ὠφελείᾳ, ἐπὶ βλάβῃ μὲν οὖν, καὶ ἰκανὴ ἀτιμία ἀπάγειν τοὺς πειθομένους. *Οὐκ ἔστι σταφυλὴ ἐν ταῖς ἀμπέλοις, καὶ οὐκ ἔστι σῦκα ἐν ταῖς συκαῖς, καὶ τὰ φύλλα κατερρύηκε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ παρῆλθεν αὐτούς. Τὸ παρατεταγμένον τοῦ πολέμου ἔδειξεν. Ἄνωτέρω γὰρ ἔφη· Ἡ φαρέτρα αὐτοῦ, ὡς τάφος ἀνεωγμένος. Πάντες ἰσχυροὶ, καὶ κατέδονται τὸν θερισμὸν ὑμῶν, καὶ τοὺς ἄρτους ὑμῶν, τὸν καιρὸν τῆς ἐπιστάσις μηνῶν. Τοῦτο τοίνυν βούλεται εἰπεῖν, ὅτι Τοσοῦτος χρόνος παρῆλθεν, ὥστε καὶ τὴν τοῦ χειμῶνος ἐπιστῆναι ὥραν, καὶ οὐδὲν βέλτιον διετέθημεν. Τὸ γὰρ, Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, τουτέστι, Τοῖς ἐχθροῖς ὁ Θεὸς παρέσχε τὰ ἡμέτερα ἀγαθὰ· τὸ δὲ, Καὶ παρῆλθεν αὐτούς, τουτέστι, τῶν μὲν ἀπήλαυσαν, τὰ δὲ διέφθειραν. Τί ἐστὶ τοῦτο; ἦτοι τῶν πολεμίων λαβόντων· ἢ καὶ ἀφορίας γενομένης τάχα δὲ τῆς ἴσ. διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ πληγῆς. Ἐπειδὴ γὰρ συνεχῶς πολεμοῦντες ἐγύνουν τὴν γῆν, ταῦτα συνέβαιναν· ἐγένετο δὲ ἵνα παιδεύωνται ἐν τοῖς καρποῖς. Καὶ ἐπότισεν ἡμᾶς ὕδωρ χολῆς. Ὅραξ ὅσον ἀγαθὸν ἢ θλιψίς; ὕδωρ δὲ χολῆς ποῖον ἂν γένοιτο; τὴν ἔκβασιν videtur deesse verbum λέγει, ἢ σημαίνει aut simile μαρτυρουμένην· ἃ ἔμελλον ἐρεῖν προλαβὼν ὁ προφήτης λέγει. *Ἐπὶ τί ἡμεῖς καθήμεθα; 64.849 Τουτέστιν, Οὐδὲν προσδοκῶμεν τῶν τῆς γῆς καρπῶν. Συνάχθητε, καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς πόλεις τὰς ὄχυράς, καὶ ἀπορρίφθωμεν ἐκεῖ. Τουτέστιν, Λείπεται εἰς πόλιν γενομένους σώζεσθαι, πάντων τῶν ἔξωθεν ὑπὸ τῶν πολεμίων ληφθέντων. *Συνήχθημεν εἰς εἰρήνην, καὶ οὐκ ἦν ἀγαθὰ. Τουτέστι· Κατεφύγομεν εἰς πόλιν, ὡς ἐκεῖ μέλλοντες ἐν εἰρήνῃ διάγειν, κάκεῖ ἔνδεια κατέλαβεν. Εἰς καιρὸν ἰάσεως. Τουτέστιν, Ὡστε ἀπαλλαγῆναι τῶν πολεμίων. Καὶ ἰδοὺ σπουδῆ. Ἄντι τοῦ, Χείρων ἢ ἐντεῦθεν ταραχῆ, τῶν ἔξωθεν· τούτοις μὲν γὰρ καὶ ἐνῆν· οἱ δὲ εἰς ἀμύχανον πολιορκίαν ἔπιπτον. Ἐκ Δὲν ἀκουσόμεθα φωνὴν ὀξύτητος ἵππων. Ἐν ταῖς τιμωρίαις ὁ Θεὸς αἰεὶ μείζονα τῆς κολάσεως τὴν ὄψιν δείκνυσιν. Ἐκ προοιμίων αὐτὴν φοβερὰν εἶναι ποιεῖ, ἵνα τοῦτο γένηται διόρθωσις. Ἐπαίρει τοῖς λόγοις, ἐπαίρει τοῖς ἔργοις, καὶ τὰ προοίμια δείκνυσι χαλεπὰ, ἵνα φοβηθέντες, καὶ σωφρονισθέντες, μηκέτι εἰς πείραν ἔλθωσι τῶν δεινῶν. *Ἀπὸ φωνῆς χρεμετισμοῦ ἵππασίας ἵππων αὐτοῦ, ἐσείσθη πᾶσα ἡ γῆ. Τουτέστι, ἐς φυγὴν ἐτράπη. Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω εἰς ὑμᾶς ὄφεις. Ἀναμιμνήσκει τῶν ἐπὶ τῆς ἐρήμου συμβάντων αὐτοῖς· οὐ γὰρ δὴ, ὄφεις ἔμελλεν ἐπιπέμπειν, ἀλλὰ τοὺς Πέρσας οὕτω καλεῖ καὶ τοὺς Βαρβάρους. Καίτοι θηρίων ἔφοδον μηνύει, ὡς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἢ τῶν πολεμίων τὸ πικρὸν παρέστησε διὰ τοῦ παραδείγματος· ὅτι δὲ τὸ παρατεταγμένον τῶν συμφορῶν διὰ τῶν ἄρτι λεχθέντων ἐμήνυσε, σαφῶς δηλοῖ· προῖων γὰρ φησι· Οἷς οὐκ ἔστιν ἐπᾶσαι, καὶ δῆξονται. Ὅθεν οὐκ ἔστιν εὐρεῖν τινα παραμυθίαν τῆς ἀρρώστιας· ῥάδιον γὰρ ἡμεροῦται θηρίον, ἢ θυμὸς βαρβαρικός. Ἴδου κραυγὴ φωνῆς θυγατρὸς λαοῦ μου. Ὁ προφήτης ἀκούει πάλιν ὀδυρομένων αὐτῶν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας. Ἡ βασιλεὺς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; Μὴ ἀναρχία τίς ἐστὶ παρ' αὐτοῖς; Πόθεν προεδόθησαν; καὶ τὸν Θεὸν εἶχον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν στρατηγοῦντα τῆς πόλεως. Τί ἐστὶ, Βασιλεὺς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; Συνεχῶς τοῦτο δείκνυσι, τὸν Θεὸν ὑπὲρ βασιλέας εἶναι. Ἴδου, φησὶ, πᾶσα ἀφήρηται πρόφασις ὑμῖν· ἔδωκα καὶ βασιλέα. Τί γέγονεν, ὅτι τὰ ἔθνη ἐμιμήσασθε, καὶ ἐλέγετε· Καὶ ἐσόμεθα ὡς τὰ λοιπὰ ἔθνη ἔχοντες βασιλέα; Βασιλέα ἐλάβετε· τίνος ἔνεκεν οὐκ ἐμείνατε ἐπὶ τῶν οἰκείων νομίμων, ἀλλ' ἠσεβήσατε; 64.852 Ἐπὶ συντρίμματι θυγατρὸς λαοῦ μου ἐσκοτίσθην. Οὐ διὰ τὰς

τιμωρίας μόνον ἐθρήνει ὁ προφήτης, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀδιόρθωτον. Καὶ καλῶς ἀπορίαν εἶπεν. Ὅταν γὰρ ὁ κάμνων οὐ προσίεται τὰ φάρμακα, τί πλέον ἔσται λοιπόν; Οὐκ ἐπαύσατο ἰατρεύων ὁ ἰατρὸς, ἀλλ' οὐδὲν ἐγένετο πλέον. *Μὴ ῥητίνη οὐκ ἔστιν ἐν Γαλααδ, ἢ ἰατρὸς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; Καὶ Γαλααδ πόλις ἦν τῶν ἱερέων, καὶ ἔστι. Τοῦτο σαφῶς ἔστιν ἰδεῖν ἐκ τῶν Παραλειπομένων· φησὶ γὰρ οὕτως· Τοῖς υἱοῖς Μεραρὴ τοῖς καταλελειμμένοις ἀπὸ φυλῆς Ζαβουλῶν ἀφώρισαν τὴν Ῥεμόν καὶ τὰ περιπόλεα αὐτῆς. Εἶτά φησι· Καὶ ἐκ τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ Ἰεριχώ. Καὶ φήσας ἀπὸ τῆς φυλῆς Ῥουβὴ φανεράς πόλεις, ἐπάγει· Καὶ ἀπὸ φυλῆς Γὰδ τὴν Ῥαμὼθ Γαλααδ. Τοῦτο τοίνυν βούλεται εἰπεῖν, Μὴ οὐκ ἦσαν ἀρχιερεῖς οἱ παιδεύειν δυνάμενοι; ἢ λόγους ἐπωφελεῖς προσάγειν τῷ λαῷ δυνάμενοι; Ῥητίνη γὰρ οἶονεῖ τὸ φάρμακον τὸ ἐπὶ θεραπείᾳ διδόμενον λέγει. Ἰατρὸν δὲ τὸν ἱερέα αὐτὸν, καὶ διὰ τῆς νουθεσίας, καὶ τῆς πρὸς Θεὸν πρεσβείας ἰᾶσθαι τὰ ἀμαρτήματα δυνάμενον, ἵνα εἴπη, ὅτι Τῶν μὲν παρὰ σοῦ ὀφειλόντων γενέσθαι ἔλειψεν οὐδέν· οἱ δὲ οὐδὲ ὑπὸ τῆς παραινέσεως ἀμείνους ἐγένοντο.

ΚΕΦΑΛ. Θ΄.

Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ; Οὐκ ἔχω, φησὶν, ἐν τῇ φύσει δακρύων πλήθος ἀρκοῦν τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς. Ἐπειδὴ γὰρ ἔθος ἦν τοῖς προαιρουμένοις πενθεῖν, καὶ κατακοιμίζειν τὸ πλέον τῆς ἀθυμίας ἄλλ. συμφορᾶς διὰ τῶν θρήνων, ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς, φησὶ, πλέον τι τῆς φύσεως ἀναλαβεῖν, ὥστε ἀποκεῖσθαι μοι τὸ ὕδωρ, καὶ φέρεσθαι ἀνεμποδίστως· οὐδὲν γὰρ λοιπὸν ὄφελος ἦν τοῦ κλαίειν, φησὶν. Τοὺς τετραυματισμένους θυγατρὸς λαοῦ μου. Τί λέγεις; τούτους κλαίειν δέον τοὺς τῇ κακίᾳ ἐνεχομένους; Ναὶ, φησὶν, τούτους ὀδύρομαι. Τίνος ἔνεκεν; ὅτι ἐπὶ τοιαύτῃ προφάσει. Οὐχ ὅτι τιμωροῦνται, ἀλλ' ὅτι πᾶσα λοιπὸν ἀνήρηται διόρθωσις. Ἡ ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἢ καὶ τῆς ἀμαρτίας. Τίς δώσει μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ σταθμὸν ἔσχατον, καὶ καταλείψω τὸν λαόν μου, καὶ ἀπελεύσομαι ἀπ' αὐτῶν; Ὁ προφήτης, εἶθε, φησὶν, εἶεν ἐν τῇ ἐρήμῳ οἰκῆσαι. Ὅτι πάντες μοιχῶνται. Σύνοδος ἀθετούντων. Τουτέστι, συμφωνίαν ἔσχον περὶ τὸ κακὸν, ὥστε μηδὲ δύνασθαι ἰκετεῦσαι τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν ἡμαρτηκότων. Τούτους καταλιμπάνεις καὶ ἀπέρχη; Ναὶ, φησὶν. Εἰ μὲν ἦν τις ὁ προσέχων τοῖς λεγομένοις, εἰ καὶ ἦν εἷς, οὐκ ἂν ἀπεπήδησα· νῦν δὲ σύνοδος ἀθετούντων. Καὶ καταλείψω τὸν λαόν μου. 64.853 Ὡς γὰρ εἷς ὑπάρχων τοῦ λαοῦ, λαὸν ἑαυτοῦ φησι τοὺς καθ' αἵμα τε καὶ γένος οἰκείους. Πάντες μοιχῶνται. Μοιχείαν ἐνταῦθα, ποῖαν φησὶν; ἢ δηλονότι τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ; Μοιχεία γὰρ αὕτη χαλεπὴ καὶ παράνομος, καὶ χαλεπωτέρα ἐκείνης, ὅσω καὶ ὁ ὑβριζόμενος μεῖζων, καὶ αἰ συνθῆκαι ἐπιπλείοσι καὶ πίστεις γεγένηται. Σύνοδος ἀθετούντων Ἀεὶ συμφωνούντων εἰς τὸ κακὸν, ὡς καὶ κατὰ Χριστοῦ Καὶ ἐνέτειναν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ὡς τόξον. Τὸ πολεμικὸν αὐτῶν φησι καὶ τὸ ἀμετάθετον. *Ψεῦδος, καὶ οὐ πίστις ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς. Τουτέστιν, ὑποκρίσεώς εἰσι πεπληρωμένοι. Ἐκαστος ἀπὸ τοῦ πλησίον αὐτοῦ φυλάξασθε. Ὁρᾶς συντετελεσμένην κακίαν, ὅταν μηδὲ τοῖς πλησίον θαρρῶσιν, ὅταν διωκισμένοι τύχωσιν; Τοῦτο τέλος τῆς τοῦ διαβόλου πονηρίας, διαστῆσαι τὰ μέλη, ὅταν μῆτε ἀδελφὸς, μῆτε φίλος, μῆτε ἄλλος τις πιστεῦται. Καὶ ἐπ' ἀδελφοῖς αὐτῶν μὴ πεποιθατε. Τουτέστιν· Ἐπὶ μηδενὶ πεποιθατε, ὅπερ ὁ Χριστὸς φησὶν· Ὅταν πληθυνθῇ ἡ ἀνομία, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη. Ἐνταῦθα οὐ φιλίας ἀναίρεσις, ἀλλὰ φιλίας ὑπόκρισις. Πᾶς ἀδελφὸς πτέρνη πτερνιεῖ ἕκαστος κατὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ, ἀλήθειαν οὐ μὴ λαλήσωσι. Ὅταν πανταχοῦ ἦ κακία, ὅταν μηδὲ μικρὸν τὸ ὑγιαῖνον μέρος ἀληθείας ἄλλ. ἀλήθειαν ἔχη. Ἠδίκησαν, καὶ οὐ διέλιπον. Ὁρᾶς; οὐχὶ φυσικὰ τὰ

κακά. Ὅρα πῶς διαφόρως, ποτὲ μὲν τὰ εἰς τὸν πλησίον ἐγκαλεῖ· Ἠδίκησαν, καὶ οὐχὶ διέλιπον τοῦ ἐπιστρέψαι. Ποτὲ δὲ πανταχοῦ τοῦτο ἐγκαλεῖ, ὅτι ἀμετάβλητα αὐτῶν τὰ κακά. Μεμάθηκεν ἡ γλῶσσα αὐτῶν λαλεῖν ψευδῆ. Οὐδὲν γὰρ οὕτως κακίας εἶδος μισητὸν ὡς τοῦτο, ὅταν ἑτέρα μὲν ἡ ὄψις, ἑτέρα δὲ ἡ γλῶσσα ᾗ. Διὰ τοῦτο ... Ἴδου ἐγὼ πυρώσω αὐτούς, καὶ δοκιμῶ αὐτούς. Ἡ δοκιμὴ οὐκ ἀπειρίας ἐστίν· οἶδε γὰρ αὐτούς πονηροὺς ὄντας· ἀλλὰ Δοκιμῶ, Ποιῆσαι δοκίμους βούλομαι. Μὴ τοίνυν φεύγωμεν κόλασιν, ἀλλὰ φεύγωμεν ἁμαρτίαν· ἡ μὲν γὰρ ἀδοκίμους, ἡ δὲ δοκίμους ποιεῖ. Βολὴς τιτρώσκουσα ἡ γλῶσσα αὐτῶν. Ὁ Ἑβραῖος, ἀναιροῦσα, ἔχει. Πῶς δύναται γλῶσσα τρώσαι ποτε; Βέλους παντὸς χαλεπώτερον τιτρώσκει ἡ γλῶσσα· οὐ σώματι δίδωσι πληγὴν ἀλλ' αὐτῆς καθικνεῖται τῆς ψυχῆς. Δόλια τὰ ῥήματα. Τοῦτο πάντες ἐγκαλοῦσι, τὸν δόλον, τὴν ὑπόκρισιν. Μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι; 64.856 Κατ' ἐρώτησιν προάγει τὸν λόγον, μονονουχὶ δικαστὰς καθίζων αὐτούς τῶν γεγονότων. Ταῦτα περιδεῖν, φησὶ, δίκαιον; τοιούτοις φανεροῖς πράγμασι δεῖ μὴ ἀμύνασθαι; καὶ τίς ἂν εἴποι τοῦτο; Ἐπὶ τὰ ὄρη λάβετε κοπετόν. Ὅτι ἐξέλιπον. Οὐκέτι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' ἐπὶ τὰ ὄρη, ἃ τῆς εὐσεβείας ἴσ. ἀσεβείας ὑπόθεσις ἦν, καὶ ἐπὶ τὰς τρίβους θρηνεῖτε, φησὶν. Ὅρα πῶς πανταχόθεν ἐλεεινὸν τὸν λόγον ποιεῖ, ὅταν μὴ μόνον ἄνθρωποι ἀπολοῦνται, ἀλλὰ καὶ γῆ δι' αὐτούς, καὶ ἔρημος, καὶ οἰκουμένη, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες. Ὡς ἐκεῖ ἀλωσομένων τῶν φευγόντων, διὰ τὸ κατὰ τὸν φόβον τῶν πολεμίων ἐξελθεῖν τὴν πόλιν. Καὶ εἶπε Κύριος· Διὰ τὸ ἐγκαταλιπεῖν αὐτούς τὸν νόμον μου, ὃν ἔδωκα πρὸ προσώπου αὐτῶν. Οὐχ ἀπλῶς φησι, τοῦ προσώπου αὐτῶν, ἀλλ' αὐτῶν παρόντων, μαρτυρούντων, ἐπαινούντων τὰ λεγόμενα. Ἐπαναμιμνήσκει αὐτούς τῶν ἐν τῷ Σινᾶ ἄλλ. Σιναίῳ ὄρει θαυμάτων. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος. Τάδε λέγει Κύριος. Οὐκ εἶπεν· Τάδε ποιεῖ· τάδε λέγει. Τέως ῥήματά ἐστι, καὶ ἐὰν ὑμεῖς βούλησθε, διὰ παντὸς ἔσται ῥήματα. Εἰ γὰρ δι' αἰτίαν τινὰ λέγει, ἄνελε τὴν αἰτίαν. Εἰ μὲν γὰρ πάθος ἦν ὁ θυμὸς, εἰκότως ἐφοβοῦ· εἰ δὲ διὰ τοῦτο λέγει, ἄνελε τοῦτο, καὶ οὐκέτι ἐρεῖ. Ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ οὐκ ἔστιν ἀλλότριος, οὐκ ἔστιν ὠμὸς, οὐκ ἔστιν ἀπάνθρωπος. Ἀναμνήσθητι τοῦ χρόνου, πόθεν ἐκλήθη Ἰσραὴλ. Ἴδου ψωμίζω αὐτούς ἀνάγκας, καὶ ποτιῶ αὐτούς ὕδωρ χολῆς. Κατάπικρον αὐτῶν τὸν βίον ἐργάσομαι· τὰ γὰρ σιτία τῆς ψυχῆς ἀθυμούσης μεταβάλλει τὴν φύσιν. Καθάπερ ὀφθαλμοὶ τὸ φῶς σκότος ὀρῶσιν, οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα τῶν ἡδίστων ὡς πικροτάτων ἀπογεύεται, ὅταν τὸ κεφάλαιον ᾗ διεφθαρμένον. Οὐ τοῦτο οὖν φησιν, ὅτι τὴν φύσιν τοῦ ὕδατος μεταβάλλει, ἀλλὰ, Τοσαύτην, φησὶ, κατασκεδάσω τὴν ἀθυμίαν, ὡς καὶ τὰ στοιχεῖα μένοντα ἐπὶ τῆς οἰκείας φύσεως, ἕτερα αὐτοῖς εἶναι δόξουν. Καθάπερ γὰρ τοῖς νοσοῦσι, καὶ τὰ γλυκέα πικρὰ φαίνονται, οὕτω καὶ τοῖς ἀθυμοῦσι, καὶ τούτοις πολλῶ μᾶλλον, ἢ ἐκείνοις. Καὶ διασκορπιῶ αὐτούς ἐν τοῖς ἔθνεσιν εἰς οὐς, κ. τ. λ. Οὐ τὸ παντελῶς ἀφανισθῆναι λέγων, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐν τούτοις, τοὺς δὲ ἐν ἐκείνοις· ἔδει γὰρ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας, μὴ τῇ αἰχμαλωσίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἀναιρουμένων ἀπωλείᾳ γενέσθαι σωφρονεστέρους. Τάδε λέγει Κύριος· Καλέσατε τὰς θρηνούσας. Τί λέγεις; Θρηνητρίας κελεύει πανταχόθεν γυναῖκας καλεῖν, καὶ σοφὰς αὐτὰς λέγει; Τί δήποτε; Κατὰ τὴν ἕξωθεν αὐτῶν ὑπόνοιαν σοφὰς τὴν οἰκείαν ἐπιστήμην. Τὸν γὰρ εἰδότα τι, σοφὸν εἶωθε καλεῖν· ὡς ὅταν λέγη· Φαρμακοῦται φαρμακευομένη παρὰ 64.857 σοφοῦ. Καί· Ποῦ εἰσιν οἱ σοφοὶ Τάνεως; τίνας οὖν ἔνεκεν παρακελεύεται τοῦτο ποιεῖν; ὥστε αὐτούς εἰς πίστιν ἀγαγεῖν καὶ διόρθωσιν· οὐχ ἵνα τοῦτο γένηται· οὐδὲ γὰρ βούλεται θρηνεῖν ἀπλῶς. Ἐν ἐκκλησίαις γὰρ Κυρίου μὴ κλαίετε δάκρυσι, φησὶν, ἀλλ' ἀξιοπιστίας ἔνεκεν, καὶ τοῦ πληροφορηθῆναι ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῶν ἐσομένων. *Καὶ διδάξατε τὰς θυγατέρας ὑμῶν οἶκτον, καὶ γυνὴ τὴν πλησίον αὐτῆς

θρήνον. Ἄνωτέρω φήσας· Καλέσατε τὰς θρηνούσας, καὶ ἐλθέτωσαν· ἐπήγαγε ταῦτα, οὕτω λέγων, ὅτι Μάτην, φησὶν, ἐτέρας καλεῖτε εἰς τὸ τὸν θρήνον λέγειν, ἄμεινον ὑμᾶς αὐτοὺς ταῦτα μαθεῖν, ὡς οὐκ ἀρκούντων ἐκείνων ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν ἀναιρουμένων. Ὅτι ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων ὑμῶν. Οὐκ ἐκ τῶν παρατάξεων, οὐδὲ ἐκ τῆς μάχης καὶ τοῦ πολέμου. Καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τῶν ἀνθρώπων εἰς παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου. Οἱ νεκροὶ ἔσονται ἄταφοι· καὶ πάλιν καὶ τοῦτο μέγιστον ἐδόκει εἶναι μῦθος· οὐ γὰρ ὄντως τοῦ θάπτοντος τοῦτο συνέβαινε. Μὴ καυχάσθω ὁ σοφός. Ὅρα ποῦ τρέπει τὸν λόγον. Ἐπειδὴ εἰκὸς ἐξ ὑμῶν εἶναι τινὰς, φησὶν, ἰσχυροὺς, πλουσίους, σοφοὺς, οὐδὲν ὑμᾶς ὠφελήσει τοῦτο, φησὶν. Ὅρα φιλοσοφίας διδάγματα μεγάλα καὶ θαυμαστά, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄξιον καυχήματος. Ἀπόντος γὰρ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τὸ μὲν πενία, τὸ δὲ τιμωρία, τὸ δὲ ἀσθένεια δείκνυται. Ἐὰν γὰρ τις, φησὶ, τέλειος ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων, ἢ δὲ παρὰ σοῦ σοφία ἀπῆ ἄλλ. τῆς δὲ π. σ. σοφίας ἀπούσης εἰς οὐδὲν λογισθήσεται. Συνιεῖν καὶ γινώσκειν. Τί ἐστι τὸ εἰδέναι τὸν Θεὸν, ἢ βίου ἐπιμελεῖσθαι θαυμαστοῦ; *Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ πάντας περιτετημένους ἀκροβυστίαν αὐτῶν ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ Ἰουδαίαν, καὶ ἐπὶ υἱοὺς Ἀμμών. Μέχρι μὲν οὖν τούτων πρὸς τοὺς ἐπὶ τῇ προφάσει τοῦ ναοῦ μὴ προσδοκῶντας αἰχμαλωσίαν ἔφη. Ἐπειδὴ δὲ τὴν περιτομὴν προεβάλλοντο σημεῖον τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειώσεως, λέγει ὁ Θεός, ὅτι Καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη τὰ περιτετημένα ἐπάξω τὴν τιμωρίαν. Οὐ γὰρ ἡ περιτομὴ τὴν πρὸς ἐμὲ οἰκειώσιν σημαίνει, ἀλλὰ τὸν τρόπον ζητῶ· εἴτα κάκεινων χεῖρους ἀποφαίνων Ἰουδαίους, ἐπάγει· Ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν. Ὅτι κἂν περιτομὴν ἔχωσιν, ἀπερίτμητοί εἰσι τῇ σαρκί· οὐ γὰρ δὴ κατὰ νόμον τοῦτο ποιούσιν· καὶ γὰρ λέγονται περιτέμνεσθαι καὶ Ἰδουμαῖοι, καὶ οἱ λοιποὶ. Ὅσω δὲ καρδία βελτίων, τοσοῦτω χεῖρον τὸ ἀπερίτμητον τοῦτο. Τινὲς δὲ φασιν, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι περιετέμνοντο, καὶ τοῦτο Ἡρόδοτος ἱστορεῖ. Ἐμοὶ δοκεῖ τοὺς Σαρράκηνους. Τί λέγεις; Ἀπερίτμητοί εἰσιν. Οὐκοῦν πολλῶ μᾶλλον ὑμεῖς τῇ καρ 64.860 δία. Ἀλλὰ περιτέμνονται; Ὅσπερ οὖν ἐκείνους οὐδὲν ὠφέλησε τὸ πρᾶγμα, οὕτως οὐδὲ ὑμᾶς· ὑμεῖς ἐκείνων χεῖρους ἐστέ. Τὸ δὲ, καὶ ἐπὶ πάντα περικειρόμενον τὸ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, περὶ τῶν Σαρακηνῶν λέγει, οἱ τὴν κόμην κατὰ τὸ ὄπισθεν μέρος ἔωντες, μόνον ἀποκείρονται τὸ μέρος τὸ ἐπὶ τὸ μέτωπον, κοσμοῦντες τὴν τρίχαν, οἱ εἰσιν οἱ νῦν λεγόμενοι γεντίλιοι. Φήσας δὲ ἀπεριτμήτους αὐτοὺς εἶναι τὴν καρδίαν ὑπὲρ πάντα τὰ ἔθνη, δεικνύς, ὡς οὐ λοιδορία ψιλὴ τὸ λεχθὲν, ἐπάγει·

ΚΕΦΑΛ. Γ΄.

*Τάδε λέγει Κύριος· Κατὰ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐθνῶν μὴ μανθάνετε, καὶ ἀπὸ τῶν σημείων τοῦ οὐρανοῦ μὴ φοβεῖσθε. Τουτέστι, Μὴ περὶ τὴν τῶν ἀστέρων κίνησιν ἀσχολεῖσθε, ψῆφον αὐτοὺς ἐπινοοῦντες, καὶ γνῶσιν τῶν μελλόντων. Τὸ δὲ, Ἀπὸ τῶν σημείων τοῦ οὐρανοῦ, οἰονεῖ· Μὴ ἀπὸ τῆς κινήσεως τῶν ἄστρων τόδε τι ὑπολάβητε ἔσεσθαι. Ὅτι τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν μάταια. Μὴ γὰρ ἐπειδὴ τὰ ἔθνη σέβεσθε ἴσ. σέβεται, λέγω, Μὴ σέβεσθε; ἀλλ' ἐπειδὴ μάταιά. ἐστι. Νόμιμα ἐνταῦθα τὴν θρησκείαν φησὶν. Ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ κεκαλωπισμένα. Ἀλλὰ χρυσὸν ἔξωθεν περικείται πάλιν ἡ γῆ, πάλιν ἀνθρωπίνη τέχνη. Ἐν σφύραις καὶ ἥλοις ἐστερέωσαν αὐτά. Ἀλλ' ἔστηκεν· ἀλλὰ τοῦτο ἐλάττωμα· οὐ γὰρ οἴκοθεν ἔχει τὴν στάσιν, ὅθεν οὐδὲ μεταβῆναι δύναται. Τί βούλονται οἱ ἥλοι; Τίς ἑαυτῷ κατασκευάζει Θεόν; Ὅταν ἴδης ἐστῶς, ἐννόησον τοὺς κατέχοντας ἥλους, οὓς ἂν ἀφέλης, ἐπὶ πρόσωπον πεσεῖται· ὅταν ἴδης λαμπρὸν τῷ

χρυσῶ, ἐννόησον τοὺς χωνεύσαντας· ὅταν ἴδῃς περιβεβλημένον, ἐννόησον τὸ ξύλον τὸ γυμνόν, ὡς οὐδὲν οἴκοθεν ἔχει, οὐδὲ φυσικὸν κάλλος· ὅταν ἴδῃς φερόμενον, ἐννόησον ὅτι ἀσθενείας ἐστί. *Ἀργύριον πρόσβλητον ἀπὸ Θαρσῆς ἤξει. Τουτέστιν, ἀπὸ θαλάσσης. Χρυσίον Μωφάθ· ἀπὸ τόπου. Μὴ φοβήθητε αὐτὰ, ὅτι οὐ μὴ κακοποιήσωσι. Τί οὖν; οὐ κακοποιοῦσιν, εἰπέ μοι, οὔτε ἀναιροῦσιν; Ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ συγχωροῦντος. Οὐδὲ γὰρ ὁ δῆμιος δύναται τι, μὴ τοῦ δικαστοῦ συγχωροῦντος· τοῦτο δὲ οὐ δυνάμεώς ἐστιν. Θεοὶ οἱ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν ἀπολέσθωσαν ἐκ τῆς γῆς. Ἄρα τοῦτο τεκμήριον, Κἂν εὗρεθῆ τις τὸν οὐρανὸν ποιήσας, οὗτος Θεὸς ἀληθῆς, καὶ τοιοῦτος, οἶον ἄλλ. οἷος καὶ ὁ προφήτης φησίν. Αἰσχυνέσθωσαν παῖδες αἰρετικῶν. Πάντα γὰρ δι' αὐτοῦ ἐγένετο. Καὶ, Κατ' ἀρχὰς σὺ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί. Οὐ τοῦτο τεκμήριον, ἀλλὰ συγκατάβασις. Οὐ γὰρ δὴ τοῦτο 64.861 τοῦ Θεοῦ τὸ μέγα ἔργον, ἀλλὰ εἴτε ἄγγελοι, εἴτε ἀρχάγγελοι, εἴτε ἀρχαί, εἴτε δυνάμεις· τὸ δὲ πάντων μεῖζον, ὁ σταυρός. Θεὸς ὁ ποιήσας τὴν γῆν ἐν τῇ ἰσχυί αὐτοῦ. Δύο τίθησι, καὶ τὴν δημιουργίαν, καὶ τὴν ἁρμονίαν τὴν ἀρίστην. Ἐννόησον γὰρ οἶον ἦν τὸ παραχθῆναι μὲν, καὶ οὐρανὸν, καὶ γῆν, κεῖσθαι δὲ ἀπλῶς· πὸς ὡ μᾶλλον, καὶ κρεῖττον, οὐρανὸν χαμαὶ ἐρρίμμενον ἀναστήσαι, καὶ περιθεῖναι στέγην τῇ γῇ. Καὶ τῇ φρονήσει αὐτοῦ ἐξέτεινε τὸν οὐρανόν. Καθάπερ καλύβην κατασκευάζων, οὕτως ὄρθωσεν, οὐ κατὰ μικρὸν συντιθεῖς, ἀλλ' ἀθρόα παραγαγὼν πάντα, ὡσπερ ἀπὸ ὄλων κύβων τεσσάρων τὸ πᾶν ποιῶν. Καὶ πλήθος ὕδατος ἐν οὐρανῶ ἀστραπὰς εἰς ὑέτον ἐποίησε καὶ ἐξήγαγε φῶς. Τὰς βροντὰς ἐνταῦθά φησι, καὶ τὸν ὑέτον ἐξ αὐτῶν· καὶ τὸ θαυμαστόν, ὕδωρ ἦχον ποιεῖ, φησί. Τὰ νέφη ποιεῖ τὰς βροντὰς. Τίνος ἔνεκεν αἱ βρονταί; τοῦ καταπληξαι, καὶ σωφρονίσει. Πῶς κατέχεται τὸ ὕδωρ, εἰπέ, ἐν ἀέρι; Πῶς τὸ κατωφέρας, καὶ κατάρρυτον, ὡσπερ ἔκ τινος μηχανῆς, ἀνωμετέωρον γίνεταί; Πῶς οὐ ρήγνυται τὰ νέφη προσαρασσόμενα ἀλλήλοις; Πῶς σῶμα χαῦνον οὕτω, φέρει τοσοῦτον ὄγκον, εἰπέ, μοι τὸ τῶν νεφῶν. Εἶδες τὸ θαυματοποιόν; Εἶδες τὸν ἀριστοτέχνην; Ἄνωθέν σοι τὴν γῆν ἄρδει, κτύπους πολλοὺς πρότερον ἀποτελῶν, ἵνα μηδὲν αὐτόματον εἶναι νομίζης. Καὶ ἀνήγαγε νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς. Τουτέστιν, ἀλλαχόθεν ἀλλαχοῦ φέρει ταῦτα· καὶ τοσοῦτον βαδίσει ἐκεῖ εὐπορον μόνον, ὅπουπερ ἂν προστάτῃ. Ἀστραπὰς εἰς ὑέτον ἐποίησεν. Καὶ μὴν καὶ ἀστραπῆς χωρὶς γένοιτ' ἂν ὑέτος, καὶ ἐν εὐδία ἀστραπή. Ἄλλ' ὅταν ὀρῶμεν ἐν εὐδία, μακρὸν εἶκός εἶναι χειμῶνα, ἀστραπή ἐξέρχεται ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ πᾶσαν ἐπιτρέχει τὴν οἰκουμένην· τὸ δὲ πῶς γίνεται οὐκ οἶδα. Ὅρα οὐχὶ μερικὰς τὰς εὐεργεσίας λέγει, ἀλλὰ τὰς καθολικὰς, ἐπειδὴ πρὸς τοὺς θεοὺς ὁ λόγος ἦν αὐτῶ. Ἐμωράνθη πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως, κατησχύνθη, ὅτι ψευδῆ ἐχώνευσαν. Εἰ γὰρ καὶ σφόδρα ἐστὶ σοφός, ἀλλὰ μωρὰ ἐπεδείξατο ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς. Μάταιά ἐστιν ἔργα, ἐν καιρῶ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀπολοῦνται. Ὅταν ἡ πόλις ἀλῶ, καὶ αὐτὰ τῆς τιμωρίας κοινωνήσουσιν. Οὐκ ἔστι τοιαύτη ἡ μερὶς Ἰακώβ. Τουτέστιν, οὐ χειροποίητον ἔχει Θεόν· ὅτι Ὁ πλάσας τὰ πάντα, οὗτος κληρονομία αὐτοῦ. Ἐνταῦθα τὸ κληρονομία περιττῶς κεῖται. Ἐρμηνεύεται δὲ παρὰ τῷ Ἑλληνικῶ ἀσαφῶς· ὃ δὲ βούλεται εἰπεῖν, τοῦτό ἐστιν· Ἡ μερὶς Ἰακώβ οὐκ ἔστιν οἷα ἡ τῶν ἐθνῶν. Ἰνα εἴπῃ, Οὐκ ἔχει Θεὸν χειροτονητόν. Ἀλλὰ τίνα; Τὸν πλάστην τῶν ἀπάντων, τουτέστι τὸν Δημιουργ 64.864 γόν. Καὶ Ἰσραὴλ ράβδος κληρονομίας αὐτοῦ Αὐτὸς δὲ, φησίν, ἔχει τὸν Ἰσραὴλ, ἀντὶ κληρονομίας, τουτέστιν, ἐξελέξατο αὐτόν. Τίς δὲ οὗτος; Κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῶ. Τοῦτό ἐστιν, ὁ τῶν ἀπάντων Κύριος. Συνήγαγεν ἕξωθεν τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ κατοικοῦσαν. Αὐτὸς γὰρ αὐτοὺς συνεκρότησε διαλελυμένους, καὶ διεσπαρμένους· καὶ πάλιν διεσκόρπισε, καὶ πάλιν συνήγαγεν, δεικνύς ὅτι καὶ ὁ πρότερον συνάγων, αὐτὸς ἐστιν, ὁ ἰώμενος τοὺς συντετριμμένους τῇ

καρδία, καὶ δεσμεύων τὰ συντρίμματα αὐτῶν. *Συνήγαγεν ἔξω τὴν ὑπόστασίν σου. Τουτέστι τὸν ἀλλότριον σε πλοῦτον ἐπικομίσασθαι πεποίηκεν· ἐσκόλευσε γὰρ Αἰγυπτίους. Κατοικοῦσα ἐν ἐκλεκτοῖς. Τουτέστι, καὶ ἐν τῇ καλλίστῃ γῆ κατοικίσαι πεποίηκε. Ἴδου ἐγὼ σκελίζω, ὅπως εὐρεθῆ ἢ πληγῆ σου. Ἐπειδὴ γὰρ οὐχ ὡς ἀνθρώποις προσεῖχον αὐτοῖς, οὐδὲ παρὰ Θεοῦ οὗτοι ἐνόμιζον εἶναι τὰ ἀγαθὰ· ἀλλ' ἔλεγον· Ἐν τῇ ἰσχύϊ ἡμῶν ἔχομεν κέρατα· ὁ δὲ Κύριος οὐ μὴ ἀγαθοποιήσῃ, οὐδ' οὐ μὴ κακοποιήσῃ· διὰ τοῦτο φησιν, Ὅπως εὐρεθῆ ἢ πληγῆ σου. *Ἴδου ἐγὼ σκληρυνῶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. Τουτέστιν ἀσθενεῖς ἐργάσομαι. Οὐαὶ ἐπὶ συντρίμματί σου Ἀλγηρὰ ἢ πληγῆ σου. Δικαίως ὅταν ἀπὸ κακίας ἦ, ὅταν παρὰ Θεοῦ, ὅταν κατὰ ὀργὴν, ὅταν κατὰ ἐπιβουλήν ἀνθρώπων. Ὡς ἐκ τῆς πόλεως ποιεῖται τοὺς λόγους. Καγὼ εἶπα, οὕτως τοῦτο τραῦμά ἐστι. Τὰ γὰρ ἄλλα οὐκ ἦν τραύματα φορητὰ, ἀλλὰ δεινὰ. *Καὶ ἐγὼ εἶπον, Οὕτως τὸ τραῦμά μοί ἐστιν. Ὁ προφήτης λέγει, ὀδυρόμενος διὰ τὰ κακὰ τῶν Ἰουδαίων. Ἡ σκηνὴ σου ἔταλαιπώρησεν· ὤλετο, καὶ πᾶσαι αἱ δέρβεις μου. *Τουτέστιν, ἔπεσε· λέγει δὲ περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ. Τουτέστι, Τὰ τείχη οὐκ ἴσχυσάν με περιβαλεῖν. Τουτέστι, κατεσφράγισαν ἴσ. κατεισέφρησαν. μεγάλα τὰ δεινὰ. Οὐ γὰρ οὕτως προσεδόκησαν τὰ τῆς ἐφόδου. Οἶδα, Κύριε, ὅτι οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. Περὶ τοῦ Βαβυλωνίου λέγει.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ΄.

Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς τὸν Ἱερεμίαν παρὰ Κυρίου λέγων· Ἀκούσατε τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης. Δείξας μάταιον τὸν λόγον τῶν λεγόντων, ὡς οὐδὲ 64.865 ἀμαρτάνοντας αὐτοὺς κολάσει Θεός, προνοῶν τοῦ 64.865 ναοῦ· καὶ ὡς οὐδὲ ἐκ τῆς περιτομῆς ὄφελός τι ἔξουσιν ἀμαρτάνοντες εἰς Θεόν. Διὰ τοῦτο ἀπειλεῖ αὐτοῖς, ὡς τὴν ἐσχάτην ὑφέξεσθε τιμωρίαν μὴ ἀκούσαντες τῆς τοῦ προφήτου παραινήσεως. *Ἐπικατάρατος ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἀκούσει τὸν λόγον τῆς διαθήκης ταύτης, ἧς ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἧ ἀνήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐκ τῆς καμίνου τῆς σιδηρᾶς. Ὁ Ἑβραῖος, ἐκ τῆς καμίνου σιδήρου, λέγει. Ἵνα εἴπη, ὅτι Οἱ πατέρες ὑμῶν οὕτως κακοῖς διαφόροις ἐνέπεσον, ὡς ὁ σίδηρος ἐν καμίνῳ μαλαττόμενος καὶ τυπτόμενος. *Πῶς τῶν Αἰγυπτίων ἤκουσεν ἴσ. Πῶς ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων καὶ ταλαιπωρούμενοι καὶ ἀναιρούμενοι ἤκουον; ἵνα δείξῃ ὅτι δυνατὸν ἀκούειν, ὅταν θέλωσι. Πηλὸς ἦν καὶ πλινθία, καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγεν· ἄνεσις καὶ μάννα, καὶ ἐγόγγυζον. Ἄλλ' οὐδὲν μέγα ἐδόκει εἶναι τοῖς παχυτέροις. Ὅπως στήσω τὸν ὄρκον μου, ὃν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν τοῦ δοῦναι. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Καινῇ ποιεῖ, ἐξείλετο ἡμᾶς δουλείας χαλεπῆς, καὶ τυραννίδος ἀφορήτου καὶ δεινῆς, οὐδὲ καλέσασιν αὐτὸν, οὐδὲ δεηθεῖσιν αὐτοῦ ἔδωκε νόμον. Καὶ πάλιν ὑπισχνεῖται δώσειν βασιλείαν οὐρανῶν. Ἀνάγνωθι τοὺς λόγους τούτους, κ. τ. λ. καὶ οὐκ ἐποίησαν. Ὅρα ἀνθρωπίνην συμπάθειαν, ἐλεθηθῆναι μόνον βουλομένου αὐτοὺς, οὐχὶ τὸ δίκαιον σκοποῦντος, ἀλλὰ τὸ συγγενές. Ἐτέρως φεῖδεται πατήρ, ἑτέρως ξένος. Πατήρ πολλακίς κολάζει, καὶ οὐ κάμπτεται· ὁ δὲ ἀλλότριος ὀρῶν κάμπτεται. Ἄρα φιλοστοργότερος οὗτος παρ' ἡμῖν; Παρήμι πάντα ἐκεῖνα ἀπὸ τοῦ νῦν· ἔστω παράδειγμα μέγιστον αὐτοῖς τὰ πάτρια κακά. Εὐρέθη σύνδεσμος ἐν ἀνδράσιν Ἰούδα. Τὴν πλοκὴν τῶν κακῶν τὴν διὰ τὰ ἀμαρτήματα λέγει. Ἐπεστράφησαν ἐπὶ τὰς ἀδικίας τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν προτέρων. Ποία συγγνώμη; Τί δύσκολον; Τί χαλεπόν; χαλεπὸν τὸ ἀμαρτεῖν. Οὐχ ἑώρων παράδειγμα τοὺς προγόνους. Καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου. Ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι. Εἶδες ἀπόφασιν; καὶ

μὴν ἄνω εἶπες, ὅτι Οὐκ εἰσακούσομαί σου· καὶ πάλιν λέγεις· Ἀνάγνωθι τοὺς λόγους τούτους. Καὶ πάλιν δίδως πρόφασιν σωτηρίας, λέγων· Ἐὰν διορθοῦντες διορθώσητε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν. Τί ἡ ἡγαπημένη ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησε βδέλυγμα; Ποῖον ἔχει τὸ πρᾶγμα λόγον; Τίνα ἂν ἔχοι καιρὸν ἐνταῦθα τὸ λέγειν; Οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ; Ποίους πόνους οὐκ ἤνεγκε; τίνας ἰδρῶτας, ποίους ἀγῶνας οὐχ ὑπέμεινε; Ποῖος ὄλισθος; Ἐμὲ πα 64.868 ροξύναι βούλεται. Διατί εἰς ἐμὲ ἐνύβρισεν ἢ πεφιλημένη; εἰ γὰρ μὴ ἐφίλουν αὐτὴν τίνας ἔνεκεν ὕβρισεν; Τουτέστι, Διατί ἡ ὑπ' ἐμοῦ τοσοῦτον ἀγαπηθεῖσα εἰς τὸν ναὸν τῆς ἐμῆς προσκυνήσεως τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευεν; Μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ἅγια ἀφαιροῦσιν ἀπὸ σοῦ τὴν κακίαν σου; Τουτέστι, Μὴ τὸ θύειν ἐμοὶ καθαίρει σου τὴν εἰδωλολατρείαν, λατρεύουσαν τοῖς εἰδώλοις; ἢ τούτους διαφεύξῃ; τουτέστι τῇ διὰ τῶν λόγων λατρεία. Μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ἅγια ἀφελούσιν; Καὶ μὴν εἰς τοῦτο ἐδόθησαν, ἵνα ἀφέλωσι τὰς σωματικὰς τὰς ἀκουσίους, ἀλλ' οὐχὶ τὰς τοιαύτας. *Ἐλαίαν ὡραίαν, εὐσκίον τῷ εἶδει ἐκάλεσε Κύριος τὸ ὄνομά σου εἰς φωνὴν περιτομῆς αὐτῆς. Ἐγὼ μὲν γὰρ αἰεὶ θάλλουσάν σε ἐποίησα, καθάπερ ἐλαίαν. Τὸ δὲ, εἰς φωνὴν διατομῆς αὐτῆς, τουτέστι μὴ ἔχουσαν καρπὸν ἀπερίτμητον, ἵνα εἶπῃ ἀκάθαρτον. Ἀλλὰ πανταχόθεν σε ἐκόσμησα, καὶ τοῖς νομίμοις, καὶ τῇ λατρείᾳ, καὶ τῇ τῶν ἱερέων ἐπιστάσιᾳ, καὶ τῇ παρ' ἐμαυτοῦ προνοίᾳ. Ἀνήφθη πῦρ ἐπ' αὐτήν. Ἄλλ' ἐπεσπάσω, φησὶ, τὴν τιμωρίαν. *Καὶ ἡχρειώθησαν οἱ κλάδοι αὐτῆς. Τουτέστιν ἄκαρπος ἔμεινε. Ταῦτα ἀκούων ὁ προφήτης εἰς πλείονα ἀθυμίαν καταπίπτων ἰκέτευε τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Εἰρηκῶς οὖν ὑπεράνω, Καὶ σὺ μὴ προσεύχου ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου· καὶ ἐπαγαγῶν τούτων τὸν ἔλεγχον ἀπὸ τοῦ, Τί ἡ ἡγαπημένη ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησε βδέλυγμα; καὶ τὰ ἐξῆς· ἐπειδὴ ἔτι ἐπέμενον ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, βουλόμενος ὁ Θεὸς δεῖξαι τοῦ πλήθους τὴν κακίαν, καὶ ὡς ἀμεταμέλητα πταίουσιν, καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ βουλήν ἐμήνυσε τῷ προφήτῃ, καὶ ἀπιστοῦντι σαφῶς ἔδειξεν αὐτῶν τὴν κακίαν. Πείρα ἴσ. τῇ ὥρᾳ ἢ τῇ ὀπώρα, τὸν πλοῦτον παρέστησεν. Τὸ κάλλος ἀπὸ τοῦ δένδρου, τὸ διηνεκὲς τῆς ζωῆς, τὸ ἀειθαλές. εἰς φωνὴν περιτομῆς αὐτῆς ἀνήφθη πῦρ ἐπ' αὐτήν, μεγάλη ἢ θλίψις ἐπὶ σέ. Τουτέστιν, Οὐδὲ πρὸς βραχὺ δώσεις δίκην, ἀλλὰ τιμωρίαν μεγίστην διὰ τὰς ἀμαρτίας σου. Καὶ Κύριος ὁ καταφυτεύσας σε, ἐλάλησεν ἐπὶ σέ κακὰ, ἀντὶ τῆς κακίας οἴκου Ἰσραὴλ. Ἡ μεγίστη κακία, ὅταν ὁ τοιοῦτος κολάζῃ, ὁ τοσαύτην ἐπιδεικνύμενος πρόνοιαν, αὐτὸς ὁ τιμωρούμενος ἢ· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἐφίλει ἀθρόον οὕτως ἔρριπτεν, εἰ μὴ πολλὴν ἦδει κακίαν οὔσαν· ὁ μηδὲν κατορθωκυῖαν οὕτω φιλήσας, καὶ ἐπιμελείας μεταδούς τοσαύτης, οὕτως οὐκ ἂν ἀπέστη εὐθέως. Ὡστε εἰκότως μεγίστης τοῦτο κακίας τεκμήριον. *Κύριε, γνῶρισόν μοι, καὶ γνῶσομαι. Τότε εἶδον τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. Τουτέστιν ἐλάνθανόν με πρὸ τοῦ σε γνῶρισαι μοι. Τίνα δὲ ἦν ταῦτα; Ὅτε εἰς ἐμὲ ἡμάρτανον, οὐχ ἑώρας· ὅτε τοιαῦτα ὕβριζον οὐκ εἶδες, ἀλλ' ἔλεγες· Οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου 64.869 ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. Διατί μὴ λέγεις καὶ νῦν· Οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν καλεῖς; Ἐγὼ δὲ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι, οὐκ ἔγνων· ἐπ' ἐμὲ ἐλογίσαντο λογισμὸν πονηρόν. Τινὲς ταῦτα εἰς τὸν Χριστὸν ἐκλαμβάνουσιν, ἀλλ' ἡμεῖς τέως τῆς ἱστορίας ἐχώμεθα μηδὲν ἐγκαλοῦντες ἐκείνοις. Πανταχόθεν γὰρ ἡ Ἐκκλησία οἰκοδομεῖσθω. Δεύτερον ἤδη τῷ προφήτῃ εἶπε· Μὴ εὐχου ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ οὐχ ἀπλῶς εἶπεν, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας προσέθηκε. Καί τοι εἰ καὶ ἀπλῶς ἦν εἰρηκῶς, ἔδει ἀκουσθῆναι· νῦν δὲ καὶ τὰς αἰτίας λέγει. Οὐχ ὄραξ τί αὐτοὶ ποιοῦσιν; ἐπεὶ οὖν διὰ τῶν λόγων οὐκ ἔπειθεν αὐτὸν, δι' ἔργων ἔπεισε, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν ἔδειξεν. Φιλοσοφεῖς σὺ, φησὶν, ἐν οἷς ὕβριζομαι ἐγώ. Ὅρα ἐπιείκειαν, καὶ ταπεινότητα. Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν ἐκείνους ταῖς εὐχαῖς ταῖς τούτου θαρρόυντας γενέσθαι χεῖρους, οὗτος δὲ οὐκ ἠνείχετο

μη εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν· δεῖξαι αὐτῷ βουλόμενος, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπότερος, ἀλλὰ οὐδὲ κατὰ μικρὸν ἐγγὺς, ὅρα τί ποιεῖ. Τοὺς δόλους αὐτῶν καὶ τὰς βουλάς κατασκευάζει γενέσθαι φανεράς, ἐκπομπεύων ταῦτα, καὶ τί ἔπραττον, καὶ τί ἔλεγον. Ἴνα μάθῃ ὅτι οὐκ ἀπορῶν αὐτῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἀναξίους ὄντας οὐκ ἐλεεῖ. Ἐγὼ δὲ ὡς ἄρνιον ἄκακον. Θαυμαστή ἡ ἀφέλεια τοῦ προφήτου. Οὐδὲν οὕτως ὁ Θεὸς προσίεται· ἄρα καὶ τὰ πρότερα ἐξ ἀφελοῦς πείρας ἔπαθεν. Δεῦτε, καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ. Τί ἐστι ξύλον; Σταυρώσωμεν αὐτὸν, ὡς ἐπικατάρατον, μηδὲ κοινῶ τελευτήσῃ θανάτῳ, καὶ μετὰ ὁμονοίας ἢ κακίας. *Ἐπ' ἐμὲ ἐλογίσαντο λογισμὸν, λέγοντες· Δεῦτε, καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ γῆς ζώντων. Τουτέστι ρίζαν θανάσιμον· τοῦτο γὰρ λέγει ξύλον. Κύριε, κρίνων δίκαια. Ἴδοιμι τὴν παρὰ σοῦ ἐκδίκησιν ἐξ αὐτῶν, ὅτι πρὸς σὲ ἀπεκάλυψα τὸ δικαίωμα μου. Τουτέστι δικαίαν εἴσπραξαι παρ' αὐτῶν δίκην. Γνοὺς γὰρ αὐτῶν τὴν πονηρίαν, ἐπαύσατο τοῦ προσεύχεσθαι. Ὅρα παρῆρησίαν ἀπλῶς, καὶ εἰκὴ ταῦτα πάσχω· παρὰ σοῦ βούλομαι ἐκδίκησιν, ἂν θέλῃς, φησὶν. Οὐκ ἂν δὲ γένοιτο παρὰ σοῦ, ὃ μὴ μετὰ τοῦ δικαίου γένοιτο, ὡς ὅταν παρὰ τοῦ κριτοῦ ἢ ἀπαίτησις. Οὐχ ἀπλῶς εἶπεν κρίνων δίκαια, δοκιμάζων νεφρούς. Εἴ τι λάθρα κατ' αὐτῶν τετόλμηται, εἴ τι κατὰ διάνοιαν, σὺ οἶδας ὃ τὰ ἀπόρρητα πάντων εἰδώς. Πρὸς σὲ ἀπεκάλυψα τὸ δικαίωμα μου. Τουτέστι τὰ δίκαιά μου σοὶ εἶπον. Σὺ Κύριος ἐπ' 64.872 ἐξελθεῖν. Ὅρα ὅτι οὐχ ἑαυτῷ ἐπιτρέπει, ἀλλὰ τῷ Θεῷ, ἠκουσάς μου τὰ δικαιώματα· ὡς θέλεις ποιήσον. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ τοὺς ἄνδρας Ἀναθῶθ, τοὺς ζητοῦντας τὴν ψυχὴν μου, τοὺς λέγοντας, Οὐ μὴ προφητεύσεις ἐπὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου· εἰ δὲ μὴ, ἀποθάνῃ, κ. τ. λ. Ὅρα ὅτι εἰς Θεὸν ἔτεινε τὸ πρᾶγμα. Ἐκώλυον λέγειν τὰ παρὰ Θεοῦ· τοῦτο καὶ Ἡσαΐας λέγει· Μὴ λέγετε ἡμῖν τὴν ὁδὸν Κυρίου, ἀλλὰ λέγετε ἡμῖν ἕτερα. Κάκεινων πολλὴ ἢ κακία, ὅταν μὴ ἀνέχωνται μηδὲ φωνῆς θεραπεῦσαι δυναμένης· καὶ ὅρα τὴν κακίαν. Αὐτοὶ οἱ πολῖται καλλωπίζεσθαι ὀφείλοντες ἐπὶ τῷ προφήτῃ, αὐτοὶ αὐτὸν ἐπιχειροῦσιν ἀνελεῖν. Ἐνθα ἐβλάστησε τὸ καλὸν, ἐκεῖ πλείων ἢ κακία. Ἴσως καὶ φθόνος ἦν πολὺς. Ἴδου ἐγὼ ἐπισκέψομαι ἐπ' αὐτούς; καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ αἱ θυγατέρες, κ. τ. λ. Ἀλλ' ὅρα, χαλεπωτέραν ἔδωκαν δίκην· διατί καὶ οἱ παῖδες; Τίνος ἔνεκεν; Ἴσως καὶ αὐτοὶ πονηροὶ ἦσαν, οὐδὲ τῷ παραδείγματι τῶν ἀνδρῶν ἐσωφρονίσθησαν. Ὅρα πῶς ἀγανακτῶ ὑβρίζομένου σου· οὕτω καὶ σὺ ὑβρίζομένου μου. Ὅτι ἐπάξω κακὰ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἀναθῶθ ἐν ἐνιαυτῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν. Πάλιν εἰς ἀναβολὴν τὸν λόγον ἤγαγεν, ὅτε οὕτως ἐπέγει τὴν τιμωρίαν· πείθων αὐτὸν καὶ δεικνὺς πῶς ἐστὶν ἀγαθός. Οὐχὶ νῦν ἐπάξω, φησὶν, ἀλλ' ἐν ἐνιαυτῷ, ὥστε καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ προθεσίαν μετανοίας.

ΚΕΦ. ΙΒ΄.

Δίκαιος εἶ, Κύριε. Κοινότερον μὲν καὶ αὐτὸς ταῦτα διαπορεῖ. Οὐ περὶ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν ἰλιγγιᾷ, ἀλλὰ περὶ τὸν τρόπον, καὶ φησὶν· Οἶδαμεν γὰρ ὅτι δίκαιος εἶ, πλὴν τὸν τρόπον τῆς δικαιοσύνης οὐχ εὐρίσκω. Ὡσπερ ἂν εἴ τις οἰκοδόμον, ἢ κατασκάπτοντα ἴσ. εἶτα κατασ. οἰκίαν βλέπων λέγοι· Οἶδαμεν ὅτι οἰκοδόμος εἶ, ἀλλ' οὐχ ὀρῶ τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς ἄλλ. οἰκοδομίας. Διὰ γὰρ τοῦτό φησι, καὶ σοὶ ἐντυγχάνω. Καὶ μετ' ὀλίγα· Οὔτε σοῦ τις καταγνώσεται ὡς ἀδίκου, οὔτε ἐμοῦ τις καταγνώσεται, ὡς ἀλόγως ζητοῦντος. Ὅτι ἀπολογήσομαι πρὸς σέ. Τουτέστι γνοὺς σε δίκαιον, ἐξ ὧν ἐδίδαξάς με τὰ κεκριμένα. Ἀπολογοῦμαι ὑπὲρ οὗ σε ἰκέτευσά. Πλὴν κρίματα λαλήσω πρὸς σέ. Τὸ ἐναντίον, φησὶ, νῦν δικαιολογήσομαι πρὸς σέ, ὡς Δεσπότη, ἐπισπεύδων τῶν

πονηρῶν τὴν δίκην. Τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται; Ταῦτα πάντα περὶ τῶν ἐν ἀμαρτίαις ἔτι ἐνστρεφομένων λέγει. Ἀλλὰ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις ἀλύει, νῦν δὲ οὐκέτι. Τοῦτο γοῦν καὶ Δαυΐδ φησὶ τοῦτο καὶ Ἰώβ· ἀλλ' ὄρα πότε. Ὅταν αὐτῶν ἐθορυβήθη ἡ διάνοια. Ὡστε τὰ ἐκ τεθορυβημένης διανοίας, οὐ 64.873 δεῖ ὡς δόγματα ἔχειν. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὅτε ὠνειδίζετο παρὰ τῶν φίλων· καὶ οὗτος ὅτε δεινὰ ἔπασχεν παρὰ τῶν εὐπαθούντων· καὶ Δαυΐδ, ὅτε ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ ἦν, φησὶν· Ἐγὼ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, Ἀπέβριμμα ἀπὸ προσώπου τῶν ὀφθαλμῶν σου. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐκστάσει μου εἶπα· Πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. Καὶ πάλιν· Ἐγὼ εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου, Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα. Ὡστε ἴσ. ὡς πᾶς τῶν πασχόντων οἱ λογισμοὶ αὐτῶν, οὐδὲ οὕτως ἴσ. οὐδὲ ὄλως ἀνέχονται τῆς τιμωρίας τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ κατεπείγουσιν αὐτήν. Καὶ πάλιν· Τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται; καὶ μὴν τοῖς δικαίοις τοῦτο ἐπηγγέλη· ὡς ὅταν λέγη ἀλλαχοῦ περὶ τοῦ δικαίου· Καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ κατευδοθήσεται. Διατί ὁδὸς ἀσεβῶν· ἐνταῦθα τὴν αἰτίαν βούλεται μαθεῖν. Εὐθνήσαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες· τὸ μείζον ἄπορον, ὅτι πάντες πάσχουσιν αὐτὸ, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. Ἀλλ' οὐχ οὕτως, ἀλλὰ μετὰ κακίας, ὡς ὅταν λέγωσι· Πᾶς ὁ ποιῶν τὸ πονηρὸν, καλὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐν αὐτοῖς εὐδόκησεν. Εἶδες, ὅτι κὰν μὴ πάσχη δίκαιός τι πάθος ἰδῶν ἕτερον πάσχοντα, ὡς καὶ αὐτὸς πάσχω ἀθυμεῖ; τοῦτο ἠπόρου. Τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦσαι; Περὶ τῶν παρανόμων τοῦ λαοῦ λέγει· γνοὺς γὰρ τὴν κατ' αὐτοῦ συσκευὴν, κατεύχεται αὐτῶν, ἐπείγων τὴν κατ' αὐτῶν τιμωρίαν. Ἐφύτευσας αὐτοὺς, καὶ ἐρρίζωθησαν. Ἀκούεις πάντων εὐθέως, καὶ τῶν εὐχῶν αὐτῶν, μάλιστα δὲ οὐκ ἐπάγεις. Ἐν πόνῳ γὰρ ἀνθρώπων οὐκ εἰσὶ, φησὶν ὁ Δαυΐδ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐκ μαστιγωθήσονται. Ὁ δὲ Ἰώβ ἐτέρως· Διατί ἀσεβεῖς ζῶσι; πεπαλαίωνται δὲ ἐν πλούτῳ. Ἀλλ' ἄξιον ἐντεῦθεν ζητῆσαι, τίνος ἕνεκεν ταῦτα ἐγίνετο. Τανῦν μὲν γὰρ εἰκότως, ἅτε τῆς ἀναστάσεως ὀφειλοῦσης γενέσθαι δήλης ἴσ. δηλον. Τότε δὲ τίς ἦν παραμυθία, τῶν φαύλων εὐθυνουμένων; Καὶ πάντες τὰ αὐτὰ λέγουσιν; Τίνος ἕνεκεν ὁ μὲν φησὶν, Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον· καὶ ἐπαιρόμενον, ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου, καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν μὲν οὗτος. Τούναντίον φησὶν· Ἐφύτευσεν αὐτοὺς καὶ ἐρρίζωθησαν; καὶ ὁ Ἰώβ· Ἡ βοῦς αὐτῶν οὐκ ὠμοτόκησε. Πῶς παρῆλθες, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν; Ἐγένετο καὶ ταῦτα· τὴν ἀθρόαν αὐτοῦ λέγει ἀναίρεσιν, ὅτι αὐτοὺς μάλιστα εὐκόλως ἀνεῖλεν ὁ Θεὸς, ἀλλ' οὐ κατὰ μικρὸν, οἷον ἐπὶ τοῦ Ἀσσυρίου. Οὕτω ταχέως ἐστράφη, καὶ οὐχ εὔρον αὐτόν. Καὶ σὺ, Κύριε, γινώσκεις με, δεδοκίμακας τὴν καρδίαν μου. Ὅταν τις τῆς οἰκείας ἀρετῆς μάρτυρα τὸν Θεὸν φέρῃ, τούτου τί ἂν γένοιτο ἴσον; Ὡστε ἡ ἀπορία διπλῆ, καὶ ἐκατέρωθεν τοῦ εὐπραγεῖν ἐκείνους, καὶ τούτους ἐν δυσπραγίᾳ εἶναι· καὶ τοι καὶ εἰ ἐξ ἐνὸς μέρους ἦν, καὶ ὁ ἀγαθὸς διαπορεῖν *Aliquid deesse videtur. F.* καὶ ὁ ἀγαθὸς ἐδυστύχει, διαπο. ἔδει· νῦν δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου τί ἂν τις εἴποι; μᾶλλον δὲ 64.876 οὐκ ἀπορεῖν χρή. Οὐ γὰρ ἀπλῶς, οὐδὲ συντυχία τινὶ γίνεται· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἦν. Ἀλλ' εἴπωμεν τίνος ἕνεκεν τὸ παλαιὸν οἱ ἀσεβεῖς εὐθνήουν· ἐμοὶ δοκεῖ, ἵνα μὴ ἀνάγκης ἴσ. ἵνα μὴ τις εἴποι ἀνάγκης εἶναι τὴν ἀρετὴν· ἢ ὥστε καὶ τοὺς ἀμαρτάνοντας ἐπιγνῶναι τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν, ὅτι Ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Ἄγνισον αὐτοὺς εἰς ἡμέραν σφαγῆς. Ὁρᾷς, ὅτι τοῦτο ἐπεθύμη ὑφ' ἐν ἀναιρεθῆναι ἅπαντας; Φονικῆ, φησὶν, ἢ προαίρεσις· μὴ γένοιτο. Ὅτε γὰρ ἤκουσε τοῦ Θεοῦ, ὅτε ἐκωλύθη εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν, τότε αὐτὰ, φησὶν, ὄρᾳ, καὶ τὸν καιρὸν ἀναμένει. Ἔως πότε πενθήσει ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ ξηρανθήσεται. Πολλὴ ἡ κακία, καὶ αὐτῆς ἤψατο τῆς γῆς. Ὁρᾷς, πόθεν λιμοί. Ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων. Τίνος ἕνεκεν ἐκεῖνα καταρᾶται αἰεὶ; Διὰ τούτους γεγόνασιν, οὐκοῦν διὰ τούτους ἀναιρεθήσονται. Σοῦ οἱ πόδες τρέχουσι, καὶ

ἐκλύουσί σε πῶς. Πολλή ἀσάφεια. Ἀκύλας, ἕτερός φησιν ἐρμηνευτής· Συνδραμεῖται, ἔδραμες καὶ ἐμόχθησέ σε. Ὁ λέγει τοιοῦτον ἐστίν· Εἶδε κατεπεύγοντα αὐτὸν καὶ ἐπειγόμενον, καὶ οὐκ ἀνεχόμενον οὐδὲ τῆς προθεσμίας. Ὅρα τοίνυν πῶς ἐπιπλήττει αὐτῷ. Οὐδὲν οὐπω πέπονθας, καὶ τοιαῦτα λαλεῖς; οὕτω θορυβῆ; τί οὖν ποιήσεις ἐν τοῖς μεγάλοις; εἰ μετὰ πεζοῦ δραμεῖν οὐκ ἠδυνήθης, πῶς μετὰ ἵππέων, φησί; Πῶς τοὺς μείζους οἴσεις; Ἡ πάλιν· Εἰ τοὺς οἰκείους οὐκ ἤνεγκας, πῶς τοὺς πολεμίους οἴσεις; ἐνταῦθα θλίβη; τί οὖν ποιήσεις ὅταν ἴδῃς τὰ δεινά; Ἡ πάλιν ἐτέρως· Πρὸς ταύτην μου τὴν οἰκονομίαν ἰλιγγίᾳς; τί ἂν τὰς ἀπορρήτοτέρας μάθης. Ὅτι καὶ οἱ ἀδελφοί σου ... Καὶ οὗτοι ἠθέτησάν σε. Πῶς οὖν οἱ ἀδελφοί σου ἐβόησαν ὀπίσω σου; Οὐκ εἰδότος σου, φησί, μεγάλα κατὰ σοῦ φθέγγονται· καὶ τὸ δεινὸν λαλήσουσι πρὸς σέ κακά. Ὅρᾳ πῶς ρυθμίζεται ὁ προφήτης, πῶς μανθάνει φιλοσοφίαν, δι' ἔργων, διὰ λόγων εἰς ἀνδρίαν ἐναγόμενος; Πῶς παρασκευάσῃ ἐφ' ἵπποις καὶ ἐν γῆ εἰρήνης; Τινὲς ὡς πρὸς τὸν λαὸν εἰρημένα ταῦτα ἐξέλαβον, τουτέστιν· εἰ πρὸς τοὺς περιοίκους μαχόμενοι, οὐ μὴ ἐδυνήθητε πεζοῖς οὖσιν ἀντιστῆναι, τί ποιήσετε διωκόμενοι ὑπὸ ἵππέων; Οὐ ταύτην δὲ σώζεσθαι τὴν διάνοιαν νομίζω. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὴν κατ' αὐτοῦ κακίαν ἐγνωκῶς ὁ προφήτης ἐπηράσατο αὐτοῖς, ἐπισπεύδων τὴν κατ' αὐτῶν τιμωρίαν, φησί, σπεύδων αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι. Γνοὺς τὴν κατ' αὐτοῦ συσκευὴν, καὶ ταῦτα ἐν εἰρήνῃ ὦν, οὐχ ὑπὸ πολεμίων ἐλαυνόμενος. Τί ποιήσουσιν οὗτοι τῶν πολεμίων 64.877 ἐπιστάντων, ἠνίκα οὐδὲ φυγῆς ἔχουσι καιρὸν τάχιστα τῶν ἵππων αὐτοὺς ἐπιφθανόντων; Σὺ πέποιθας, πῶς ποιήσεις ἐν φρυάγματι τοῦ Ἰορδάνου; Τουτέστι σὺ οἶδας, ὅτι οὐδὲν πείση παρ' αὐτοῦ. Τί ποιήσουσιν οὗτοι καθάπερ ποταμὸν κατ' αὐτῶν ὀρῶντες φερόμενον τὸν πολέμιον; Πῶς οὖν ὡς ἀνήκεστα παρ' αὐτῶν πεπονθῶς ἐπηράσω αὐτοῖς κακά; Τουτέστι καὶ ταῦτα αὐτοῖς, ἀντὶ τοῦ, τὰ κακά, ἐπέυχη, συσκευὴν ἀκούσας κατὰ σοῦ. Ἀδελφοὺς γὰρ καὶ οἰκείους τοῦ πατρὸς τοὺς ὁμογενεῖς λέγει, τουτέστι τοὺς Ἰσραηλίτας. Ἐπισυνήχθησάν σοι, μὴ πιστεύσης αὐτοῖς, ὅτι λαλοῦσι πρὸς σέ καλά. Ταῦτά φησιν· Οὐ τῆς σῆς ἀσφαλείας μὴ προνοῶ· βούλομαι γὰρ σε μηδὲν πιστεῦσαι αὐτοῖς· ἀλλὰ θέλων ἐκείνους δι' ἀνεξικακίας μεταβαλεῖν ἐπὶ τὸ κρεῖττον. Ἐκ τῶν ὀπίσω σου ἐπισυνήχθησαν· μὴ πιστεύσης ἐν αὐτοῖς. Πολλοὶ ὡς εἰκὸς ἐκ τῶν δώδεκα φυλῶν ἀλουσῶν ἤδη συνεστρατεύοντο τοῖς πολεμίοις. Μὴ οὖν πιστεύσης αὐτοῖς, ὅταν λαλήσωσι πρὸς σέ καλά. Οἶος ἦν ὁ Ῥαμψάκης, τῆ Ἑβραΐδι κεκρημένος φωνῆ, καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ βλασφημῶν, καὶ συμβουλευὼν αὐτοῖς ὡς φειδόμενος. Ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου. Ἴσθι μὲν τοι, ὡς ἄλωσιν αὐτῶν παντελῆ κατεψηφισάμην διὰ τὸ τοῦ τρόπου μοχθηρόν. Ἔδωκα τὴν ἡγαπημένην ψυχὴν μου εἰς χεῖρας. Τί λέγεις; Καὶ οὐδὲν ἢ ἀγάπη; οὐδὲν ἢ φιλία; καὶ μὴν οὐκ ἔδωκεν, ἀλλὰ λέγει δεδωκέναι, ἵνα μὴ δῶ, εἴ τις ἔχει νοῦν, εἴ τις προσέχει· οὐχ οὕτω τῆς τιμωρίας ὁ φόβος ἱκανὸς ἦν αὐτοῖς ἴσ. αὐτοὺς ἀνακτήσασθαι, ὡς τὰ ῥήματα τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας σύμβολα. Τὸν οἶκόν μου, τὴν κληρονομίαν μου, τὴν ἡγαπημένην ψυχὴν μου, καὶ παρὰ τὸν καιρὸν τῶν τιμωριῶν, ἀναμιμνήσκει τῶν προτέρων αὐτοὺς τούτους βουλόμενος ἐπικάμψαι. Λέγει τὰ πρότερα, ἵνα μᾶλλον αὐτοὺς δάκη· πολλὴ βία τῶν ἀπελασάντων αὐτόν. Καὶ οὐκ εἶπε· Τί ἀπελαύνετε; Ἄλλ' ὁ χειρὸν ἦν καὶ χαλεπώτερον, τοιαῦτα πράττουσιν, ὡς ἐμὲ αὐτὸν ἐγκαταλιπεῖν. Ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου. Ὅσπερ ἄνθρωπος, εἰ μέλλει προσιέναι κληρονομία πολλὰ πράγματα ἐχούσῃ αἰρεῖται καταλιπεῖν, οὕτω καὶ ὁ Θεός. Ἴσως ἐνταῦθα τὴν ἐπιθυμίαν φησίν. Ἐγενήθη ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῷ. Οὕτως ἐβόησε κατ' ἐμοῦ, φησί· Τίς ἂν ἐθελήσειε τοιαῦτα κληρονομεῖν; ὡς ἐν δρυμῷ, πολλὴν λέγει τὴν θηριωδίαν. Ἔδωκεν ἐπ' ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα

αυτήν. 64.880 Ὁρᾶς παρ' ἡμῶν τὰς ἀρχὰς τῆς κακίας καὶ τῆς ἀπεχθείας; Μὴ οὐ σπήλαιον υἰάνης ἢ κληρονομία μου ἐμοί; Τινὲς μὲν οὕτως ἡρμήνευσαν. Ἐπειδὴ, φασὶ, τὸ τῆς υἰάνης ζῶον ἀκάθαρτον, τοῦτο εἶπεῖν ἡβουλήθη, ὅτι Ἀκαθαρσίας τὸν οἶκον μου ἐπληρώσατε. Ὁ δὲ Ἑβραῖος οὕτως ἔχει· Ὡς ὄρνειον ποικίλον τοῖς πτεροῖς ἐγένετο ἢ κληρονομία μου ἐμοί, τουτέστι, Ποικίλην τὴν ἀσέβειαν ἐπιδειξαμένη εἰσέρχεται εἰς τὸν ναόν. Τὴν ἀκαθαρσίαν λέγει τὸ θηριώδες, καὶ ἐμοὶ τῷ κληρονομοῦντι. Ἔστω ἀνθρώποις, πῶς καὶ ἐμοί; Μὴ τοιαῦτά τις κληρονομεῖ; καὶ τὰ ἔξωθεν λέγει κακὰ, ὅτι κύκλῳ καταδύσεις εἶχον πολλὰς, οὐδὲ ἀπλῶς ἀνθρώπων σπήλαιον, ἀλλὰ θηρίων ἀκαθάρτων, καὶ χαλεπωτέρων θηρίων, ἐν σκότει διαπορευομένων. Βαδίσατε, συναγάγετε πάντα τὰ θηρία. Τίνος ἔνεκεν οὐκ αὐτὸς πορθεῖς, ἀλλ' ἐτέροις δίδως, τουτέστι τὰ θηρία καλεῖς; ἵνα μάθῃς ὅτι καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἄλλα, ὅταν βούληται, καλεῖ, ὅτι πάντες ὑπ' αὐτόν εἰσι τεταγμένοι· ἄλλως τε ἴσ. ἄλλως δὲ ὥστε καὶ τὴν τιμωρίαν γενέσθαι χαλεπωτέραν, καὶ θαύματα ἐργάσασθαι πολλά· κάκεινους μάρτυρας γενέσθαι τῶν συμβαινόντων αὐτοῖς. Ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνα μου. Ὅρα πῶς μιμεῖται ἄνθρωπον, καὶ βουλόμενον κολάσαι, καὶ ἀλγοῦντα ἐπὶ τῇ κολάσει, καὶ ζητοῦντα μικρὰν γοῦν ἀπολογίαν ποθὲν εὑρεῖν τοῖς μέλλουσι τιμωρεῖσθαι. Ποιμένες πολλοί. Τίνος ἔνεκεν προειδῶς ταῦτα οὐκ ἀνεῖλες αὐτούς; τίνος ἔνεκεν ποιμένας τοιούτους ἐπέστησας; Ἄλλ' εἶπον μὴ προσέχειν αὐτοῖς, ἀλλὰ τῷ νόμῳ μου. Τίνος γὰρ ἔνεκεν οὐ θαυμαστοὺς διδασκάλους ἐπέστησας, καὶ τὸ ποιμνιον οὐκ ἐφθάρη; ἵνα μάθῃς, καὶ πονηρῶν ὄντων ἀνθρώπων, μὴ προσέχειν αὐτοῖς. Ποία γὰρ αὐτοῖς χάρις; Μὴ γὰρ οὐκ ἦν νόμος; Μὴ γὰρ οὐκ ἦσαν προφήται; μὴ γὰρ ἐγκατέλιπον ἐρήμους; Οὐκ ἡβουλήθη ἄναγκη καλοῦς εἶναι. Καὶ μετ' ὀλίγα· «Ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου.» Πανταχοῦ τοὺς ποιμένας αἰτιᾶται, καὶ τοὺς ἄρχοντας, οὐχὶ τοὺς λοιποὺς ἀπαλλάττει. Πῶς γὰρ; Μὴ γὰρ ἄλογα πρόβατά εἰσι; Μὴ γὰρ οὐκ ἠδύνατο ὑψῶσαι αὐτούς ἴσ. μὴ γὰρ οὐκ ἠδύνατο βελτιῶσαι ἑαυτούς; Μὴ γὰρ οὐχὶ Ἰερεμίας τότε ἦν; Δι' ἐμὲ ἀφανισμῷ ἠφανίσθη πᾶσα ἢ γῆ. Τί ἐστι, δι' ἐμέ; Δι' ἐμὲ τὸν προφήτην. Εἰ γὰρ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον. Ἐπὶ πᾶσαν διεκβολὴν τῆς ἐρήμου. Τουτέστι, διὰ τὴν εἰς ἐμὲ ἀσέβειαν. Ἐπειδὴ ἀκούοντες τὰς συμφορὰς οὐ μετεβάλλοντο. 64.881 Τὴν αἰχμαλωσίαν ἐνταῦθα, καὶ τὸν πόλεμον λέγει. Ὅρα τίνας οὐκ ἂν ἐποίησε βελτίους ἢ τοσαύτη ἀπειλή. Σπεύρατε πυροὺς, καὶ ἀκάνθας ἐθερίσατε. Ἐπειδὴ γὰρ κἀγὼ ἐφύτευσα ἄμπελον, καὶ ἐποίησε πικρίαν, καὶ σπέρμα καλὸν ἔσπειρα, καὶ ἐποίησε τούναντίον. Εἰκότως καὶ ὑμεῖς, ἵνα μάθητε πόση ζημία γεωργῷ, πόση ἀθυμία, ὅταν ἕτερ' ἀνθ' ἐτέρων φέρητε. Χεῖρον τοῦτο τοῦ λιμοῦ. Οἱ κληροὶ αὐτῶν οὐκ ὠφελήσουσιν αὐτούς. Τινὲς μὲν καὶ εἰς τούτους φασὶ τοὺς κληροὺς τῆς Ἐκκλησίας εἰρησθαι· τοῦτο καὶ πείθομαι. Τί γὰρ ἡμᾶς ὠφελούσιν, εἰπέ μοι, τοὺς ἀναξίως βαδίζοντας; οὐχὶ δὲ καὶ κρῖμα πλέον ἔσται; Τί δὲ ὄλως κληρὸς ἐστι, καὶ πόθεν τὸ ὄνομα μάθωμεν. Ἴσως γὰρ τινα καρπούμεθα, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος ὠφέλειαν· ἄλλως δὲ καὶ πολλῆς αἰσχύνης ἀγνοεῖν τοῦτο ὃ καλούμεθα· οὐ γὰρ δὴ κλήρῳ τινὶ ἐκληρώθημεν. Κληρὸς γὰρ πρᾶγμα ἐστὶν ἄλογον. Πόθεν οὖν κληρὸς ὠνόμασται, καὶ οὐ παρ' ἡμῖν μόνον; Ἴσως γὰρ τις ἐνόμισε τῶν νεωτέρων εἶναι τὸ ὄνομα· ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρχῇ λαχεῖν τὸν κληρὸν τῆς διακονίας ταύτης, καὶ ἀποστολῆς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἀπ' ἐκείνου εἰρησθαι τοῦ κληρωθῆναι τὸν πρῶτον. Ἡ καθάπερ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, κληροῦται τις, ὃ μὲν τοῦτον λαβεῖν τὸν ἀνταγωνιστὴν, ὃ δὲ ἐκεῖνον· οὕτω καὶ ἐνταῦθα· ἀλλὰ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ τὸν κανονικόν, ἢ ἐκκλησιαστικόν κληρὸν δεῖ καλεῖσθαι. Ἐκάστῳ γὰρ, φησὶν, ὡς ἐμέρισεν ὁ Θεός· ἕκαστον ὡς κεκλήρωκεν ὁ Κύριος, οὕτω περιπατεῖτω. Καὶ γὰρ καὶ οὕτως ἐκληρώθη. Καὶ μετ' ὀλίγα· Πόθεν οὖν

ἐπιτέθειται τὸ ὄνομα; οὐ γὰρ ἀπλῶς εἶπεν, ὅτι τὸν κλῆρον τῆς διακονίας. Ἐπειδὴ γὰρ τὰ κληρούμενα οὐκ ἐξ οἰκείας γίνεται προαιρέσεως, ἀλλ' ἐτέρας τινὸς ἐξουσίας ἤρτηται, δεῖ τὸν κληρωθέντα, τὸν τόπον ἔχειν ὃν ἐκληρώθη, καὶ μήτε κατασκευάζειν ἑαυτῷ· οὐ γὰρ ἂν εἶη κλῆρος τοῦτο· μήτε φεύγειν δοθέντα· εἰ γὰρ τὰ τοῦ κλήρου κύρια, πολλῶν μᾶλλον τὰ τοῦ Θεοῦ, ὅταν ὁ Θεὸς κληρώσῃ. Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν ἄλογος ὁ κλῆρος, οὗτος δὲ οὐχὶ δεῖ καὶ τὸν ποιῶντα ἀπροσπαθῶς ποιεῖν· τοῦτο γὰρ κλῆρος. Μὴ ὃν βούλεται αὐτὸς, ἀλλ' ὃν ἡ χάρις δίδωσιν. Ἔως μὲν οὖν Πνεύματος ἄμοιροι οἱ ἀπόστολοι ἦσαν, κλήρω τὰ πράγματα ἐπέτρεπον· ὕστερον δὲ καὶ τῷ πλήθει, καὶ τῇ οἰκείᾳ χάριτι. Ὁ κλῆρος πρᾶγμα ἄλυπον, οὐκ ἀφήσιν οὐδὲ ἐκείνους ἀλγεῖν ὡς ἀδικουμένους. Ὁ κλῆρος συγγένειαν οὐκ εἶδεν, οὐδὲ χάριν, οὐδὲ ἀπέχθειαν. Ἐπειδὴ γὰρ πολλῶν ὄντων πάντας κληροῦσθαι οὐκ ἔστι, εἰκότως καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγους ἐπιλεγόμεθα. Αἰσχύνθητε ἀπὸ καυχίσεως ὑμῶν. Ἐναντίον τοῦ Θεοῦ αἰσχυνθῶμεν, μὴ ἐναντίον ἀνθρώπων. Τί ἐστίν, ἀπὸ καυχίσεως ὑμῶν; Ἡ Ἐφ' οἷς καυχᾶσθε, αἰσχύνεσθε· καυχῶνται γὰρ οἱ ἄνθρωποι πολλάκις ἐφ' οἷς καταδύεσθαι χρή· ἢ ὅτι τὴν καύχησιν ὑμῶν ἀναμνησθέντες, αἰσχύνθητε. 64.884 Τίνες ἦτέ ποτε, καὶ τίνες νῦν; Ἀπὸ ὄνειδισμοῦ, ἀπὸ ὄνειδιζόντων ὑμᾶς· μὴ ἀπὸ τοῦ ὄνειδισμοῦ τοῦ Θεοῦ. Μεγίστη γὰρ θεραπεία εἶδέναι αἰσχύνεσθαι, καὶ ἐρυθριᾶν οὐ μικρὰ σωτηρίας πρόφασις. Κἂν ἀνέλῃς τὴν αἰσχύνην, πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας ἀνείλες. Οἶδα πολλάκις ἰσχυῖσαι τοσοῦτον, ὅσον οὖν ἴσχυσε τιμωρία. Οὐχ ἀπλῶς ἐνέθηκεν ἡμῖν τῇ φύσει ταύτην ὁ Θεός· ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς αἰεὶ διεγείρῃ, ἐνέθηκεν, οὐχ ὥστε τοὺς ἀνθρώπους αἰσχύνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ συνειδός. Πολτάκις οὐδὲ τιμωρίας οὔσης ἐπὶ ἀμαρτήματι αἰσχύνῃ μόνον, καὶ κατάγνωσις ἀνέστειλεν. Ὅτι τάδε λέγει Κύριος περὶ πάντων τῶν γειτόνων τῶν πονηρῶν. Ἀραβίους ἐνταῦθα αἰνίττεται, ὅτι οὐ μικρὰ αὐτοὺς ἐδίδαξαν κακὰ δι' ἃ πρῶτον τεσσαράκοντα ἔτη ἐν ἐρήμῳ διέτριβον. Διὰ τοῦτο οὐκ ἀφήκεν ἀναμιχθῆναι τοῖς ἔθνεσι, διὰ τοῦτο καὶ τείχους ἀσφαλεστέρους τέθεικεν νόμους, οὐ συγχωροῦντας τοῖς γειτόσιν ἀναμίγνυσθαι. «Ἴδου ἐγὼ ἀποσπῶ αὐτούς.» Ἀπειλεῖ αὐτοῖς ἀπειλὴν μεγάλην, ἵνα καὶ αὐτοὶ βελτίους γένωνται· καὶ αἰχμαλώτοις δὲ ἀπειλεῖ. Ὅρα καὶ αὐτοὶ πῶς ἐσωφρονίζοντο ἐκ τῶν τούτοις συμβαινόντων· ἅμα δίδωσιν αὐτοῖς πρόφασιν ἀπολογίας ὡς οὐκ εἰδόσιν. Ὅσπερ αἴτιοι γεγόνατε αὐτοῖς ἀπωλείας, οὕτως ἔσονται σωτηρίας ὑμῖν. Πολλὴ τῶν Ἰουδαίων αἰσχύνῃ, εἴ γε μέλλοιεν παρὰ τῶν γειτόνων μανθάνειν. Ὅρα πῶς αὐτοὺς οἰκειοῦται. Μὴ εἰς ἔθνος ἐν ἧν αὐτοῦ ἡ σωτηρία; Ὅλως βούλεσθε φίλοι εἶναι, καὶ ὁμονοεῖν; Οὐκοῦν ἐπ' ἀγαθῷ, μὴ κατὰ τῆς τῶν συμφωνούντων σωτηρίας· οὐκοῦν ἔξεστι καὶ πρὸ τούτου γενέσθαι βελτίους.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Βάδισον καὶ κτῆσαι σεαυτῷ περίζωμα λινοῦν. Ὁ βούλεται ἢ εἰκῶν, τοῦτό ἐστι· περίζωμα ἢ οἰκειότης, καὶ περίζωμα λινοῦν, τὸ ἱερατικόν, τὸ ἀνάλωτον, τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λαοῦ, τὸ μηδενὶ τούτων φθειρεσθαι τῶν εἰωθότων, ἢ χρόνω, ἢ σιτῇ, ἢ τισὶ τοιούτοις. Τὸ ἐν πέτρᾳ, ἵνα μή τις εἴπῃ, ὅτι κατὰ ῥαθυμίαν φύσεως διεφθάρῃ· οὕτω καὶ Ἰσραηλίται· τοιαῦτα γὰρ φησι τὰ ἀνθρώπινα. Νῦν μὲν πόλεμοι, νῦν δὲ μάχαι, νῦν εἰρήνη, νῦν εὐθηνία· ἄνωθεν αὐτοὺς τοιαύτης ἐποίησε μεταβολῆς. Ἐν ὕδατι οὐ διελεύσεται, τουτέστι καινόν· ἂν γὰρ διέλθῃ ὕδωρ, νομίζουσιν αὐτὸ παλαιὸν εἶναι· ἵνα μὴ νομίωσι παρὰ τὸ παλαιωθῆναι διεφθάρησαν ἴσ. ὡς παρὰ τὸ παλαιωθῆναι διεφθάρῃ, ὃ λέγομεν ἀβαφές, ἄτεγκτον. Βρέχειν γὰρ τὸ τέγγειν ἐστίν, ὃ οἱ πολλοὶ ἄτεγκτον

καλοῦσιν. Τοιοῦτος ἦν αἰὶ ὁ λόγος ἴσ. λαός εἶγε ἐβούλετο. Ὁ γὰρ Θεὸν περικείμενος, οὐκ ἂν ἦσθετο πένθους, ἢ γήρωσ· ἐκεῖ γὰρ παρὰ τὴν χρῆσιν τὸ τριβῆναι γίνεται. Ἡμεῖς μὲν οὖν οὕτω χρώμεθα, ὥστε εἰ καὶ καινὸν εἶη κατατρίψαι· ὁ δὲ Θεὸς οὕτω χρῆται, ὥστε εἰ καὶ παλαιὸν εἶη ποιῆσαι νέον. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς καινῆς γέγονε, περιέθετο αὐτοὺς καὶ ἐποίησε νέους. *Ζώνην λέγει λινῆν· ἐπάγει γοῦν· Καὶ περίθου 64.885 περὶ τὴν ὄσφύν σου. Τὸν δὲ προφήτην εἰς τύπον λαμβάνει τοῦ Θεοῦ. Τὸ δὲ περίζωμα, εἰς τύπον τοῦ λαοῦ. Περίθου οὖν περὶ τὴν ὄσφύν σου, ὡς ἐγὼ τὸν λαὸν μου συνήψα ἔμοι διὰ τῶν νομίμων. Καὶ ἐν ὕδατι οὐ διελεύσεται. Ἀπὸ τοῦ ρύπου μὴ ἀπορρύψης, ὡς οὐδὲ ἐγὼ ἀπεστράφη ἀίμασιν εἰδωλολατρίας πεφυρμένον. Λάβε τὸ περίζωμα, καὶ βάδισον ἐπὶ τὸν Εὐφράτην. Τίνος ἔνεκεν ἐν τῷ Εὐφράτῃ, καὶ βαδίζεις τοσαύτην ὁδὸν ἐπέτρεψεν; ὁ γὰρ Ἰορδάνης ποταμὸς οὐχὶ πλησίον ἦν; ἀλλ' ἵνα δείξῃ πόθεν ἔπεισι τὰ κακὰ, καὶ τίνος ἔνεκεν, καὶ πολλὰς ἀφήσιν ἡμέρας. Καὶ ἐπορεύθην, καὶ ἔκρυψα. Καὶ ἐγένετο καθ' ἡμέρας πολλάς. Ἴνα μάθῃς τὴν μακροθυμίαν· ἵνα γὰρ μὴ νομίσης, τὸ μῆκος τῶν ἡμερῶν πεποιηκέναι τὴν φθορὰν, καινὸν ἐστὶ, καὶ ἐν λίθῳ κείται, ἔνθα οὔτε σκώληξ ἀπὸ ζύλου ἐξήει. Κατέκρυψεν αὐτοὺς, τοῦτ' ἐστὶν ἐν ἀσφαλείᾳ ἐποίησεν, ὡσπερ ἐν πέτρᾳ. Ὅτε ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφείλεν, ἐφόβησεν, ἠπειλήσεν, καὶ οὐδὲν ἐγένετο πλέον, λοιπὸν διαφθείρονται. Δείκνυσι ὅτι τῆς τοῦ Θεοῦ ὀργῆς, ἢ διαφθορά. Οὐχ ἅμα τὸ ἀρθῆναι ἀπὸ τῆς ὄσφους ἀπώλοντο· οὐ γὰρ ἅμα ὅταν ἡμᾶς ἀπορρίψῃ ὁ Θεὸς, ἀναιρεῖ· οὐχ ἅμα τῷ νομισθῆναι αὐτοῦ ἀνάξιοι, κολαζόμεθα· ἀλλὰ φέρει πολὺν χρόνον, καὶ τότε ἐπάγει τὴν τιμωρίαν. Καὶ κτῆσαι σεαυτῶ. Οὐ παρά τινος ἔλαβεν, οὐκ εἰς οἰκείαν χρείαν· οὐδὲ γὰρ ἐδεῖτο ὁ προφήτης· οὐχ ἵνα σκέπηται, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν οἰκειώσῃται. Ὡσπερ οὖν ὁ προφήτης οὐδὲ περιβαλλόμενος ἐνδοξότερος ἦν, οὔτε ἀποθέμενος ἀδοξότερος ἦν, οὔτε ἐδεῖτο αὐτοῦ, οὕτως οὐδὲ ὁ Θεός. Ὅρα δὲ πῶς οὐ πάντα μανθάνει ἐφεξῆς, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, ἵνα μάθῃς αὐτοῦ τὴν ὑπακοήν. Εἶπεν· Κτῆσαι, καὶ περίθου. Οὐκ εἶπε, Διατί; ἀλλ' ὑπήκουσε. Πάλιν εἶπεν· Ὑπαγε εἰς τὸν Εὐφράτην· οὐκ εἶπεν, Διατί; ἀλλ' ἐπληροφορήθη, καὶ ἐπέισθη. Τοῦτο καὶ ἡμεῖς πράττωμεν. Οὐκ εἶπεν, Ἀσχημοσύνη ἐστὶ, γέλως ἐστίν· ἀλλὰ πάντα πείθεται. Διὰ τοῦτο κατὰ μικρὸν αὐτῷ ἐπιτάσσει, ἵνα μάθῃ τὴν ὑπακοήν. Τοὺς μὴ βουλομένους ὑπακούειν τῶν λόγων μου, καὶ πορευθέντας ὀπίσω θεῶν ἄλλοτριῶν. Ὅρα πῶς ἡ ἐπίτασις τὴν τιμωρίαν ἐξήνεγκεν; Ὅρα ἰατρειὰν τὰ κακὰ ἀναιροῦσαν, οὐχ ἀπλῶς τοὺς ἀνθρώπους; Εἶτα λέγει τὴν κακίαν· Τοὺς μὴ βουλομένους ὑπακούειν τῷ λόγῳ μου, καὶ πορευθέντας ὀπίσω θεῶν ἄλλοτριῶν· καὶ ὅτι οὐ βούλονται· Ἴδου οὐδὲ ἄλλοι βούλονται. Ἀλλ' οὗτοι εὐεργεσίας ἀπήλαυσαν. Τὰ ἔθνη οὐ περιέθηκα ἔμαυτῶ, τούτους δὲ ναὶ οὐ δι' ἑμαυτὸν, ἀλλὰ δι' αὐτούς. Καθάπερ κολλᾶται τὸ περίζωμα περὶ τὴν ὄσφύν τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ἐκόλλησα πρὸς ἑμαυτόν. Τὸ περίζωμα εἰκὼν ἐστὶ τοῦ λαοῦ, καὶ προφήτης τοῦ Θεοῦ· καὶ ὡσπερ τὰ πρῶτα κεκολλημένον τῇ τοῦ προφήτου ὄσφύϊ ἀδιάφθορον ἦν, ταύτης δὲ χωρισθὲν διεφθάρη, οὕτω καὶ ὁ λαὸς, ἠνίκα ὠκείωτο τῷ 64.888 Θεῷ, ἔμενον ἀβλαβῆς, τούτου δὲ ἀποστάς, παντάπασι γέγονεν ἄχρηστος. Τοῦ γενέσθαι μοι εἰς λαὸν ὀνομαστὸν, καὶ εἰς καύχημα, καὶ εἰς δόξαν. Ταῦτα λέγει οὐχ ὡς αὐτὸς δεόμενος δόξης, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἔστω· ἐμὲ οὐ βούλεσθε δοξάσαι, τίνος ἔνεκεν ἑαυτοὺς ἠτιμάσατε; Καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον· Πᾶς ἄσκός πληρωθήσεται οἴνου. Πάλιν ὑπόδειγμα· ὡσπερ ὁ ἄσκός πρὸς τοῦτο γεγένηται, ὥστε πληροῦσθαι, οὕτω καὶ ὑμᾶς ἀνάγκη ἐστὶ λοιπὸν, ὡσπερ πρὸς τοῦτο γενομένους, οὕτω πληρωθῆναι τῆς τιμωρίας. Διὰ γὰρ τῶν δύο εἰκόνων δείκνυσιν, οὐχ ὅτι τιμωρεῖται, ἀλλ' ὅτι, μεθ' ὑπερβολῆς, καὶ ἀνιάτως. Καὶ ἐρεῖς ... Ἴδου ἐγὼ πληρῶ ... καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν. Μὴ νομίσητε ἔχειν ἀπὸ προγόνων ἀπολογία· τοῦτο μάλιστα ὑμῶν κατηγορεῖ.

Καὶ τοὺς ἱερεῖς. Μὴ νομίσητε ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος ἔχειν παραμυθίαν· τοῦτο μάλιστα ὑμᾶς ἀπόλλυσι. Καὶ διασκορπιῶ αὐτούς ... Καὶ τοὺς πατέρας αὐτῶν ... Καὶ οὐκ ἐπιποθήσω, καὶ οὐ φείσομαι. Ἐπειδὴ γὰρ πολλάκις εἰώθαμεν μετὰ τὴν τιμωρίαν ἐλεεῖν τοὺς τιμωρουμένους, Ἐγὼ, φησὶν, οὐδὲ τοῦτο ποιήσω. Κἂν μεγάλη ἢ τιμωρία ἢ γερόντων ἀναλωμένων ἄλλ. ἀλωμένων, ἀλλ' ἐμὲ τοῦτο οὐκ ἐπικάμψει τὸν φιλάνθρωπον. Ἀκούσατε, καὶ ἐνωτίσασθε ... ὅτι Κύριος ἐλάλησε. Παρατήρει παρὰ πάντα τὸν προφήτην, πῶς καὶ ὅταν τιμωρίαν λέγῃ, τὴν αἰτίαν αἰεὶ τίθησι. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅταν εἴπῃ, ὅτι Οὐκ ἐλεήσω, οὐ φείσομαι, καὶ ὡς περὶ ἀπεγνωσμένων διελέχθη, πάλιν παραίνεσιν εἰσάγει. Ὁ γὰρ τοιαῦτα εἰρηκῶς, καὶ ἀποφαινόμενος, ἄκουσον τί φησιν· Ἀκούσατε, καὶ ἐνωτίσασθε. Μὴ ἀπλῶς ἀκούσητε, καὶ μὴ ἐπαίρεσθε· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀπόνοιαν ποιεῖ, ὡς τὸ μὴ προσέχειν τοῖς τοῦ Θεοῦ λόγοις. Μὴ γὰρ ἀνθρώπων εἰσὶν αἱ ἀπειλαὶ, ἅς πολλάκις καὶ διαψεύσασθαι δυνατόν; Θεὸς ἐστὶν ὁ ἰσχύων, ὁ ἐπάγων αἰεὶ τὸ τέλος. Δότε τῷ Κυρίῳ ὑμῶν δόξαν πρὸ τοῦ συσκοτάσαι. Πιστεύσατε τοῖς λεγομένοις· Μὴ γὰρ οὐ δώσετε αὐτῷ; Καὶ μετὰ ταῦτα· Ἀλλὰ πρὸ τῆς τῶν δεινῶν πείρας, πρὸ τοῦ συσκοτάσαι τὴν αἰχμαλωσίαν αἰνίττεται. Καὶ πρὸ τοῦ προσκόψαι τοὺς πόδας ὑμῶν. Τοιαύτη γὰρ τῶν δεινῶν ἢ φύσις· σκότος αἰεὶ εἴωθε καταχέειν τῶν ὀφθαλμῶν ἀπάντων. Καὶ ἀναμενεῖτε εἰς φῶς, καὶ ἐκεῖ σκιά θανάτου, καὶ τεθήσονται εἰς σκότος. Οὐ διαδέχεται, φησὶν, ἡ ἡμέρα. Οὐ γὰρ κατὰ φύσεως ἀκολουθίαν γίνεται, ἀλλὰ κατὰ συνηθειῶν ἴσ. συνάφειαν δεινῶν· ἐννόησον γὰρ οἷον ἦν ἀπάγε 64.889 σθαι αὐτοὺς αἰχμαλώτους, καὶ πατρίδος στερίσκεσθαι. Οὐ βούλεσθαι, ὡς Θεῷ δόξαν δοῦναι; κἂν ἴνα τὰ δεινὰ ἀποκρούσηθε. Ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσητε, κεκρυμμένως κλαύσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν. Ἐννόησον μέγεθος συμφορᾶς, ὅταν μὴδὲ δακρῦειν ἐξῆ τὰ πάθη τὰ οἰκειᾶ, ἀλλὰ καὶ ταύτην ὧσιν ἀφηρημένοι τὴν ἐξουσίαν. Ὅρα πῶς πανταχόθεν ἄλλ. πανταχοῦ ἐπαίρει τὸ μέγεθος τῶν κακῶν, ἵνα κἂν οὕτως αὐτῶν καθίκηται. Τί ταύτης τῆς ὀδύνης χεῖρον, μὴδὲ δακρῦειν δύνασθαι τὰ οἰκειᾶ πάθη; Ἀλλ' οὐδὲν ἐκείνων τὴν σκληρότητα ἐμάλαξε καὶ τὸ τραχὺ. Κεκρυμμένως κλαύσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἀπὸ προσώπου ὕβρεως. Τουτέστιν, οὐδὲ μετὰ ἀδείας ὑμῖν ἔξεστι πενθεῖν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ. Εἶπατε τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς δυναστεύουσι· Ταπεινώθητε. Οὐ γὰρ αὐτοῖς διελέγετο, ἀλλὰ τῷ πλήθει. Ἐννόησον ὅση ἢ τοῦ προφήτου παρρησία, ὅταν διὰ τῶν ὑπηκόων τοιαῦτα σημαίνῃ τοῖς ἄρχουσιν· Ἐκόντες ποιήσατε, ὃ μικρὸν ὕστερον μετ' ἀνάγκης ἔσται. Μὴ γὰρ οὐ ταπεινωθήσεσθε; Ἀλλὰ νῦν παρ' ὑμῶν γενέσθω, ἵνα μὴ γένηται παρὰ τῶν πολεμίων. Τοῦτο καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔστω· κρίνωμεν ἑαυτοῖς, ἵνα μὴ κρίνῃ ὁ Θεὸς ἡμῖν. Ἀνάλαβε τοὺς ὀφθαλμούς σου, Ἱερουσαλήμ. Πρὸς τὴν πόλιν αὐτὴν διαλέγεται νῦν. Τὰ μέλλοντα, ὡς παρόντα λέγει· καὶ συνεχῆς οὗτος ὁ λόγος. Καὶ σὺ ἐδίδαξας αὐτοὺς ἐπὶ σὲ μαθήματα εἰς ἀρχὴν σου. Τουτέστιν, Ἐπικαλουμένη αὐτῶν τὴν βοήθειαν, καὶ εἰδωλολατροῦσα παρεσκεύασας αὐτοὺς ἄρχειν σου. Καὶ ἐδίδαξας αὐτούς. Πῶς, εἶπε, καὶ τίνι τρόπῳ; Αἰεὶ καταφεύγουσα πρὸς αὐτούς, δεικνύουσα, ὅτι ἀσθενὴς τις εἶ, καὶ τῆς βοήθειας ἠρήμωσαι τῆς παρὰ Θεοῦ. Τὰ ἀπόρρητα πάντα ἀπεκάλυψας· ταῦτα μάλιστα σε ἐποίησαν ἁμαρτεῖν, ὅτι συνεχῶς αὐτοὺς ἐποίεις καλεῖσθαι. Καὶ ἐὰν εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Διατί ἀπῆντησέ μοι. Ὅρα, ποτὲ μὲν τῶν δεινῶν ἐπαίρει τὴν φύσιν, ποτὲ δὲ ἀπὸ τῆς αἰσχύνης, καὶ τῆς ἀδοξίας αὐτοὺς δάκνει· εἴωθε γὰρ καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς οὐχ ἦττον λυπεῖν ἡμᾶς τὰ τῆς ἀδοξίας. Καὶ καθάπερ ἐπὶ γυναικὸς ἀσχημονούσης παρέστησεν. Οὐδὲν γὰρ παραιτεῖται λέγειν ὁ προφήτης τὸ δυνάμενον αὐτῶν καθικέσθαι· καὶ πάλιν· Τί λέγεις μετὰ τοσαύτας παραινέσεις, καὶ προφητείας; ἔτι καὶ ἀγνοοῦσι τὴν αἰτίαν τῶν συμβαινόντων; Ναί. Ἔθος γὰρ τοῖς κολαζομένοις τοῦτο θέλουν, ἀγνοεῖν τὰς αἰτίας, καὶ μάλιστα ὅταν υπερβάλλῃ τὸ πλῆθος

τῶν δεινῶν. Ἐὰν εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· οὐδὲ γὰρ ῥῆξαι φωνὴν ἐξουσίαν ἔξεις λοιπόν. Εἰ ἀλλάζεται Αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ. Τίνος οὖν ἔνεκεν ἐγκαλεῖς, τίνος ἔνεκεν πέμπεις προφήτας; Τίνος ἔνεκεν λέγεις, Οὐκ ἠθελήσατε 64.892 ἀκοῦσαί μου; εἰ φύσεώς ἐστιν ἡ πονηρία, τίνος ἔνεκεν μέμφῃ; Ὁρᾶς τὴν ἀτοπίαν; Ἀλλὰ παρὰ τὴν ἡμετέραν ἄνοιαν ἡ ἀτοπία. Ὁ γὰρ βούλεται εἰπεῖν τοῦτό ἐστιν, ὅτι τὴν ἐκ προαιρέσεως κακίαν εἰς ἔξιν σχεδὸν μετεστήσατε. Τὸ γὰρ μαθεῖν οὐ φύσεώς ἐστιν. Ὁ μαθὼν πρότερον ἐν ἀγνοίᾳ ἦν, καὶ μανθάνει. Οὐκ ἄρα φύσει πονηρός· τὸ γὰρ φύσει οὐ δεῖται μαθήσεως. Οὐ μανθάνομεν ὅτι δεῖ καθεύδειν, οὐδὲ ὅτι δεῖ τὸ φῶς ὄραῖν. Ταῦτα γὰρ φυσικὰ, καὶ διδάσκαλον οὐκ ἀναμένομεν, ἀλλὰ καὶ θελόντων, καὶ μὴ θελόντων ἔπεισιν. Ἔνθα δὲ μαθεῖν ἔστι, καὶ ἀγνοῆσαι ἔστι, καὶ ἐξ ἀγνοίας ἡ μάθησις. Τί οὖν ἔστι; Φησὶν ὑπερβολικῶς, ὡσπερ καὶ ἡμεῖς λέγομεν· Οὐ δύναται ὁ παῖς οὗτος εὐχρηστῆσαι· κακὴ φύσις· ἵνα κἂν οὕτως ἐρυθριάσαντες μεταβάλλωνται. Καὶ διέσπειρα αὐτοὺς ὡς φρύγανα. Ὅρα καὶ τὴν εὐκολίαν πῶς δείκνυσιν ὁμοῦ, καὶ τὴν δύναμιν, καὶ τὸν θυμὸν ἐκπλῆσαι ἄλλ. ἐμπλῆσαι θέλων. Οὕτως ὁ κληρὸς σου, καὶ μερὶς τοῦ ἀπειθεῖν ὑμᾶς ἐμοί. Τοιαῦτα καρπώση τῆς ἀπειθείας, ἐπειδὴ οἱ ψευδοπροφήται τὰ ἐναντία ἔλεγον. Ὡς ἐπελάθου μου, κἀγώ. Ὅρα τὴν αἰτίαν οὖσαν· Οὕτω καὶ ἐγὼ ποιήσω. Κἀγὼ ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου. Σὺ μοι τὴν ἀρχὴν ἔδωκας. Φιλεῖσθαι βούλομαι, καὶ οὐ θέλεις. Διὰ τοῦτο ταῦτα ποιήσω, καθάπερ τις ζηλότυπος, μὴτε κολάσαι βουλόμενος τὴν εἰς αὐτὸν ὑβρίζουσαν, μὴτε πράως δυνάμενος ἐνεγκεῖν τὰ συμβάντα, οὐδενὸς φείδεται ῥήματος ἐν τοῖς πρὸς αὐτήν, ταύτη ἴσ. λαλεῖ δὲ ὡς τὸν θυμὸν ἐκπληρῶν, καὶ τῷ μὲν μὴ κολάσαι τῷ φίλτρῳ χαριζόμενος, τῷ δὲ ὑβρίσαι ἀναπαύων ἑαυτόν· οὕτω καὶ ὁ Θεός. Καὶ αἰ μοιχεῖαί σου, καὶ ὁ χρεμετισμός σου, καὶ ἡ ἀπαλλοτριώσεις τῆς πορνείας σου. Τί ἐστι χρεμετισμός; τὴν μανίαν, τὴν παροίστησιν αὐτῆς ἐμφαίνει. Ἐπὶ βουνῶν καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐώρακα τὰ βδελύγματά σου. Οὐδὲν ἐν οἰκίᾳ, οὐδὲ λάθρα· δεδημοσιευμένη, καὶ πάνδημος ἡ πορνεία. Ἐμπομπεύει ἄλλ. ἐμπομπεύσει σου ἡ αἰσχύνῃ. Οὐαὶ σοί, Ἱερουσαλήμ. Ὅτι καὶ βούλεται κολάσαι, καὶ ἀλγεῖ ἐπὶ τοῖς κολαζομένοις αὐτοῖς, καὶ θρηνεῖ, καὶ ὀδύρεται, καὶ ἔλεεϊ.

ΚΕΦ. ΙΔ΄.

Λόγος Κυρίου, ὃς ἐγενήθη πρὸς Ἱερεμίαν περὶ τῆς ἀβροχίας. Εἶπε μυρία, ἠπέλιπεν, οὐκ ἐπίστευσαν διὰ εἰκόνων, ὡς τοῦ περιζώματος, ὡς τῆς ῥάβδου τῆς καρυίνης, καὶ τῶν λοιπῶν. Ἄρχεται λοιπὸν τῶν τιμωριῶν. Ἐπένθησεν ἡ Ἰουδαία. Οὐκ εἶπεν, ἡ ἀγορὰ, ἀλλ' αἱ πύλαι, οὐδενὸς ὄντος τοῦ ἐξιόντος, ὃ μέγιστον ἐρημίας τεκμήριον. 64.893 Καὶ ἡ κραυγὴ τῆς Ἱερουσαλήμ ἀνέβη. Τὸν Θεὸν ἐπεκαλοῦντο· ὅτε ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, τότε ἐξεζήτουν αὐτόν. Καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς ἀπέστειλαν τοὺς νεωτέρους αὐτῶν ἐφ' ὕδωρ. Ὅρα τὴν τιμωρίαν πάντων ἀπτομένην· οὐ γὰρ δὴ λιμὸς ἐγένετο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀύχμος. Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν σιτίων ἀποκειμένων τὴν προσδοκίαν, ἀλλὰ μὴ τὴν πείραν εἶναι τοῦ λιμοῦ, τῇ τοῦ ὕδατος σπάνει προκατέλαβεν αὐτῶν τὴν διάνοιαν. Ἠλθοσαν ἐπὶ τὰ φρέατα, καὶ οὐχ εὔροσαν ὕδωρ. Ἐπειδὴ γὰρ τοῦ ὕδατος ῥέοντος τοῦ πνευματικοῦ ταῖς διδασκαλίαις οὐ προσεῖχον, ἀπὸ τούτων αὐτοὺς σωφρονίζει, ὥστε μὴ εἰς πείραν ἐλθεῖν τῶν δεινῶν. Εἶτα λέγει καὶ τὴν τῶν ἀλόγων ἀνάγκην. Ἠσχύνθησαν οἱ γεωργοί. Εἰκότως. Τίνος ἔνεκεν ἠσχύνθησαν, εἰπέ μοι; Μὴ γὰρ παρὰ τὴν αὐτῶν αἰτίαν; μὴ γὰρ τῆς αὐτῶν ῥαθυμίας ἴσ. μὴ γὰρ παρὰ τὴν αὐτῶν ῥαθυμίαν; τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς γέγονε τὸ πρᾶγμα. Τίνος οὖν ἔνεκεν ἠσχύνθησαν; ὅτι αὐτοὶ αἴτιοι διὰ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν· τοῖς γὰρ ἁμαρτάνουσιν, οὐδεμιᾶς ἐλάττων

τιμωρίας πρόσεστιν ἢ αἰσχύνη. Καὶ τὸ ἐν αὐτῷ ἴσ. δι' αὐτὸ κολάζεσθαι. Καὶ ἔλαφοι ἐν ἀγρῷ ἔτεκον. Τίνος ἔνεκεν τὰ ἄλογα κολάζεται; διὰ τοὺς ἀνθρώπους, εἰς διόρθωσιν τούτων, ἐπειδὴ καὶ δι' αὐτοὺς γέγονεν. Ὅναγροι ἔστησαν ἐπὶ νάπας. Ἰστέον, ὅτι τὰ ἐρημότερα οὗτοι νέμονται. Τί ἐστίν, εἴλκυσαν ἄνεμον; τὸν ἀπὸ τοῦ δίψους παραμυθούμενοι καύσωνα. Εἶδες ὄργην Δεσπότου; εἶδες φιλανθρωπίαν ὁμοῦ μετὰ ὄργης; φεῖδεται τῶν παίδων, καὶ εἰς τοὺς δούλους τὴν ὄργην ἀφήσιν, ἵνα κὰν οὕτω σωφρονισθῶσιν. Ἄτε γὰρ ἀπρονόητα ὄντα ταῦτα τὰ ζῶα, αἰσθάνεται πρῶτα τοῦ λιμοῦ. Καὶ οὐ λέγει τὰ ἡμερα ζῶα βοῦς καὶ πρόβατα, ἀλλὰ τὰ ἄγρια δεικνὺς τὴν ἐπίτασιν· διότι δι' αὐτοὺς καὶ ταῦτα γεγένηται, εἰ καὶ μὴ εἰς χρῆσιν, ἀλλ' εἰς θεογνωσίαν. *Ὅναγροι ἔστησαν ἐπὶ νάπαις, εἴλκυσαν ἄνεμον, ὡς δράκων. Ἄγριον, τὸ ζῶον ὁ ὄναγρος, καὶ ἐπιβαίνων πεδιάσιν, καὶ διαφθείρων καρπούς. Λέγει τοίνυν, ὅτι ἐκ τῆς ἀβροχίας εἰς ἀσθένειαν ἦλθε καὶ τοῦτο τὸ ζῶον. Τὸ δὲ, Εἴλκυσαν ἄνεμον ὡς δράκων, ὁ Ἑβραῖός τινα τοιαύτην τὴν ἔννοιαν ἔχει· Εἴλκυσαν ἄνεμον ὡς ζῶον ὑπ' ἀνέμου συλλαμβάνον. Φασὶ δὲ τοιαύτην εἶναι τὴν σφίγγα. Ὡσπερ γὰρ ἐκείνη ἠδεται τῇ τοῦ ἀνέμου προσβολῇ ὡς ἐν συνουσίᾳ γιγνομένη, οὕτω, φησὶ, καὶ οἱ ὄναγροι πρὸς τὸν ἄνεμον εἰστήκεισαν ὑπὸ τῆς ἐνδείας παραμυθίαν ἔχοντες τοῦ ἀνέμου τὴν φορὰν. Μᾶλλον δ' ἂν τις οὕτω νοήσοιτο, Εἴλκυσαν ἄνεμον ὡς δράκων, τουτέστιν, ἀπὸ τῆς ἐνδείας ὠγκῶντο· ἐπιλειπούσης γὰρ τῆς τροφῆς, ἀναβοᾶν ἔθος τοῖς ἀλόγοις, οἶον ὄνοις, ἵπποις, καὶ τοῖς τοιούτοις. Τοῦτο δὲ ποιεῖν καὶ ὁ ὄναγρος εἴωθε. Τὸ οὖν, Εἴλκυσαν ὡς δράκων, τουτέστιν, ὡς οὗτος 64.896 συρίζων ἐπὶ πολὺ τὴν φωνὴν ἐκπέμπει, οὕτω καὶ οἱ ὄναγροι βοήσουσιν ὑπὸ τῆς ἐνδείας ἐξάκουστον. Λέγουσι δὲ Σύροι τὸ, ὡς δράκων, μὴ ἔχειν. Τινὲς δὲ φασιν, ὅτι ὁ δράκων πέφυκε τῷ ἀνέμῳ τρέφεσθαι· παρέβαλεν οὖν τούτῳ τῷ ζῷῳ τοὺς ὄναγρους, ἵνα δείξῃ τὴν ἐκ τῆς ἀβροχίας συμφορὰν. Αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν. Ὅρα τὴν ἱκετηρίαν ἀπὸ τοῦ προφήτου γεγεννημένην, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ ἐκείνων ὡς ἀπὸ τῆς συμφορᾶς σωφρονισθέντων. Μέγα γὰρ ὄντως τειχίον ἢ ἁμαρτία καὶ καθάπερ στρατιῶται τινὲς πένητας, καὶ ἀσθενεῖς ἀνθρώπους ἀπείργουσι τῶν ἀρχόντων, βουλομένους ἐντυχεῖν ῥάβδοις ἀποδιώκοντες· οὕτω καὶ αὗται ποιοῦσιν. Ὅταν γὰρ οἴκοθεν οὐδὲν ἔχωμεν, αὕτη καταλείπεται συγγνώμη, ἴσ. εἰς συγγ. ἢ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. Ὅτι πολλὰ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἐναντίον σου. Οὐκ ἐναντίον ἀνθρώπων. Ὅταν γὰρ ὁ Θεὸς ἐξετάζη, πολλὰ φαίνονται αἱ ἁμαρτίαι. Οὐκ ἐπειδὴ πικρότερον ἐξετάζει τῶν ἀνθρώπων· μὴ γένοιτο. Πῶς οὖν φαίνονται πλείους; ὅτι ἄνθρωποι μὲν ἀγνοοῦσιν, αὐτὸς δὲ ἐπίσταται. Οὐκοῦν δυνάμεθα ἕκαστος οὕτω σώζεσθαι, εἰ μέλλοιμεν ἐπὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ καταφεύγειν ἅπαντες. Ὅτι σοὶ ἡμάρτομεν. Τί ἐστὶ σοί· τῷ μὴ παροξυνομένῳ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους. Σοὶ τῷ Δεσπότῃ, τῷ δυναμένῳ φείσασθαι, τῷ ὑπερορῶντι τὰ ἁμαρτήματα. Ὑπομονή. Τουτ' ἔστι· Σὺ ποιεῖς ἡμᾶς ὑπομῆναι ὁ μόνος Θεός, οἱ δὲ ἄνθρωποι τιμωροῦνται καὶ τὴν δύναμιν ἴσ. κατὰ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. Ἐνταῦθα δὲ λέγει· Τὰς πληγὰς ταύτας οὐδεὶς δύναται λῦσαι. Ἐπεὶ οὖν καὶ δύνασαι σὺ μόνος, ἄνες. Νόμος οὗτός σοι τοῦτο καὶ ἄνθρωποις πολλάκις λέγομεν, Σαυτὸν μίμησαι διὰ σαυτόν. Μὴ ἔση ὡσπερ ἄνθρωπος ὑπνῶν; Οὕτως, φησὶν, ἡμᾶς εἴασεν, ὡσπερ ὁ καταλύων οὐδενὸς φροντίζει. Οὐκ ἄρα ὑπνοὶ ὁ Θεός. Ὅρᾳς πῶς λανθανόντως σοὶ ἐκφαίνει τὸ ἀπαθές; Πάρεστί σοι τὸ δύνασθαι· ἀλλὰ δύνασαι μὲν, αἱ δὲ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀνθίστανται· ἀλλὰ κὰν διὰ σέ. Καὶ σὺ ἐν ἡμῖν, Κύριε. Καὶ τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐφ' ἡμᾶς. Οὐκέτι ἐπὶ τοὺς Πατέρας καταφεύγει, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ· τοῦτο καὶ οἱ περὶ Μωυσῆν ποιοῦσιν ἵνα μὴ ὑβρισθῇ. Οὕτως λέγει Κύριος· Ἠγάπησαν κινεῖν πόδας αὐτῶν. Τουτέστιν, οὐδὲν βέβαιον παρ' αὐτοῖς, ἀεὶ μεταπηδῶσι. Τοῦτο καὶ Ἠλίας φησὶν· Ἔως πότε χωλανεῖτε ἐπ'

ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; Οὕτως ἠγάπησαν κινεῖν πόδας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐφείσαντο. Τουτέστιν, ἔστερξαν τρέχειν ἐπὶ τὰ εἶδωλα, καὶ οὐ μετέγνωσαν. 64.897 Καὶ οὐκ ἐφείσαντο. Τουτέστιν ἀπλήστως τῷ πράγματι κέχρηται, τουτέστιν ἀφειδῶς. Ὅρα πῶς ἀεὶ αὐτοῖς τὴν ἐπίτασιν, καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακίας ἐγκαλεῖ. Ὅτι ἐὰν νηστεύσωσιν οὐκ εἰσακούσομαι. Καὶ μὴν οὐ μικρὰ πολιτεία τὸ νηστεῦσαι. Ἄλλ' αἱ τούτων νηστεῖαι, ἄκουσον, οἷαι ἦσαν. Τί φησιν Ἡσαίας· Εἰς κρίσεις καὶ μάχας νηστεύετε· ἵνα τί μοι νηστεύετε; Νηστεία γὰρ οὐκ ἀποχὴ βρωμάτων μόνον ἀπλῶς, ἀλλὰ φιλοσοφία ψυχῆς. Ὡσπερ γὰρ παρθενία οὐχ ἀπλῶς ἀποχὴ γάμου, ἀλλὰ τὸ μάλιστα αὐτῆς χαρακτηρίζον τὴν ἀρετὴν, τὸ εὐσχημον, καὶ εὐπάρεδρον τῷ Κυρίῳ ἀπερισπάστως, οὕτω καὶ νηστεία. Ἐνήστευσαν καὶ Νινευῖται, ἀλλ' οὐ τοῦτο μᾶλλον τὸν Θεὸν ἐπέκαμψαν. Ἄλλὰ τί; τῇ μεταβολῇ τῆς κακίας. Τί γὰρ ὄφελος, εἶπέ μοι, κρεῶν μὲν ἀπέχεσθαι τῶν ἀλόγων, σαρκῶν δὲ ἀνθρωπίνων ἀπογεύεσθαι; Οἴνου δὲ μὴ ἀπογεύεσθαι, μεθύειν δὲ πλεονεξία χρημάτων; Αὕτη χαλεπωτέρα ἐκείνης ἢ μέθη· οὐκ εἶδεν εἶξαι ὕπνω, ἀλλὰ καὶ τῆς ἡμέρας φανείσης πάλιν αὖξεται. Οὐκ εἰσακούσομαι τῆς δεήσεως αὐτῶν. Ἰσχυρότερον γὰρ τῆς εὐχῆς αἱ αὐτῶν ἁμαρτίαι. Ὅτι ἐν μαχαίρα, καὶ ἐν λιμῷ, καὶ ἐν θανάτῳ ἐγὼ συντελέσω αὐτούς. Ἄλλο λιμὸς, ἄλλο μάχαιρα, ἄλλο θάνατος· ἐν ἧ γὰρ ἴσ. ἐνὸν γὰρ μῆτε λιμῷ, μῆτε σφαγῇ, ἀλλ' ἀπλῶς ἀναιρεθῆναι θανάτῳ θεηλάτῳ τινί. Καὶ εἶπα· Ὁ ὦν, Κύριε, ἰδοὺ οἱ προφητῆται αὐτῶν προφητεύουσι, καὶ λέγουσιν· Οὐκ ὄψεσθε. Τί οὖν, φησὶν, οἱ προφητῆται ταῦτα προλέγουσιν· Οὐκ ἔσται λιμὸς, οὐδὲ μάχαιρα; Μεγάλην βίαν ὑπέμεινεν ὁ προφήτης, οὐχὶ τῷ σκυθρωπῶ λέγειν ἀναγκάζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ τοὺς ἐναντιουμένους ἔχειν, καὶ τοὺς ἀπατῶντας, καὶ τὰναντία προλέγοντας. Διὰ τοῦτο ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ· Ὁ ὦν, Δέσποτα Κύριε, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν οὐκ ὄντων. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Ψευδῆ οἱ προφητῆται προφητεύουσι ἐπὶ τῷ ὀνόματι μου. Διὰ τὸν ψευδοπροφήτην οὐκ ἐξεῖλεν ὁ Θεός; ἵνα μὴ ἀπιστῆτε αὐτοῦ τοῖς ῥήμασιν. Ὅμοιον δὲ τοῦτο τῷ λέγειν, Διὰ τὸν ἀπατῶντα καθόλου μὴ ἐξεῖλεν διαστρέφοντας; μᾶλλον δὲ καὶ τοὺς δαίμονας τοὺς εἰς πᾶσαν κακίαν ἐνάγοντας; Ἄλλ' ὑποφαίνει τούτων τὴν λύσιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, λέγων· Δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται. Αὖξει γὰρ ἀεὶ τὰς ἀρετὰς τὰ γυμνάσια, καὶ οὐδεὶς στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. Ὁ δὲ ἀθλῶν ἀεὶ πρὸς ἀντιπάλου ἀγωνίζεται, καὶ δεῖ τούτους εἶναι νόμῳ πάλης πνευματικῆς. Καὶ μείζων οὕτως ἢ πρὸς Θεὸν ἀγάπη, τῶν πολλῶν αὐτὴν μὴ νικῶντων ἀγῶνων· καὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς τοῦ σώματος τῆς εἰς αὐτὸν δυνάμεως ἴσ. τῆς ἀσωμάτου καὶ θείας δυνάμεως δείκνυται. Καθάπερ ἐν Αἰγύπτῳ μέγας ὁ Θεὸς ἐδείχθη, τοὺς ἀντικαταστάντας τῷ θεράποντι καταργῆ 64.900 σας φαρμακοῦς. Οὐδὲν γὰρ καθ' αὐτὰ τοσοῦτον, ὅσον ἐξ ἀντιθέσεως δείκνυται· τὰ πράγματα δὲ τοὺς ψευδοπροφήτας διήλεγχεν ἐναντία τῇ προαιρέσει τυγχάνοντα ἄλλ. συμβαίνοντα· καὶ ἐκ τῶν καρπῶν δὲ αὐτῶν ἐγινώσκοντο, εἶγε μὴ θέλειν ἐποίει ἴσ. εἶγε τὸ θέλειν, καὶ μὴ, ἐποίει τούτους πεισθῆναι. Ὁ γὰρ ἕκαστος θέλει καὶ πείθεται. Ὅτι ὀράσεις ψευδεῖς ... Προφητεύουσι ὑμῖν. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὀράσεις ἀπήγγελλον. Ὡσπερ ὁ Σεδεκίας ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Βασιλειῶν φησιν. Ἐν θανάτῳ νοσερῶ ἀποθανοῦνται ... Καὶ οὐκ ἔσται ὁ θάπτων αὐτούς. Ὁρᾶς, ὡς παρὰ τῶν ἠπατημένων εἰς μῆκος τῆς τιμωρίας ἴσ. ὀρᾶς, ὡς παρὰ τῶν ἠπατημένων εἰς τοὺς ἐξαπατήσαντας μῆκος τῆς τιμωρίας ἐκτεινομένης τῆς νόσου, καὶ τοῦ λιμοῦ, καὶ οἱ πειθόμενοι ἴσ. καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ πειθ. αὐτοῖς ἄταφοι ἔσονται οὐκ ὄντος οὐδενὸς τοῦ κηδεύοντος; Ἐὰν ἐξέλθω εἰς τὸ πεδῖον, καὶ ἰδοὺ τραυματῆται ῥομφαίας. Ὅτι ἱερεὺς. Καὶ οὐδὲ οὕτως ἐπαιδεύοντο· διὰ γὰρ τοῦτο συγκλείσας, τοὺς μὲν ἔξω ἀνήρει, τοὺς δὲ ἔνδον, καὶ οὐδὲ οὕτω παρέδωκαν ἴσ. ἐνέδωκαν. Τί γένοιτο ἂν πονηρότερον τῶν οὕτω

διακειμένων, ὅτι προφήτης, καὶ ἱερεὺς οἱ μάλιστα τῶν κακῶν αἴτιοι εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπάγονται, διδασκόμενοι, καὶ διδάσκοντες τοῦ Θεοῦ ἰσχύν. Μὴ ἀποδοκιμάζων ἀπεδοκίμασα τὸν Ἰούδαν, καὶ ἀπὸ Σιών ἀπέστη ἡ ψυχὴ μου; Ὅρα πάλιν τὸν προφήτην ὑπὲρ αὐτὸν ποιούμενον τὸν λόγον. Ἐγένετο γὰρ ἡ πληγὴ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν τιμωριῶν. Τί, φησὶν, ἀπέγνωσ εἰς τέλος τοῦ λαοῦ; καὶ τὸν Ἰούδαν λέγει, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου. Οὐ τοὺς ἀνθρώπους μόνον, ὅτι ἐπλήγησαν, ἀνιᾶται. Μὴ ἀποδοκιμάζων. Ταῦτα περὶ τῆς διὰ Χριστὸν ὑστάτης ἐγκαταλείψεως ἔοικε λέγεσθαι· τῶν δὲ κακῶν τὸ μέγεθος, καὶ τοῦ χρόνου τὸ μῆκος προσέοικεν πως ἀποδοκιμασίᾳ καὶ ἀπωσμῶ· ἀλλ' ὁ Παῦλος· Οὐκ ἀπώσατο, φησὶ, τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὃν προέγνω. Μετὰ τὸ πλήρωμα γὰρ τῶν ἐθνῶν πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται. Ἡ πρόθεσις ἄρα τοῦ Θεοῦ τὴν μετὰ ταῦτα παρίστησιν ἐλπίδα. Ὑπεμείναμεν εἰς εἰρήνην, καὶ οὐκ ἦν ἀγαθὰ. Ἔτερα προσεδοκήσαμεν, ὅτι δεδώκαμεν δίκην ἰκανήν. Ἐγνωμεν, Κύριε, ἀμαρτήματα ἡμῶν. Ἐπὶ τὸ λειπόμενον φάρμακον καταφεύγει, τῶν ἀμαρτημάτων τὴν γνῶσιν. Ἀδικίας πατέρων ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον σου. Τίνος ἕνεκεν τῶν πατέρων ἐμνημόνευσεν; Τοσαύτη παρ' ἡμῖν ἡ ῥαθυμία τῶν οἰκείων, ὅτι καὶ τὰ τῶν πατέρων εἰς ἡμᾶς ἀνατρέχει. Τουτέστιν, οὐδὲ ἐκεῖθεν ἡμῖν σωτηρίας ἐλπίς· οὐκ ἔχομεν καταφυγεῖν ἐπὶ τοὺς προγόνους· πάντοθεν προδεδόμεθα. Κόπασον διὰ τὸ ὄνομά σου, μὴ ἀπολέσης. 64.901 Νῦν οὖν, φησὶν ὁ προφήτης, εἰ καὶ ἡμεῖς τοιαύτης ἀνάξιοι δίκης, ἀλλ' οὖν διὰ τὴν σὴν δόξαν ἐπίσχεσ σου τὴν ὀργὴν, Μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν; Μὴ ἀπολέσης θρόνον δόξης σου. Μὴ διασκεδάσης τὴν διαθήκην σου. Τὰ βασίλεια λέγει, τὰ προστάγματα εἰσάγει. Μὴ διασκεδάσης τὴν διαθήκην σου. Καὶ μὴν τοῦτο εἶχεν ἡ διαθήκη. Ἐὰν μὴ διασκεδάσωσι τὴν διαθήκην μου, τὸν ἔλεόν μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν. Οὐ τὸ μὴ λαβεῖν πείραν τῶν δεινῶν ἀξιοῖ, ἀλλὰ τὸ μὴ εἰς τέλος ἀπορρίφῃναι. Μὴ ἔστιν ἐν εἰδώλοις τῶν ἐθνῶν ὑετίζων; Κἂν γὰρ ἀπορρίψῃς, μὴ ἔστι πρὸς ἕτερον καταφυγεῖν; φησὶ. Καὶ τοῦτο παρακαλεῖτω σε. Ὅτι σὺ τούτου μόνος Κύριος εἶ. Καὶ ὑπομενοῦμέν σε, Κύριε, ὅτι σὺ ἐποίησας πάντα ταῦτα. Μάλιστα γὰρ ὑμῖν ἐν ταῖς θλίψεσι δεῖ, ὥστε μὴ ἀκαρτερήτους εἶναι. Καὶ εἰ ὁ οὐρανὸς δώσει πλησμονὴν αὐτοῦ, οὐχὶ σὺ εἶ αὐτός; Οἴδαμεν ὅτι οὔτε στοιχεῖον αὐτὸ παρ' ἑαυτὸ δύναται τι. Μὴ γὰρ ἔστιν ἐτέρωθι βλέψαι; Οὐχὶ σὺ εἶ αὐτός Κύριος; Μὴ γὰρ δὴ μεταβάλλῃ συγχωρῶν τὰ ἀμαρτήματα;

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ΄.

Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Ἐὰν στῆ Μωϋσῆς, καὶ Σαμουὴλ. Ἐπειδὴ εἰκὸς ἦν αὐτὸν λογίζεσθαι, ὅτι ἐκείνους μὲν εἰδωλολατρήσαντας, ἴσχυσεν ἐξελέσθαι ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὁ Σαμουὴλ· κἀκεῖνοι μὲν ἐκ μιᾶς ἐντυχίας τὸ πᾶν, ἐγὼ δὲ τοσαυτάκις προσελθὼν, οὐδὲν ἐργάζομαι, ἀλλ' ἐξαποροῦμαι πολλάκις, ἵνα μὴ ταῦτα λέγῃ, ἄκουσον πῶς αὐτὸν παραμυθεῖται. Ἐὰν στῆ, φησὶ, Μωϋσῆς, καὶ Σαμουὴλ, τούτους οὐδὲ ἐκεῖνοι δυνήσονται ἐξελέσθαι. Ἐξαπόστειλον τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἐξελθέτωσαν. Οὐδὲν τούτων αὐτοὺς ἔκαμψεν, οὐδὲν τούτων αὐτοὺς ἐπεσπάσατο, οὐδὲν βελτίους ἐποίησεν· ἀλλ' ἔμειναν ἀδιόρθωτοι. Καὶ παραδώσω αὐτοὺς εἰς ἀνάγκας πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς. Ὅστε μὴδένα τόπον ἀγνοεῖν τὰ κατ' αὐτούς. Διὰ Μανασσῆν. Ὅρα τῆς μετανοίας τὴν ἰσχύν; οὗτος ὁ Μανασσῆς δι' ὃν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης διασπείρονται Ἰουδαῖοι· καὶ οὔτε Μωϋσῆς, οὔτε Σαμουὴλ ἱκανοὶ αὐτοὺς ἐξελέσθαι· οὗτος διὰ μετανοίας ἑαυτὸν ἐξείλετο, καὶ κατήλλαξε τῷ Θεῷ. *Οὐ διὰ τὰς ἐκείνου ἀμαρτίας λέγει ἐπαγαγεῖν αὐτοῖς τὰ κακὰ, ἀλλ' ὅτι ταῖς ἐκείνου εἰδωλολατρίαις ἐνέμειναν. 64.904 Τίς φείσεται ἐπὶ σοί,

Ἱερουσαλήμ; ἢ τίς δειλιάσει ἐπὶ σοί; Πολλή ἢ κακία, ὅταν μὴδὲ κολαζόμενός τις εἰς ἔλεον ἀγάγη τοὺς θεωροῦντας· καίτοιγε πάντως, καὶ αὐτοὶ οἱ ἡδικημένοι σπένδεσθαι πρὸς τοὺς ἡδικηκότας εἰώθασιν, ὅταν ἴδωσι τιμωρομένους. Ἀλλὰ τὰ σὰ μείζονα συγγνώμης ἐστὶ, καὶ ἐλέους. Σὺ ἀπεστράφης με, ὀπίσω πορεύση. Ὅρα, πῶς οὐκ ἐγὼ αἴτιος; Ἐπληθύνθησαν αἱ χῆραι αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. Χήρας ἐποίησαν ὑπὲρ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἀτεκνίαν εἰσήγαγον, καὶ ἵνα μὴ νομίσωσι φύσεως εἶναι τὸ ταλαιπώρημα, πῆρωσις σώματος ἴσ. ἢ πῆρωσιν σώματος, τὴν πολύτεκνον ἄπαιδα ἐποίησαν. Ταλαιπωρίαν ἐν μεσημβρία. Ὅρα πῶς τὴν τιμωρίαν ἐπήγαγεν, ὥστε μὴ νομισθῆναι ταύτας εἶναι τὰς συνήθεις, ἀλλ' ὄντως θεηλάτους τινάς. *Ἐπέρριψα ἐπ' αὐτὴν ἐξαίφνης τρόμον καὶ σπουδὴν. Περὶ τῆς πολυπαιδος λέγει γυναικός. Τρόμον, τουτέστι φόβον· σπουδὴν, ἵνα εἴπη, ταραχήν. *Ἐκενώθη ἡ τίκτουσα ἐπτά. Τουτέστιν, ἄπαις ἢ πολυπαις ἐγένετο. Ἀπεκάκησεν ἡ ψυχὴ αὐτῆς· τουτέστι, πενθοῦσα. Ἐπέδου ὁ ἥλιος αὐτῇ ἔτι μεσοῦσης ἡμέρας. Ἡ γὰρ συμφορὰ, οὐδὲ καθαρῶς ὄραν τὸ φῶς συνεχώρει. Οἴμοι ἐγὼ, ὡς τίνα, μήτηρ, μὲ ἔτεκες ἄνδρα δικαζόμενον, καὶ διακρινόμενον πάσῃ τῇ γῆ; Ἔως εἶχεν ἐλπίδας ὁ προφήτης, τοῦ τὸν Θεὸν πείσαι, οὐδὲν ἐπωδύρετο τοιοῦτον· ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἀπεγνωσμένα τὰ πράγματα στενοχωρηθεῖς ταῦτά φησιν. Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Ἄνθρωπος εὐτελής, καὶ ταπεινός, καὶ ἀπερρίμμενος, μηδεμίαν ἔχων ἰσχύν· ὡς τίνα οὖν με ἔτεκες, μέλλοντα πρὸς πᾶσαν ἴστασθαι τὴν οἰκουμένην; Τῶν γὰρ ψευδοπροφητῶν τάναντία λεγόντων, τούτου κελευομένου τάναντία λέγειν, ἀμφισβητήσεις, καὶ μάχαι καθημεριναί. *Οὐκ ὠφέλησα, οὐδὲ ὠφέλησέ με οὐδεὶς. Ἀποδυσπετεῖ ὁ προφήτης τὰ πάνδεινα πάσχων παρὰ Ἰουδαίων. Τί, φησὶν, ἐτικτόμην ἐκάστοτε πρὸς τοὺς παρανόμους μαχόμενος, καὶ δικαζόμενος πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐλέγχων αὐτῶν τὰ κακὰ, ἀνὴρ ἐν εἰρήνῃ διάγειν βουλόμενος, καὶ οὔτε ὀφλήσας πώποτε τι, οὔτε χρεώστην ἐσχηκώς; Ἡ ἰσχὺς μου ἐξέλιπεν ἐν τοῖς καταρωμένοις με. Τουτέστιν, ἔκαμον ὑπ' αὐτῶν ὄνειδιζόμενος, καὶ μυρίαὶ λοιδορίαὶ βαλλόμενος. Καὶ μὴν, ὃ πάσας συνίστησι τὰς μάχας, τοῦτο παρ' ἐμοὶ οὐκ ἔστιν· καθαρὸς εἶμι δανεισμάτων. 64.905 Τοῖς αἰτιωμένοις, φησὶ, τοῖς ὑβρίζουσι, τοῖς σκώπτουσι, τοῖς ἐπαρωμένοις. Οὐ γὰρ ἐστὶ τῆς τυχούσης ψυχῆς ταῦτα φέρειν, ὥσπερ οὐδὲ ὁ Ἰώβ, οὐ πρότερον ἐκινήθη, πρὶν ἢ ταῦτα γενέσθαι. Γένοιτο, Δέσποτα, κατευθυνόντων αὐτῶν. Τί ἐστὶ; φησί. Τὸ γὰρ μάλιστα αὐτὸν ἐκλυποῦν ἄλλ. ὀδυνῶν, τοῦτο ἦν, ὅτι οὐδὲν συνήδει τῶν γινομένων ἑαυτῷ. Τουτέστιν, εἰ δικαίως ἐπαρῶνται, κύρωσον αὐτῶν τὰ ῥήματα. Εἰ μὴ παρέστην σοι ἐν καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν. Οὐ λέγω, εἰ κατεῖπον, φησὶν, ἀλλ' εἰ μὴ ὑπὲρ αὐτῶν μελλόντων κολάζεσθαι παρέστην. Καὶ μὴ μόνον εἰς τοῦτο ἀκουσθεῖεν, εἰς τὸ ἐμὲ τιμωρηθῆναι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αὐτοὺς τυχεῖν τῶν ἀγαθῶν. Γένοιτο ἀληθῆ τὰ τῆς ἀρᾶς αὐτῶν, γένοιτο αὐτοῖς ἀληθῆ τὰ ἀγαθὰ *Τουτέστιν, εἰ μὴ συμμαρτυρεῖς, ὅτι ἡνίκα ἀναγγέλλειν αὐτοῖς τῶν πολεμίων τὴν ἔφοδον ἔλεγε, εἰστήκειν προσευχόμενος ὑπὲρ αὐτῶν, ἀγαθὰ ὑπὲρ αὐτῶν αἰτῶν. Εἰ γνωσθήσεται σίδηρος, καὶ περιβόλαιον χαλκοῦ ἢ ἰσχὺς σου; Τουτέστιν, ἄνευ σιδήρου τὰ τεῖχη ἔχει, καὶ εἰ ἱμάτιον χαλκοῦν, οὐδὲ ἐπιγνώσεται ἴσ. καὶ εἰ σιδήρου τὰ τ. ἔχ. καὶ εἰ ἱμ. χαλκοῦν οὐδὲ ἐπιγνώσεται, ὅτι αὐτὸ τοῦτό ἐστὶ σιδηροῦν. Τοιαῦτα ὑποστήσονται. *Τουτέστι, περιφράξω σε τῇ ἑμαυτοῦ βοηθείᾳ, καθάπερ σιδηρέω ἢ χαλκῶ ἐνδύματι. Σιδηρεὸν μὲν ἐνδυμα λέγει, τὸν ἀλυσιδωτὸν χιτῶνα· χάλκεον δὲ, τὸ καταφρακτόν. Ὡσπερ οὖν οἱ ταῦτα ἐνδεδυμένοι πάσης εἰσὶν ἐκτὸς βλάβης τοῦ βέλους, οὐ καθικνουμένου· οὕτως οὐδὲ σὺ τί πείση παρ' αὐτῶν. Τινὲς δὲ περὶ τοῦ λαοῦ, ὅτι οὐδὲ οὕτω φραζάμενοι σώζονται. *Ἰσχὺν σου καὶ θησαυρούς σου εἰς προνομὴν δώσω. Ὡς πρὸς τὸν λαὸν, ἀντὶ τοῦ, διὰ τὰ κακὰ αὐτῶν

αίχμαλώτους ἐργάσομαι. Εἴρηται δὲ ὡς παρὰ τοῦ προφήτου ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν λαόν. Κύριε, μνήσθητί μου, καὶ ἐπίσκεψαί με, καὶ ἀθώωσόν με ἀπὸ τῶν καταδιωκόντων με, μὴ εἰς μακροθυμίαν. Ἄρκει γὰρ τὰ παρελθόντα. Ἄν δὲ καὶ ταῦτα προσθῆς, τίς προσέξει; λοιπὸν ἐπάγαγε τὸ τέλος Οὐ γὰρ ἔστι διόρθωσις. Ἀθώωσόν με ἀπὸ τῶν καταδιωκόντων με. Γνωθὶ ὡς. Ἔτι τῆς αὐτῆς ἔχεται εὐχῆς καὶ προφητείας ὁ προφήτης. Δοκεῖ δὲ πάλιν ἀφιλόσοφος οὗτος ὁ λόγος εἶναι· ἀλλ' ἴδωμεν εἰ τῆς ἀσθενείας τῆς προφητικῆς, ἢ ἐτέρου τινός. Πρῶτον μὲν οὐκ ἀξιοῖ αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι τέως, ἀλλ' αὐτὸν τι μηδὲν παθεῖν δεινόν. Ἰδωμεν πότερον δι' ἑαυτὸν, ἢ διὰ τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον. Τέως φησὶν, Ῥῦσαί με ἐκ τῶν καταδιωκόντων με. 64.908 Ὑπὲρ τῶν ἀθετούντων τοὺς λόγους σου, συντέλεσον αὐτούς. Ὅρᾳς πῶς οὐκ εἶπεν Ἐσομαι ἐγώ. Ἄλλ' ὑπὲρ τοῦ λόγου δέδοικεν, ὑπὲρ τῆς προφητείας τρέμει, μὴ μῦθος αὐτοῖς εἶναι νομίζεται, καὶ διαπιστῆται. Ὁ λόγος αἰεὶ εἰς εὐφροσύνην ἔσται μοι. Οὐδεὶς με ἀπατεῶνα, οὐδὲ εἴρωνά νομίζει λοιπόν. Ὅτι γὰρ αὐτὰ ἄλλ. αὐτὸ ἑαυτοῦ σκοπεῖ, δῆλον ἐκ τῶν προτέρων ἰκεσιῶν, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ παραμυθίας, ἣν οὐκ ἂν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, εἰ μὴ σφοδρῶς αὐτὸν ἤδει ἀντεχόμενον. Εἰ δὲ καὶ κατ' αὐτὸν ποιεῖται τὴν δέησιν, καὶ τοῦτο θαυμαστόν ἴσ. οὐ θαυμ. τότε μεθιστάμενος, ὅτε καὶ ὁ Θεός. *Τέλεσον αὐτούς, καὶ ἔσται ὁ λόγος σου ἐμοὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καρδίας μου, ὅτι ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ' ἐμοί. Τουτέστι, ψεύδεσθαί με τὴν τιμωρίαν. Ὡστε φανῆναί με ἀληθεύοντα, καὶ δίκαιον προφήτην ὄντα, ἐπειδὴ τὸ σὸν ὄνομα ἐπικαλούμενόν με, οὐδὲ δυνατόν διαψεύσασθαι. Ὅρᾳς πάλιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος δεδοικότα; Προφήτης καλοῦμαι. Ἴνα μὴ ἡ δόξα σου τι πάθη, ἔπαθον ἐγὼ μυρία. Οὐδὲν ὤνησα, ἀλλὰ τούναντίον· ἐτέρως μεταχειρίσαι. Οὐκ ἐκάθισα ἐν συνεδρίῳ αὐτῶν παιζόντων, ἀλλ'. Ὅρᾳς ὅτι καὶ τοῦτο λέγει, ὅτι Ὅσα ἔδει γενέσθαι παρ' ἐμοῦ, γέγονεν. Οὐκ ἐκοινώνησα αὐτοῖς ὑβριζόμενος, οὐκ ἀπέστην ἴσ. ἐπέστην. Τί δεῖ γενέσθαι λοιπόν; διὰ τὸν φόβον τὸν σὸν πάντα ὑπέμεινα, καὶ γέγονεν οὐδέν. Καταμόνας ἐκαθήμην. Οὐδένα κοινωνὸν εἶχον τῶν λεγομένων. Πάντες ἠπίστουν· ἀλλ' ὅμως οὐδέν με τούτων παρέτρεψεν· οὐδὲν ἐνελείφθη τῶν παρ' ἐμοῦ. Ἴνα τί οἱ λυποῦντες κατισχύσουσί μου; Τίνος ἔνεκεν, φησὶ, συγχωρεῖς αὐτοῖς; τί τὸ πλεόν; μὴ γὰρ ἡ ὠφέλεια γίνεται αὐτῶν; τί τὸ λοιπόν; Ἡ πληγὴ μου. Τῆς ψυχῆς δηλονότι. *Ἡ πληγὴ μου στερεὰ, πόθεν ἰαθήσομαι; Τουτέστιν, οὗτοι ἐχθραίνουσι, καὶ τὰ τῶν πολεμίων διαπράττονται. Τὴν ἔκβασιν τῶν ἐμῶν λόγων οὐχ ὀρῶ. Οὐδαμόθεν ἔχω παραμυθίαν. *Γινομένη ἐγενήθη μοι, ὡς ὕδωρ ψευδές, οὐκ ἔχον πίστιν. Τουτέστιν, ἡ προφητεία. Ἴνα εἶπη, ἐνομίσθη ψεύδεσθαι. Καὶ καθάπερ τὸ ὕδωρ στάσιν οὐκ ἔχει, οὕτως οὐδὲ τοῖς ἐμοῖς λόγοις ἀλήθειαν προσεῖναι νομίζουσι. Καθάπερ ὕδωρ παραρρεῖ, καὶ οὐχ ἔστηκεν, οὐδὲ μένει, οὕτω καὶ τὰ ἐμὰ ῥήματα νῦν ἐνταῦθα φαίνεται, νῦν ἐκεῖ. Καὶ μεταπηδᾷ, καὶ οὐκ ἔχει πίστιν. Ἡ εἰ μὴ τοῦτο, τὰ δεινὰ οὕτως ἐπάλληλα, φησὶν, ἦν, ὡσπερ ὕδωρ ἐπαίρει, καὶ οὐ διέλιπεν. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος Ἐὰν ἐπιστρέψῃς, καὶ ἀποκαταστήσω σε πρὸ προσώπου μου στήση. 64.909 Τουτέστι, Προσηκόν σε πρὸς ἐμὲ ἀφορᾶν, μὴ πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων ὑπόληψιν. Ἐὰν ἐπιστρέψῃς, καὶ ἀποκαταστήσω σε· καὶ πρὸ προσώπου μου στήση. Ἐπειδὴ ἀπέστραπτο λοιπὸν τὴν προφητείαν· ἐπειδὴ πέρας λοιπὸν ἔχειν ἐνόμιζε τὸ πρᾶγμα· Μεταβαλοῦ, φησὶ, τῆς προαιρέσεως ταύτης, καὶ ὄρα ἐὰν σὺ ἐπιστρέψῃς, πρότερον τὰ παρὰ τοῦ προφήτου ζητεῖν. Ἔτι ἐλπὶς ἔστι κερδηθῆναι τινος. Μὴ πρόσεχε μου τοῖς ῥήμασι τοῖς ἀπόγνωσιν ἔχουσιν. Ἀπειλῆς ἔνεκεν ταῦτα λέγω καὶ φόβου· εἰσὶ τίμιοί τινες. Ἐὰν ἐπιστρέψῃς, καὶ ἀποκαταστήσω σε, τούτοις, φησὶ, πρὸ προσώπου μου στήση. Οὐ μικρὸν ἀξίωμα, ἀλλ' ἀγγελικὸν ἢ τιμὴν· ἢ ἀσφάλειαν ἐπαγγέλλεται τὸ πρόσωπόν μου. Καὶ ἐὰν ἐξαγάγῃς

τίμιον ἀπὸ ἀναξίου, ὡς τὸ στόμα μου ἔση. Ποῖα λοιπὸν ταύτης ἴσαι ἀρεταί; παράβαλε ταύτη ὅσα βούλει· μὴ γὰρ δὴ τὸν ἐξάγοντα ἴδης, ἀλλὰ κἂν μὴ ἐξαγάγη, τὸ αὐτοῦ ἐποίησεν. *Τουτέστιν, Εἰ δὲ ἀναμένων τοῖς συνεχέσι λόγοις μεταβάλλης τινὰ, ἔση μιμούμενος ἐμὲ, ὃς μακροθυμία τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ἄγειν ἐπὶ τὸ κρεῖττον σπουδάζω. Καὶ ἀναστρέψουσιν αὐτοὶ πρὸς σέ, καὶ σὺ οὐκ ἀποστρέψεις πρὸς αὐτούς. Περιττὰ γὰρ ἦν τὰ τῆς τιμῆς ἐπαγγελλλόμενα, εἰ μὴ καὶ τὴν ἐνταῦθα ἀσφάλειαν ὑπέσχετο· τουτέστιν, Αὐτοὶ ἤξουσιν πρὸς σέ, σὺ δὲ οὐκ εἴξεις αὐτοῖς· σοῦ δεηθήσονται, καὶ παρακαλέσουσί σε. *Τουτέστι, Στερεὸς ἐπὶ τῆς εὐσεβείας μεῖνον, ὥστε ἐκείνους ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβαλεῖν, ἀλλὰ μὴ αὐτὸν σε ὑπὸ ὀλιγωρίας μεταβληθῆναι πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην. *Καὶ δώσω σε τῷ λαῷ τούτῳ τεῖχος χαλκοῦν ὄχυρον, καὶ τὰ ἐξῆς. Τουτέστιν, Εἰ δὲ κακὰ διατιθέασιν, αὐτοὺς ἐπαμύνω, κρεῖττονα σε τῶν συμφορῶν ποιῶν.

ΚΕΦΑΛ. Ις´.

Καὶ σὺ μὴ λάβης. Ἄξιον ὄντως θαυμάσαι, τίνος ἔνεκεν μὴ λαβεῖν κελεύει; Ὡστε μὴ ἐπὶ συμφορᾷ τεκεῖν. Ὅρα πῶς ἔτι νέος ἦν ὁ προφήτης, καὶ τοῦτο δὲ ὥστε πιστώσασθαι ἐκείνους περὶ τῶν μελλόντων δεινῶν. Οὐδεὶς γὰρ ἦν, ὃς ὄρων τὸν προφήτην μὴ γαμοῦντα, καὶ τὴν αἰτίαν μανθάνων, οὐκ ἂν ἐπίστευσεν. Ἐν γὰρ ταῖς ἐπιούσαις θλίψεσι, φησὶ, τοῦ λαοῦ εὐζωνον δεῖ εἶναι, καὶ μὴ κατατρύχεσθαι εἰς γυναῖκα, καὶ τέκνα. Ὅτι τάδε λέγει Κύριος. Οὐ γὰρ δὴ περὶ υἱῶν καὶ θυγατέρων, ἀλλὰ περὶ πατέρων καὶ μητέρων, καὶ τῶν γεννησαμένων εἴρηται. Διὸ καὶ μὴ γαμῆσαι παραινεῖ. 64.912 Ἐν θανάτῳ. Πολλάκις τὰ αὐτὰ λέγει· καὶ οὐδὲ ἅπαξ ἀκούεται, οὐδὲ καθικνεῖται αὐτῶν καὶ τὸ ἄταφον, ὃ μάλιστα αὐτοὺς ἐλύπει, λιμὸς, θάνατος νοσερός, σφαγὴ, τὸ μὴ ταφῆναι, τὸ μετὰ αἰσχύνης ἀφειδοῦς, μηδὲ ἐλευομένους· καὶ πρὸς τούτοις θηρίων γενέσθαι βορά· τίνα ταῦτα οὐκ ἂν ἔκαμψαν; Τάδε λέγει Κύριος· Μὴ εἰσέλθῃς εἰς θίασον αὐτῶν, καὶ μὴ πορευθῆς τοῦ κόψασθαι, καὶ μὴ πενθήσῃς αὐτοὺς, ὅτι ἀφέστηκα τὴν εἰρήνην μου ἀπὸ τοῦ λαοῦ τούτου, φησὶ Κύριος, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐντομίδας ἐποίουν τὸ παλαιόν· ἐξ ἀρχῆς γὰρ ὁ διάβολος ἐσπούδασεν εἰς ἐσχάτην ἀμορφίαν καταστήσαι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ γὰρ τὴν διάνοιαν ἐπῆρε, καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος τὸ κάλλος *videitur aliquid deesse* καταρρύπαίνει *seu* μολύνει *aut simile*, ὁρᾷς πόσας ἐπινοεῖ μεθοδείας. Πρῶτον τῆς ἀσελγείας, φυκώματα καὶ ἐπιτρίμματα, καὶ ὅσα τοιαῦτά ἐστιν. Ἐπειτα τοῦ πένθους, ὥστε κατατέμνειν ἑαυτούς· ἐκάτερον δὲ πάθος ἔχει συμπαθητικόν, ἐκεῖ μὲν οὖν πορνείαν, ἐνταῦθα δὲ ἀθυμίαν, τρίτον τῆς ἐορτῆς Ῥέας, ἔνθα καὶ μαλακοὺς, καὶ ἀποτόμους ἐργάζεται· οὐκέτι λοιπὸν εἰς ἀμορφίαν αὐτὸ καταστήσαι σπεύδων, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς διαδοχῆς τὴν ὑπόθεσιν ἀνελεῖν. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐσπούδασεν, ὡς τὸ γένος ἀφανίσει τὸ ἡμέτερον, καὶ τοῦ Θεοῦ κατηγορεῖν ὡς περιττὰ τίνα πεπονηκότος· εἶτα μοιχείας, ἵνα ἀποπνίγωνται τὰ παιδία. *Τουτέστι, Μὴ εἰς συνέδριον αὐτῶν ἔλθῃς. Θίασον γὰρ καλεῖ τὴν καταφιλικὴν εὐοδον, ἣν ποιοῦνται, καὶ ἐν συμποσίοις, καὶ ἐπὶ πένθει, πρὸς παράκλησιν τοῦ πενθοῦντος. Καὶ ὑμεῖς ἐπονηρεύσασθε ὑπὲρ τοὺς πατέρας ὑμῶν. Δέον ὑμᾶς φοβηθέντας μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεσεῖν, ὑμεῖς τούναντίον ἐποιήσατε· ἐπονηρεύσασθε γὰρ ὑπὲρ τοὺς πατέρας ὑμῶν· καὶ πῶς οὐκ ἄλογον, ἐκείνους μὲν ἀμαρτάνοντας μηδὲν παθεῖν, ἡμᾶς δὲ τιμωρηθῆναι; Οὐδαμῶς. Δώσουσι μὲν γὰρ κάκεῖνοι δίκην, ἀλλ' οὐ νῦν, ὑμεῖς δὲ καὶ νῦν· ὑμεῖς γὰρ κάκεῖνων χεῖρους, τὴν μακροθυμίαν εἰς οὐδὲν χρησάμενοι δέον. Ὡσπερ γὰρ ἐπὶ ἐνός

άνθρώπου, όταν τις ἀμάρτη, εἶτα μὴ τιμωρήσῃται ὁ Θεός, οὐ διὰ τοῦτο ῥαθυμότερον αὐτὸν εἶναι χρῆ, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων. Ἦμαρτεν ἐκεῖνος, οὐκ ἐκολάσθη· μὴ ῥαθυμῆσης σὺ ὡς οὐ δώσω δίκην· εἰ γὰρ μὴ ἤμελλεν ἐπὶ πάντων τὸ αὐτὸ ποιεῖν ὁ Θεός, θάττον ἂν ἅπαντες ἀπολώλαμεν· ἐμακροθύμησεν ἐπ' ἐκείνῳ, αὐτὸν τε εἰς μετάνοιαν ἄγων, καὶ σὲ βελτίῳ ποιῶν. Καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς. Περὶ τῆς ἀπήνης Forte ἀπηνείας λέγει τῶν ἄλλοτρίων θεῶν. Ἐκεῖνοι καὶ δουλεύοντας οὐ μὴ ἐλεήσωσιν· ἐμὲ ὑβρίζετε, καὶ ἠλέουν, ἵνα μάθητε ἀπὸ τῆς συγκρίσεως, τίς ἐγώ, τίνας ἐκεῖνοι. Εἰ γὰρ τις ἐξετάζει τὰς τιμωρίας, οὐχ ἥττον ἢ μακροθυμία ὠφελεῖ τοὺς φρονίμους. Ζῆ Κύριος. 64.913 Τίνος ἔνεκεν τὰ χρηστὰ προτίθησι; οὐχ ἵνα αὐτοὺς ἐκλύσῃ, ἀλλ' ἵνα καὶ περὶ τῶν σκυθρωποτέρων πιστεύσωσι. Μᾶλλον δὲ μετὰ τὸ κατελθεῖν, ἵνα σχῶσιν τινα καὶ τοῦ ἀνελθεῖν πίστιν. Ἀλλὰ ζῆ Κύριος, ὃς ἀνήγαγε. Τίνος ἔνεκεν τοῦτο πρόσκειται; ἀξιοπιστίας ἔνεκεν. Εἰ γὰρ ἐκείνων τετρακόσια ἔτη πεποιηκῶτων ἠδυνήθη δοῦναι, πολλῶ μᾶλλον ὑμῖν· ἱκανὸν γὰρ αὐτοὺς εἰς ἀπόγνωσιν ἐμβαλεῖν. *Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω ἀλιεῖς πολλοὺς, λέγει Κύριος, καὶ ἀλιεύσουσιν αὐτοὺς, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποστελῶ θηρευτὰς πολλοὺς, καὶ θηρεύσουσιν αὐτούς. Λέγει μὲν περὶ Βαβυλωνίων, τουτέστι, Ναβουχοδονόσορ, καὶ τῶν αὐτοῦ στρατηγῶν. Ἀλιεῦσι δὲ καὶ θηρευταῖς παρέβαλεν, ἵνα εἴπῃ, Καὶ τοὺς κρυπτομένους ἀνιχνεύσας εἰς τιμωρίαν ἄξει. Λέγει γοῦν· Καὶ θηρεύσω αὐτοὺς ἐπάνω παντὸς ὄρου, καὶ ἐπάνω παντὸς βουνοῦ, καὶ ἐκ τῶν τρυμαλιῶν τῶν πετρῶν. Ὁ γὰρ τὰ κρυφῆ γινομένα εἰδῶς, καὶ τοὺς λανθάνοντας παραδοῦναι δυνάμενος· καὶ μάλιστα ὅταν πολλοὶ ὦσιν οἱ θηρεύοντες. Τινὲς καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους τοῦτο φασιν, καὶ οὐ κωλύω· τέως δὲ ἱστορίας ἐχώμεθα· ὅταν γὰρ ὁ Θεός παραδῶ, οὐδεὶς οὐκέτι προσθήσεται. Καὶ ἀνταποδώσω. Τάχα πολλοὺς θορυβεῖ τὸ λεχθέν· εἶγε ἡμεῖς μὲν οὐ προσδοκῶμεν, οὐδὲ ἀπλῶς ἀπολήψεσθαι, τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Θεοῦ θαρρόυντες. Οὗτος δὲ φησι, διπλᾶς. Καὶ ὁ Ἡσαΐας δὲ, ὅτι Ἐδέξατο ἐκ χειρὸς Κυρίου διπλᾶ τὰ ἀμαρτήματα αὐτῆς. Ἴνα γὰρ νομίσης ὅτι ἀπειλῆς τὸ λεχθέν, ἐκεῖνος μαρτυρεῖ, ὅτι ἐγένετο. Τί οὖν; Ἄνθρωποι μὲν πρὸς τὴν ἀξίαν κολάζουσι τῶν ἀμαρτημάτων, ὁ δὲ Θεός καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν; Οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ τί ἐστι; Διπλᾶ ἤμαρτον, διπλᾶ καὶ ἀπολήψονται. Ἡ διπλᾶ λέγει, τῷ μὴ τῶν ἀγαθῶν ὑστερεῖσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ μυρία ὑποστῆναι δεινά. Ἐπεὶ καὶ ἡμῖν ἡ κόλασις γίνεται διπλῆ, τῆς βασιλείας ἢ ἔκπτωσις, καὶ τῆς γεέννης ἢ πείρα· τούτων γὰρ ἕκαστον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μέγα καὶ ἀφόρητον δεινόν. Πρὸς σὲ ἔθνη. Οἱ μὲν Ἰουδαῖοι, εὐσεβεῖς πατέρας ἔχοντες, εἰς ἀσέβειαν ἔκλιναν, οὗτοι δὲ τούναντίον. Τοῦτο φησιν ὁ προφήτης, κατηγορῶν τούτων, καὶ δεικνὺς ὅσον ἔσται κέρδος ἐκ τῆς τιμωρίας αὐτῶν ἑτέροις, ἅμα καὶ κνίζων τοὺς Ἰουδαίους· Οἱ πλησίον ἀτιμάζουσί σε, οἱ δὲ μακρὰν ἤξουσι πρὸς σέ. Εἰ ποιήσει. Πῶς γὰρ τὸ ποιηθὲν Θεός;

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'

Ἐπικατάρατος. Ἀμαρτία Ἰούδα ἐγγέγραπται ἐν Γραφῇ, ἐν σιδήρῳ, ἐν ὄνυχι ἀδαμαντίνῳ. Ἐγκεκολαμμένη ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς καρδίας αὐτῶν. Ἴνα εἴπῃ, Ἄνεξάλειπτον ἔχουσι τὴν ἀσέβειαν, 64.916 ὡσπερ ἐν ἀδάμαντι καὶ ἐν σιδήρῳ ἐγκεκολαμμένην ἐπὶ τῆς ἑαυτῶν καρδίας. Τὸ δὲ, καὶ ἐν τοῖς κέρασι τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν, τὴν περὶ τὰ εἰδῶλα σπουδὴν ἵνα δείξῃ. Τοῦτο ἢ εἰς ἀνθρώπους ἐλπὶς ποιεῖ· ἀπάγει τοῦ Θεοῦ. Ἡ οὐ τοῦτο φησιν, ἀλλ' οὕτως ἐλπίζων εἰς ἄνθρωπον, ὡς ἀποστῆναι τοῦ Θεοῦ. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ὁ Θεός βούλεται, ὡς αἰεὶ ἡμᾶς ἐκκρέμασθαι αὐτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο πάντα ποιεῖ, οὐχ ἵνα τι καρπώσῃται παρ' ἡμῶν, ἀλλ' ἵνα εὐεργετήσῃ ἡμᾶς· διὰ

τοῦτο καὶ οὕτως ἡμᾶς ἐνδεεῖς ἐν ἅπασιν ἐποίησεν. Εἶπε, τί τὸ τέλος; Καὶ ἔσται ὡς ἡ ἀγριομυρική ἐν τῇ ἐρήμῳ. Αἰνίττεται δὲ ἐνταῦθα τὸν Σεδὲκ, προσφυγόντα τῷ Φαραῶ κατὰ τοῦ Βαβυλωνίου. Ἄκαρπον τοῦτο τὸ δένδρον, καὶ ἐν ἐρήμοις αἰεὶ διαιτώμενον, οὐκ ἀγόμενον εἰς ἐργασίαν τινὰ, οὐδὲ κομῶν τοῖς καρποῖς. – *Ἀσθενὲς τὸ ξύλον τοῦτο. *Καὶ κατασκηνώσει ἐν ἀλίμοις, ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν γῆ ἄλμυρᾷ, ἣτις οὐ κατοικεῖται. Τουτέστιν, οὐδενὸς ἀπολαύσει ἀγαθοῦ· ἀλλ' ἄγονος ἔσται, καὶ ἡ γῆ ἄλμυρὰ, ἣτις οὐ κατοικεῖται πρὸς καρπογονίαν. Καὶ εὐλογημένος. Οὕτω καὶ ὁ Δαβὶδ φησὶν· Ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων. Οὐ φοβηθήσεται, πάσης ἀνωμαλίας ἐκτός ἐστι. Τοῦτο ὁ Χριστὸς διὰ τῆς προφητείας ἐμφανῶς Forte ἐμφανὲς πεποίηκε. Τίς ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον, καὶ κατησχύνθη; Εἰ δὲ ἐλπίς τοσοῦτον ἰσχύει, καὶ ταῦτα μὴ ἔχουσα κάματον, τίνοσ ἔνεκεν οὐκ αἰεὶ πρὸς αὐτὸν τὴν σωτηρίαν ἐπιρρίπτομεν, οὗ τῇ ἐλπίδι ἐσώθημεν. *Βαθεῖαν καρδίαν παρὰ πάντων, καὶ ἄνθρωπος, καὶ τίς γνώσεται αὐτόν; Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός. Πρὸς τοὺς λεληθότως ἀσεβοῦντας, καὶ λανθάνειν οἰομένους ὁ λόγος. Περὶ τῶν βουλευμάτων αὐτῶν λέγει, ὅτι καὶ λανθάνοντας οἶδεν ὁ Θεός. Οὐδὲν οὕτως ἄδηλον, ὡς ἀνθρώπου καρδία. Διὰ τοῦτο ἕτερός φησὶ· Καρδία βαθεῖα κεκρυμμένη ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς γνώσεται αὐτόν; Ἴσως νομίζετε λανθάνειν, φησὶν. Οὐκ ἔστι τοῦτο· οἶδα τὰ καθ' ὑμᾶς ἅπαντα. *Ἐφώνησε πέρδιξ, συνήγαγεν ἃ οὐκ ἔτεκε, ποιῶν πλοῦτον αὐτοῦ οὐ μετὰ κρίσεως. Πρὸς τοὺς πλεονεκτοῦντας ὁ λόγος. Τινὲς δὲ οὕτως ἡρμήνευσαν· Ἔθος, φησὶ, τοὺς πέρδικας μετὰ τὸ ἀποτεχθῆναι τῶν ὠῶν, τοὺς νεοττοὺς τῇ φωνῇ προσκαλεῖσθαι, καὶ γυμνοῦν τὴν τεκοῦσαν. Οὕτω, φησὶ, καὶ οὗτοι τὸν ἀλλότριον πόνον συνάγουσι, περὶ οὗ οὐκ ἐπόνησαν. *Ἐν ἡμίσει ἡμερῶν αὐτοῦ καταλείψουσιν αὐτόν. Τουτέστιν, οὐκ ἀπολαύσει ἀλλοτρίων. *Καὶ ἐπ' ἐσχάτων αὐτοῦ ἔσται ἄφρων. 64.917 Τουτέστιν, εἴσεται τὸ μάταιον τῆς σπουδῆς τελευτῶν, καὶ ἀλλοτρίοις τὸν πλοῦτον καταλιμπάνων. Τινὲς δὲ αὐτὸ οὕτως ἡρμήνευσαν ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ· Πέρδιξ θάλλει, καὶ οὐ γεννᾷ· ὡς ἂν εἰωθότος ὑποκλέπτειν τῆς θηλείας τὰ ὠᾶ, εἶτα θερμάνας καὶ ἀποτεκῶν, ἀγαγὼν ἐφ' ὕδωρ, καὶ ποτίσας ἀναιρεῖ. Ἴνα τοίνυν εἴπῃ, ὅτι οὕτως εἰς μάτην ὁ πλεονέκτης τὸν πλοῦτον συνάγει. Ἐν ἡμίσει ἡμερῶν αὐτοῦ καταλείψουσιν αὐτόν. Τὸ Ἑβραϊκόν, φησὶν, οὕτως ἔχει· Ἐν ἡμίσει ἡμερῶν τούτων καταλείψει αὐτόν, τουτέστι, τὸν πλοῦτον. *Καὶ ἐπ' ἐσχάτων αὐτοῦ ἔσται ἄφρων. Ὁ Ἑβραῖός φησὶ· Καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσται πένθιμον. Ἀμείνονα δὲ νομίζω καὶ σαφεστέραν τὴν προτέραν ἔννοιαν. Περὶ τοῦ Αἰγυπτίου φησὶν, ἅμα καὶ τὸ ἀσυνείδητον αὐτοῦ λέγων· καὶ τὸ, ἐγκαταλείψουσιν, τοῦτ' ἔστιν, Αἰχμάλωτοι ἀπαχθήσονται. Ὡδινεν αὐτοὺς ὁ Θεός· ἐκεῖνος καλέσας ἠκούσθη μόνον· Ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἔσται ἄφρων. Τοῦτ' ἔστιν ἐλεγχθήσεται οὐχὶ τὰ οἰκειὰ συλλέγων, ἀλλὰ τὰ ἀλλότρια. Τί γὰρ ἂν γένοιτο ἀνοητότερον τοῦ μέγα φρονούντος ἐπὶ τοῖς οὐχ ἑαυτοῦ; Θρόνος δόξης. Περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ λέγει βασιλείας, ὅτι ἀνάλωτός ἐστι καὶ ἀχείρωτος, καὶ μένει ἐφ' ἑαυτῆς, κἂν μηδεὶς ἦ. Ἁγίασμα. Οὐχὶ ναὸς, οὐδὲ ἄλλο τοιοῦτον οὐδὲν, ἀλλὰ Θεὸς μόνος. Καταισχυνθήτωσαν. Οὐ γὰρ ἔχουσιν ἀσφάλειαν. Ὅτι ἐγκατέλιπον πηγὴν ζωῆς. Συνεχῶς τοῦτο αὐτὸ καλεῖ τὸν Θεὸν ὁ προφήτης οὗτος. Τίνοσ ἔνεκεν; Ὅτι πάντα παρ' αὐτοῦ τὰ ζωὴν ποιοῦντα, ἦν καὶ οὐθὲν Fort. ᾧ καὶ οὐδὲν ἐνέλιπεν. Ἰασαί με, Κύριε, καὶ ἰαθήσομαι. Τοῦτο ἐπ' ἀνθρώπου εἰπεῖν οὐκ ἔνι· πολλάκις θεραπεύει, ἀλλ' οὐκ ἰᾶται ὁ κάμνων. Οὐκ ἔστι διαπεσεῖν τὴν ἐλπίδα τὴν εἰς σέ. Καὶ τί ἔκαμνες, φησὶν, ᾧ οὗτος; Ἰασαί ψυχὴν ἀρρώστουσαν· εἰκὸς γὰρ ἀπὸ τῶν ὄνειδισμῶν θορυβεῖσθαι αὐτόν. Σῶσόν με καὶ σωθήσομαι. Θεῶ μόνῳ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν. Ὁριγένους in al. Τοῦ Χρυσοστόμου. Τί δήποτε τοῦτ' ἔστιν; Ἐπειδὴ συνεχῶς ἀπειλεῖ τὰ δεινὰ, αὐτοὶ δὲ διηπίστουν τοῖς λεγομένοις

σκώπτοντες εἰς αὐτὸν αἰεὶ ἔλεγον· Ἐλθέτω. Ἄλλ' ἐγὼ, φησὶν, οὐκ ἀπέκαμον καὶ ὄνειδιζόμενος. *Σὺ ἐπίστασαι τὰ ἐκπορευόμενα ἐκ τῶν χειλέων μου πρὸ προσώπου σου. Τουτέστι, Σὺ οἶδας, ὅτι ἀληθεύω. *Μὴ γένη μοι εἰς ἀλλοτρίωσιν φειδόμενός μου σὺ ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ. Τουτέστι, Μὴ ὀφθείην ψευδόμενος, μὴ ποτε διαχειρισῶνταί με. 64.920 *Καταισχυνθήτωσαν οἱ διώκοντές με, καὶ μὴ καταισχυνθείην ἐγώ. Οὐχὶ τὸ αὐτοῦ ζητῶν ἐνταῦθα ταῦτά φησιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκοινωνεῖ αὐτοῦ τῇ αἰσχύνη ἢ προφητεία διὰ τοῦτο φησιν· εἰ γὰρ ἐπιμένοντες τοῖς δεινοῖς ἔμελλον μὴ δώσειν δίκην, κατησχύνθη ἂν ὁ προφήτης. *Τουτέστι, Δίκην δότωσαν οὗτοι, καὶ μὴ ὀφθείην ἐγὼ ψευδόμενος. Δισδὸν σύντριμμα. Τί ποτε τοῦτο ἐστίν; Ἐπειδὴ οὐδαμοῦ εἶπε· Διπλᾶ ἀνταποδώσω τὰ ἀμαρτήματα ταύτης· οὗτος σωφρονιστικὸς ὁ λόγος ἐστίν. *Τάδε λέγει Κύριος· Φυλάσσεσθε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν, καὶ μὴ αἴρετε βαστάγματα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Σαββάτων, καὶ τὰ ἐξῆς. Προσετάχθησαν ἀργεῖν τὸ Σάββατον, ἐπὶ τῷ ἐξιλεοῦσθαι τὰ ἀμαρτήματα. Οἱ δὲ ἐμπορίας πρόφασιν ἐποιοῦντο τὴν ἡμέραν, καὶ συναλλάγματα εἰργάζοντο. Κωλύει τοίνυν αὐτοὺς ταύτης τῆς πράξεως.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ΄.

Ἀνάστηθι. Τίνος ἔνεκεν αὐτὸν εἰς τὸ κεραμεῖον κατάγει; ἐπειδὴ ἔλεγον, Ποῦ ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ; Ἐλθέτω, καὶ ἐνόμιζον αὐτὸν μὴ δύνασθαι, κατάγει αὐτὸν ἐκεῖ. Τίνος οὖν ἔνεκεν καὶ τῆς θεωρίας ἐδέησεν; Οὐ γὰρ ἐνῆν εἰπεῖν καθὼς ὁ κεραμεὺς, Οὐ δύνησομαι; Ἀλλὰ πιστικώτερον καὶ ἐναργέστερον ἐποίει τὸν λόγον ἢ ὄψις. Καὶ κατέβη. Τί βούλεται ἢ ἀνάπαυσις Forte ἀνάπλασις; Ὅτι καὶ πεσόντας ὑμᾶς ἀνανεῶσαι δύνησομαι. Οὕτως εὐκόλον ἐμοὶ πάντα ποιεῖν. Ἴδου ὡς ὁ πηλός, Διεπέσατε καὶ ὑμεῖς, δύνησομαι διορθώσασθαι ὑμᾶς. Πέρας λαλήσω. Μὴ γὰρ ἐπειδὴ εἶπον ἅπαξ, ἐκβῆναι δεῖ; Ἔστιν ὑμῖν σωτηρίας ἐλπίς, ἐὰν προσέχητε ἑαυτοῖς καὶ μεταβάλησθε. Μήτε γοῦν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς πρὸς τοὺς πατέρας θαρρήσητε, μήτε ἐπὶ τοῖς κακοῖς τοῖς περὶ ὑμῶν λεγομένοις ἀπογνῶτε. Τίνος ἔνεκεν ἔτι πλάσω; ἔτι λογίζομαι; διδούς ὑμῖν αὐτοῖς προθεσίαν μετανοίας. Καὶ εἶπαν, κ. τ. λ. Τί τούτου γένοιτο ἂν χεῖρον; Ἄ ἐποίησε σφόδρα παρθένος Ἰσραὴλ. Ὡσπερ ἐκεῖνα ἀνάγκη εἶναι, οὕτω καὶ ὑμᾶς ἀνάγκη· καὶ πολλῶ μᾶλλον τῶν φυσικῶν, τοῦτο ἀναγκαιότερον ἦν, καὶ οὐχ οἶόν τε διαπεσεῖν. Μὴ ἐκλείψουσιν ἀπὸ πέτρας μαστοὶ, ἢ χιῶν ἀπὸ τοῦ Λιβάνου; Ἡ ἐκλινεῖ ὕδωρ βιαίως ἀνέμῳ φερόμενον; Ἀκρώρειά τις ἦν πέτρα καλουμένη Μαστοί. Λέγει τοίνυν, ὅτι ὡσπερ οὐκ ἔνεστιν ἐκεῖθεν ἐκλείπειν ὕδωρ, ἢ χιόνα τοῦ Λιβάνου, καὶ ὕδωρ φερόμενον βιαίως οὐκ ἂν, ποτέ τις παρατρέψειε, μὴ κατ' εὐ 64.921 θεῖαν φέρεσθαι, οὕτως ὁ λαὸς καὶ ἀδιαλείπτως ἤμαρτε, καὶ σφοδρῶς εἶχετο τῆς παρανομίας. Ὅτι ἐπελάθοντό μου. Οὐχ ὡς ἐκεῖνα ἴσ. οὐτόσον ἐκ. θαυμαστὰ εἰ παρέβη ὡς ταῦτα. Ὅταν γὰρ μηδὲν κέρδος ἢ ἀπὸ τῆς ἀποστάσεως, πῶς οὐ θαυμαστόν; *Καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν σχοινίοις αἰωνίοις, τοῦ ἐπιστήναι τρίβους οὐκ ἐχούσας ὁδόν. Σχοινίοις, τουτέστι, τῆς γῆς τὴν κληρονομίαν· ἀσθενήσαντες τοίνυν ἐντεῦθεν, φησὶν, ἐξελεύσονται, ὥστε αὐτὸν πορευθῆναι, καὶ ξένην ὁδόν· ἵνα εἴπη τὴν τῆς αἰχμαλωσίας. Διὰ τοῦτο καὶ σωματικῶς αὐτοῖς συνέβη· τοιαύτην ὥδευσαν ὁδὸν ἄβατον καὶ τραχεῖαν, ὡς πάντας κινεῖν κεφαλὰς αὐτῶν. Ὅταν γὰρ μεγάλα ἦ τὰ δεινὰ, οὐδὲ λόγῳ παριστῶμεν αὐτὰ, ἀλλὰ συριγμῶ καὶ κινήσει κεφαλῆς. *Ὡς ἄνεμος καύσωνα διασπερῶ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. Τουτέστιν, ὡς ἐν καύσωνι ἄνεμος θερμὸς σφοδρῶς φλέγειν οἶδε τὰ εὐθρυπτα· οὕτω καταναλώσω τοὺς Ἰουδαίους. *Καὶ εἶπον· Δεῦτε, καὶ λογισώμεθα ἐπὶ Ἱερεμίαν

λογισμὸν, ὅτι οὐκ ἀπολείπεται νόμος ἀπὸ ἱερέως, καὶ βουλή ἀπὸ συνετοῦ, καὶ λόγος ἀπὸ προφήτου. Δεῦτε, καὶ πατάξωμεν αὐτὸν ἐν γλώσση, καὶ οὐκ ἀκουσόμεθα πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ. Ὁ λέγει τοῦτό ἐστιν· Εἶπον, φησὶ, παρ' ἑαυτοῖς, ὅτι Οὐκ ἐνδέχεται προφήτου λόγον διαμαρτεῖν, ὡσπερ οὐδὲ ἱερέως χρησμὸν· νόμον γὰρ λέγει τὸν διὰ τοῦ ἐφοῦδ λόγον λεγόμενον· ἵνα τοίνυν, φησὶ, μὴ εἰς ἔλεγχον ἡμῶν καθιστάμενος ἐλέγχη τὰς παρανομίας, καὶ λέγη τὰς συμφορὰς, σκευωρησάμενοι αὐτὸν ἀνέλωμεν. Τὸ δὲ, Πατάξωμεν αὐτὸν ἐν γλώσση, τουτέστιν, εὕρωμεν αὐτῷ ἁμαρτίαν, ἢ εἰς Θεὸν, ἢ εἰς βασιλέα, ἵνα οὕτως εὐπροσώπως τὴν κατ' αὐτοῦ ἐνέγκωμεν ψῆφον. Ὅρα, πῶς ἐπίστευον τοῖς λεγομένοις. Ὡ τῆς ἀνοίας! Ὁ τοσαύτην δούς ἰσχὺν τῷ προφήτῃ, καὶ ἱερεῖ ὄντι, οὐ πολλῷ μᾶλλον αὐτοῦ φείσεται; συγκόπτεις τὸν ἱατρὸν, τὸν διδάσκαλον, τὸν ὁδηγόν· σβεννύεις τὸ φῶς, ἵνα μὴ βλέπῃς, πῶς λοιδορεῖ; Καὶ ἀκουσόμεθα τῶν λόγων ἐκ στόματος αὐτοῦ. Τοῦτό φησιν· Ἐκκόψωμεν αὐτοῦ τὴν φωνήν, καὶ ἐξέλωμεν τὴν γλώτταν· τὸν ἔλεγχον στήσωμεν, παύσωμεν τὸν κατήγορον. Τί γὰρ Ἱερεμίας γλώσση βοᾷ; Οὐχὶ τὰ πράγματα βούλεσθε μὴ ἀκούειν; Παύσασθε τὰ τοιαῦτα ποιοῦντες, ἐφ' οἷς ὑμῶν κατηγορεῖ ὁ προφήτης, νῦν δὲ ταῦτα ποιοῦσιν· ὡσπερ ἂν εἶ τις κάμνων πρὸς ἑαυτὸν μὲν μὴ ὀργίζοιτο, ὅτι πυρέττοι διὰ ῥαθυμίας, τοὺς δὲ ἐλέγχοντας καὶ λέγοντας, ὅπως στήσεται τὸ κακὸν, διώκοι καὶ ἀποστρέφοιτο. Εἰ ἀνταποδίδοται ἀντὶ ἀγαθῶν κακά. Πολλὴ ἢ κακία, καὶ ἡ θηριωδία ὑπερβάλλουσα, καὶ ἔσχατος πονηρίας ὄρος. Εἰ γὰρ τὸ μὴ ἀνταποδιδόναι 64.924 δόνα κακὰ ἀντὶ κακῶν προστετάγμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀντὶ κακῶν. Εἰ ὁ μηδὲν παθῶν ἀγαθὸν, ἀδικῶν ἄδικος· ὁ μετ' εὐεργεσίας τοιοῦτος ὢν, ποῦ τετάξεται; Οὐκ ἔχει φύσιν ἢ κακία, φησὶν, ἢ τούτων, πάντα λόγον ὑπερβαίνει τὰ τῆς πονηρίας αὐτῶν. Ὅτι συνελάλησαν ῥήματα κατὰ τῆς ψυχῆς μου, καὶ τὴν κόλασιν αὐτῶν ἔκρυψάν μοι. Τουτέστι, τὴν τιμωρίαν ἀποκρυψάμενοι ὡς φίλοι προσήεσαν. Τινὲς δὲ ἔφασαν, ὡς γυναῖκα αὐτῷ ἐπέβριψαν· ἔωλον δέ· οὐ γὰρ ἂν αὐτὸ ἐσιώπησεν ὁ προφήτης. Μνήσθητι, Κύριε. Καίτοι ταύτης μεῖζον τί γένοιτ' ἂν τῆς εὐεργεσίας, ἢ τὸν Θεὸν ἐκπεπολεμωμένον ἐθελῆσαι καταλλάξαι αὐτούς; ἀλλ' οὐκ ἠθέλησαν. Διὰ τοῦτο δὸς τοὺς υἱοὺς αὐτῶν. Εἶτα κατεύχεται αὐτῶν ἀράς τινὰς χαλεπὰς· τοὺς γὰρ τοιοῦτους κὰν ἀναιρεθῆναι ἐχρῆν, πολλάκις ἐπιβουλευθεὶς οὐκ ἀπέστη, καὶ οὐδὲν πλέον ἐγένετο. Γενέσθωσαν αἱ γυναῖκες. Παντελεῖ ἀναίρεσιν ἐνίων κατεύχεται, ἵνα μὴ ἐπιμένοντες, τοὺς λοιποὺς βλάπτωσι· καὶ κραυγὴν ἀξιοῖ γενέσθαι, ὥστε διάδηλον εἶναι τὴν συμφορὰν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ΄.*

Τότε εἶπε Κύριος πρὸς με· Βάδισαι, καὶ κτῆσαι βίκον ὀστράκινον πεπλασμένον. Τουτέστι ξέστην. Καὶ ἐξελεύσῃ εἰς τὸ πολυάνδριον υἱῶν τῶν τεθνηκότων αὐτῶν, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τῶν θυρῶν τῆς πύλης τῆς Χαρσίδις. Πολυάνδριον τεθνηκότων λέγει τὸν τόπον ἔνθα ὁ Ἀσσύριος ἀνηρέθη, καὶ τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ τοῦ Χαλδαίου πολλοὶ διεφθάρησαν. Ὡς οὖν τόπου ὑπομνήσαι αὐτούς, καὶ τῆς προτέρας εὐεργεσίας, καὶ τῆς μετὰ ταῦτα τοῦ Θεοῦ ἀποστροφῆς, ἐπὶ τοῦ τόπου ἐκείνου προσέταξεν εἰπεῖν, ἅπερ ἔμελλε λέγειν ὁ προφήτης. Καλῶς αὐτὸν εἰς τὸν τόπον παραπέμπει τῶν ἁμαρτημάτων, ἔνθα ἐθυμίω, φησὶ, τῷ Βάαλ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν κατέκαιον πυρὶ. *Καὶ οἱ βασιλεῖς Ἰούδα ἔπλησαν τὸν τόπον τοῦτον αἱμάτων ἀθῶων, καὶ ὠκοδόμησαν τὰ ὑψηλὰ τῷ Βάαλ. Ὑψηλὰ, κατὰ τὸ σύννηθες τῆς θείας Γραφῆς, τοὺς βωμοὺς λέγει. Βάαλ δὲ νῦν τὸ εἶδωλον αὐτό. *Τοῦ κατακαίειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν πυρὶ, ὀλοκαυτώματα τῷ Βάαλ. Ἔτερον εἶδος ἀσεβείας

λέγει, ὃ τελευταῖον ἐπενθήθη. Ἐγκαλέσας γὰρ αὐτοῖς, ὡς εἶδωλον ποιήσασι, καὶ περὶ τὴν τοῦ Πλούτωνος θεραπείαν ἐσχολακόσι, μετὰ τὴν τοῦ Συναχηρὶμ ἀναίρεσιν· Τούτω τοίνυν, φησὶ, τῷ εἰδωλίῳ ὀλοκαυτώματα ἐποιεῖτε τῷ τοῦ Πλούτωνος, ὡσανεὶ κρείττους τοῦ θανάτου ἐσόμενοι. Καὶ ὅτι περὶ τούτου λέγει, μηνύει τὰ ἀκόλουθα. Φησὶ γάρ· *Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, 64.925 καὶ οὐ κληθήσεται τῷ τόπῳ τούτῳ διάπτωσις, καὶ πολυάνδριον υἱοῦ Ἐννώμ. Ὁ δὲ Ἑβραῖος οὕτως ἔχει· Διάπτωσις τοῦ Τοφῆθ, ὅπερ ἐστὶ, Βωμὸς τῆς κόρης. Υἱοῦ δὲ Ἐννώμ ἡρμήνευσαν, ἀπὸ τοῦ τὸν τόπον τοῦ Ἐννώμ εἶναι· σαφεστέρα δὲ κεῖται ἡ ἔννοια παρὰ τῷ Ἑβραϊκῷ διελέγχουσα αὐτῶν τὴν ἀσέβειαν. Ἀλλὰ τὸ πολυάνδριον τῆς σφαγῆς, τουτέστιν, κοιλάς σφαγῆς· οὕτω γὰρ ὁ Ἑβραῖος ἔχει. Σημειωτέον δὲ καὶ ἐνταῦθα, ὡς τὸ πολυάνδριον, ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρεθέντων ἡρμήνευσαν αὐτὸ οἱ ἔρμηνεύσαντες. Ὅτι δὲ περὶ τοῦ Τοφῆθ νῦν διαλέγεται, ὅπερ ἡρμήνευσεν υἱοῦ Ἐννώμ, μηνύει προϊῶν. Φήσας γάρ, ὅτι συνέτριψε τὸν βίκον κατὰ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, ἐπάγει· Τάδε λέγει Κύριος. Ὡστε ἀνίατον εἶναι τὴν πληγὴν αὐτῆς, ἔδωκα ὑμῖν σωτηρίας ἐλπίδα· εἶπον· Ἀποστρέψω τὸ ἔθνος, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τὴν βασιλείαν οὐ προσέσχετε. Ἀναιρῶ καὶ ταύτην τὴν παραμυθίαν, ἐκκόπτω καὶ ταύτας τὰς ἐλπίδας. *Καὶ ἔσονται οἱ οἴκοι Ἱερουσαλήμ, καὶ οἱ οἴκοι βασιλέων Ἰούδα, καθὼς ὁ τόπος ὁ διαπίπτων. Τουτέστιν, ὅπου ἔπεσαν οἱ Βάρβαροὶ ποτε τῇ πόλει ἐπελθόντες. Πάντες οἱ οἴκοι βασιλέων Ἰούδα ὡς τόπος τοῦ Τοφῆθ ἔνεκεν τῶν ἀκαθαρσιῶν, ὧν ἐποίησαν ἐν πάσαις ταῖς οἰκίαις. Ἐθυμίων ἐπὶ τῶν δωματίων αὐτῶν πάση τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. Τουτέστιν, οὕτω καὶ νῦν διαπεσεῖται πᾶς Ἰούδας, καὶ τῶν βασιλέων οἱ οἴκοι διὰ τὸν τόπον τοῦ Ταφῆθ, τουτέστι, τὸν βωμὸν τοῦ Πλούτωνος, καθὼς διέπεσον οἱ ἐπελθόντες τῇ πόλει. Καὶ προϊῶν φησὶ· *Καὶ ἐν τῷ Ταφῆθ θάψουσι παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν τόπον τοῦ θάψαι. Ἐπειδὴ οὖν περὶ πολλοῦ ποιοῦνται τὸν τόπον, καὶ ὡς θεὸν θεραπεύοντες, ἀκάθαρτον οὐδὲν εἰσήγον, ἀπειλεῖ αὐτοῖς νεκρῶν πληρῶσαι τὸν τόπον.

ΚΕΦΑΛ. Κ΄.

Καὶ ἤκουσε Πασχώρ. Ὅρα πόσον ἔγκλημα, καὶ ἱερεὺς ἦν, καὶ ἱερέα, καὶ προφήτην, καὶ τοιαῦτα λέγοντα. Ὅν ἐχρῆν πενθεῖν, διεμάνθανε ἴσ. ὅτι ἐμάνθανε διὰ τε λόγων καὶ ἔργων τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ἵνα μὴ θαυμάζη ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ. Καὶ ἐπάταξε Πασχώρ τὸν Ἱερεμίαν τὸν προφήτην, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν καταρράκτην, τουτέστιν, εἰς τὸ συγκλειστήριον. Ὅς ἦν ἐν πύλῃ Βενιαμὶν οἴκου ἀποτεταγμένου, τοῦ ὑπερώου, ὃς ἦν ἐν οἴκῳ Κυρίου. Οἴκου ἀποτεταγμένου, τουτέστι, φυλακῆς· καταρράκτην δὲ, ἀπὸ τοῦ σχήματος ὠνόμασεν· ὑπερώου δὲ, διὰ τὸ ἐν τῇ αὐλῇ εἶναι, ἵνα εἴπη, ὑπαίθρου· τὸ δὲ, ὃς ἦν ἐν οἴκῳ Κυρίου περὶ τοῦ Πασχώρ λέγει, ἀντὶ τοῦ, Ὁ ἱερεὺς ὁ ἐν τῷ οἴκῳ σχολάζων, οὗτος αὐτὸν τῷ ἐγκλειστηρίῳ παρέδωκεν. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἱερεμίας. Πῶς οὐκ ἐφοβήθη ταῦτα εἰπεῖν οὗτος; Πῶς δὲ 64.928 ἐκεῖνος ἐξέβαλεν; εἰ γὰρ καὶ ἐμίσουν τοὺς ἄνδρας ἴσ. τὸν ἄνδρα, ἀλλ' οὐκ ἠδύναντο περαιτέρω τὴν κακίαν ἐνδείκνυσθαι, τοῦ συνειδότος ἐλέγχοντος αὐτούς. Οὕτω καὶ Ἡρώδης τὸν Ἰωάννην· ἠγάπα γὰρ, τοσοῦτον μόνον, μὴ ἀκούειν τὰ λεγόμενα. *Οὐχὶ Πασχώρ ἐκάλεσε Κύριος τὸ ὄνομά σοι, ἀλλ' ἡ μέτοικον κύκλωθεν. Ὁ Ἑβραῖος, παραβολὴν ἔφη, ἀντὶ τοῦ μέτοικον. Τὸ δὲ, κύκλωθεν, ἀντὶ τοῦ, πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. Ἡ δὲ κατὰ τούτου προφητεία ἀπέβη ἐπὶ τοῦ Ἰωακείμ καὶ Ἰεχονίου. Ἠπάτησάς με, Κύριε, καὶ ἠπατήθην. Τάχα πολλοῖς δοκεῖ ὁ προφήτης οὗτος τολμηρῶς φθέγγεσθαι· νυνὶ δὲ τὸν Θεὸν ἀπατᾶν φησὶ, καὶ παίζειν εἰς

ἡμᾶς· ἀλλὰ μὴ ἴδωμεν ὅτι ταῦτά φησι. Τῆς γὰρ ὀδύνης ἐστὶ τὰ ῥήματα· εἰ γὰρ καὶ προφήτης ἦν, ἄνθρωπος ἦν. Τίνος ἔνεκεν ἠπάτησάς με; εἰπών. Ὡς τεῖχος χαλκοῦν ὄχυρον θήσω σε, καὶ πολεμήσουσι πρὸς σέ, καὶ οὐ μὴ δύνωνται σοι. Ἐπεὶ οὖν αὐτὸν οὕτω συνέκλεισε αὐτὸν οὕτω συνέκλεισαν, ταῦτά φησι· Καὶ μὴν οὐ περιεγένοντο· εἰ γὰρ ἀνείλον, ἔσβησαν ἂν τὴν παρρησίαν. Ὅρα μοι τὰ ἀποστολικά ἐνταῦθα διατυπούμενα, ἀλλ' ἐκείνων οὐδεὶς οὐδέποτε τοῦτο εἶπεν, οὐδὲ ἀπωδύρατο. Ἀλλὰ καὶ τούναντίον φησὶ, Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου. Μὴ γὰρ τοῦτο ὁ Θεὸς ἐπηγγείλατο, μηδὲν σε παθεῖν δεινὸν, τῷ μὴ ἴσ. ἢ τὸ μὴ πάσχοντα ἀλῶναι; *Ἡπάτησάς με, Κύριε, καὶ ἠπατήθην· ἐκράτησάς με, καὶ ἐδυνήθης. Δυσφορεῖ ἐπὶ τοῖς παρὰ τοῦ λαοῦ ὀνειδίσειν ὁ προφήτης· ὡς γὰρ ψευδομένου κατέδραμον ἐπεὶ μὴ παραχρήμα τὴν τιμωρίαν ἐπήγαγεν ὁ Θεός. Ἐπάγει γοῦν· Ἐγενόμην εἰς γέλωτα πᾶσαν ἡμέραν. Διετέλεσα μυκτηριζόμενος. Εἶτα ἐπὶ τίσιν, ἐπάγει, Ἐκράτησας. Ἴσχυσας ὡς δυνατὸς καὶ ἄκοντά με χειροτονῆσαι. Οὐ κίνδυνοι μόνον, οὐδὲ ἐπιβουλαὶ καὶ θάνατοι, ἀλλὰ καὶ σκώμματα, καὶ ὀνειδίδη, καὶ γέλως, καὶ ταῦτα οὐχ ἦττον ἐκείνον λυπεῖ. Ὅτι μικρῷ λόγῳ μου γελάσομαι. Τουτέστιν, ἐφ' αἷς προλέγω συμφοραῖς γελῶμαι, ὡς ψευδόμενος. Τὴν δὲ αἰτίαν μάλιστα τῆς λύπης, ἀπὸ τῶν ὑπὸ τοῦ Πασχωρ εἰς αὐτὸν γενομένων ἔσχηκε. Δῆλος γὰρ ἐστὶν οὗτος, ὅτι ὡς δύσφημον καὶ ψευδόμενον ἐνέβαλεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, δίκας ἀπαιτῶν τῆς λοιδορίας. Ἀθεσίαν, καὶ τάλαιπωρίαν ἐπικαλέσομαι. Πολλὴ τοῦ δικαίου πρὸ τὸν Θεὸν παρρησία. Τοῦτο γὰρ βούλεται εἰπεῖν, ὅτι Ἐπιβοῶμαί σε, ὡς βιαζόμενος παρὰ σοῦ· εἶπες γὰρ κηρύξαι αἰχμαλωσίαν, καὶ ἠθέτησάς με οὐκ ἐπάγων τὴν τιμωρίαν, καὶ τὴν συμφορὰν, ἦν ἐκήρυξα τῇ πόλει. Τινὲς δὲ οὕτως ἠρμήνευσαν, ὅτι Ἐπαγγεिलाμένος μοι, ὡς τεῖχος ποιεῖν χαλκοῦν, καὶ ὡς στῦλον σιδηροῦν ἅπασι τοῖς βασιλεῦσι προέτρεψας, καὶ τούτοις κηρύξαι ἐλπίσας τοῖς λόγοις, καὶ τρόπον τινὰ ἀπατηθεὶς, οὐκ ἂν ἔδω 64.929 σάμην ἀνεδυσάμην τὸ προφητεῦσαι καὶ τὰ πάνδεινα ὑπομένων διατελῶ. Τουτέστι, γελασθήσομαι. Οὐκ ἤρκεσέ μοι, φησὶν, ἡ πικρία, ἀλλὰ καὶ γέλως· οὐκ ἤρκεσεν ἡ ὀδύνη τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ χλευασία. Ὅτι ἐγενήθη. Διατί οὐκ ἐκβαίνοντων τῶν προλεγόμενων ἀπάντων, ἐχλεύαζον καὶ ἐγέλων; Καὶ εἶπα· Οὐ μὴ ὀνομάσω. Ὅρα φιλοσοφίαν, πῶς ἐλάττωμα τηλικούτων οὐκ ἀπέκρυψε· πῶς τὴν ἀσθένειαν οὐ συνεκάλυψε τὴν ἑαυτοῦ· ἀλλ' ἐξεπόμευσε καθάπερ ἕν τι στήλη τὴν τῶν λογισμῶν ἀρρώστίαν. Καὶ ἐγένετο ὡς πῦρ. Περὶ τοῦ Πνεύματος, φησὶ, τοῦτο λέγει. Ἐκράτησας, καὶ ἄκοντά με ἐνέβαλες, ἀλλ' ἴσως εἶποι τις ἂν, ὅτι Καὶ ποῖον κέρδος, εἶπέ μοι, κατὰ ἀνάγκην προφητεύειν; Ποία δὲ ἀρετή; Καὶ μετ' ὀλίγα· Ὅρα ὅταν δέη τι γίνεσθαι τῶν χρησίμων, καὶ ἀνάγκην ἐπιτίθῃσιν ὁ Θεός. Οὐ γὰρ δεῖ δι' ἀτονίαν τὴν τούτου, τοὺς μέλλοντας ἀπόλλυσθαι κερδαίνειν leg. μὴ κερδαίνειν. Ὡς πῦρ καιόμενον φλογιζόμενον, καὶ συνεχόμενον ἐν τοῖς ὀστέοις μου, καὶ πάρειμι πανταχόθεν, καὶ οὐ δύναμαι φέρειν, ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν συναθροισζομένων ἐπ' ἐμέ, καὶ τὰ ἐξῆς. Τό· Ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν συναθροισζομένων ἐπ' ἐμέ, καὶ τὰ ἐξῆς, ἀποδίδεται τῷ· Καὶ εἶπον· Οὐ μὴ ὀνομάσω τὸ ὄνομα Κυρίου καὶ οὐ μὴ ὀνομάσω ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Τὴν γὰρ αἰτίαν τῆς σιωπῆς τέθεικε. Τὸ δὲ, Ἐγένετο ἡ καρδιά μου, ὡς πῦρ καιόμενον, καὶ τὰ ἐξῆς, ἐν μέσῳ κεῖται· ἢ δὲ ἔννοιά ἐστὶν αὕτη, ὅτι Ἐγὼ μὲν μόνον ἐβουλεύσάμην σιωπῆσαι, εὐθύς δὲ ὡς πῦρ μου διέδραμε τὴν διάνοιαν, καὶ ὡς παρειμένος γέγονα, τουτέστιν, ὥσπερ ἡμίξηρος, ἀφωνίαν καταδικασθεὶς τρόπον τινὰ, καὶ κινεῖν τὰ μέλη οὐ δυνάμενος. Ἡ δὲ τῆς σιωπῆς αἰτία μοι γέγονεν οὐκ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πολλὴν τὴν πονηρίαν τῶν ὁμοφύλων ὀρᾶν. *Ἐπισύστητε, ἐπισυστῶμεν αὐτῷ πάντες ἄνδρες φίλοι αὐτοῦ. Τουτέστι, Συμβούλιον ἐποίησαντο κατ' ἐμοῦ, οὐχ οἱ τυχόντες, ἀλλ' οἱ δοκοῦντες εἶναι

φίλοι. *Τηρήσατε τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ, εἰ ἀπατηθήσεται καὶ δυνησόμεθα αὐτό. Τουτέστιν, ὑποκρινοῦμεν αὐτὸν, ὥστε ἐν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ εὐρεῖν τι ἔγκλημα. Ὅτι ἤκουσα. Τί γένοιτ' ἂν ἴσον τῆς ἀνδρίας ταύτης; ἐντεῦθεν ἐχλευάζοντο ἐκεῖθεν ἔπασχον δεινῶς. Ὁ δὲ Κύριος μετ' ἐμοῦ. Πῶς οὖν ἔλεγες, ὅτι Ἠπάτησάς με, ὅτε ταῦτα ἔπασχες; ἐδίωξαν, καὶ οὐκ ἠδύναντο νοῆσαι. Οὐχὶ καὶ ταῦτα προεῖπεν ὁ Θεός; οὐχὶ τὰ μέλλοντα ἐδήλωσεν; ἄπειρος ἦν ἐν τοῖς προοιμίοις ὁ προφήτης· τὰς τιμὰς αὐτῶν οὐκ ἐνόησαν· αἰσχύνῃς γὰρ ὄντως 64.932 ἀμάρτημα γέμον, μὴ μεταβάλλεσθαι, ἀλλὰ τὸν ἐλέγχοντα ἀναιρεῖν, ἵνα ἐν πλείονι σκότῳ τὰ κακὰ γένηται. *Καθὼς μαχητῆς ἰσχύων, διὰ τοῦτο ἐδίωξαν, καὶ οὐκ ἠδύναντο γνωρίσαι. Τουτέστιν, οὐ συνεχώρουν τοῦ Θεοῦ τὴν εἰς ἐμὲ πρόνοιαν, καὶ μετεβάλλοντο τὴν γνώμην, ἀλλ' ἐπέμενον τῇ κακίᾳ. *Ἠσχύνθησαν σφόδρα, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν ἀτιμίας αὐτῶν, αἱ δι' αἰῶνος οὐκ ἐπιλησθήσονται. Τουτέστι, Διήμαρτον τοῦ σκοποῦ. Καὶ οὐδὲ οὕτως ἐλογίσαντο, ὡς ἀφ' ὧν πράττουσι μειζόνως ὑπὸ δίκην ἑαυτοὺς ἄγουσι· τοῦ Θεοῦ οὐδεμίαν λήθην τῆς αὐτῶν κακίας ποιουμένου, ἀλλ' ἀπαιτοῦντος τῆς τόλμης τὴν δίκην. Κύριε, δοκιμάζων δίκαια. Ταῦτα λέγω, ἵν' ὅταν ἀκούσης τοῦ Θεοῦ λέγοντος, Μὴ προσεύχου, καὶ τὸν προφήτην ἴδης προσευχόμενον, μὴ τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπότερον εἶναι νομίσης, ἀλλὰ μηδὲ κατὰ μικρὸν ἐγγύς. Ὅρα οὖν καὶ ἀπὸ μικρᾶς ὕβρεως θορυβούμενον, σκανδαλιζόμενον, καίτοιγε εἰδότα, ὅτι ἐν ἀσφαλείᾳ ἔσται καὶ εἰρήνῃ, τὸν δὲ Θεὸν καθ' ἐκάστην ὑβριζόμενον, καὶ ὕβρεις χαλεπὰς καὶ ἀφορήτους ἐμπαροινούμενον. Ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα ἐν ἣ ἐτέχθη. Πρὸ τούτου μὲν τὴν μητέρα ἐθρήνει, νῦν δὲ τὴν ἡμέραν· οὐ πρὸς τὸν Θεὸν, ἀλλὰ πρὸς τὰ δεινὰ ἀποτεινόμενος, ὡς καὶ ἕτερος προφήτης, Ἴνα τί μοι ἔδειξας κόπους καὶ πόνους; τοῦτο καὶ Ἰώβ· Ἴνα τί μοι συνήντησαν γόνατα; Τοῦτο καὶ οὗτος, τοῦτο καὶ ἕτεροι τῶν προφητῶν. Ἀποδυσπετεῖ ὁ προφήτης, ἀναγκαζόμενος κατὰ τοῦ λαοῦ λέγει, καὶ ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ, καὶ ὁρῶν ἐκείνους μὴ μεταβαλλομένους, καὶ πάσχων μὲν δεινὰ ὑπὸ τῶν ἀκουόντων, ἀναγκαζόμενος δὲ πάλιν τὰ παραπλήσια λέγει. Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὁ. Τί λέγεις; Τί καὶ τὸν ἄνδρα καταράσαι, οὐχὶ πρὸ μικροῦ αὐτὸς ἔλεγες, εἰ ἀνταποδίδοτε κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ σὺ ἀντὶ εὐαγγελίων τοῦτο ἐποίησας, καὶ ἐγκαλεῖς ὅτι οὐκ ἀπέκτεινε; Πῶς οὖν ἐγκαλεῖς, ὅτι ἀνελεῖν σε θέλουσιν οἱ Ἰουδαῖοι; εἰ γὰρ τότε ἀποθανεῖν καλὸν, πολλῶ μᾶλλον μετὰ τὴν πείραν. Πῶς οὖν οὐ βούλει; Ὅρα οὐδαμοῦ λόγον ἔχοντα τὸν θρῆνον; θρῆνος γὰρ ἐστὶν αἴτιος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τεθορυβημένης λεγόμενος ψυχῆς, καὶ οὐδὲν διεσκεμμένης, ἀλλ' ἐν ζησούσης μόνον, ἀποθέσθαι τὸ βᾶρος. Καὶ μετ' ὀλίγα. Καὶ οὐκ ἀπλῶς καταράσασθαι ἐκείνον, ἀλλ' ὡς τὰς πόλεις ἅς ἀνεῖλεν ὁ Θεός, καὶ οὐ μετεμελήθη· τοσαύτην ὑποστήτω τιμωρίαν ὁ εἶς, ὅσῃν αἱ πόλεις πᾶσαι. Τί λέγεις, εἶπέ; Ὅτι εἶπεν· Μὴ γὰρ τὸ εἰπεῖν αὐτὸν τοῦτο, αἴτιον γέγονε τοῦ τεχθῆναί σε; Τὸ τεχθῆναί σε αἴτιον τοῦ εἰπεῖν γέγονεν. εἰ δὲ 64.933 τοῦτο, πολλῶ μᾶλλον τὴν μητέρα τὴν τεκοῦσαν, ἢ τὸν σπείραντα πατέρα, μᾶλλον δὲ οὐδὲ τοῦτον, οὐδὲ ἐκείνην. Ποῖος ἂν ἀνὴρ μεθύων τοιαῦτα εἶπε, καὶ πολέμιος ἄδικος; Ποῖος Βάρβαρος; Τίς ὤμῶς ἄνθρωπος ἐν μήτρᾳ ἀναιρεῖ; Ἄλλ' ἀποδυσπετοῦντος ταῦτά ἐστι τὰ ῥήματα. Ἴνα τί τοῦτο ἐξῆλθον; οὐκέτι λοιπὸν εὐχεται, ἀλλὰ τῇ αἰσχύνῃ ἐπαράται καὶ τῇ ἀμαρτίᾳ· ἔστι γὰρ ἐν δόξῃ αἰσχύνη καὶ χάρις, καὶ ἔστιν αἰσχύνη ἐν ἀμαρτίᾳ· μεγάλα γὰρ καὶ κακὰ ἐργάζεται τοῦτο τὸ πάθος· ὁρᾷς ὅτι οὐ φύσεώς ἐστὶν ἡ κακία; οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔσχε ποτὲ ἀγαθόν. Τοῦτο δὲ ἐξ ἀρχῆς ἔγκειται τῇ αἰσχύνῃ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ΄.

Ὁ λόγος ὁ γενόμενος. Ὅρα τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν· ἠπέιλησε πολλὰ διὰ ῥημάτων, οὐκ ἔπεισεν· ἐκάκωσε τὸν προφήτην· ἔδειξεν αὐτῷ τὰ μέλλοντα διὰ τύπου, διὰ ῥάβδου, διὰ λέβητος, διὰ περιζώματος, διὰ τοῦ βίκου. Ὑπέσχετο μυρία ἀγαθὰ· ἐπήγαγε καὶ τὴν πληγὴν τῆς ἀβροχίας· ἔτι χεῖρους ἦσαν. Ἐπάγει λοιπὸν αὐτοὺς τοὺς πολέμους αὐτοῖς. Ἐπειδὴ γὰρ τῷ προσηνεῖ καὶ γλυκεῖ φαρμάκῳ εἶξαι οὐκ ἠθέλησαν, ἐπάγει τινὰ τομὴν. Ἄλλ' ὅρα καὶ ἐνταῦθα τὴν φιλανθρωπίαν· ἵνα γὰρ μὴ τις λέγῃ, ὅτι καὶ πληξαι ἐχρῆν· καὶ τοῦτο ποιεῖ, καὶ πανταχοῦ ἴδοι τις ἂν τοῦτο γινόμενον. Ἐπερώτησον. Τεταπεινωμένοι γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς συμφοραῖς, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν κατέφευγον τότε μόνον. Καὶ οὐδὲ τότε ὡς ἐχρῆν. Τίνος γὰρ ἔνεκεν ἐρωτᾶς, ὡς εἰδὼς, ὁ εἰδὼς ὅτι πάντως ἀληθῆ τὰ λεγόμενα; πῶς οὖν οὐ πείθη; ἄλλ' ἂν μὲν κατὰ γνώμην ἀκούσης, ἐπαινεῖς τὸ λεχθέν; ἂν δὲ τὸ ἀληθὲς μάθῃς, δυσχεραίνεις καὶ ἀγανακτεῖς; Ποῦ τοίνυν οἱ ψευδοπροφήται οἱ λέγοντες, Οὐκ ἔστι πόλεμος, οὐκ ἔστι μάχη, οὐδὲ λιμὸς, οὐδὲ μάχαιρα; Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἐπερώτησον περὶ ἡμῶν τὸν Κύριον· ὑπὸ πολλῆς ἀνοίας μηδεμίαν ἐπιδειξάμενοι μεταβολὴν, μεταβολὴν δεινῶν προσεδόκησαν. Πόθεν; Ναί, φησί· Κατὰ πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. Προσεδόκησαν τὸ Θεῖον δόξης ἐφίεσθαι· νῦν μιμνήσκῃ τῶν θαυμασίων; νῦν οἶδας, ὅτι πάντα δύναται ὁ Θεὸς ὑπὸ τῆς θλίψεως πιεσθεὶς φιλοσοφεῖς; Τούτων οὐχὶ νῦν τῶν ῥημάτων καιρὸς ἦν, ἀλλ' ὅτε αὐτῶν κατεφρόνεις· ὅτε παρῶνεις εἰς τοὺς ὄρκους τοὺς κατ' αὐτοῦ. Ὅρα πόση φρίκη τῶν ὄρκων· ὤμοσεν ὑπακούειν· οὐχ ὑπήκουσε, καὶ ἀλίσκεται. Τοίνυν οὐχ ἵνα ὁ Βάρβαρος ἐδικηθῆ, ἀλλ' ἵνα ὁ Θεὸς μὴ ὑβρίζηται· ἵνα μηδεὶς ἕτερος παρανομῆ. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἐγὼ τὸν Ναβουχοδονόσορ οὐχ οὕτως ἠγοῦμαι τοῖς ὅπλοις θάρρειν, ὡς τῇ εὐνοίᾳ τῇ παρὰ Θεοῦ. Τοῦτο γοῦν ὁ εὐνοῦχος αὐτοῦ ὀνειδίζει. Διδάσκαλος ὁ Ναβουχοδονόσορ τοῖς Ἰουδαίοις παραγίνεται τοῦ μηδέποτε ἐπιορκεῖν. Τάδε λέγει Κύριος· Ἴδου ἐγὼ μεταστρέψω. Κἂν αὐτοὶ, φησί, βούλωνται ἀναχωρῆσαι, ἐγὼ πολεμήσω ὑμᾶς. 64.936 Καὶ πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον ἐρεῖς. Ἰωακείμ αὐτομολήσας πρὸς τὸν Βαβυλώνιον, καὶ λοιπὸν τὰ τῆς δουλείας καταδεξάμενος, ὄρκους ἐπιτελέσας, ὑπόφορος τούτῳ γίνεται. Ὁ Σεδεκίας δὲ παρέβη τοὺς ὄρκους, καὶ παρεσπύνησεν· ἐπέρχεται λοιπὸν ὁ Βαβυλώνιος, ἀφορμὴν δικαίαν ἔχων τοῦ ὄρκου· ἀλλ' οὐδὲ οὕτως αὐτοὺς προδίδωσιν ὁ Θεός. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε, φησὶν, ἐξελεῖν, εἰς σωτηρίαν ἔσεσθε. Τί ποιῆσαι πλέον ἐχρῆν; εἴλοντο κοινωνῆσαι τῆς ἐπιορκίας αὐτῷ· μάλιστα δὲ οὐδὲ τὸν προφήτην ἔρεσθαι ἔδει, οἷον τὸ τοῦ ὄρκου τέλος ἔσται, καταπατηθέντων τῶν ὄρκων καὶ τῶν συνθηκῶν. Πλὴν ἀλλ' ἵνα μηδὲ τὴν ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀπολογίαν ἔχῃ, ἵνα μὴ τὴν ἀνάγκην ἔχωσι τοῦ ἄρχοντος οἱ ἀρχόμενοι, καὶ τούτους ἐξαιρήσονται ἴσ. ἐξαιρεῖται. Ἐπὶ θύραις ἢ τιμωρία, φησὶν· ὑμεῖς κύριοι ταύτην φυγεῖν. Τίνος οὖν ἂν εἶεν ἄξιοι οἱ παρόντα δυνάμενοι τὸν ὄλεθρον διαφυγεῖν, καὶ μήτε ἐπιορκῆσαι καὶ σωθῆναι, ἐλόμενοι μετὰ τοῦ ἀποθανεῖν καὶ τὸ τῆς ἐπιορκίας ὑποστῆναι ἔγκλημα; Καὶ μετ' ὀλίγα· Εἰδέναί δὲ ὀφείλομεν, ὅτι κἂν Ἕλληνας ὁ ἠδικημένος ἦ, ἐπεξέρχεται ὁ Θεός· καὶ γὰρ ἐκεῖνος αὐτοῦ ἐστι, καὶ χωρὶς τούτου, τῶν ἰδίων μάλλον φεῖδεται· καὶ ὁ ἀδικῶν αὐτός ἐστιν ὁ βλαπτόμενος. Καὶ ὁ ἐκπορευόμενος προσχωρῆσαι πρὸς τοὺς Χαλδαίους τοὺς συγκεκλεικότας ὑμᾶς, ζήσεται, καὶ ἔσται αὐτῷ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ὠφέλειαν, καὶ ζήσεται. Ὁ Ἑβραῖος τὸ, εἰς ὠφέλειαν, σαφέστερον τέθεικεν, ἔχει δὲ εἰς σκῦλα. Ἡ δὲ ἔννοια αὕτη· Ὁ μὴ προσφεύγων μὲν, φησὶν, ἀποθανεῖται· ὁ προσφεύγων δὲ ζήσεται, σκῦλα τῶν πολεμίων γενόμενος. Τὸ οὖν, εἰς ὠφέλειαν, τοῦτ' ἔστι, τοῦτο αὐτὸ κερδανεῖ, τὸ ζῆν. Ὁ οἶκος βασιλέως Ἰούδα, ἀκούσατε τὸν λόγον Κυρίου. Ὁ οἶκος Δαβὶδ, τάδε λέγει Κύριος· Κρίνατε τὸ πρῶτ' κριμα, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀπειλήσας παραινεῖ μεταβάλλεσθαι τὴν γνώμην, δεικνύς, ὡς διὰ τὸ ἀμεταμέλητα πταίειν, αὐτοὺς

τιμωρεῖται. Ἐπάγει γοῦν· Καὶ ὁ ἐκπορευόμενος. Τίς οὐκ ἂν εἴλετο προσχωρῆσαι, θεήλατον οὕτω τὴν νόσον ὀρών; εἰ γὰρ καὶ τοὺς ἀπομένοντας τοιαῦτα ἔμενε δεινὰ, καὶ πάντως ἀπολέσθαι ἐχρῆν, τίνος ἔνεκεν οὐ προσεχώρουν; ἢ δῆλον ἐκ τοῦ μὴ πιστεύειν. Οἶκος Δαυΐδ. Οὐχ ἀπλῶς αὐτοὺς ἀνέμνησε τοῦ Δαβίδ, ἀλλ' ἵνα τὴν ἀρετὴν τοῦ προγόνου αἰσχυρθῶσιν. Εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, παύσονται ὄντες πονηροί. Ἀκούσατε λόγον. Οὐ διὰ τὸ ἰσχύον ἔχειν μεγάλην· οὐ διὰ τὸ μηδένα εἶναι τὸν ἰσχυρότερον· οὐ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὰ ὑμέτερα ἐπιτηδεύματα. Τροφή γὰρ ἔσται τῷ πυρὶ τούτῳ τὰ ἀμαρτήματα τὰ ὑμέτερα. Ἴδου ἐγὼ πρὸς σὲ τὸν κατοικοῦντα τὴν κοιλάδα Σῶρ, τὴν πεδινήν, φησὶ Κύριος, τοὺς λέγοντας· Τίς πτοήσει ἡμᾶς, ἢ τίς εἰσελεύσεται εἰς τὸ κατοικητήριον; καὶ τὰ ἐξῆς. Οὐ καλῶς Σῶρ ἡρμήνευται παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ· 64.937 παρὰ γὰρ τῷ Ἑβραίῳ Σοῦρ κείται· ἐρμηνεύεται δὲ πέτρα. Μηνύει δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ, ἥτις ἐν τῇ πέτρᾳ κοιλάδος τυγχάνει. Πέτραν δὲ κοιλάδος ἐκάλεσε, διὰ τὴν τοῦ τόπου θέσιν· ὡς τῶν μὲν περὶ τὴν Ἱερουσαλήμ τόπων ὑπὸ πετρῶν συνεχομένων, οὔσης δὲ καὶ πεδιάδος ἐν κύκλῳ. Ἴδου ἐγώ. Προφητεύει τῇ Τύρῳ δεινὰ, πολλὰ δὲ καὶ Ἰεζεκιήλ, καὶ Ἡσαΐας περὶ τῆς Τύρου φησὶν, ὅτι ἐπῆρτο, ὅτι ἔχουσα διδασκαλίας ὁδὸν τοὺς ἐκ γειτόνων Ἰουδαίους, οὐδὲν ἔκαρπώσατο. Διὰ γὰρ τοι τοῦτο πρῶτον ἄπτεται τῶν ἔθνῶν τούτων, ὅτι τὰ Ἱεροσόλυμα πλησίον αὐτῶν ἦν· ἀκούεις δὲ προΐων, πῶς καὶ Βαβυλῶνος ἄπτεται καὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων, καὶ ὄραξ αὐτοῦ τὴν καθόλου πρόνοιαν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ΄.

Ὅτι τάδε λέγει Κύριος κατὰ τοῦ οἴκου βασιλέως Ἰούδα, Γαλαὰδ, σύ μοι ἄρχη τοῦ Λιβάνου, ἐὰν μὴ θήσω σε εἰς ἔρημον, πόλεις μὴ κατοικισθησομένας. Τὴν Γαλαὰδ νῦν λέγει τὴν Ἱερουσαλήμ, ἵνα τὸ φαιδρὸν αὐτῆς παραστήσῃ, ἐπειδὴ ἐπίδοξος καὶ ἡ Γαλαὰδ. Ἄσαφως δὲ κείται τὸ νόημα· παραδείγματι δὲ ἐβουλήθη τὰ περὶ αὐτῆς εἰπεῖν. Τοῦτο οὖν βούλεται σημαίνει, ὅτι ὡσπερ ἡ Γαλαὰδ ἀρχὴ ἐστὶ τοῦ Λιβάνου· ἐπίδοξος γὰρ αὕτη παρὰ πάσας τὰς παρὰ τὸν Λίβανον πόλεις κειμένας· οὕτω καὶ σὺ τῶν λοιπῶν πόλεων ἄρχεις. Ἄλλ' ὅμως, φησὶν, ἐπειδὴ ἀγνώμων ἐγένου περὶ ἐμέ, τὴν ψῆφον ἐκφέρω κατὰ σοῦ. *Μὴ κλαίετε τὸν τεθνηκότα, μηδὲ θρηνεῖτε αὐτόν· κλαύσατε κλαυθμῷ τὸν ἐκπορευόμενον, ὅτι οὐκ ἐπιστρέψει ἔτι, οὐδὲ ὄψεται τὴν γῆν πατρίδος αὐτοῦ. Χαλεπὸν ὑπέστη τὸν θάνατον ὁ Ἰωακεὶμ ὁ τοῦ Ἰεχωνίου πατὴρ· ἄλους γὰρ ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου, πρῶτον μὲν ἐδέθη πέδαις χαλκαῖς, εἶτα ἀποσφαγεῖς, ἐρρίφη πρὸ τῶν τειχῶν, οὐδὲ ταφῆς ἀξιώθεις ὑπὸ τοῦ Βαρβάρου. Καὶ μετὰ ταῦτα μετὰ τὸ τῆς πόλεως ἀποστῆναι τὸν Βαβυλώνιον, συναγαγόντες αὐτοῦ τὰ λείψανα, κατέθεντο ἐπὶ τῷ τόπῳ τοῦ θανάτου. Ὁ τοίνυν Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προλέγει χεῖρονα πείσεσθαι τὸν ζῶντα διὰ τὴν παρανομίαν. Τὸ οὖν, Μὴ κλαίετε τὸν τεθνηκότα, μηδὲ θρηνεῖτε αὐτόν, περὶ τοῦ Ἰωακεὶμ λέγει. Τὸ δὲ, Κλαύσατε κλαυθμῷ τὸν ἐκπορευόμενον, ὅτι οὐκ ἐπιστρέψει ἔτι, περὶ τοῦ Ἰεχωνίου λέγει· τρίμηνον γὰρ αὐτὸν βασιλεύσαντα μετώκισε εἰς τὴν ἑαυτοῦ γῆν ὁ Ναβουχοδονόσορ. Μήποτε διὰ τὸν Ἰωσίαν φησὶν· οὐδὲν γὰρ δεινὸν πέπονθεν, βίον μὲν ἐσχηκὼς ἀγαθόν, προανηρπασμένος δὲ τῶν μελλόντων ἐν ἀλλοτρίᾳ γῇ δουλεύειν καὶ τελευτᾶν. Διότι τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ Σελλοῦμ υἱὸν Ἰωσίου τοῦ βασιλέως Ἰούδα, τὸν βασιλεύοντα ἀντὶ Ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Σελλοῦμ λέγει τὸν Ἰεχονίαν· οὕτω γὰρ αὐτὸν ἐκάλουν. Ἐρμηνεύεται δὲ Εἰρηνικός. Ἐπειδὴ γὰρ 64.940 τὸν Ἰωακεὶμ τὸν τούτου πατέρα καταστάντα ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτίου αἰχμάλωτον εἶλεν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ἐβασίλευσεν Ἰεχονίας, εἰρηνικὸν αὐτὸν ὀνομάζει, ὡσανεὶ τῆς γῆς οὐκ ἔτι πορθησομένης

ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου, ἀλλὰ ὑποσπόνδου οὔσης, καὶ οὐχ αἰρουμένου, ὡς οἰκεῖον αἰχμάλωτον αὐτὸν λαβεῖν. Περὶ τοῦ εἰς Αἴγυπτον ἀπελθόντος φησὶν· ἐσχάτης δυστυχίας τὸ μηδὲ ἀποθανόντα δυνηθῆναι τῆς πατρίδος ἐπιτυχεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄταφον ριφήναι· οὐδὲν χειρὸν τούτου γένοιτ' ἄν. Οὐκ ἀναστρέψει εἰς αὐτὸν οὐκέτι· ἐν τῷ τόπῳ οὐ μετώκισεν αὐτὸν, ἐκεῖ ἀποθανεῖται, καὶ τὴν γῆν ταύτην οὐκ ὄψεται ἔτι. Ὑπέλαβον γὰρ αὐτὸν αὐθις ὑποστρέψειν ὑποσχόμενον, φόρους τελέσειν, καθάπερ καὶ ὁ Μανασσῆς ὑπέστρεψεν. Οὐ τοίνυν ταῦτα ἐλπίζειν αὐτοὺς παρεκελεύετο. Ὡστε δῆλον ὅτι ἐν τῇ πόλει ληφθέντος αὐτοῦ αἰχμαλώτου ταῦτα ἔφη ὁ Ἱερεμίας. Εἶχε δὲ ἀρχὴν ὁ Σεδεκίας τῆς βασιλείας. Αὐτὸν γὰρ κατέστησε κρατεῖν τὸν τόπον ὁ Ναβουχοδοδόσορ. Συνῆψεν οὖν τὰ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Σεδεκίου λεχθέντα, τῇ ἀποκρίσει τῇ γενομένη πρὸς τοὺς ἀγγέλους τοὺς ἀποσταλέντας ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν προφήτην. *Ὡς ὁ οἰκοδομῶν τὸν οἶκον αὐτοῦ οὐ μετὰ δικαιοσύνης, καὶ τὰ ἐξῆς. Περὶ τοῦ Σεδεκίου λέγει, μεμφόμενος αὐτῷ, ὡς περιττὴν τῶν οἰκῶν εὐπρέπειαν ἔχοντι, καὶ ἐγκαλῶν ὡς ἀδικοῦσι τοὺς ὑπηρετούμενους καὶ κάμνοντας. Καθάπτεται τοῦ Ἰωακεὶμ, ὡς ἐξ ἀρπαγῆς οἰκοδομοῦντος λαμπρὰ, καὶ καλλωπίζοντος οἰκίας, μὴ μισθὸν ἀποστεροῦντος μισθωτοῦ. Τί τὴν οἰκίαν οἰκοδομεῖς, καὶ σωτηρίαν τῆς σαυτοῦ ψυχῆς καθαιρεῖς; Ὁ πλησίον ἐργαταί· εἰ γὰρ ἀλλότριος ἦν, ἀποστερηθῆναι τῶν μισθῶν ἔδει. Μὴ βασιλεύσεις, ὅτι ἀμιλλᾶσαι πρὸς τὴν κέδρον; Τουτέστι, Μὴ γὰρ ἐπιμενεῖς τῇ βασιλείᾳ, καὶ ἄγαν εἰς ὕψος ἐγείρεις τὰς οἰκοδομάς; *Ὁ πατήρ σου μὴ οὐχὶ ἔφαγε, καὶ ἔπιε, καὶ ἐποίησε κρῖμα, καὶ δικαιοσύνην; Τότε ἀγαθὸν ἦν αὐτῷ. Ὁ πατήρ σου, τουτέστιν, ὁ Δαβὶδ ἐκεῖνος, οὐ περὶ ἀδικίαν ἔχων, καὶ οἰκῶν ἐπιμέλειαν, εὐδοκίμησεν, ἀλλὰ περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ θεραπείαν ἀσχολούμενος. Ἦτοι τὸν Ἰωσίαν φησὶν, ἦτοι τὸν Ἀχάζ· τὸ μὲν ἀπὸ τῆς φύσεως, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ τρόπου. Ἴδου οὐκ εἰσὶν. Ὁρᾶς τὸ κάλλος ποῦ τίθεται; οὐκ ἐν τῷ τύπῳ τῶν μελῶν, ἀλλ' ἐν τῇ καλῇ χρήσει. *Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ Ἰωακεὶμ υἱὸν Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα· Οὐ μὴ κόψωνται, οἴμοι, Κύριε, καὶ οἴμοι, ἀδελφοί, καὶ τὰ ἐξῆς. Τινὲς μὲν ἔφασαν ἀπότμημα εἶναι τοῦτο τῶν ἔμπροσθεν· οἴμαι δὲ κεῖσθαι ἀκολουθῶς· τὴν δὲ ἔννοϊαν ταύτην εἶναι ἠγοῦμαι· Ἐμνημόνευσε τῶν 64.941 κατὰ τὸν Ἰωακεὶμ, ὧν προεῖπεν, ὡς ἂν πείσῃ αὐτοὺς ἀληθῆ εἶναι τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα. Συμψησθεῖς. Τί ἐστὶ, συμψησθεῖς; Σύμμαχος φησὶ· Ὡς κόπριον συλληφθεῖς. Ὁ γὰρ Βαβυλώνιος αὐτὸν ἀνελών, οὕτως ἔρριψε, καὶ οὐκ ἐτάφη. Ἡ ἐτάφη καθάπερ ὄνος, συμφυρεῖς σποδῷ καὶ γῆ καὶ κονιορτῷ. Ἐκ γὰρ τοῦ θορύβου οὔτε ἐκόπη, οὔτε ἀπεπλύνθη αὐτοῦ τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ ἦν τὸ χαλεπώτατον· οὗτος γὰρ ἦν ὁ χαλεπώτατος πάντων. Ὁρᾶς παρρησίαν προφήτου, οἷα αὐτὸς προλέγει, καὶ οὐχ ὑποστέλλεται; *Ἀνάβηθι ἐπὶ τὸν Λίβανον, καὶ κράζον, καὶ εἰς τὴν Βασάν δὸς τὴν φωνὴν σου, καὶ βόησον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης. Τουτέστι, Ταῦτα λέγων οὐκ ἠκούομην. Ἄρα ἀνέβαινε; οὐκ ἔγωγε οἴμαι, ἀλλ' ὥστε κατάδηλον γενέσθαι τὴν φωνήν. Ὅτι συνετρίβησαν. Τοὺς συμάχους αὐτῆς λέγει, οἷς ἐθάρρει. Ἐλάλησα ἐν τῇ παραπτώσει σου, καὶ εἶπας, Οὐκ ἀκούσομαι. Τουτέστιν, ἐφεστῶτων κακῶν, ἐκήρυξα, καὶ ἀπείπαντο τῶν λόγων τὴν παραίνεσιν. Καὶ εἶπας· Οὐκ ἀκούσομαι. Καὶ ὁ πρότερον εἶχεν ἀρετῆς λόγον, καὶ τοῦτο ἀπώλεσε τὸ, ὅτε ἀπέκτονεν αὐτοὺς, τότε ἐξεζήτησαν αὐτόν. Καίτοι τίς ἐν θλίψει οὐκ ἂν ἀκούσειεν; καὶ οὐ νῦν, ἀλλ' αἰεὶ τοιαύτη γέγονας. Πάντας τοὺς ποιμένας σου ποιμανεῖ ἄνεμος. Ἐφ' οἷς προσεδόκας εἶναι ἐν ἀδείᾳ. Ὅταν γὰρ εἷς τι θαρρῶμεν πρᾶγμα, ἀναιρεῖ αὐτὸ ὁ Θεός· ἴν' ἐπ' αὐτῷ λοιπὸν μὴ ἐλπίζωμεν, καὶ ἐπ' αὐτῷ προσδοκῶμεν. Ὅτι τότε αἰσχυνθήσῃ. Οὐ φαινομένων, φησὶν, ἀλλ' ἀναιρουμένων ἐκ τοῦ μέσου. Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος. Εἰ καθάπερ σφενδόνην τις συσφίγξει ἐπὶ τῆς χειρὸς

περιφέρων, καὶ οὕτως αὐτὸν ἐγὼ ἔχοιμι, οὐδὲ οὕτως προστήσομαι αὐτοῦ· εἰ δὲ Θεὸς οὗ προστήσεται, τίς αὐτὸν ἐξαιρήσεται; Καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν σου. Καὶ ταῦτα κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον εἰρησθαι νομίζω. Ὅτι καὶ περὶ τοῦ Ἰεχονίου, φησὶν, ἔφασκον. Καὶ ἐπειδὴ ἐνόμιζον εἶναι ἐν ἀσφαλείᾳ. Τοῦτο μὲν, ὡς ἀπὸ τοῦ Βαβυλωνίου καταστάς, τοῦτο δὲ, ὡς ἐν τῷ ναῶ, καὶ τῇ Ἱερουσαλὴμ τυγχάνων μηδὲν πείσεσθαι, προειπὼν αὐτῷ μὴ θαρρῆν ἐπὶ τούτοις, καὶ τὸ ἔργον ἐξέβη. Τὸ οὖν, Ἐπὶ τῆς χειρὸς μου τῆς δεξιᾶς, ἵνα εἶπη, Ἐν τῷ ναῶ, ἔνθα βοηθεῖν εἴωθα τοῖς ἐκεῖ οὖσιν. Τὸ στόμα τὸ ἐξουδενωμένον καὶ ἐκτετιναγμένον ὁ ἀνὴρ αὐτὸς, τουτέστιν, ὁ Ἰεχονίας. Στόμα δὲ ἐξουδενωμένον διὰ τὴν βλασφημίαν· ἐκτετιναγμένον δὲ, ὡς ἀπωσμένου. Καὶ ἀπορρίψω σε. Λέγουσι δὲ αἱ Βασιλεῖαι, ὅτι καὶ τιμῆς ὕστερον 64.944 ἀπῆλαυσε, καὶ ὑψώθη ὕστερον ὁ θρόνος αὐτοῦ, ἴσως βελτίονος γενομένου· ὥστε καὶ ὅταν λέγη· Οὐ μὴ καθίσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀπὸ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ· εὐδὴλον ὅτι τοιοῦτου μένοντος· πέρασ γὰρ λαλήσω ἐπὶ βασιλείας καὶ ἐπὶ ἔθνος τοῦ κατασκάψαι, καὶ ἐὰν ἐπιστρέψουσιν, οὐδὲν ποιήσω. *Ἡτιμώθη Ἰεχονίας, ὡς σκεῦος, οὐ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ χρεία. Αἰχμάλωτος γὰρ ληφθεὶς ἐν ἀτιμῳ γέγονε, τῆς βασιλείας ἐκπεσών. Καὶ γὰρ ἦν ἀκάθαρτος· ἀλλὰ καὶ ἄλλως· Ἀκάθαρτος γέγονεν εἰς ἀλλοτρίαν ἀπελθὼν γῆν. Γῆ, γῆ, ἄκουσον. Ἐπειδὴ οὐδεὶς οὐκ ἤκουσε τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἄψυχον διαλέγεται. Τί δὲ ἔστιν ἐκκήρυκτος; Ἄτιμον, φησὶν· Ἀκύλας μὲν, ἀναύξητον φησὶν· ὁ δὲ Σύμμαχος· Κενὸν, ἀπηλλοτριωμένον. Τάδε λέγει Κύριος· Γράψον σὺ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἐκκήρυκτος ἄνθρωπον, ἀνευόδωτον ἄνθρωπον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ. Τουτέστι, Τοῖς παροῦσι μαρτύρομαι, ὡς ἀλλότριον ἑαυτοῦ ὁ Θεὸς τοῦτον ἐποίησατο, καὶ σημειώσασθε τὸν λόγον τοῦτον. Τοῦτο γὰρ βούλεται τὸ, γράψον· τῷ γὰρ πλήθει γράψαι παρήνευσε. Τὸ δὲ ἀνευόδωτον, σαφῶς ἠρμήνευσεν ἐπάγων· Ὅτι οὐ μὴ ἀύξηθῆ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου Δαβίδ. Ἀντὶ γὰρ τούτου, οὐχ ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν, ἀλλ' ὁ θεῖος ὁ τοῦ Ἰωακείμ ἀδελφός.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ'.

*Ω οἱ ποιμένες οἱ ἀπολλύντες, καὶ διασκορπίζοντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς μου. Τὸν ὅμοιον, φησὶ, τρόπον, καὶ σὺ, ὦ Σεδεκία, παρανομῶν διατελεῖς, καὶ αἴτιος ἀπωλείας τῷ πλήθει γίνῃ. Καὶ ὁ Ἰεζεκιήλ πολλὰ κατ' αὐτῶν φησὶ, καὶ αὐτὸς ὁ Ἱερεμίας, καὶ ὄρα χαλεπωτέραν κατ' αὐτῶν τὴν τιμωρίαν. Οὗτοι γὰρ ἀπόλλυνται ἐπ' ἀλλοτρίας· τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσιν ἐπαγγέλλεται μετὰ ταῦτα ἄνοδον, καὶ κακῶν ἀπαλλαγὴν, καὶ ἄρχοντας καθαρούς. Ἴδε πανταχοῦ τὸ δίκαιον. *Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ στήσω τῷ Δαβίδ ἀνατολὴν δικαίαν, καὶ βασιλεύσει βασιλεὺς δίκαιος. Περὶ τοῦ Ζωροβάβελ λέγει. Σύμμαχος φησὶν ἀντὶ τοῦ, Ἀνατολὴν δικαίαν, Βλάστημα δίκαιον· περὶ Χριστοῦ τοῦτο εἴρηται, ὡς φασὶ τινες, ἐγκεκρυμμένως. Κατὰ δὲ ἱστορίαν περὶ Ἰωσεδέκ. Καὶ εὐκαίρως δίδωσι τοὺς ἀγαθοὺς ἄρχοντας, ὅτε αὐτοὺς ἐκ τῆς τιμωρίας σωφρονεστέρους ἐποίησεν, ὥστε καὶ εὐπαράδεκτον γενέσθαι τὴν ὠφέλειαν, τῆς ῥαθυμίας καὶ ἀλαζονείας ἀνηρημένης. Καὶ τοῦτο ὄνομα αὐτῷ, ὃ καλέσει αὐτὸν Κύριος Ἰωσεδέκ. Ἐν τοῖς προφήταις τὸ, Ἰωσεδέκ, ἐρμηνεύεται ἄρχων δικαιοσύνης ἡμῶν, ἵνα εἶπη, ὅτι, ὡς προφήται κατὰ γνώμην τοῦ Θεοῦ φθέγγονται, οὕτω καὶ αὐτὸς δίκαιος γενόμενος εἰς δικαιοσύνην ἄξει τὸν λαόν. 64.945 Συνετρίβη ἡ καρδία μου. Τοῦτό φησὶν, ὅτι Ἐγὼ μὲν, ἰδὼν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐξέστην· οὗτοι δὲ οὐδὲ τὴν τιμωρίαν δεδοίκασιν. Καὶ ἐγένετο ὁ δρόμος. Τουτέστιν, ἡ σπουδὴ ἐπ' οὐδενὶ καλῷ. Ὡστε ἐσπούδαζον, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ χρηστοῖς

πράγμασιν. Ὅτι ἱερεὺς καὶ προφήτης ἐμολύνθησαν. Ἐμοὶ δοκεῖ τὰς μοιχείας λέγειν ἐν αὐτῷ τῷ οἴκῳ, ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος ἱερέως· ἀπὸ τοῦ τόπου, ἐν τῷ οἴκῳ· ἀπὸ τοῦ πράγματος, πονηρίας μοιχείας. Τί τούτου χαλεπώτερον; εἰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἠπίστουν, τοῦτο ἱκανὸν ἐλέγξει αὐτῶν τὴν πονηρίαν· ἄλλοτριους δῶρυττον γάμους, ἐπεμαίνοντο ταῖς γυναῖξιν. Διὰ τοῦτο γενέσθω ἡ ὁδὸς αὐτῶν. Ὅρα, πῶς πάλιν οὐ παρὰ πόδας ἐπάγει τὴν κακίαν, ἀλλὰ δίδωσι προθεσμίας· εἶτα ἵνα μὴ ἀναβολὴ εἰς ἀπιστίαν αὐτοῦ καὶ κακίαν ἀγάγη, ἀναμιμνήσκει τοὺς τὰ αὐτὰ πλημμελοῦντας αὐτοῖς, καὶ χαλεπώτερα παθόντας. Καὶ ἐν τοῖς προφήταις Σαμαρείας. Ἐκεῖνοι, εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, τὸν Βάαλ προεβάλλοντο· οὗτοι δὲ ἐμέ. *Καὶ ἐν τοῖς ψευδοπροφήταις Ἱερουσαλήμ ἐώρακα φρικτά. Ὁ Ἑβραῖος, πεφυρμένα, ἵνα εἴπη, οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντας, ἀλλὰ κατὰ φιλοτιμίαν τοὺς λόγους ποιουμένους· ταῦτα δὲ κατὰ σύγκρισιν τῶν ψευδοπροφητῶν τῶν ἐν Σαμαρεία λέγει, ὅτι ἐκεῖνοι κἂν τάξει τινὶ ἐδόκουν λέγειν ἄπερ ἔλεγον, ὡς βωμὸν ἔχοντες, καὶ δαμάλεσι προσκυνοῦντες, καὶ τὴν λοιπὴν εὐταξίαν δοκοῦντες φυλάττειν, εἰ καὶ παρανόμως· οὗτοι δὲ τὴν ἐκείνων κακίαν ὑπερέβησαν τῇ παρανομίᾳ. Οὐ γὰρ συνεχώρουν τὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ φόβον ἐγκαθίσει τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκουόντων· τὴν ὑπόθεσιν πᾶσαν τοῦ γενέσθαι βελτίους ἀνήρουν, καὶ κατεῖχον ἐν τῇ πονηρίᾳ τοὺς ἀνθρώπους ἅπαντας. Καὶ ἀντιλαμβανομένους. Οὐ μόνον, φησὶν, οὐκ ἐνουθέτουν ἀνθρώπους ἀπὸ γὰρ τοῦ μέρους τὸ πᾶν ἐσήμανεν ἀποστρέφειν ἀπὸ τῶν πονηριῶν, ἀλλὰ καὶ συνηγόρουν αὐτοῖς, ὡς ἐκ τούτου μᾶλλον ἐπιτρίβεσθαι αὐτοὺς εἰς κακίαν. Ἐγενήθησάν μοι. Τίνα οὐχ ἱκανὰ παιδεῦσαι ἐκεῖνα; οὕτως ἀτερπὴς καὶ φοβερὰ ἡ ὄψις τῆς γῆς, καθάπερ σῶμα διὰ παντὸς ἐμπερησμένον. Διὰ τοῦτο. Οὐχὶ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ διαθέσει προῖεμενον. Ὅταν μὲν γὰρ αὐτῇ τῇ φύσει πικρὸν ᾖ, πολλὰς ἐνὶ παραμυθίας εὐρεῖν, καὶ τόπους ἀμείβομεν, καὶ παρὰ τῶν ἐχόντων ἀπολαβόντες, καὶ ἕτερόν τι προσάγομεν. Ὅταν δὲ αὐτὸ τὸ αἰσθητήριον διεφθαρμένον ᾖ, οὐδεμίᾳ λοιπὸν ἴασίς ἐστί. Βέλτιον οὖν τὰς αἰσθήσεις ὑγιαίνειν, ἢ τὰ στοιχεῖα πικρὰ ὅταν ὄντα μεθ' ἑαυτοῦ περιφέρῃ περιφέρειν. Ὅτι ἀπὸ τῶν προφητῶν Ἱερουσαλήμ. Πάλιν τὴν αἰτίαν τίθησιν· οὐκ ἤρκεσεν αὐτοῖς 64.948 μέχρι τῆς πόλεως στήσαι τὰ δεινὰ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑτέροις συμβάντων αὐτοῖ γεγόνασιν αἴτιοι. Οὕτω λέγει Κύριος. Ταῦτα ἀποφάσεις εἰσὶ· πόθεν, εἰπέ μοι, δῆλον; ὅτι ψευδῆ λέγουσιν, ὅτι κακὰ ἐπιτείνουσιν, ὅτι ῥαθυμίαν αὐξοῦσιν. *Ὅτι τίς ἔστη ἐν ὑποστήματι Κυρίου, καὶ εἶδε, καὶ ἤκουσε τῶν λόγων αὐτοῦ; Τουτέστι, τίς τούτων τῶν ἐναντιουμένων τοῖς προφήταις ἀνέμεινε θεῖαν ἐνέργειαν, καὶ ἀξιωθεὶς Πνεύματος ἐλάλησε ταῦτα; ἵνα εἴπη, Ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων δείκνυνται μαχόμενοι τῷ θεῷ βουλήματι, ὅτι τοῖς ἀληθεῖσι προφήταις μάχονται συμπράττοντες τῇ τῶν εἰδώλων θεραπείᾳ. Τουτέστι, τίς δύναται τὸν Θεὸν ἰδεῖν; Σύμμαχος φησὶ· Τίς γὰρ παρῆν ἐν ὁμιλίᾳ, καὶ τίς δὲ ἤκουσε; Πῶς οὖν ὑμεῖς λέγετε ἀκηκοένα; *Καὶ εἰ ἔστησαν ἐν τῇ ὑποστάσει, καὶ ἤκουσαν τῶν λόγων μου, ἐδίδασκον ἂν τὸν λαόν μου, καὶ ἀπέστρεφον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηραῖς. Τουτέστιν, εἰ ἐνέμενον τοῖς ἐμοῖς νομίμοις, καὶ τὴν παρ' ἐμοῦ χάριν ἀνέμενον, πάντως ἂν εὐσέβειαν τὸν λαὸν ἐδίδασκον. Οὐ μικρὸν τεκμήριον· οὐχ ὁ τυχὼν κανὼν ὅρος προφητείας καὶ ψευδοπροφητείας. *Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἶμι, λέγει Κύριος, καὶ οὐχὶ Θεὸς πόρρωθεν. Κρυβήσεται ἄνθρωπος ἐν κρυφίοις, καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτὸν, φησὶ Κύριος; Τουτέστι, Καθ' ἡδονὴν τῷ πλήθει λαλοῦντες, ἀπατᾶν αὐτοὺς ἐνομίζετε· καὶ τοὺς οὐκ εἰδότας εἰς ὑποψίαν ἄγετε, ὡς παρ' ἐμοῦ ἀποστελλόμενοι. Διατί μὴ λογίζεσθε τὴν ἐμὴν ἀξίαν, ὡς ἐκάστῳ πάρειμι, ὥστε καὶ τὰ βουλευμάτα εἰδέναι; καὶ οὐχὶ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους πόρρωθεν ὢν τῶν ὑμετέρων λογισμῶν, ἀγνοῶ ἃ πράττετε. Τίς γὰρ ἐστὶν ἐξ ὑμῶν, ὃς κατὰ βουλήν τι σκέπτεται, καὶ

λανθάνει ἐμέ; τοῦτο γάρ μὴνύει, εἰ κρυβήσεται ἄνθρωπος ἐν κρυφίοις, καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτόν; τουτέστιν, ἢ ἐν ἀποκρύφῳ τις τῆς ἑαυτοῦ διανοίας κρύψαι βούλεται, καὶ λανθάνει μου τὴν γνῶσιν; Ὅτι εἰς πονηρίας αὐτοὺς ὤθησαν, οἶδα. Πόθεν οἶδα; Παρῶν ἐγὼ εἰμι· πανταχοῦ πάρεμι. εἰ γὰρ τοῖς μὴ παροῦσι προφήταις δίδωσιν εἰδέναι τὰ πανταχοῦ πολλάκις, πολλῶ μᾶλλον αὐτοὺς οἶδεν. Ἄλλ' οὐ λέγει τοῦτο, ἀλλὰ, Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι· πανταχοῦ πάρεμι· ὅπερ ἀναμφισβήτητον τεκμήριον ἦν τοῦ πάντα εἰδέναι. Καὶ οὐχὶ Θεὸς πόρρωθεν. Ὡσπερ γὰρ τὸ φῶς πανταχοῦ πάρεστιν, οὕτω καὶ ὁ Θεός. Μὴ οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ; Οἶδα, φησὶ, πῶς συντιθέασι προφητείας· ὑποψίας τεκμήριον τὸ τοῖς πονηροῖς προφητεύειν τὰ πονηρά· εἶτα καὶ ἐὰν διηγήσῃται, φανερὰ ἔσται. *Τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σίτον, φησὶ Κύριος; Καλῶς τῆ συγκρίσει τῶν προφητῶν πρὸς τοὺς ψευδοπροφήτας ἐπήγαγε τοῦτο ἀντὶ τοῦ, Σύγκρισις 64.949 οὐδεμία ἀχύρου πρὸς σίτον. Ὁ μὲν γὰρ τρόφιμός ἐστι, καὶ πρὸς ἀνθρώπους σύστασιν συντελεῖ. Οὐδὲν δὲ χρήσιμον ἀνθρώποις ἄχυρον, ἀλλ' ἢ ρίπτεται ἢ ἀλόγων τροφή γίνεται. Οὕτω, φησὶ, καὶ τῶν προφητῶν οἱ λόγοι τρέφουσι ψυχάς. Οὐ μὴν ὁ λόγος τῶν ψευδοπροφητῶν δύναται τι συντελεῖν πρὸς κέρδος ἀνθρώπων, πλὴν εἰ μὴ τι τοῖς ἐξ ἀλογίας πειθομένοις, παραμυθίαν τινὰ παρέχει, οὐ κέρδος, καὶ ἐπάγει, Οὐχ οὕτως· τουτέστιν οὐδεμία σύγκρισις. *Οἱ λόγοι μου ὡσπερ πῦρ, λέγει Κύριος, καὶ ὡς πέλεκυς κόπτων πέτραν. Τουτέστιν, οἱ διὰ τῶν προφητῶν λόγοι ἀληθεῖς καὶ ἐνέργειαν ἔχοντες. Ἴδου ἐγὼ διὰ τοῦτο πρὸς τοὺς προφήτας. Πῶς ἐμοὶ δοκοῦσι τῶν προφητῶν ἀκούοντες μιμεῖσθαι αὐτοὺς ἔνιοι, ἢ ἐτέρων διηγουμένων ἀκούοντες, καθάπερ ὄφις. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰεζεκιήλ φησὶ, ὅτι Ἐὰν ἔλθῃ, φησὶ, προφήτης, ἐγὼ Κύριος ἐπλάνησα αὐτόν· οὐ γὰρ συγχωρεῖ μαθεῖν λοιπόν· διὰ τοῦτο καὶ τὸ λῆμμα λέγει ἀνελεῖν. Ἴδου ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας. Προφητείας γλώττης τὰς ψευδεῖς καλεῖ· οὐ γλώσσης δὲ εἰσὶν αἱ ἀληθεῖς προφητεῖαι. Καὶ νυστάζοντας νυσταγμὸν αὐτῶν. Πολλοὶ γὰρ εἶδη ἐπετήδευον προφητείας διὰ ὕπνων, διὰ χρησμῶν. Ἀλλὰ παραμυθήσονται πρὸς τὸ παρόν. Καὶ λῆμμα Κυρίου. Καὶ ποῖα βλάβη; ἐπειδὴ ἐκείνον προσεποιούντο λήψεσθαι, τὴν ὁμωνυμίαν ἀναιρεῖ. Λαμβάνειν γὰρ καὶ οἱ δαίμονες ἠδύναντο καὶ ἐνομίζοντο ὑπὸ Θεοῦ λήψεσθαι. Ἄλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο.

ΚΕΦΑΛ. ΚΔ'.

*Καὶ ἔδειξέ μοι Κύριος δύο καλάθους σύκων κειμένους κατὰ πρόσωπον ναοῦ Κυρίου μετὰ τὸ ἀποικίσαι Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος τὸν Ἰεχονίαμ υἱὸν Ἰωακείμ βασιλέα Ἰούδα. Εἶτα μετ' ὀλίγα· Ὁ καλάθος ὁ εἷς, σύκων χρηστῶν σφόδρα, ὡς σῦκα πρῶϊμα, καὶ ὁ καλάθος ὁ ἕτερος σύκων πονηρῶν σφόδρα, τῶν μὴ βιβρωσκομένων ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν, καὶ τὰ ἐξῆς. Ταύτην τὴν ἔννοιαν ἔχει ἡ ὀπτασία αὕτη τοῦ προφήτου. Ὅτι μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ Σεδεκίου γέγονε, δῆλον. Καὶ δείκνυσι τὰ ῥήματα. Αἰχμαλώτων δὲ γενομένων τῶν περὶ τὸν Ἰωακείμ, ἔφασκον οἱ ἐπὶ τοῦ Σεδεκίου, ὡς οὐδὲν πεισόμεθα δεινὸν ἡμεῖς παρὰ Βαβυλωνίων, πράττοντες δίκαια, ἐπεὶ κακοὶ γενόμενοι ἐκείνοι καὶ ἀσεβεῖς, οἳ τε προπάτορες οἱ ἡμέτεροι αἰχμάλωτοι γεγόνασι. Διὰ τοίνυν ταύτης τῆς ὀπτασίας δείκνυσιν ἐκείνους ἄμεινον τούτων ὁ Θεός. Καὶ ὡσπερ, φησὶ, τὰ σῦκα τὰ χρηστὰ περὶ πολλοῦ ἂν τις ποιήσαιτο, οὐδ' ἀπολύειν οὐδὲ ρίπτειν ἐθέλων ἐξ αὐτῶν τι, οὕτως καὶ αὐτὸς περιεποιήσατο τοὺς ἀπελθόντας· φησὶ δὲ, καλάθων σύκων χρηστῶν, ἐκείνην τὴν ἀποικίαν· ἐπειδὴ περ μετὰ τοῦ πλήθους, καὶ ὁ δίκαιος παρελήφθησαν, οἶκος Δανιήλ, καὶ οἱ τρεῖς παῖδες, καὶ Ἐζεκιήλ, καὶ εἴ τις κατ' ἐκείνους

ἐτύγχανε. Καὶ 64.952 ὥσπερ, φησὶ, τὰ πονηρὰ ρίπτεται, οὐδαμῶς χρήσιμα τυγχάνοντα, οὕτως πάντας διαφθερῶ ἀχρήστους ὄντας, καὶ εἰς ἀσέβειαν ἐκκλίναντας, παντελῶς οὐδεμίαν μνήμην τοῦ ἑαυτῶν Δεσπότητος ποιουμένους. Πονηρῶν δὲ σύκων κάλαθον τούτους ὠνόμασε διὰ τὸ μὴ εὐρεθῆναι αὐτοῖς δίκαιον. Τί βούλεται ἢ εἰκῶν τῶν καλάθων τῶν σύκων, εὐτελής οὕσα σφόδρα; Ἀλλὰ τῆς εὐτελείας ἢ ταπεινότητος αἰτία τῶν τότε· καὶ γὰρ καὶ ἀλλαχοῦ τὸ φίλτρον τὸ περὶ αὐτοὺς δηλῶσαι βουλόμενος, οὐδὲν τῶν μεγάλων καὶ ὄντως ποθεινῶν τίθησιν, ἀλλὰ σῦκα καὶ σταφυλάς. Ὡς σταφυλὴν εὔρον τὸν Ἰσραὴλ ἐν ἐρήμῳ, καὶ ὡς σκοπὸν ἐν συκῇ πρῶϊμον. Ἐνταῦθα οὖν τὸ κατ' αὐτῶν φίλτρον, ὃ μέλλει περὶ ἐκείνους ἐπιδείκνυσθαι, καὶ τὸ μῖσος τὸ περὶ τούτους διὰ τῆς εἰκόνης παρίσθῃσι. Καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ Κυρίου· ἵνα δεῖξῃ τὴν ἀπόφασιν ἐκεῖθεν ἐξενηνεγμένην. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με. Τίνος ἔνεκεν αὐτὸν ἐρωτᾷ; ἵνα ἀξιόπιστον ποιήσῃ τὸν λόγον, καὶ ἀπὸ τῆς ἀποκρίσεως λάβῃ τὴν ἀπόφασιν ὁ λαός. Καὶ ἐγένετο. Τί τούτου τοῦ τρόπου διορθωτικώτερον; ἔδειξε τὴν διαφορὰν. Τί γὰρ, εἰ τὴν πατρίδα ἔχετε ἔτι, ἀλλὰ διεφθαρμένοι ἐστέ; τί δὲ εἰ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐκείνοι, ἀλλὰ προσφιλεῖς μοί εἰσι; τοῦτο δὲ ποιεῖ, ἵνα μεταβάλλωνται, καὶ μὴ νομίσωσιν ἐξ οἰκειᾶς ἀρετῆς ἀπομεμενηκέναι. Καὶ ἀνοικοδομήσω. Ὁρᾷς ὅτι τὸ, οὐ μὴ, οὐκ εἰς διηνεκές ἐστι; καὶ γὰρ καθεῖλεν αὐτούς. Καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν. Εἰ τοίνυν σὺ δίδως τὴν καρδίαν, τίνος ἔνεκεν οὐκ ἔδωκας πρότερον; οὔτε γὰρ ἦσαν τότε δεκτοὶ πρὸ τῶν τιμωριῶν καὶ τῆς διορθώσεως. Ὅρα τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν τοῦτο· καὶ τὴν αἰτίαν λέγει, ὅτι ἐπιστραφήσονται· ἀλλὰ ἢ εἰκῶν οὐκ ἀφήσιν. Οὐ γὰρ ἔστι τὰ ἅπαξ διαφθαρέντα ἐπανελθεῖν, καὶ γενέσθαι καλά. Ἀλλὰ τὰ μὲν καλά, φησὶ, μένει· τὰ δὲ μὴ καλά, οὐκέτι. Ἄλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς φύσεως, ἀλλ' ἐπὶ τῆς προαιρέσεως εἴληπται. Περὶ γὰρ τὴν ποιότητα ἢ διαφορὰ, οὐ περὶ τὴν οὐσίαν. Εἰ δὲ λέγεις· Τίνος οὖν ἔνεκεν οὐχὶ καὶ τούτοις δίδωσιν ἐπαγγελίας χρηστάς; Ὅτι διὰ τοῦτο τούτοις ἐπιτείνει τὸν φόβον; ἵνα μηδὲ πείραν λάβωσιν. Καὶ τοὺς κατοικοῦντας. Μὴ θαρρῆτε, φησὶν, ὡς συμμαχίαν ἔχοντες· οὐ γὰρ δὴ οὐ μὴ προστήσονται ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ληφθήσονται· καὶ οὐ τῇ αἰχμαλωσίᾳ μόνον, ἀλλὰ περαιτέρω προβήσεται τὰ κακά. Καὶ ἔσονται εἰς ὄνειδος. Ἀθάνατος ὑμῶν τῆς κολάσεως ἢ μνήμη, καὶ δήλη πᾶσιν ἀνθρώποις.

ΚΕΦΑΛ. ΚΕ΄.

Ὁ λόγος ὁ γενόμενος. 64.953 Μέλλει λοιπὸν ὀρίζειν τῆς τιμωρίας τὸν χρόνον, καὶ τὴν ἀπόφασιν ἐκφέρειν. Καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὀρθρίζων. Δι' ἐνὸς προφήτου ταῦτα συνεχῆς· καὶ γὰρ καὶ διὰ τῶν ἄλλων ἐλάλησα· καὶ οὐ διέλιπον αἰεὶ λαλῶν, καὶ ἐλάλησα οὐδὲν φορτικόν. Τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ποιεῖ μέλλων τὴν πόλιν παραδιδόναι τοῖς πολεμίοις, μονονουχὶ ἀπολογεῖται πρὸς αὐτούς· Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠθελήσατε; καὶ τὰ ἐξῆς. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος. Μὴ γὰρ διὰ τοῦτο ἔδωκα, ἵνα ἄλλο ἀφέλωμα; μὴ γὰρ μισθὸν ὑμᾶς ἀπήτησα; καὶ γὰρ χάριτος ἦν ἔργον· οὐδεὶς τὰ δωρηθέντα ἀφαιρεῖται, ἂν μὴ σφόδρα ἀνάξιος ἢ ὁ λαβῶν. Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω καὶ λήψομαι πατριάν. Ἄξω, φησὶ, Βαβυλωνίους, ἐπειδὴ οὐκ ἐπιστεύσατε ὀρᾷς. Πόθεν αὐτοῖς ἢ ῥαθυμία γέγονεν; ἐκ τοῦ ἀπιστεῖν. Τοῦτο καὶ νῦν γίνεται περὶ τῆς γεέννης· μὴ γὰρ οὐκ ἐδυνάμην κολάσαι εἴγε ἠθελον; τούτου δὲ αἴτιοι οἱ ψευδοπροφῆται. Οὐκ ἐπιστεύσατε τοῖς ῥήμασι, πιστεύσατε τοῖς πράγμασιν. Ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. Τίνος ἔνεκεν; ἵνα μάθῃς ὅτι αὐτοῦ καθόλου τοῦ Θεοῦ ἢ πρόνοια. Καὶ δουλεύουσιν. Τὰ ἐβδομήκοντα ἔτη φιλόανθρωπος ὢν, οὐχὶ μετὰ τὴν τοῦ ναοῦ

καθαίρεσιν ἀριθμεῖ μόνον ἕως τῆς ἐπανόδου, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς κατασκευῆς τοῦ ναοῦ. Ὁ δὲ λέγω, τοιοῦτόν ἐστι. Πρὸ τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἀνήγαγεν αὐτούς, καὶ ἐλογίσατο, καὶ τὰ τῆς ἀνόδου εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν. Ὅπου γὰρ οὐκ ἦν ναὸς, οὐδὲ ἱερεὺς, οὐδὲ θυσιαστήριον, οὐδὲ θυσία, τί διενήνοχε τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ζώντων; καὶ τοῦτο δὲ τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἐπὶ Δαρείου, φησὶ, μετὰ τὴν ἀνοδὸν τοσοῦτων παρελθόντων καιρῶν λέγει, Ἔως πότε ὑπερεῖδες, Κύριε, τὴν Ἱερουσαλήμ; τοῦτο ἑβδομηκοστὸν ἔτος, τότε πληροῦσθαι τὰ ἑβδομήκοντα. Ποιεῖ δὲ αὐτὸ καὶ ἐν κολάσει, λέγων· Ἐκατὸν εἴκοσιν ἐτῶν ἔσται ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἑκατὸν ἔτη ζῶσιν. Ἐποίησε δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἀναστάσεως· εἰπὼν γὰρ, ὅτι Τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνίσταται. Ἄλλ' ἐκεῖνο μὲν φιλανθρωπίας ἦν εἰκότως, τοῦτο δὲ ποίας φιλανθρωπίας; τίνας οὖν ἔνεκεν καὶ τὸ τριήμερον ἐποίησεν; ὥστε πιστευθῆναι, ὅτι τετελεῦθηκεν· πολλὰ γὰρ γίνεται διὰ τοῦτο. Τίνας οὖν ἔνεκεν οὐκ ἐπλήρωσεν αὐτὸ, εἰπὼν, ὅτι ἔσται ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, ἢ ὥστε τὸ σῶμα μὴ διαφθαρήναι; Τί γὰρ, οὐκ ἠδύνατο συγκρατῆσαι αὐτό; ἠδύνατο, ἀλλ' ἐβούλετο πιστευθῆναι τὴν φύσιν ὡς οὐδενὸς ἀπῆλαυε ξένου. Τινὲς φασὶ διὰ τοὺς μαθητάς, ὥστε διακρατῆσαι αὐτῶν τὴν ἀσθένειαν· διὰ γὰρ τοι τοῦτο οὐδὲ ἀνέμενον αὐτὸς φανῆναι αὐτοῖς, ἀλλὰ τοῖς εὐαγγελίοις προδισχεῖ, καὶ ἀνήϊσιν αὐτῶν τὴν διάνοιαν· Ἄπελθε, φησὶν, εἰπέ τοῖς ἀδελφοῖς μου· καὶ μὴν ἠδύνατο εὐθέως φανεῖς μᾶλλον τὸ 64.956 ῥητὸν πιστώσασθαι· ἀλλ' ὥστε προπαρασκευασθῆναι αὐτῶν τὴν ἀκοήν. Οὐ γὰρ ἤδεσαν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. Ἡ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι καὶ Ἰωνᾶς ἐποίησεν ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κύτους· ἡ γὰρ φθορὰ κατὰ μίαν ἡμέραν ἄρχεται τοῦ σώματος· ὥστε ἀρκοῦσα μαρτυρία τοῦ τετελετηκέναι αὐτὸν αὕτη. Καὶ ὅταν μὲν κακὰ ἀπειλῆ, συστέλλει τὸν χρόνον καὶ σοφίζεται· ὅταν δὲ ἀγαθὰ, ἐκτείνει αὐτόν· οὐ γὰρ ὠρισμένα ἔδωκεν ἀγαθὰ, μᾶλλον δὲ οὐδὲ δῆλα. Οὐδαμοῦ τοῖς ἀγαθοῖς ὄρον τίθησιν, ἀλλ' ἢ τὴν ἐκάστου προαίρεσιν, τοῖς δὲ κακοῖς πανταχοῦ· Ἔδωκα ὑμῖν τὴν γῆν ἀπὸ αἰῶνος ἕως αἰῶνος, φησὶν. Ὅρα οὐδένα ὄρον· ὅταν δὲ πέμπη εἰς αἰχμαλωσίαν, ὠρισε, καὶ ὄρα· ἡ μὲν πρώτη, ὕ', ἡ δὲ δευτέρα, λ', ἡ δὲ τρίτη, τρία καὶ ὄ· ἔστι ἔτη. Αὕτη δὲ διηνεκῆς ἡ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ· τούτων μέμνηται τῶν ἐτῶν ὁ Δανιήλ. Καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι. Προλέγει τιμωρίαν τοῖς Βαβυλωνίοις, ἵνα μάθῃς ὅτι οὐδὲ νῦν οἰκεία ἰσχύϊ ταῦτα ἐποίησαν. *Καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι ἑβδομήκοντα ἔτη, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος, καὶ τὰ ἐξῆς. Τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη τῆς αἰχμαλωσίας ἀριθμεῖται ἀπὸ τοῦ τρίτου ἔτους τῆς βασιλείας Ἰωακείμ, ὃς μετὰ τὸν Ἰωάχαζ τὸν ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτίου κατασταθέντα ἐβασίλευσε. *Λάβε τὸ ποτήριον τοῦ ἀκράτου, τοῦ ἐκ χειρός μου, καὶ ποτιεῖς αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη, πρὸς ἃ ἐγὼ σε ἐξαποστελῶ πρὸς αὐτά. Τοῦ ἀκράτου, ὁ Ἑβραῖος τῆς πικρίας, ἔχει· βλέπει δὲ τὴν ὀπτασίαν πρὸς παραμυθίαν τοῦ λαοῦ. Ἐπειδὴ γὰρ εἰς λογισμοὺς ἐνέπιπτον κρείττονα ὀρῶντες τὸν Βαβυλώνιον, ὡς οὐδὲν ὄφελος αὐτοῖς τάχα τῆς εἰς Θεὸν θεραπείας, δεικνὺς ὁ προφήτης μᾶλλον δὲ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου, ὅτι δι' ἁμαρτίαν ταῦτα ὑπομένουσι, τὴν κατὰ τῶν ἐθνῶν ποιεῖται προφητείαν, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἑβδομήκοντα ἐπτά. Λέγει δὲ τὴν Ἰδουμαίαν τὴν νῦν Βαταναίαν καλουμένην, ἣν εἶχον πρότερον οἱ περὶ τὸν Ῥουβὴμ, καὶ τὸ ἡμισυ φυλῆς Μανασσή· προῖων δὲ λέγει· *Καὶ οἶδε ὡσπερ οἱ ληνοβατοῦντες ἀποκριθήσονται πρὸς πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ, οἶδε, οὐ καλῶς κεῖται παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ· ἢ Δὰδ γὰρ ἐχρῆν κεῖσθαι. Δὰδ δὲ ἐστὶν ἐπίρρημα τῶν ληνοβατούντων ἀποκρινομένων πρὸς τοὺς καταλέγοντας. Ὡσπερ τοῖνον, φησὶ, τὸ ἐπίρρημα τοῦτο λέγοντες προθύμως πατοῦσι τὴν σταφυλὴν, οὕτως ὑμᾶς καταπατήσει, ὡς ληνοβάτης ὁ Βαβυλώνιος ἅπαντα τὰ ἔθνη.

ΚΕΦΑΛ. ΚΣ΄.

Οὕτως εἶπε Κύριος· Στήθι ἐν αὐλῇ οἴκου Κυρίου. Ἵνα μάθωσιν, ὅτι οὔτε ἡ ὄψις ἐδυσώπησε τὸν προφήτην· ὡσπερ ἂν εἴ τις ἀνδρὸς μεγάλου καὶ θαυ 64.957 μαστοῦ μέλλων καταψηφίζεσθαι, αὐτὸν εἰς μέσον ἀγάγοι τὸν ἄνδρα. Τί λέγεις; οὐ προλαβὼν εἶπες, ὅτι Ὡσπερ τὰ σῦκα τὰ πονηρὰ, οὕτως αὐτοὺς δώσω; πῶς οὖν δίδως ἐλπίδα μεταβολῆς; Μὴ ἀφέλης. Τίνος ἔνεκεν παραγγέλλεις; οὐχ ὡς τοῦτο ποιοῦντος τοῦ προφήτου; μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἵνα ἀξιόπιστον ποιήσῃ τὸν λόγον, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς πείσῃ προσέχειν· καὶ ὅλως ἀναγκαίως οὔσης λεχθῆναι τῆς προφητείας. Ἵσως ἀκούσονται. Πολλάκις συμβαίνει ὡς ἐπὶ τῶν ἀνεπίστων καὶ ἀπεγνωσμένων· τοῦτο πείθει τὸν προφήτην, Ἵσως ἀκούσονται, ὁ πάντα προειδὼς φησι, καὶ εἰς ἐλπίδα ἄγων αὐτούς. Ἵσως συμβαίνει. Τὸ Ἵσως, ἐν τῇ Γραφῇ ἐπὶ βεβαιώσει λέγεται. Ἵσως γὰρ ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου, ἀντὶ τοῦ ὀφείλουσιν ἐντραπήναι. Καὶ ἀποστραφῇ. Τοῦτο μάλιστα ἤθελεν ὁ προφήτης ἀκοῦσαι· Σὺ βούλεις παρακινδυνεύσα ἐπ' ἐλπίδι τοιαύτῃ· εἶπε οὖν, Οὕτως εἶπε Κύριος. Καὶ δώσω τὸν οἶκον. Ὁ μάλιστα αὐτοὺς ἐλύπει· μέγα γὰρ ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ ναῷ. *Πλὴν χεῖρ Ἀχικὰμ υἱοῦ Σαφανῆς μετὰ Ἰερεμίου, τοῦ μὴ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας τοῦ λαοῦ, τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτόν. Τουτέστι, ἐμήνυσεν αὐτῷ τὰς ἐπιβουλάς, ὥστε ἐκκλίνειν. Ταῦτα ἀκολουθῶς κεῖται τῇ προφητεία, ἐν οἷς ἄρχεται τῆς βασιλείας Ἰωακείμ, ὡς ἀνωτέρω ἐπεσημηνάμεθα· ἐνθα προεφήτευσεν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ τὴν ἄλωσιν, καθάπερ ἤδη πρότερον ἐπὶ τῆς Σελῶ ἐγένετο. Δῆλον οὖν ὅτι ἄπερ ἀνωτέρω εἶπε κατὰ τοῦ Ἰωακείμ, ὅτι ταφείω οὐ ταφήσεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα κατὰ τοῦτον εἶπε τὸν τρόπον, ἡνίκα συλλαβόμενος αὐτὸν ἀνελεῖν ἠβούλοντο, ὡς κατὰ τῆς πόλεως εἰρηκότα κακὰ. Ἄλλ' ὁ συνθεῖς, τοῦ προφήτου τὰ ῥήματα τέθεικεν αὐτὰ ἀνωτέρω, δι' ἣν αἰτίαν ἔφαμεν, ὥστε δῆλον ὡς οὐ διατέμνεται τῆς προτέρας ἀκολουθίας ἐκεῖνα· κεῖται δὲ καθ' ὃν ἡρμηνεύσαμεν τρόπον. Καὶ νῦν βελτίους ποιήσατε ὁδοὺς. Ὅρα πῶς videtur superflue πῶς ἀντὶ ἀπολογουμένου, διδασκάλου λαβόντα τάξιν. Οὐ ζητεῖ ὅπως τὸν κίνδυνον διαφύγῃ, ἀλλ' ὅπως ἐκείνους ἐξαρπάσῃ τῶν δεινῶν. Καὶ ἀκούσατε. Εἰ γὰρ μὴ τιμωρία προῦκκειτο, εἰ γὰρ μὴ δεινὰ τινα ἠπέλιητο, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀκούειν οὐκ ἐχρῆν; Καὶ παύσεται. Τί τούτου λυσιτελέστερον τοῦ λόγου; Ἄλλ' ἀπιστεῖτε; μὴ γὰρ ἐγὼ ταῦτα ἀποφαίνομαι; Ὁ Θεός, Μὴ γὰρ ὁ Θεός; Ὑμεῖς καθ' ἑαυτῶν. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ, ἐν χερσὶν ὑμῶν. Τί οὖν; ἐὰν ἀποθάνω, οὐκ ἔσται ταῦτα; Περὶ τοῦ Στεφάνου ἔλεγον· Ὅτι λαλεῖ ῥήματα βλάσφημα κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου. 64.960 Ἄλλ' ἡ γνόντες. Διατί; Οὐ γὰρ ἀπ' ἑμαυτοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ λαλῶ. Καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες. Ὅρα, πῶς δεινοποιοῦσι τὸ πρᾶγμα· οὐ βούλονται τὰ ῥήματα εἰπεῖν, οὐκ ἀνεχόμενοι οὐδὲ μέχρι ψιλῆς γλώττης αὐτῶν ἐπιμνησθῆναι. Οὕτω καὶ ἐπὶ Στεφάνου, ῥήματα βλάσφημα λαλεῖ. Οὐκ εἶπον, ποῖα τὰ βλάσφημα. Τῇ παραλείψει πολλάκις ἐπαίρομεν τὸ πρᾶγμα, ὡς ὅταν λέγωμεν· Οὐ θέλω εἰπεῖν ἄπερ εἶπεν. Καὶ μετ' ὀλίγα· Πῶς δὲ οὐκ ἤμελλον ἀξιόπιστοι κατήγοροι εἶναι; τὸ γὰρ αἰδέσιμον τῆς ἱερωσύνης, ἱκανὸν αὐτοὺς ποιῆσαι ἀξιόπιστους, οὐς ἔδει τοὺς ἄλλους καταστέλλειν, οὔτοι τὸν δῆμον ἐκκαίουσιν, οὔτοι τὴν ὄργην τοῦ πλήθους ἀναρρίπίζουσι, καὶ οὐδὲ ἀναμένουσι τὴν ψῆφον τῶν δικαζόντων. Καὶ εἶπον πάσῃ τῇ συναγωγῇ τοῦ λαοῦ. Χαλεπώτερον ἐκεῖνος εἶπεν, οὐχ ἀπλῶς ἐρημίαν, ἀλλὰ καὶ χαλεπὴν, μὴ ἀνηρέθη; Ἄλλ' ἐφοβήθησαν τὸν Θεόν. Τοῦτο μόνον, καὶ πάντα ἔλυσε· τοῦτο καὶ νῦν ποιῆσαι ἐχρῆν, μὴ τὸν λέγοντα τὰ δεινὰ κατορύττειν, καὶ ἀναιρεῖν, ἀλλ' ὅπως ἀπαλλαγείεν αὐτῶν, σκοπεῖν. Ἡμεῖς ἐποιήσαμεν κακὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχὰς ἡμῶν.

Ὡστε μεταβάλλεσθαι χρή· ὥστε οὐχ ἀπλῶς κατηγορήσεν. Οὐ γὰρ ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν, ὅτι τότε μὲν ὁ προφήτης ἔλεγεν εἰκότως, νῦν δὲ οὐχί. Καὶ γὰρ ἡμεῖς μεγάλων ἐσμὲν ὑπεύθυνοι κακῶν. Μετεβάλλοντο οὖν ἐκεῖνοι, καὶ μετεβάλλετο ὁ Θεός. Ἄλλ' ἡμεῖς ἐπὶ τὴν κακίαν ἐπανήλθομεν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ'.

*Οὕτως εἶπε Κύριος πρὸς με· Ποίησον σεαυτῷ δεσμούς, καὶ κλοιούς, καὶ περίθου περὶ τὸν τράχηλόν σου, καὶ ἀποστελεῖς αὐτούς πρὸς τὸν βασιλέα Ἰδουμαίας, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα Μωάβ, καὶ πρὸς βασιλέα υἱὸν Ἀμμών, καὶ πρὸς βασιλέα Τύρου, καὶ πρὸς βασιλέα Σιδῶνος, ἐν χερσὶν ἀγγέλων αὐτῶν τῶν ἐρχομένων εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν ἐν Ἱερουσαλήμ πρὸς Σεδεκίαν βασιλέα Ἰούδα, καὶ τὰ ἐξῆς. Ζητήσκειν ἂν τις, ὅπως ἐν τοσαύτῃ ταλαιπωρίᾳ Ἰουδαίοις ἐξεταζομένοις, οἱ τῶν ὁμόρων ἀγγέλους ἀπέστελλον πρὸς Σεδεκίαν. Ἔστιν οὖν ἡ αἰτία αὕτη· Ἀπὸ τῶν χρόνων Ἐζεκίου, ἐπειδὴ εὐσεβὴς ἦν ἐκεῖνος καὶ ἐπίδοξος ἀνὴρ, ὑπόσπονδοι γεγόνασιν οὐ ἴσ. οἱ περίοικοι, μεγίστην τὴν περὶ αὐτοῦ ἐσχηκότες δόξαν, καὶ πάντων τῶν Ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ γεγενημένον σημεῖον. Βουλόμενος τοίνυν παιδεῦσαι πάντας, ὡς Δεσπότης ἐστὶν τῶν ἀπάντων Θεός, ὅπως ἂν μὴ νομίζοιεν ἀσθενεῖα τοῦ προνοοῦντος αἰχμάλωτον γενέσθαι τὸν λαὸν, καὶ τὸν ἴσ. ναὸν ἃ καταστρέφεσθαι, κελεύει τῷ προφήτῃ εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν ἔλθειν, καὶ μηνῦσαι τὴν ἰσχὴν τοῦ Ναβουχοδονόσορ, παραινῶν αὐτοῖς, μὴ πείθεσθαι τοῖς μα 64.961 ταίοις καὶ τοῖς ψευδοπροφήταις· ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων γνοῖεν τοῦ Θεοῦ τὴν ἰσχὴν, καὶ ὡς δι' ἀμαρτίας ὁ λαὸς, οὐχ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, τοῦ προνοοῦντος αἰχμάλωτος γέγονε· δεσμὸν δὲ τὸν ζυγόν, κλοιὸν δὲ λέγει τὰ περισφιγγόμενα περὶ τὸν ζυγὸν ξύλα, ἃ συνέχει τῶν βοῶν τὸν αὐχένα. Ὅρα, πότε ἤκουσε, καὶ πότε ἐποίησεν. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι οὐ πάσας τὰς προφητείας κατὰ καιρὸν ἤκουον. Τίνος ἔνεκεν; ἵνα μηδὲ τοῦ σημείου γένηται χρεία, ἵνα μαθόντες οἱ ἄνθρωποι, ὅτι τόδε ἐκελεύσθη τὸ σημεῖον ποιῆσαι, σωφρονισθῶσιν. Ὅρα, πῶς πάντων προνοεῖ ὁ Θεός. Οὕτως εἶπε. Καὶ νῦν ἐγὼ εἶμι, οὐ μεταβέβλημαι, ἐπὶ τῆς αὐτῆς δυνάμεώς εἶμι. Ὅρα, πῶς δικαιολογεῖται. Εἰ ἐγὼ ἐποίησα, καὶ δοῦναι κύριος ἂν εἶην. Ἄλλ' οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐποίησα, πιστεύσεις διὰ τῶν μετὰ ταῦτα. Ἔδοξέ μοι δοῦναι αὐτὴν τῷ Ναβουχοδονόσορ. Ὅρα, πῶς αὐτῶν καὶ τὸν τύφον καταστέλλει. Μὴ γὰρ οἰκεία παραγίνεται δυνάμει, καὶ τῶν πόλεων περιγίνεται; Αὐτὸς ἄνωθεν ταῦτα τυπῶ. Ὅρα, πῶς αὐτούς παιδεύει θεογνωσίαν, ἵνα ἐκ τούτων καὶ τὰ πρότερα μάθωσιν. Καὶ τὰ θηρία. Μὴ γίνεσθε τούτων ἀνοητότεροι μηδὲ ἀχάριστοι· τὰ ἄλογα ὑπήκουσαν, ὑμεῖς δὲ ἀνθίστασθε; μὴ γὰρ ὑμᾶς δίδωμι μόνους; καὶ τὴν πόλιν τὴν ἐμήν. Ὅρα, κοινὰ τὰ τῆς προνοίας αὐτοῖς; Πάντας γὰρ ἀνθρώπους αὐτὸς ἐποίησεν· οὐκοῦν πάντων ἴσως προνοεῖ· οὐ γὰρ ἐστὶ προσωποληψία παρ' αὐτῷ. Καὶ τὸ ἔθνος. Ὅρα πῶς πόση περ παρρησία, πῶς ἐλεεινῶς τὴν δουλείαν ἐνέφηνε, τῷ σφόδρα θαρρῆειν τοῖς λεγομένοις, οὐκ ἐπεσκιασμένως· Ὅσοι μὴ ἐμβάλωσι τὸν τράχηλον, καθάπερ περὶ ἀλόγων τινῶν, οὕτω διαλέγεται. Καὶ ὑμεῖς μὴ ἀκούετε τῶν ψευδοπροφητῶν. Ὅρα δικαστήριον καθήμενον, καὶ βάσανον γινομένην μαντείας καὶ προφητείας; Ταῦτα ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἐγὼ δὲ τάναντία· ἴδωμεν τίνι μαρτυρεῖ τὸ τέλος. Καὶ τὸ ἔθνος ὃ ἐὰν εἰσαγάγῃ. Μὴ καὶ τοῦτο ἔχει τι; μὴ καὶ τοῦτο στοχασμός; τὸ τοὺς μὲν ἀναιρεῖσθαι, τοὺς δὲ ἀφίεσθαι; διὸ καὶ λιμὸς αὐτούς καταλήψεται. Πρὸς Σεδεκίαν. Μὴ νομίσητε, ὅτι ὡς ἐχθρὸς λέγω καὶ πολέμιος· καὶ τοῖς παρ' ἡμῖν ταῦτα προφητεύω. Εἶτα ὅρα, τί γίνεται· ἀντιλέγει ὁ ψευδοπροφήτης. Τοῦτο δὲ ἐποίησεν ὁ διάβολος, ὥστε ἐμποδίσαι τῇ

προβήσει. Εἰ προφηταί εἰσι, καὶ ἔστι λόγος Κυρίου ἐν αὐτοῖς, ἀπαντησάτωσαν δὴ τῷ Κυρίῳ τῶν δυνάμεων πρὸς τὸ μὴ πορευθῆναι τὰ σκεύη τὰ ὑπολελειμμένα ἐν οἴκῳ Κυρίου, καὶ ἐν οἰκίᾳ βασιλέως Ἰούδα, καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ εἰς Βαβυλῶνα. Ἐπειδὴ οἱ ψευδοπροφηταὶ ἔφασκον μηδὲν μὲν πάσχειν τοὺς παρόντας, τὸ δὲ ἐναντίον, καὶ τοὺς 64.964 ἀποικισθέντας ἐπανιέναι, λέγει ὁ προφήτης. Εἰ ἀληθῶς εἰσιν οὗτοι προφηταί, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς, ἀπαντησάτωσαν δὴ τῷ Κυρίῳ, τουτέστιν, εὐξάσθωσαν πρὸς τὸν Θεὸν, ὥστε τὰ ὄντα μὴ ἀπαχθῆναι, ὅπερ εὐκόλον μᾶλλον ἔστιν, ἢ τοὺς ἀποικισθέντας ἐπανελθεῖν, ἵνα ἀπὸ τούτων γνῶμεν, ὡς κἀκεῖνο ἔσται. Τί ἐστίν Ἀπαντησάτωσάν μοι τῷ Θεῷ, ὥστε μὴ ἀπαχθῆναι τὰ σκεύη; Τουτέστι κωλύσαι τὸν Θεὸν, πείσαι αὐτὸν, δεικνὺς καὶ ἐκεῖ τὸ τῶν εὐχομένων Forte ἐρχομένων εἰς ἀπάντησιν, μήποτε εἰς πόλεμον ἴσ. μήτε οὐ εἰς πόλ. ἢ εἰς τὸ κωλύσαι τοὺς Ἰουδαίους ἐπελθεῖν αὐτοῖς. Οὐ λέγω, φησὶν, ὅτι Πεισάτωσαν ἀναγαγεῖν τὰ σκεύη, τὰ ληφθέντα· δυνηθῆτωσαν τὰ σκεύη τὰ ὑπόλοιπα κωλύσαι.

ΚΕΦΑΛ. ΚΗ΄.

Καὶ εἶπεν Ἱερεμίας. Ἀνανίου τοῦ ψευδοπροφήτου εἰρηκότος, ὡς μετὰ δύο ἔτη ὑποστρέφουσι τὰ ἅγια σκεύη ἐκ τῆς Βαβυλῶνος, εἶπεν ὁ Ἱερεμίας, ὅτι τὸ πέρας δεῖξει τῶν λόγων τὴν ἀλήθειαν. Ἀληθῶς, κ. τ. λ. Ἴνα μὴ νομίσητε, ὅτι ἐγὼ ὑμῖν πολεμῶ· βούλομαι ἐγὼ καὶ εὐχομαι τοῦτο εἶναι, καὶ ἑμαυτὸν ψεύδεσθαι. Πλὴν ἀκούσατε. Εἶτα ἵνα μὴ ῥαθυμοτέρους ποιήσῃ, ὅρα πῶς αὐτοὺς φοβεῖ, μονονουχὶ λέγων, ὅτι οὐδὲν ἔσται τοιοῦτον, καὶ δεικνὺς, ὅτι πάντες οἱ προφηταὶ οἱ τὰ λυπηρὰ λέγοντες, οὗτοι μάλιστα ἦσαν ἀληθεῖς. *Καὶ ἔλαβεν Ἀνανίας ὁ ψευδοπροφήτης ἔναντι παντὸς τοῦ λαοῦ τοὺς κλοιοὺς ἀπὸ τοῦ τραχήλου Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, καὶ συνέτριψεν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἐξῆς. Ὁ Ἱερεμίας τὸν ζυγὸν ἐπὶ τοῦ τραχήλου φέρων κατὰ τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσταγμα, προφητεύσας κατὰ τῶν ἐθνῶν προεφήτευσεν καὶ κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἦν δὲ τέταρτον ἔτος τοῦ Σεδεκίου, ὡς αὐτὸς ὁ προφήτης λέγει. Ἐν τοίνυν τῷ πέμπτῳ μηνὶ τούτου τοῦ ἔτους Ἀνανίας ὁ ψευδοπροφήτης ἐλθὼν ἐμήνυεν ἄοδον ἴσ. ἄνοδον τῶν αἰχμαλωτισθέντων, καὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἀπώλειαν, καὶ, ὡς δὴ κατὰ πρόσταγμα Θεοῦ ποιῶν, συνέτριψε τὸν ζυγόν. Εἶτα κατ' αὐτοῦ ἀποκάλυψις τοῦ Ἱερεμίου, καὶ ἀποκάλυψις τῆς ἀληθείας τῶν λόγων· φησὶ γὰρ πρὸς αὐτόν. Ὅρα παρ' ἡμῖν τὰ ἀμαρτήματα, τοὺς ἐλέγχους. Τί οὖν ὁ Ἱερεμίας; Οὐδὲν πλέον ἐποίησεν, ἀρκοῦντα τὸν ἔλεγχον ἐπιδειξάμενος. *Τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ σὺ ἀποθανῆ ὅτε ἐκδίκησιν ἐποίησας αὐτῷ, λαλήσας πρὸς τὸν Κύριον. Τουτέστιν ἐναντίαν τῇ βουλῇ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπάγει· Καὶ ἀπέθανεν Ἀνανίας ὁ ψευδοπροφήτης ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ ἐν τῷ μηνὶ ἑβδόμῳ μετὰ δύο μῆνας τῶν λόγων τοῦ προφήτου. Τούτων δὲ γενομένων γράφει ὁ Ἱερεμίας κατὰ πρόσταγμα Θεοῦ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀποικίᾳ μὴ 64.965 ἀπατάσθαι τοῖς λέγουσιν αὐτοῖς, ἐπανιέναι· εἰδέναί δὲ ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ γῆ αὐθὶς ἀποικισθήσονται.

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ΄.

Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι. Τίνος οὖν ἔνεκεν, εἰπέ, πέμπει καὶ πρὸς τοὺς ἐν Βαβυλῶνι; Μὴ γὰρ οὐκ εἶχον ἐκεῖ τὸν Ἰεζεκιήλ; Τί βούλεται καὶ αὕτη ἡ ἐπιστολή; ἐκ περιουσίας γίνεται. Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς καὶ αἰδεσιμώτερον νομίζειν καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ ναοῦ, καὶ τὸν ἀπὸ τῶν ἀγίων λέγοντα, σημαίνει τοῦτο. Ἄλλ' ὅρα διεστραμμένην κακίαν.

Κάκείνους ἐκεῖ διέφθειρον οἱ ψευδοπροφήται. *Ἴδου ἐγὼ δώσω ὑμᾶς εἰς χεῖρας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλώνας, καὶ τὰ ἐξῆς. Οὗτοι ψευδοπροφήται ἦσαν, καὶ τοῦ Ἱερεμίου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀνανία γράψαντος ἐπιστολὴν ἔχουσαν τὴν δύναμιν, ἣν προεῖπεν πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀποικίᾳ, τὰ ἐναντία προεφήτευσεν. Λέγει τοίνυν κατ' αὐτῶν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου, καὶ φησὶ· Ἐπὶ Ἀχιάβ καὶ ἐπὶ Σεδεκίαν. Ὁ γὰρ ἀκούων, τίς ὁ Ἀχιάβ καὶ τίς εἶη ὁ δῦσμορος οὗτος ὁ ἀποτηγανισθεὶς, ἐμάνθανε καὶ τὴν προφητείαν, καὶ τὰ ἀμαρτήματα αὐτῶν τὰ κεκρυμμένα. *Δι' ἣν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἐμοιχῶντο τὰς γυναῖκας τῶν πολιτῶν. Ἀκούσας γὰρ ὁ Βαβυλώνιος ταῦτα λέγειν αὐτοὺς, ἀποστείλας παρέστησεν εἰς τὴν Βαβυλώνα, καὶ τηγανίσας ἀπέκτεινε. Τὸ δὲ, ἐμοιχῶντο τὰς γυναῖκας τῶν πολιτῶν, ὁ Ἑβραῖος. τῶν ἐταίρων αὐτοῦ, ἔχει. Καὶ ἐγὼ εἶμι ὁ γνώστης, καὶ μάρτυς, φησὶ Κύριος. Τουτέστιν, ἃ κρυφῆ πράττετε λανθάνοντες τοὺς πολλοὺς, ταῦτα ὁρῶ ἐγὼ καὶ εἰσπράττομαι ὑμᾶς τὴν δίκην. Καὶ πρὸς Σαμέαν. Λέγει δὲ καὶ τὰ συμβησόμενα εἰς τὰς γυναῖκας αὐτῶν. Κύριος ἔδωκέ σε ἱερέα. Τί οὖν, καὶ τούτῳ τῷ Σαμέᾳ πέμπει προφήτην; Ἴδου τρεῖς προφητεῖαι· μία, ὅτι ἐβδομήκοντα ἔτη ποιούσιν· ἑτέρα, ὅτι ἀνελεύσονται· ἑτέρα, ὅτι οἱ περὶ Ἀχιάβ ἀποθανοῦνται, καὶ ἄρ' ἔσσονται. *Διότι ἀπέστειλε πρὸς ὑμᾶς εἰς Βαβυλώνα λέγων· Μακρὰν ἐστίν, οἰκοδομήσατε τὰς οἰκίας, καὶ τὰ ἐξῆς. Σαμέας οὗτος ἀποικὸς ἦν μετὰ τῶν ἀπαχθέντων· ἠδόμενος τοίνυν τῇ ἐπανόδῳ ἐτέρπετο τοῖς ταῦτα λέγουσι. Τοῦ τοίνυν προφήτου τὴν ἐπιστολὴν γράψαντος ἐκείνην, καὶ παραινούντος τῷ λαῷ στέργειν τὴν ἐν Βαβυλώνι οἰκίαν, ἀγανακτήσας πρὸς τὸν Σοφονίαν, τότε ἱερέα τυγχάνοντα, πρῶτον γράφει ταῦτα, ἃ νῦν ἐκ τῆς προφητείας παρεθέμην, ἐπιτιμῶν τῷ Σοφονίᾳ, ὅτι μὴ δίκην εἰσεπράξατο τὸν Ἱερεμίαν ἐπιστείλαντα ταῦτα· τὸ δὲ, εἰς τὸ ἀπόκλεισμα Σινώχ, τουτέστιν, εἰς τὸ ἀπόκλεισμα τῆς φυλακῆς. Τὸ γὰρ Σινώχ, ἐγκλειστήριον ἔρμηνεύ 64.968 εταί· ὁ γὰρ Ἑβραῖος φυλακὴν οὐ δύναται σαφῶς εἰπεῖν, ἀντὶ δὲ δεσμοτηρίου, τῇ τοῦ ἐγκλειστηρίου χρῆται φωνῇ. Ἴδου ἐγὼ ἐπισκέψομαι. Τί τούτου γένοιτ' ἂν τερατωδέστερον; Σαμέας ἦν ὁ μὴ μέλλων ὁρᾶν τὰ ἀγαθὰ Ἱερουσαλὴμ τὰ προλαβόντα, κάκείνοις πίστιν ἔδωκεν, ὅτι οὐκ αὐτόματα συνέβη· ἐπειδὴ γὰρ οἱ περὶ Ἰεχονίαν ἔκοντι παρέδωκαν ἑαυτοῖς, ἵνα μὴ νομίσωσιν ἔλαττον ἐσχηκέναι ὑπακούσαντες τῷ Θεῷ· Ὁψεσθε, φησὶν, ἃ τούτους διαδέξεται.

ΚΕΦΑΛ. Λ΄.

Οὕτως εἶπε Κύριος. Οὕτω θαρρῶ, φησὶ, τῇ προρρήσει, ὅτι καὶ ἔγγραφον αὐτὴν εἶναι βούλομαι, ὃ μάλιστα ἐπιδείξεται τὸ τέλος. Φωνὴν φόβου ἀκούσεσθε. Διαλύει τὴν ἰσχὺν πᾶσαν ὁ φόβος· πολλὴ ἢ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ, οὐχ ὅτι δεινὰ ἐπάγει μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν δεινῶν τὸν φόβον· πρὸς τὴν τῶν γυναικῶν ἀσθένειαν μεταστήσονται. Ἐστράφησαν. Καὶ γὰρ τοῦτο ὁ φόβος ποιεῖ· οὐ σωφρονίζει οἴκοθεν, ἀλλὰ παρὰ τῶν πλησίον. Ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα. Μεγάλη κατὰ τὴν τῶν δεινῶν ὑπερβολὴν, οὐκ ἔστι τοιαύτη. Ὑπερβολικῶς εἴρηται, καὶ χρόνος στενός ἐστιν· οὐκ ἔστι προφητεία τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ πείρα. Συντρίψω τὸν ζυγόν. Ἄλλ' ὅμως ἐκ τῶν ἀφύκτων δεινῶν ἀνοίσουσιν. Καὶ οὐκ ἐργῶνται. Πῶς τῷ Θεῷ ἐργῶνται; Ἐπειδὴ τὰς ἀπαρχὰς ἀνέφερον· οὕτω δὴ καὶ ἐφ' ἡμῶν γίνεται· ὅταν μὴ τῷ Θεῷ ἐργαζώμεθα, μηδὲ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς καρπὸν αὐτῷ προσενέγκωμεν, ἀλλὰ τοῖς πάθεσι τῆς ψυχῆς, καθάπερ τοῖς εἰδώλοις ἐκεῖνοι, ἑτέρα τιμωρία μένει. Καὶ τὸν Δαβίδ. Τί τούτου ἀγιώτερον γένοιτ' ἂν, ὅταν οἱ διαπρέψαντες, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν παρρησίαν ἐσχηκότες οἱ περὶ Ζοροβάβελ, τοῦτον δὴ μέγαν παρὰ τοῦ

Θεοῦ δέξονται τὸν κόσμον, τὸ τῆ προσηγορία τοῦ Δαβὶδ ὀνομάζεσθαι; Ἀνέστησα σύντριμμα Ὡσπερ ἂν εἴ τις δεσπότης δημίῳ τινὰ ἡμαρτηκότα παραδοὺς τῶν οἰκείων, ἐκείνου πέρα τοῦ μέτρου μαστίξαντος τὸν παραδεδομένον, καὶ παρὰ τὸ τῷ δεσπότη δοκοῦν, ἔλθων οὗτος ὁ παραδοὺς, σχεδὸν καὶ ἀπολογεῖται πρὸς τὸν μεμαστιγμένον, δεικνὺς ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτοῦ γέγονε τοῦτο ἐπιτροπήν, καὶ καταμανθάνων αὐτοῦ τὰ τραῦματα ἀκριβῶς, καὶ ἐπαγγελλόμενος μυρίαν ἐκείνῳ τιμωρίαν. Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ποιεῖ. Βίαιον τὸ σύντριμμα. Ὁρᾷς αὐτὸν ἀπολογούμενον, ὅτι χαλεπὸν τὸ τραῦμα ἔλαβε; Τοῦτο γὰρ ἐστὶ βίαιον, οὐχ ὅσον ἔδει, ἀλλὰ πολλῶ πλέον. 64.969 Οὐκ ἔστι κρίνων. Τουτέστιν, οὐδεὶς ἐξεδίκησεν, οὐδεὶς ἐβοήθησεν. Ἀφόρητον τὸ κακὸν τι παθεῖν· τὸ δὲ μετὰ τὸ παθεῖν μηδὲ τὸν παρακαλοῦντα ἔχειν, ἀφορητότερον. Εἰς ἀλγερὸν ἰατρεύθης. Ἐπειδὴ γὰρ καθάπερ ἰατρείαν τινὰ τὴν αἰχμαλωσίαν προσῆγεν αὐτοῖς, λέγει, Πολλὴν ἢ θεραπεία ὀδύνην ἐναφῆκεν ὥσπερ ἐπὶ τινος ἀμαθοῦς ἰατροῦ, οὐκ εἰδότος τέμνειν καλῶς. Διὰ τοῦτο πάντες οἱ ἔσθοντές σε. Αἰσχύνας ἀπ' ἀλλήλων ἔξουσι, τοῖς οἰκείοις ἕκαστος τὸν πλησίον θρέψει σώμασι· πείσονται ταῦτα ἅπερ ἐποίησαν. Ὅτι ἀνάξω. Εἰ γὰρ καὶ ἀνίατον τὸ τραῦμα, ἀλλ' οὐκ ἐμοί. Ὅτι ἐσπαρμένη ἐκλήθης. Οἱ λοιποὶ φασιν, ἐξωσμένη, ἐπειδὴ δίκην ἔδωκας. Μέγα ἀγαθὸν, μὴ διὰ τιμωρίας καὶ κολάσεις σώζεσθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀπεγνωσμένους, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν καὶ μετάνοιαν. Καὶ ἐξελεύσονται, ἀπ' αὐτῶν ἄδοντες. Τί οὖν πρὸς ἐκείνους τοὺς μέλλοντας ἀναιρεῖσθαι; Οὐ γὰρ δὴ μόνον αὐτοὺς οὐκ εὐφρανε ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἐλύπει πλέον. Ἐνόησον γὰρ ἄνθρωπον γεγηρακότα, ἀκούοντα ὅτι μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη ἔσται τὰ ἀγαθὰ. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐνδιατρίβει αὐτοῖς, ἵνα μᾶλλον αὐτοὺς δάκη· τοὺς δὲ ἐν ἡλικίᾳ, ἵνα εἰς ἐλπίδας ἀγαγῶν σωφρονίσῃ πλέον. Καὶ εἰσελεύσονται. Ὅρα πῶς λέγει τὴν εὐπραγίαν αὐτῶν, τὴν λατρείαν, καὶ τὴν ἄδειαν, καὶ ὅτι πολλοὶ ἔσονται, καὶ τὰ νόμιμα ἔξουσι. Ταῦτα γὰρ αὐτοῖς ἦν φίλα. Ὅτι ὀργή. Ταῦτα, φησὶν, ἔσται, μὴ νῦν ταῦτα ζητεῖ· νῦν γὰρ τῆς τιμωρίας τῆς ἡμετέρας ὁ καιρὸς.

ΚΕΦΑΛΑΪ.

Ἐν τῷ χρόνῳ. Ὅταν οἱ ἄλλοι ἀπόλωνται, τὰ κατὰ Βαβυλωνίους φησί. *Οὕτως εἶπε Κύριος· Εὗρον θερμὸν ἐν ἐρήμῳ μετὰ ὀλωλότων ἐν μαχαίρᾳ πορευομένους εἰς σπονδὰς Ἰσραὴλ. Βαδίσατε, καὶ μὴ ὀλέσητε τὸν Ἰσραὴλ. Σφόδρα ἀσαφῶς κεῖται παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ· αὕτη δὲ ἡ ἔννοια σώζεται παρὰ τῷ Ἑβραίῳ· Εὗρε χάριν ἐν ἐμοί ὑπολελειμμένος ἐκ τῆς μαχαίρας ὡς ἐν τῇ πανερῆμῳ ὁ Ἰσραὴλ. Ὁ γὰρ θερμὸν ἠρμήνευσεν ὁ Ἕλλην, τοῦτο, χάριν, ἔχει ὁ Ἑβραῖος· ἐκ δὲ τῆς ἐπωνυμίας τὸ σφάλμα τῆς ἐρμηνείας γέγονε. Τὸ γὰρ ὦμ κατὰ τὴν Ἑβραίων φωνὴν δασυνόμενον, θερμὸν ἐστὶ, τὸ δὲ ἦν, κάλλος κεχαριτωμένον, τὸ δὲ, ὀλωλότων ἐν μαχαίρᾳ, τουτέστιν, ὁ ὑποληφθεὶς ὑπὸ τῆς μαχαίρας. Ἴνα εἴπη, Τοὺς περισωθέντας μετὰ τὸν θάνατον, τούτους σώζω. Τὸ δὲ πορευομένους εἰς σπονδὰς Ἰσραὴλ, τουτέστιν, Ἠνίκα ἐπορευόμεν πρὸς ἀνάπαυσιν αὐτοῦ ἐν τῇ πανερῆμῳ, ὅπερ σαφέστερον διὰ τῶν ἐπαγομένων λέγει. *Βαδίσατε, καὶ μὴ ὀλέσητε τὸν Ἰσραὴλ. 64.972 Τουτέστιν, ἠνίκα ἐβάδιζον προπορευόμενος αὐτοῦ, ἵνα ἀναπαύσω αὐτόν· οὕτω γὰρ ἔχει ὁ Ἑβραῖος. Τὸ δὲ βαδίσατε ἠρμήνευται ἀσαφῶς, διὰ τὸ μὴ τὸν χρόνον φυλάξαι τὸν ἐρμηνευθέντα ἴσ. ἐρμηνεύσαντα· ἀντὶ γὰρ τοῦ, βαδίζων, βαδίσατε ἔχει, οὕτω γὰρ φαίνεται καὶ ὁ Μωσῆς λέγων· Εἰ μὴ σὺ πορεύῃ, μὴ ἀναγάγῃς με. Ὁρᾷς; Πανταχοῦ σπουδάζει δεικνύειν, ὅτι αὐτοῦ τὸ πᾶν ἐστίν. Εἶπε, Βαβυλωνίων ἀπολλυμένων, σὺ διασωθήσῃ. Εἶτα δείκνυσι τὸ παρ' ἐλπίδα, καὶ ὡς οὐκ ἦν ἀνθρωπίνων

λογισμῶν μὴ καὶ αὐτοὺς ἀπολέσθαι. Ὡσπερ ἂν εἴ τις ἐν πολλοῖς πτώμασιν εὖροι τινὰ ζέοντα, καὶ ἔτι ἐμπνέοντα, καὶ ἀναψύχοντα ἀποψύχοντα, εἶτα δυνηθεῖη ποιῆσαι τοιοῦτον πονῆσαι τοσοῦτον, καὶ τοὺς πολεμίους ἀποσοβῆσαι ἀπ' ἐκείνου, μόνον μονοῦ καὶ ἐπὶ ζωὴν αὐτὸν ἀγαγεῖν, θαύματος ἂν εἴη. Οὕτω καὶ ἐπὶ σοῦ γέγονε, φησίν. Ἐκ μέσου αὐτῶν διανέστησά σε· ἀπὸ ὁδοῦ πολεμίων ἐμπνέοντά σε εὐρών, καὶ παρωρησαμένους παῖσαι διεκώλυσά, οὐκ ἔχοντα σωτηρίας ἐλπίδα. *Πόρρωθεν Κύριος ὤφθη αὐτῷ· ἀγάπησιν αἰωνίαν ἠγάπησά σε. Ταῦτα ὁ προφήτης λέγει, τουτέστιν, ὑπέδειξέ μοι δι' ὀπτασίας Θεὸς τὰ πάλαι λεγόμενα, καὶ ἐξ αἰῶνος· ὅπως ὑπὸ ἀγάπης ἐν τῇ πανερῆμῳ τὸν λαὸν διήγαγε· καὶ ἔφη μοι νῦν, Ἐκείνην τὴν ἀγάπην αἰωνίως ἠγάπησα αὐτόν· τουτέστιν διὰ τέλους· καὶ ταύτης ἕνεκεν τῆς αἰτίας οὐκ ἐῷ αὐτὸν διαφθαρήναι· σώζω δὲ τὸν εἰς ἀποικίαν λαόν. *Διὰ τοῦτο εἴλκυσά σε εἰς οἰκτεῖρημα. Τουτέστι, δι' ἐκείνην τὴν ἀγάπην ἠξίωσεν αὐτὸν τῆς νῦν χάριτος, ἀπαλλάξας αὐτὸν τῶν Βαβυλωνίων. Τὸ δὲ εἴλκυσά σε, ἵνα δείξῃ ὡς ἰσχυρῶς κατεχόμενον ἐξέσπασε. Τὸ δὲ, εἰς οἰκτεῖρημα, Ἐνέδυσά αὐτὸν χάριν, ἔχει. Οὐ πρὸς καιρὸν, καθάπερ σὺ, κἂν μυρία ποιήσης, ἐγὼ φιλῶ σε. Οἰκτεῖρων καὶ ἐλεῶν, οὐχὶ τὰ κατ' ἀξίαν ἀπονέμων. *Ὅτι οἰκοδομήσω σε, καὶ οἰκοδομηθήσῃ. Τουτέστι, πάλιν σοι τὸ ἀρχαῖον ἀποδίδωμι σχῆμα, οὐδενὸς δυναμένου ἀντιστῆναι. Ἀδείας πολλῆς, καὶ βαθείας εἰρήνης τεκμήρια λέγει, καὶ αὐτὰ τὰ ῥήματα πιθανά ἴσ. ποθεινά. *Φυτεύσατε φυτείας, καὶ αἰνέσατε, ὅτι ἐστὶν ἡμέρα παρακλήσεως ἀπολογουμένου ἐν ὄρεσιν Ἐφραΐμ. Στήτε, καὶ ἀναβῶμεν εἰς Σιών πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν. Ἡ μὲν ἔννοια τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐστὶν αὕτη, ὅτι Ἐπανεληθόντες ἀπολαύσετε τῆς εὐφορίας τῆς γῆς, καὶ τὴν γῆν κατεσχηκότες· τοῦτο γὰρ μνηνεῖ τό· Ἐν ὄρεσιν Ἐφραΐμ, ἀπὸ τοῦ μερικοῦ τὴν πᾶσαν γῆν, ἵνα εἴπῃ· Μετὰ σπουδῆς ἐπανελεύσεσθε εἰς τὸν ναὸν ὑμνοῦντες τὸν Θεόν. Ὁ δὲ Ἑβραῖος οὕτως ἔχει· Καὶ φυτεύσουσι καὶ φάγονται τὸν καρπὸν. Ἔσται γὰρ ἐν ἡμέρᾳ ἐν ἣ κεκράζονται οἱ φυλάς 64.973 σοντες τοὺς ἀμπελῶνας· Ἀνάστητε καὶ ἀνέλθωμεν εἰς Σιών. Σώζεται δὲ ἡ αὕτη ἔννοια· τῇ γὰρ ἐκάστου ὠφελείᾳ τὴν περιττὴν εὐσέβειαν δείκνυσι. Ὅτι ἐφυτεύσατε. Ὅρα πανταχοῦ πῶς ἀναμίγνυσι τοῖς ἀγαθοῖς τὴν μετάνοιαν ἐπιστροφὴν αὐτῶν. *Αγαλλίασθε, καὶ εὐφραίνεσθε, καὶ χρεμετίσατε, ἐπὶ κεφαλὴν ἔθνων. Τουτέστιν, ἐνώπιον τῶν ἔθνων βοήσατε, μηδὲν αὐτοὺς δεδοικότες, διὰ τὴν ἐμὴν συμμαχίαν. *Ἴδου ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς ἀπὸ γῆς Βορρᾶ, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς ἐν ἑορτῇ Φασέκ. Τουτέστιν, ὡς ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Φασέκ, οὕτως ἅπαντας ἐπανελεῖν προθύμως ποιήσω. Εἶτα καὶ τὴν ἑορτὴν λέγει καὶ τὸν καιρὸν. Ὅρᾳς, ὅτι ἐξέβη ἐν ἑορτῇ Φασέκ κατὰ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν, καὶ ἐξ Αἰγύπτου τότε ἐξελθεῖν ἐλυπήθησαν ἴσ. ἐδυνήθησαν. Οὐχ ἀπλῶς οὗτος ὁ καιρὸς ἐκατέρως ἐστὶ τῆς εἰσόδου. Ἄλλ' ἴστε οἱ μεμνημένοι, τίνας τύπος τοῦτο ἦν. Δεύτερον τότε ἐπανερχονται. Καὶ τεκνοποιήσῃ. Οὕτω καὶ οἱ ἀνάπηροι τότε θεραπευθέντες τὰ σώματα, πατέρες ἔσονται. Ἐν κλαυθμῷ Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς εἰδότας, καὶ τὸ μῆκος, καὶ τὴν ταλαιπωρίαν τῆς ὁδοῦ ἰλιγγίαν, εἰκότως καὶ τοῦτον ἀναιρεῖ τὸν φόβον λέγων, ὅτι Οὐ φεύγοντες ἤξετε, οὐ δὲ θορυβούμενοι, ἀλλὰ μετὰ τιμῆς καὶ παρακλήσεως καὶ ἀνέσεως τῆς προσηκούσης, καίτοι ποῖος τοῦτο λογισμὸς εὐρεῖν δυνησεται, ὅτι τῆς πόλεως ἀλούσης, καὶ τῶν δεσποτῶν χειρωθέντων, οἱ δοῦλοι παρὰ τῶν δεσποτῶν τῶν χειρωσαμένων μετὰ τιμῆς ἔμελλον ἀπολύεσθαι πρὸς τὴν οἰκίαν; Ὅτι ἐγενόμην. Ὅρα αἰτίαν ἀναγκαίαν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, οὐκ ἀφιεῖσαν αὐτοὺς τυφωθῆναι. Οὐ γὰρ ἀπὸ κατορθωμάτων, ἀλλ' ἀπὸ διαθέσεως τῆς φυσικῆς αὐτοὺς σώζω. Τοῦτο δείκνυσιν, ὅτι καὶ πάντα σώσει. Οὐδεὶς γὰρ πατὴρ περιόψεται παῖδα πρωτότοκον, καὶ παρὰ πατέρος σωζόμενος οὐκ ἂν ἔχοι μέγα φρονεῖν. Ἀκούσατε λόγον. Ὁ μάλιστα ἡμαρτηκῶς, ὁ

μάλιστα διεφθαρμένος, καὶ οὐκ ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας. Πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ποιήσατε μάρτυρα τῶν λεγομένων· οὕτω θαρρόμεν παρὰ Forte περὶ αὐτῶν. Εἶπατε ὁ λικμήσας. Ὅρα πόσος κόσμος, ὅταν μηδὲν παρὰ ἀνθρώπων πάσχωσι δεινὸν, εἴ τις ἀπιστεῖ τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ Θεοῦ γεγενῆσθαι, τὸ δυσκολώτερον ὁρῶν, τὴν ἄνοδον παρ' αὐτοῦ γεγενημένην, καὶ περὶ ταύτης τούτου πιστευέτω. Ὡς ὁ βόσκων. Ὅρα ὅτι Θεοῦ τὸ ἔργον ἐστὶν, ὅταν μὴ ἰσοῦστος ἢ μάχη. Ἐξείλατο αὐτόν. 64.976 Ὅρα ἀγαθὰ διαδεχόμενα, καὶ ἀθρόα τὰ καλὰ, καὶ προῤῥήσεις προῤῥήσεων ἴσ. καὶ προῤῥήσεων περιουσίαν, ἵνα μὴ μόνον τῇ πείρᾳ τῶν παρόντων, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἔλπισι τῶν μελλόντων εὐφραίνωνται. *Καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτῶν ὡσπερ ξύλον ἔγκαρπον. Τουτέστιν, παντὸς ἀγαθοῦ πλησθήσονται. Ὁ δὲ Ἑβραῖος οὕτως ἔχει, ὡς κῆπος μεμεθυμένος ὕδασι. Τότε χαρήσονται. Τουτέστιν, οὐκ ἔσται χηρεία τότε· νῦν γὰρ οὐκ εἶχον, οὐ γάμους, οὐ παιδοποιίας, ἀλλὰ τιμωρίας, καὶ συμφορᾶς ἦσαν αὐτοῖς ὑπόθεσις οἱ νέοι. Καὶ ποιήσω. Πᾶσα ἡλικία τῆς ἡδονῆς αἰσθήσεται. Οὐχὶ τὴν ἄκαιρον μέθην, ἀλλ' εὐφρανῶ, φησί· τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα ἐπ' αὐτῶν κεῖται. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκείνοις τὰ ἀπὸ τῆς γῆς ἐπηγγείλατο, οὗτοι δὲ γῆν οὐκ εἶχον, ἀλλὰ καὶ τούτοις ἐπιῤῥεύσει τὰ ἀγαθὰ, φησί. Οὕτως εἶπε Κύριος. Τοῦτο γέγονεν ἐπὶ Ἡρώδου· γέγονε δὲ καὶ ἡδῆ. *Ἀκοὴν ἤκουσα Ἑφραὶμ ὀδυρομένου· Ἐπαίδευσάς με, καὶ ἐπαυδέυθην. Ἐπειδὴ τῶν δύο φυλῶν τὴν ἄνοδον μηνύει, δείκνυσιν, ὅτι καὶ αἱ δέκα ἐπανελεύσονται φυλαί· οὐ μικρὰν τὴν ὠφέλειαν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐσχηκυῖαι. Ὡσπερ μόσχος οὐκ ἐδιδάχθη. Τουτέστι, σιδηρὸς ἐγενόμην, καθάπερ μόσχος οὐκ εἶκων ζυγῶ. Ἐλπίς σωτηρίας οὐ μικρά· καὶ τοῦτο τῆς τῶν λεγομένων ἀξιοπιστίας· εἰ γὰρ μέλλοιεν μετανοεῖν, εὐδῆλον ὅτι σώζονται. Ἐγὼ ὡσπερ μόσχος οὐκ ἐδιδάχθη. Τὰ σκιρτήματα αὐτοῦ ἐνέφηνε τὴν ἄλογον ἡλικίαν, καὶ τὴν ἀδικίαν τῶν ἐπὶ κακῶ κεκτημένων, τὴν ἄνοιαν τὴν ἐν τῇ νεότητι. Νέος γὰρ ἀποστερούμενος ζυγοῦ καὶ τῆς τῶν λογισμῶν ἀρχῆς, οὐδὲν διέφερεν σκιρτώντων βοϊδίων ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἀπανταχῇ φερομένων, οὐδὲ τῶν πρώτων ὀφθαλμῶν οὐδὲ τὰ πρόσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ὁρώντων, ἀλλὰ καὶ κατὰ κρημνῶν πηδῶντων. Ἐπίστρεψόν με. Μεγάλῃ ἢ ἀρετῇ, ὅταν ἐπιστρέψαντος Θεοῦ ἐπιστρέφωμεν. *Καὶ πρότερον τοῦ γνῶναί με ἐκρότησα ἐπὶ μικρόν. Τουτέστι, μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν μετέγνω. Τὸ γὰρ ἐκρότησα, ὡς ἐπὶ τῶν μετανοούντων ἔφη. Καὶ γε ἐνετράπη, καὶ ὑπεῖξά σοι, ὅτι ἔλαβον ὄνειδισμὸν ἐκ νεότητός μου. Τουτέστιν, ὅτι ἀνεμνήσθη ἀμαρτίας νεότητός μου. Νεότητα δὲ λέγει τὰ ἐπὶ τοῦ Ἱεροβοὰμ γεγονότα· ὡς νεωτερήσας ἐπὶ τῇ τῶν μόσχων θρησκείᾳ. Ὅταν πάντα τὸν ἀμαρτάνοντα οὐ κολάζης, πάσχειν ἐχρήν. Καὶ γὰρ πρὸς αἰσχύνην, καὶ πρὸς ἕτερα πολλὰ ἀμαρτήματα μᾶλλον αἰσθησὶν παρέχει τιμωρίας τιμωρία. Νῦν δὲ τούναντίον γίνεται· ὅταν μὲν ἀμαρτάνωμεν, ἀναισχυντῶμεν, ὅταν δὲ 64.977 κολαζώμεθα, καταπίπτομεν, ἀμείβοντες τοὺς καιροὺς. Ἄλλ' οὐχὶ δίκαιοι οὕτως, ἀλλὰ κολαζόμενοι μὲν ἐφρόνου μέγα, καθάπερ οἱ ἀπόστολοι· ἐπὶ δὲ τῆς ἀμαρτίας οὕτως ἡσχύνοντο, ὡς μὴ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν πλημμελημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ τούτου παρελθόντος, καὶ τῆς τιμωρίας ἀφεθείσης, ὀδύρεσθαι καὶ θρηνεῖν. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἐστέναξα ἐν ἡμέραις αἰσχύνης μου. Τοῦτο φάρμακον τῶν ἀμαρτημάτων, τὸ μὲν κωλύων τοῖς αὐτοῖς περιπεσεῖν, τὸ δὲ γενόμενον ἀποσμῆχων ὁ στεναγμός. Καὶ ὑπέδειξά σου. Ὅρα πόσον ἀγαθὸν τὸ ἐπιγινώσκειν τὰ ἀμαρτήματα; μᾶλλον ἡμᾶς ὑποτάττεσθαι ποιεῖ τῷ Θεῷ. Οὐ τὸ ἀμαρτάνειν λέγω, ἀλλὰ τὸ μετὰ τὴν ἀμαρτίαν ἐπιγινῶναι. *Υἱὸς εἶ ἀγαπητὸς Ἑφραὶμ ἐμοί. Τουτέστι, τίμιος υἱὸς εἶ. Παιδίον ἐντροφῶν, τουτέστι, καὶ παιδίον ἐν ᾧ παρεκαλούμην· ἐκ μεταφορᾶς δὲ αὐτὸ ἔλαβε τῶν πατέρων, τῶν πρὸς τὰ μικρὰ βρέφη τῶν τέκνων παιζόντων. Μνεῖαν μνησθήσομαι αὐτοῦ. Ὁ Ἑβραῖος, Διὰ τοῦτο ἠλέγχθη τὰ

σπλάχνα μου ἐπ' αὐτὸν, καὶ οἰκτηρήσω αὐτὸν, εἶπε Κύριος. Διὰ τοῦτο ἐπεσκεψάμην αὐτὸν, τουτέστιν, ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν διαθέσεως οὐκ ἤνεγκα αὐτὸν ἐν συμφοραῖς ἰδεῖν. Εἶδες πόσῃ μεταβολῇ ἐιργάσατο; Τὸν ἐν γῆ, τὸν μυσαρὸν, τὸν πολέμιον, τὸν ἐχθρὸν, παιδίον ἀγαπητὸν, ὥστε μὴ τῆς φύσεως εἶναι τὸ πρᾶγμα μόνον, καὶ παιδίον ἐλεύθερον, καὶ εὐγενές. Στῆσον σεαυτῇ Σιώνιμ σκοπούς. Σιώνιμ σημεῖα ἐρμηνεύεται. Λέγει τοίνυν, ὅτι Σημεῖωσαι τὴν ὁδὸν ὡσπερ σκοποὺς θεῖς ἐν ἑαυτῇ, διὰ γὰρ ταύτης ἐπανελεύσει. *Ποίησον δὲ αὐτῇ τιμωρίαν. Ἀσαφῶς κεῖται παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ. Ὁ γὰρ Ἑβραῖος οὕτως ἔχει. Στῆσον σεαυτῇ σημεῖα, ἀντὶ τοῦ, τιμωρίαν. Ἴσως δὲ κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν αὕτη κεῖται ἡ ἔννοια, ὅτι Παράστησον τὸν σκοπὸν, τουτέστι, τὸ σημεῖον ὅθεν παρήλθες τιμωρηθεῖσα, ἵνα ἐπανιοῦσα γνῶς τῆς ἐνεργείας τὸ μέγεθος. Εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι παρὰ τῷ Ἑβραῖῳ τὸ, τιμωρία, οὐ κεῖται. *Δὸς τὴν καρδίαν σου εἰς τοὺς ὠμούς σου, ὁδὸν ἣν ἐπορεύθης. Τουτέστιν, ἐννόησαι τὴν καρδίαν σου τὴν ὁδὸν ταύτην ἣν πορεύη μοχθοῦσα. *Διάστρεψον εἰς τὰς πόλεις σου πενθοῦσα. Ὁ Ἑβραῖος, Ἀνάστρεψον εἰς τὰς πόλεις σου ταύτας. Ἀντὶ γὰρ τοῦ, πενθοῦσα, ταύτας ἔχει. Κάνταῦθα δὲ ἡ ἐπωνυμία τὴν ἐναλλαγὴν τῆς ἐρμηνείας ἐποίησε. Τὸ γὰρ ἀλά, πένθος μνηύει, τὸ δὲ ἐλέ, αὕτη. Οὕτω δὲ νοητέον τὸ Ἑλληνικόν. Ἀνάστρεψον εἰς τὰς πόλεις σου, ἡ πενθοῦσα, τουτέστιν, ἡ νῦν μετὰ πένθους ἀπιοῦσα, ἀναστρέψει μετὰ χαρᾶς. *Ἔως πότε ἐπιστρέψεις, θυγάτηρ ἠτιμωμένη; Ὁ Ἑβραῖος οὕτως ἔχει. Ἔως πότε διασύρεις, 64.980 θυγάτηρ ἀμαρτάνουσα, ἡ αἰεὶ διαστρεφομένη, τουτέστιν, ἐὰν μεταγνῶς, τάχιστα σε τῆς αἰχμαλωσίας ἐπανάζει Θεός. *Εἰς καταφύτευσιν καινὴν, ἐν τῇ σωτηρίᾳ περιελεύσονται ἄνθρωποι. Τουτέστιν, εἰς νέαν φυτείαν ἐργάσεται σε Θεός. Τὸ γὰρ, καινὴν, ἀντὶ τοῦ, νεαράν. Πότε τοίνυν τοῦτο ποιήσει; ἐν τῇ ἐπανόδῳ, ὅτε σοι τὴν σωτηρίαν παρέξει. Οὐ καθάπερ πρότερον, ὥστε ἀναπαυθῆναι πάλιν, πάντα ἐκεῖνα σεσίγηται. οὐκέτι λόγος αὐτῶν οὐδεὶς. Καὶ ἐνοικοῦντες, Πανταχοῦ τὰ ἀγαθὰ, καὶ μέχρι τῶν γειτόνων. δίκαιον δὲ ὄρος καὶ ἅγιον. οὐχ ὡς τῶν λίθων δεχομένων τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ τῶν ἐνοικούντων. Εἴωθε γὰρ κοινωνεῖν τοῖς τόποις ἢ φήμῃ τῶν κατοικούντων. Ὅρα μεταβολήν. *Καὶ ἀρθήσεται ἐν ποιμνίῳ. Τουτέστι, συναχθήσεται ὡς ποιμνιον. Μέγα ἀγαθὸν, οὐχ ὅταν ἀπολαύωμεν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' ὅταν κατὰ γνώμην Θεοῦ, ὅταν καὶ αὐτὸν τοῦτο εὐφραίνῃ. *Διὰ τοῦτο ἐξηγέρθην, καὶ εἶδον, καὶ ὁ ὕπνος μου ἠδύς μοι ἐγενήθη. Ταῦτα, φησὶν, ἀπεκαλύφθη μοι καθεύδοντι, καὶ ἠδὺν τὸν ὕπνον ἔχοντι. Καὶ ἔσται ὡσπερ. Μεθ' ὅσης σπουδῆς κάκεῖνα ἐποίησα, καὶ ταῦτα, φησὶν, ὅσα μοι οἰκειότερά ἐστι. μηδεὶς οὖν ἀπιστεῖτω. Ὁ γὰρ οὕτω σφοδρὸς πρὸς τιμωρίαν, πρᾶγμα ἀλλότριον ἐμοὶ, πολλῷ μᾶλλον διεγείρομαι πρὸς τὸ οἰκεῖον. Ἐν ταῖς ἡμέραις. Τοῦτο καὶ Ἰεζεκιήλ φησὶν. Ὅλως γὰρ ἐγένετο πρότερον, καὶ συνέβαινε πρᾶγμα τοσαύτης ἀδικίας γέμον, εἶπέ μοι; καὶ πατέρων, ἀμαρτανόντων ἕτερος ἐκολάζετο; καὶ ποῦ ταῦτα ἀνεκτὰ, εἶπέ μοι, Καὶ μετ' ὀλίγα. Προσχῶμεν τοῖς λεγομένοις. Οὐ μὴ εἴπωσιν. εἶπεν, οὐκ εἶπεν, Οὐ μὴ γένηται, δεικνὺς ὅτι οὐδὲ πρὸ τούτου ἐγένετο. Εἰ μὲν γὰρ εἶπεν. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις οὐκέτι οὐ μὴ γένηται τοῦτο, καλῶς ἂν εἶπες, ὅτι πρὸ τούτου ἐγένετο. Εἰ δὲ λέγει, Οὐκέτι οὐ μὴ εἴπωσι, τῆς διεφθαρμένης αὐτῶν ψήφου κρίσις ἐστίν. Ἄλλ' ἢ ἕκαστος ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀμαρτίᾳ ἀποθανεῖται. Προφητεία τίς ἐστὶ καὶ σαφῆς, περὶ ἧς καὶ Παῦλος ἐπεμνήσθη ποτὲ, ἐπιστέλλων Ἑβραίοις. Ὅπου δὲ ἄφεις ἀμαρτημάτων, οὐκέτι προσφορά περὶ ἀμαρτίας ἔσται καιρός. καὶ οὐ λέγει ποῖος, καὶ πότε, καὶ μετὰ πόσον χρόνον. Ἐβούλετο γὰρ αὐτὰ συνεσκιᾶσθαι. Κατὰ τὴν διαθήκην. Εἶπέ, διατί οὐ τοιαύτην διαθήκην δίδως; Κατέγνω αὐτῆς; ἀτελες εἶχεν. Οὐκοῦν οὐδὲ παρὰ τὴν ἀρχὴν δοθῆναι ἔδει. ἄνθρωποι νόμους τιθέασι, καὶ βούλονται διὰ παντὸς εἶναι κυρίους, σὺ δὲ οὐκέτι. 64.981 Ὅτι αὐτοὶ οὐκ

ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ ἐγὼ ἠμέλησα αὐτῶν. Καὶ μετ' ὀλίγα· Βούλεσθε παραγάγω τὰ ἀποστολικά ῥήματα, ἀβιάστως συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένους; Τί βιάζεσθε ἐπιθεῖναι ζυγόν, ὃν οὐκ ἴσχυσαν οἱ πατέρες ὑμῶν βαστάσαι; Ὅρας ὅτι διὰ τοῦτο χάρις, ἵνα κατὰ χάριν γένηται εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἑπαγγελίαν. Ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν. Τὸ γὰρ μὴ ἐμμένειν, καὶ παραβῆναι ταυτόν. Ἄρα οὖν εἷς ἐστὶ ὁ τὴν καινὴν καὶ τὴν παλαιὰν διδούς. *Διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα, μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, φησὶ Κύριος, διδούς τοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς καρδίας αὐτῶν γράψω αὐτούς. Ὁ γὰρ Μωσῆς ἐκέλευσε πᾶσιν ἀναγινώσκεσθαι τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ διὰ ἑπτὰ ἐτῶν. Λέγει τοίνυν, ὅτι Τοσαύτην αὐτοῖς τὴν εἴδησιν παρέχω τὴν ἐμὴν, ὥστε μὴ δεῖσθαι ἀναγνώσεως, ἐπὶ δὲ τῆς διανοίας ἔχειν τὴν περὶ τὰ καλὰ σπουδὴν. Οὐδαμοῦ τῶν ἐθνῶν μέμνηται, ἵνα μὴ δῶ πρόφασιν αὐτοῖς, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς φησιν, Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. Διδούς δώσω. Εἰπέ, ποῦ τοῦτο γέγονε; καὶ γὰρ γραπτὸς ὁ νόμος ἦν· ἐπειδὴ ἡμῶν ἡμῖν ἐπίδειξις Πνεύματος μυρία μαρτυρία. Οὐδὲν ἔγγραφον παρέδωκεν ὁ Ἰησοῦς· Ἐκεῖνος ὑμᾶς ἀναμνήσει πάντα. Οὐχὶ λίθιναι πλάκες, οὐδὲ γράμματα ἐγκεχαραγμένα, ἀλλ' ἡ διάνοια αὐτῶν στήλη τῷ νόμῳ τῷ παρ' αὐτοῦ γενήσεται. Καὶ ἐπὶ καρδίας. Καὶ γὰρ ὅρα· ἀπὸ μὲν τῆς πλακὸς οὐκ ἦν πάντας εἰδέναι, ἀπὸ δὲ τῶν ἀποστόλων πάντες ἐμψυχοὶ στήλαι περιήεσαν τὴν οἰκουμένην, φέροντες ἐν ἑαυτοῖς τοῦ Θεοῦ τὰ γράμματα ἅπερ εἶχον, ἃ ἐχάραξεν οὐ κάλαμος, οὐ μέλαν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεός. Ὅρα ἰσοτιμίαν Πατρὸς καὶ Πνεύματος· ἐκεῖναι τῷ δακτύλῳ τοῦ Θεοῦ αἱ πλάκες ἐγκεχαραγμένοι, αὗται τῇ χάριτι τοῦ Πνεύματος· κάκεῖναι μὲν συνετρίβησαν, ἐκ προοιμίων δηλοῦσαι τὸ τέλος, καὶ τύπος τὸ γενόμενον ἦν, καὶ ὅτι λήξει ποτὲ ὁ νόμος, καὶ ὅτι συντρίψουσι τὸν ζυγὸν ἑαυτῶν. Ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλ' ἔμειναν αἱ πλάκες ἐκεῖναι, ὑπὸ παντὸς ἀνάλωτοι τοῦ χρόνου γενόμεναι. Καὶ οὐ μὴ διδάξουσι. Τίς οὖν χρεῖα διδασκαλίας, εἰπέ μοι; εἰς ποίαν χώραν ἀπελθεῖν βούλει, εἰς ποίαν θάλασσαν, εἰς ποίαν γῆν; Εἰς τὴν βάρβαρον, εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς πόλεις, εἰς ἄοικον, ἐκεῖ τὸν σταυρὸν εὐρήσεις, καὶ ἀκούσῃ μυρία διηγήματα· καὶ ἔρημος, καὶ οἰκουμένη, καὶ ὄρη, καὶ ὑπτία πεδία τὸν Χριστὸν βοᾷ. Καὶ μετ' ὀλίγα· Καθάπερ γὰρ ὁ ἥλιος οὗτος οὐ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς μικροῖς φαίνει, οὕτω καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης μικρῶν, μεγάλων, δούλων, ἐλευθέρων, 64.984 ἀρχόντων, ἀρχομένων, βασιλέων, ἰδιωτῶν, νηπίων, πρεσβυτῶν, τὰς ἀπάντων κατηύγασε ψυχὰς τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως. Ὅτι πάντες εἰδήσουσί με. Τοῦτο τὸ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας χαρίζεται μόνον. Εἶδες ἀκριβὲς σύμβολον τοῦ νόμου; ὁ δὲ νόμος οὐχ οὕτως· Διότι εἰδήσουσί με πάντες· οὐ γὰρ ἐπὶ πόνους καὶ ἰδρώτας καλοῦνται, ἀλλ' ἐπὶ συγχώρησιν τῶν πεπλημμελημένων αὐτοῖς, ἐπὶ ἀμνηστίαν τῶν ἡμαρτημένων. Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, Ἰσραὴλ· οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα. Περὶ ποίων οὖν λέγει Ἰσραηλιτῶν, ἄκουσον· Ἐὰν ἧ, φησὶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται. Ἀκριβέστερον δὲ ὁ μακάριος Παῦλος ἐρμηνεύων αὐτὸ, λέγει· Οὐκ ἀπόσωτο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμὶ, σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν. Εἶδες τὸ κατάλειμμα, τοὺς ἀποστόλους, τοὺς ἀπ' αὐτῶν δεξαμένους τὸν λόγον Ἰσραηλίτας, τοὺς τρισχιλίους, καὶ πεντακισχιλίους, τὸ πλῆθος τὸ ἐν ταῖς Πράξεσιν ἐμφερόμενον. Οὕτως εἶπε Κύριος. Λέγει τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἵνα ἀξιόπιστα τὰ λεγόμενα ποιῇ. Ἐὰν παύσωνται οἱ νόμοι οὗτοι ἐκ προσώπου μου, φησὶ Κύριος, καὶ τὸ γένος Ἰσραὴλ παύεται γενέσθαι εἰς ἔθνος κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας. Νόμους τοὺς τῆς κτίσεως λέγει· περὶ γὰρ αὐτῆς διαλέγεται· ὡς οὐκ ἐνδέχεται με, φησὶ, ἀναστρέψαι τοὺς ἐν τῇ κτίσει τεθέντας ὄρους, οὕτως οὐδὲ τὴν πρὸς Ἰουδαίους διὰ

τὴν πρὸς Ἀβραὰμ ἐπαγγελίαν. *Ἐὰν ὑψωθῆ ὁ οὐρανὸς εἰς τὰ μετέωρα, καὶ ἐὰν ταπεινωθῆ τὸ ἔδαφος τῆς γῆς κάτω, καὶ ἐγὼ ἀποδοκιμῶ πᾶν τὸ γένος Ἰσραὴλ, φησὶ Κύριος, περὶ πάντων ὧν ἐποίησαν. Τουτέστιν, ἐὰν δυνηθῆ τὸ ὕψος μετρηθῆναι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ βάθη καταληφθῆναι τῆς γῆς, ἐνδέχεται καμὲ ἀποποιήσασθαι τοῦ Ἰσραὴλ τὸ γένος. Ἴνα εἴπῃ· Ὡς ταῦτα, οὕτως ἄνωθεν ποιῆσαι ἐδοκίμασα, καὶ γενόμενα διέμεινε τοῖς τεθεῖσιν ὅροις ἐπόμενα, οὕτως ἔσται καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ ἐπαγγελία ἀμετάπτωτος. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ νῦν διὰ τὴν τούτων αἰχμαλωσίαν παρέβην τὴν πρὸς ἐκεῖνον συνθήκην. *Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ Κύριος, καὶ οἰκοδομηθήσεται πόλις τῷ Κυρίῳ ἀπὸ πύργου Ἀνανιήλ, ἕως τῆς πύλης τῆς γωνίας, καὶ τὰ ἐξῆς. Τουτέστιν, ἀπὸ τοῦ πύργου Ἀνανιήλ. Βούλεται δὲ εἰπεῖν τῆς πόλεως τὸ μέγεθος, καὶ ὅτι μείζων ἔσται, ἢ πάλαι ἐτύγχανεν οὕσα. Ἀνανιήλ δέ τις ἦν τῶν στρατηγῶν. *Καὶ διεξελεύσεται ἔτι ἐλπίς τῶν σχοινίων τῆς διαμετρήσεως αὐτῆς. Τὰ μέτρα λέγει τῆς πόλεως, τουτέστιν, ἀπὸ τῆς γωνίας ἐπ' εὐθείαν ταθήσεται, ἐλπίδος οὔσης χρηρ 64.985 στής, ὡς περαιωθήσεται τὸ προκείμενον, Θεοῦ συνεργούντος. Ἔως βουνοῦ Γαρίβ ὄνομα τόπου· καὶ περικυκλωθήσεται τῷ Γοαθά πάλιν ὄνομα τόπου. *Καὶ πᾶσαν τὴν κοιλάδα τῶν Φααγαρίμ καὶ τὴν σποδιὰν Φααγαρίμ. Τουτέστιν, ἔνθα τὰ νεκρὰ ρίπτεται. Καὶ τὴν σποδιὰν, ἀντὶ τοῦ, καὶ τὰ κοθέσια ἴσ. νεκροθέσια. Τὸ αὐτὸ δὲ σημαίνει καὶ τὸ ἐπαγόμενον, καὶ πᾶσαν Ἀνασαριμῶθ, ἀντὶ, τόπον κοπρίας. Ἔως χειμάρρου Κέδρου, ἕως τῆς γωνίας πύλης, ἵππων Ἀνατολῆς ἀγίασμα τῷ Κυρίῳ. Τουτέστιν, ἂ πάλαι ἦν, ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸ ρίπτεσθαι τὴν κόπρον, ταῦτα περιληφθήσεται εἰς τὴν πόλιν, καὶ κοσμηθήσεται, καὶ ἔσται ἅπας ὁ τόπος ἀγίασμα τῷ Κυρίῳ, τουτέστιν, ἀφωρισμένα τῷ Θεῷ. Τὸ δὲ, ἵππων Ἀνατολῆς, τουτέστι, τῆς πύλης τῶν ἵππων τῆς ἐξ Ἀνατολῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΛΒ΄.

Ὁ λόγος ὁ γενόμενος. Ὁρᾷς τοῦ Θεοῦ μακροθυμίαν; τοσοῦτον ἠνέσχετο χρόνον αὐτῶν μετὰ τὴν ἀπόστασιν, καὶ τὸ παρασπονδῆσαι, καὶ οὐδὲ οὕτω γέγονε βελτίων· ἀλλὰ καὶ τῶν δεινῶν ἀπειλουμένων, ἴσος ἦν ὁ αὐτός· καὶ οὐκ ἤρκεσε τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸν προφήτην κατέκλεισεν εἰς δεσμωτήριον. Καὶ Ἰερεμίας ἐφυλάσσετε. Τίνος ἕνεκεν; εἶπέ μοι. Ἐπειδὴ λέγεις· Οὕτως εἶπε Κύριος· Ἴδου δίδωμι τὴν πόλιν ταύτην. Μὴ γὰρ ἐμὰ τὰ ῥήματά ἐστιν; Εἰ μὲν οὖν ἐμὰ, φοβεῖσθαι αὐτὰ οὐ χρή· εἰ δὲ οὐκ ἐμὰ, δεῖ πιστεύειν ὅτι οὐκ ἐμὰ ἐστί, καὶ ὅτι ἀληθῆ ἔσται· Ἄλλ' ἔθος τοῦτο τοῖς ἐλεγχομένοις λέγειν· Δήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστιν. Καὶ ὁ λόγος Κυρίου. Εἶτα ἵνα μὴ ἀπειρή, ἀγοράζει κελευσθεὶς παρὰ τοῦ Θεοῦ. Τίς τοῦτο ἂν ἐποίησε; τῆς πόλεως ἀλίσκεσθαι μελλούσης οὗτος ἀγροὺς ἀγοράζει. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἐβούλετο πιστεύεσθαι καὶ περὶ τῶν χρηστῶν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐξέβη τὰ λυπηρὰ, καὶ διὰ τῶν πραγμάτων ἔδωκε πείραν τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ὁ Θεὸς, παραμυθεῖται αὐτοὺς ἐν τοῖς λυπηροῖς ταῖς ἐλπίσι τῶν χρηστῶν· καὶ οὐκέτι ῥήματα, ἀλλὰ πράγματα. *Μηνύσας τοῦ λαοῦ τὴν ἄνοδον, πρὸς πληροφορίαν τῶν λεχθέντων προστάττει τῷ προφήτῃ ἐγκεκλεισμένῳ ἐπὶ τῆς τοῦ βασιλέως φυλακῆς τὸν τοῦ Θεοῦ ἀγρὸν, τουτέστι, τοῦ Ἀνανιήλ, πρίασθαι, καὶ τοῦτο ποιήσας, καὶ τὰ γράμματα συντελέσας, καὶ τὴν νομὴν τοῦ ἀγροῦ δεξάμενος, προσέταξε τῷ Βαροῦχ ἐν ὄστρακίνῳ σκεύει καταθέσθαι τὸ βιβλίον, μῆνυμα τοῦ αὐθις τὴν γῆν ἐν ἀπολαύσει τοῦ λαοῦ ἔσεσθαι. Τοῦ δὲ Βαροῦχ περιεστῶτος τὴν πόλιν, δέκατον γὰρ ἦν ἔτος τῆς βασιλείας Σεδεκίου, ἐν ᾧπερ ἀνελθὼν ὁ Βαβυλώνιος ἐπολιόρκει τὴν Ἱερουσαλήμ, ἰκετεύει τὸν Θεὸν θαυμάζων ἐπὶ τῷ γενομένῳ ἢ πῶς προσέταξε τὸν ἀγρὸν λαβεῖν, εἶπερ τὴν πόλιν

προδίδωσι, καὶ ὡσπερ εἰς τινα ἀμφιβολίαν κατέστη ἐπὶ τοῖς λεχθεῖσι· λέγει τοίνυν ἀκολουθῶς, ὡς τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποκρινομένου. 64.988 Ὁ ὦν, Κύριε. Οὐχ ἀπλῶς ἐπισημαίνεται, καὶ φησιν· Ὁ ὦν, Δεσπότα, Κύριε. Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι παρελεύσεται· δύνασαι αἰεὶ, αἰεὶ γὰρ Κύριος εἶ. Οὐκοῦν κρατεῖς. Καὶ ἀποδιδούς. Οὐ λέγει, ἐπὶ τὴν τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν, ἀλλὰ τοῦτο σιγᾷ. Βούλεται γὰρ αὐτοὺς ἐλεηθῆναι πάλιν. Τῆς δυνάμεως τοῦτο ἔργον ἐστὶ, τὸ καὶ ἐνταῦθα δύνασθαι σώζειν, καὶ κολάζειν τοὺς μετ' ἐκείνους. Οἶον, ὅτι δύνασαι τοὺς μετὰ ταῦτα κολάσαι, τοὺς δὲ σώσαι ἐκ τῶν προγόνων. Διὸ φησιν· Οὐδὲν ἀδυνατήσῃ σοι ῥῆμα, κἂν ἐλεῆσαι δέῃ, κἂν κολάσαι, κἂν ἐπὶ χρόνον πολύν. Ὁ Θεὸς μέγας. Ὅπερ καθ' ἑαυτὸ κεχωρισμένον ἐστὶ παρὰ ἀνθρώποις, σοφία καὶ δυνάμει. Οἱ ὀφθαλμοὶ σου. Καὶ καλῶς εἶπεν, Ἀνεωγμένοι διὰ παντός εἰσιν· οὐδέ ποτε αὐτοὺς μύεις· ἄγρυπνος ὀφθαλμὸς, ἀκοίμητον ὄμμα. Οὐκ ἔχει τις εἰπεῖν, ὅτι Ὁρᾷς μὲν, οὐκ ἀνταποδίδωσ δέ. Καὶ αὐτὸ τοῖς ἀνθρώποις πάρεστιν, ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐπὶ σοῦ, ἀλλ' εἰς πάσας τὰς ὁδοὺς οἱ ὀφθαλμοὶ σου, καὶ τὰς λανθανούσας. Ὅς ἐποίησας. Καὶ τοῦτο δυνάμεως, καὶ δικαιοσύνης, καὶ φιλανθρωπίας, καὶ γνώσεως ἔργον ἐστὶ. Καὶ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς σου. Καὶ ἐποίησας συμβῆναι αὐτοῖς ἅπαντα τὰ κακὰ ταῦτα. Ἴδου ὄχλος. Οὐ τολμᾷ τὸ λοιπὸν αἰτῆσαι, ἀλλ' ἀναμιμνήσκει τῶν προτέρων ὑπὲρ τοῦ λαοῦ γενομένων. Οὐκ ἔχω τί εἶπω· ἀλλὰ τὸ ἐπιταχθὲν ἐποίησα, καὶ τοι τῆς πόλεως ἀλούσης. *Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς με λέγων· Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς πάσης σαρκὸς, μὴ ἀπ' ἐμοῦ κρυβήσεται πᾶς λόγος. Εἶτα προλέγει τῆς πόλεως τὴν ἄλωσιν, καὶ τὴν ἀνάκλησιν ἐπάγει· τοῦτο λέγων πρὸς τὸν προφήτην, ὅτι Μάτην εἰς ἀνίαν κατέστης πριάμενος τὸν ἀγρόν. Ἀκριβῶς γὰρ τὰ μετὰ ταῦτα ἐσόμενα εἰδὼς, τὴν ἀνάκλησιν ὑπεσχόμην. Σημεῖον δὲ ἔστω σοι τῆς ἀκριβείας τοῦ μέλλοντος τὰ παρόντα αὐτοῖς. Ὡς γὰρ νῦν ἔφην ἀλώσεσθαι τὴν πόλιν, καὶ γέγονε τοῦτο· οὕτως μηνύω καὶ τὴν ἀνάκλησιν, καὶ τελέσω τὴν ὑπόσχεσιν. Ἐγὼ Κύριος. Ὁρᾷς, ὅτι τοῦτο αὐτὸν ἤξιου, ὥστε μὴ παραδοῦναι τὴν πόλιν; ὁ δὲ μονονουχὶ ἀπολογούμενος, καὶ τὰ ἀμαρτήματα λέγει τῶν τόπων τῶν μελλόντων κατακαίεσθαι, καὶ τὴν αἰτίαν. Ὅτι ἦσαν. Τὰ παρ' ἑμαυτοῦ πάντα ἐποίησα, φησὶν, ἐδίδαξα, ἐπαίδευσά· οἱ δὲ εἰς κακίαν ἐξώκειλαν. Ἔδειξαν ὅτι προσφιλονεικοῦντες ταῦτα ἐποίουν. Βωμοὺς ἔστησαν ἐν τῷ ναῶ μου· καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα ἐτόλμων, καὶ τοὺς υἱοὺς κατέκαυσαν, καὶ αὐτὴν τὴν φύσιν ἠγνόησαν. Καὶ νῦν οὕτως εἶπε Κύριος. 64.989 Ἐγὼ παραδώσω, καὶ ἀνοίσω αὐτούς. Καὶ βίον θαυμαστὸν ἐπιδείκνυται αὐτοῖς, καὶ καρδίαν θεοφιλῆ, ὅπερ αἰεὶ λέγει καὶ διαθήκην αἰώνιον. Ταῦτα τέλος εἴληφεν. Εἰ δὲ οὐκ ἔλαβε, πότε ἔσται, εἶπέ μοι; *Καὶ κτήσεται ἀγροὺς ἐν ἀργυρίῳ, καὶ γράψεται ἐν βιβλίῳ, καὶ σφραγισθήσεται, καὶ διαμαρτυρεῖται μαρτυρίας ἐν τῇ Βενιαμὶν, καὶ κύκλωθεν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πόλεσιν Ἰούδα, καὶ ἐν πόλεσι τοῦ ὄρους, καὶ ἐν πόλεσι τῆς Σεφιλᾶ, καὶ ἐν πόλεσι τῆς Νογέβ, ὅτι ἀποστρέψω τὰς ἀποικίας αὐτῶν, φησὶ Κύριος. Ὅν γὰρ τρόπον ἐκτήσω σὺ νῦν ἀσφάλειαν τῇ τῆς νομῆς παραδόσει ποιησάμενος, οὕτως ἔσται καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον. Τὸ δὲ ἐν πόλεσι τῆς Νογέβ ἀποκλείσματος τὸν τόπον ἐμήνυσε, τουτέστιν, ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς πρὸς νότον, ἵνα εἴπη, πανταχοῦ τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας.

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'.

Καὶ κράζον πρὸς με. Ὅρα, πῶς βούλεται οικειῶσαι διὰ τῆς εὐχῆς τὸν προφήτην; Ἐπεὶ καὶ Μωϋσῆς αὐτὸ ἔπαθε, λέγων ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις· Πῶς τοῦτο; μὴ τὸ ὄψον δώσεις αὐτοῖς τῆς θαλάσσης, καὶ βόας, καὶ πρόβατα θύσεις αὐτοῖς; Εἰ γὰρ καὶ μεγάλοι ἦσαν,

ἀλλ' ὅμως ἠγνόουν. Ὅτι οὕτως εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ περὶ οἰκιῶν τῆς πόλεως, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐπειδὴ ἐδέδετο ὁ Ἱερεμίας ὡς δύσφημος, καὶ βασιλεῖ ἄλωσιν ἀπειλῶν, προεῖπε δὲ τὴν ἀνάκλησιν κατὰ πρόσταγμα Θεοῦ, καὶ τῆ τοῦ ἀγροῦ νομῆ ἐβεβαίωσε τὸν λόγον, οὐδεὶς δὲ ἔτι προσεῖχε τοῖς λεγομένοις, οἰόμενοι κολακία μᾶλλον, ἢ ἀκριβεῖ γνώσει τῶν μελλόντων λέγειν τὸν προφήτην ταῦτα, ὡσπερ εἰς ἀδημονίαν, καὶ ἀμφιβολίαν ἐκπεσῶν διετέλει. Λέγει τοίνυν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ὅτι Σκόπησον τὴν δύναμιν τὴν ἐμὴν, καὶ ὡσπερ παρήγαγον τὴν κτίσιν, καὶ τάξιν ἐπέθηκα αὐτῇ προσνοῶν τῶν ἀνθρώπων, καὶ νῦν σοι καλέσαντι ὑπήκουσα, καὶ προλέγω τὰ μέλλοντα, καὶ τὴν ἐσομένην εὐθηνίαν, οἷς ἥκιστα ἀπιστεῖν σε προσήκει· θαρβῆν δὲ, ὡς οὐδὲν τῶν παρὰ σοῦ λεγομένων ψευσθήσεται· καὶ πείθων αὐτῶν ὡς οὐδὲ τὰ τῆς αἰχμαλωσίας μάτην ποιεῖται, ἀλλ' ἐπὶ σωφρονισμῷ τῶν κολαζομένων, ἐπάγει μετὰ τὸ τὴν ἀνάκλησιν μηνύσαι. *Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν λέγων, Ἄραγε οὐκ ἠδέσθη ὁ λαὸς οὗτος; Ἐλάλησε λέγων· Αἱ δύο πατριαὶ, ἃς ἐξελέξατο Κύριος ἐν αὐτοῖς, καὶ ἰδοὺ ἀπώσατο αὐτούς, καὶ παρώξυνα τὸν λαόν μου τοῦ μὴ εἶναι ἔτι ἔθνος ἐνώπιόν μου. Μὴ τοῦτο, φησὶ, λογίση, ὅτι τελείαν ἄλωσιν ἐπάγω τῇ πόλει, ἀλλὰ σκόπησον ὡς ἀπὸ τῶν μερικῶν συμφορῶν σωφρονέστεροι ἥκιστα γεγόνασιν Ἰουδαῖοι. Οἱ γοῦν ψευδοπροφήται, φησὶ, περιόντες διαβάλλουσί με, ὡς ἐναντίον τῆ ἑμαυτοῦ πεποιηκότα ὑποσχέσει, 64.992 καὶ ὡς ἐκλεξάμενος τὰς δύο πατριάς, τουτέστι τὰς δύο βασιλείας, τὴν τε τοῦ Ἰούδα, καὶ τοῦ Ἐφραὶμ, μικρὰ τῆς ἑαυτοῦ ὑποσχέσεως φροντίσας ἀπωσάμην τὸ πλῆθος· ἀφ' ὧν εἷς τε ἐμὴν καταφρόνησιν, καὶ παντελεῖ τῆς εὐσεβείας μεταβολὴν ἤγαγον τὸν λαόν· ὥστε δίκαιόν ἐστιν, αὐτούς καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς ἀσεβείας δοῦναι δίκην, ὡς ἂν σωφρονέστεροι γενόμενοι, μετὰ τοῦ προσήκοντος τὴν γῆν οἰκῶεν ἢν τοῖς πατράσιν ἐπηγγειλάμην. Τάδε λέγει Κύριος· Εἰ μὴ τὴν διαθήκην μου ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἀκριβάσματα οὐρανοῦ καὶ γῆς οὐκ ἔταξα. Καίγε τὸ σπέρμα Ἰακώβ, καὶ Δαβὶδ τοῦ δούλου μου, ἀποδοκιμῷ τοῦ μὴ λαβεῖν ἄρχοντας ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ. Ἡ μὲν οὖν ἔννοια αὕτη, ὅτι ὡσπερ ὁ ἐπαγγειλάμενος τοῖς ἀνθρώποις, μὴ διαλείπειν τὴν ἐν τῇ κτίσει τάξιν, ἀλλ' εἰσαεὶ ἔσεσθαι χειμῶνα καὶ θέρος, ἔαρ καὶ μετόπωρον μέχρι τοῦ νῦν διετέλεσα φυλάττων τὴν ἑμαυτοῦ ὑπόσχεσιν· οὕτως ἐπαγγειλάμενος τῷ Δαβὶδ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ εἰσαεὶ βασιλεύειν, οὐ διαψεύσομαι. Τινὲς δὲ τὸ, ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἀκριβάσματα οὐρανοῦ καὶ γῆς οὐκ ἔταξα, οὕτως ἠρμίνευσαν, ὅτι Οὐκ ἂν ἐποίησα οὐρανὸν καὶ γῆν, εἰ μὴ ἡμέραν καὶ νύκτα ἐβουλόμην εἶναι· ἀλλ' ὡσπερ ἐξ ἀρχῆς προθέμενος διαδοχὴν εἶναι ἡμέρας καὶ νυκτὸς, τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς τὴν φύσιν παρήγαγον, καὶ οὐ διέλυσα τὴν ἐπὶ τῇ κτίσει πρόθεσιν, οὕτως οὐδὲ τὴν ἐπαγγελίαν τὴν πρὸς Δαβὶδ διαλύσω. Εἶτα ἐν τούτοις πείσας τὸν προφήτην ὁ Θεὸς, παρακελεύεται αὐτῷ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως μηνῦσαι τῷ βασιλεῖ Σεδεκία, καὶ αἰτίαν προσθεῖναι, ὡς ἀμεταμέλητα πταίουσι, καὶ παραβαίνουσι τὰς ἐπὶ Θεοῦ συνθήκας γενομένας· καὶ ἐλέγχει αὐτούς, ἐξ ὧν ἀπήλαυσαν ἐλευθερίας κατὰ νόμον ὁμωμόκοτας, τούτους πάλιν ἀνεκαλέσαντο, καὶ ἐπάγει.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ΄.

Οὐκ ἀποθανῆ. Ἵνα κἂν οὕτως ἀναπνεύσῃ· τοῦτο γὰρ γέγονεν ἀπενεχθέντος εἰς Βαβυλῶνα αὐτοῦ· καὶ εἰρήνης ἔτυχε πολλῆς, ἵνα μάθῃ τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν, ἵνα εὐπαράδεκτα γένηται τὰ λυπηρὰ, κλαύσονταί σε. Ὁ λόγος ὁ γενόμενος. Νόμος ἦν παλαιός, τὸν Ἑβραῖον ἐξ ἔτη δουλεύειν. Ἐβούλετο γὰρ πρὸς πάντας ἀνθρώπους φιλανθρώπους εἶναι τοὺς Ἰουδαίους. Ἄλλ' ἐπειδὴ μὴ ἤθελον, τέως αὐτούς ἀπὸ τῶν

συγγενῶν ἀφέλκεται καὶ ἐπάγεται. Τί οὖν γίνεται; συνελθόντες ὄρκους ἔθεντο, καὶ σπονδὰς ἐποίησαντο ἐπὶ τῶν ἱερέων, ἐπὶ τῶν ἀρχόντων, ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἅπαντες, τοῦ Σεδεκίου μεταξὺ τῶν γιγνομένων ὄντος, ὥστε γενήσεσθαι τοῦτο, καὶ ἕκαστον, ἀφεῖναι τὸν δοῦλον καὶ τὴν δούλην. Εἶτα μετενόησαν ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, καὶ εἶασαν αὐτοὺς εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας. Καὶ ἐγενήθη λόγος Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν. Πρῶτον ὀφειλέτας καταστήσας, οὕτως ἐνομοθέτησα δουλείας ἀπήλλαξα, καὶ τὰ αὐτὰ ποιεῖν ἐκέ 64.993 λευον· μισθὸν ἀπήτουν τῶν εὐεργεσιῶν. Μὴ γὰρ δωρεὰν τοῦτο ἔπραξα; Ὅτε καλῶς ἔλαβον τῆς δουλείας τὴν πείραν, τότε αὐτοὺς πρὸς τὴν ἄφεισιν ὤρμησα. Τί οὖν εἴποι τις ἄν; φιλοσοφώτεροι Ἰουδαῖοι ἡμῶν. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἑπτὰ συνεχώρησεν ἔτη, ἐνταῦθα δὲ καθόλου τὴν δουλείαν ἀνεῖλεν. Οὐκ ἔστι δοῦλος, οὐκ ἔστιν ἐλεύθερος. –Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἴνα μὴ ῥαθυμοτέρους τοῦτο τοὺς δούλους ἐργάσηται, Μὴ καταφρονεῖτε αὐτῶν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι, φησίν. Καὶ ὑπεστρέψατε. Οὐχὶ τὴν εἰς ἐκείνους ἀδικίαν ἐκδικῶ γενομένην μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν. Ὑμεῖς οὐκ ἠκούσατέ μου. Τὸ πᾶν ἡμῖν περὶ τῆς εὐσεβείας κινδυνεύεται. Τί οὖν, φησί; χαλεπὴ ἢ τιμωρία, θάνατος ἀντὶ δουλείας, καὶ τίνας ἔνεκεν οὕτως ἀμείβεται; ὄρκοι παρεβάθησαν, σπονδαὶ κατεπατήθησαν, αὐτὸ τὸ μέγα καθυβρίσθη ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὅταν ἴδῃς αὐτοὺς διασπειρομένους, μὴ τὴν εἰς τοὺς δούλους γενομένην ἀδικίαν ἐννοήσης μόνον, ἀλλὰ προστίθει καὶ τὸν ὑβρισμένον Θεὸν δι' ἐκείνων, καὶ οὐδὲ τὴν ἀξίαν ὄψει δίκην ὑπομένοντας. Ἴδου ἐγὼ καλῶ ὑμῖν ἄφεισιν, φησὶ Κύριος. Εἶτα μετὰ βραχεά. Καὶ δώσω τοὺς ἀνθρώπους τοὺς παρεληλυθότας τὴν διαθήκην μου, τοὺς μὴ στήσαντας τοὺς λόγους μου τῆς διαθήκης μου, ἧς ἐποίησαν κατὰ πρόσωπόν μου τὸν μόσχον, ὃν ἐποίησαν εἰς δύο, καὶ διήλθον διὰ μέσου τῶν διχοτομημάτων αὐτῶν, τοὺς ἄρχοντας Ἰούδα, καὶ τοὺς ἄρχοντας Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰ ἐξῆς. Τῆς συνθήκης τὸ εἶδος τέθεικεν ὁ προφήτης, ἐναργέστερον τὸν ἔλεγχον ποιούμενος· μόσχον γὰρ θύσαντες τῷ Θεῷ καὶ διχῆ διελόντες, διήλθον διὰ μέσου, καὶ προσκεκομικότες τὰ διχοτομήματα, συνέθεντο ἀπολύσειν κατὰ τὸν νόμον τοὺς παῖδας ἐλευθέρους τῷ Θεῷ, ὑποσχόμενος τοῦτο ποιήσειν, ὡς δὴ ἐξιλευόμενοι τὸ Θεῖον ἐπὶ τῇ προκειμένη ὀργῇ. Εἶτα ἐκ τῆς τῶν ψευδοπροφητῶν αἰτίας, ὡς οὐκ ὀργιζομένου Θεοῦ μεταγράφωντες ἀνεκαλέσαντο τοὺς ἀπολυθέντας. Ὅργισθεῖς τοίνυν ὁ Θεὸς τὸν ἔλεγχον ποιησάμενος, ἀπειλεῖ αὐτοῖς τὴν ἄλωσιν. Εἴπη δ' ἄν τις δικαίως, ὡς κάκεινα τὰ τῆς ἀνακλήσεως ῥήματα καθ' ὃν καιρὸν ἀμείνους ἔδοξαν γενέσθαι, ὑπέσχετο ὁ Θεός· ὅθεν καὶ ὁ προφήτης ὡς ὀρῶν αὐτοὺς μεταβεβλημένους, εἰς ἀπορίαν κατέστη, πολιορκουμένης τῆς πόλεως. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς πείθων αὐτὸν, καὶ τὴν ἄλωσιν προεῖπε, καὶ ἤλεγξε τὴν γνώμην τῶν σχηματιζομένων τὴν εὐσέβειαν. Τὴν πόλιν οὐδὲν ἕτερον ἐποίησεν ἐν πολιορκίᾳ εἶναι, ἀλλ' ἢ τὸ μὴ μείναι τὰς συνθήκας, καὶ τὰς πρὸς τοὺς Βαρβάρους τῷ Σεδεκίᾳ γεγενημένας. Τί τούτων γένοιτ' ἄν ἀναισθητότερον; Ἐπιτορκία τὴν πόλιν εἶλε, καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ νόσημα γίνεται, μονονουχὶ φιλονεικούντες τῷ Θεῷ ταῦτα ἐποιοῦν. Ὅσοι κέχρησθε τοῖς ὄρκοις, καὶ παραβαίνετε τούτους, ὁρᾶτε τὰς τιμωρίας. 64.996

ΚΕΦ. ΛΕ΄.

*Ἦν εἰσήγαγον εἰς τὸν οἶκον Κυρίου, εἰς τὸ παστοφόριον υἱῶν Ἀννάν. Τουτέστιν, εἰς τὴν ἐξέδραν τὴν ἀπονενεμημένην τῷ Ἀννάν. Αὐτὸς δὲ ἐστὶν ἐγγὺς οἴκου τῶν ἀρχόντων ἐπάνω τοῦ παστοφορίου Μασααίου υἱοῦ Σαλμών, τοῦ φυλάσσοντος τὸν

σταθμόν. Ὁ Ἑβραῖος, τοῦ φυλάσσοντος τὴν ἐσθῆτα τῆς λειτουργίας. Καὶ ἔδωκα κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. Ἄξιον θαυμάσαι, πῶς ἐν τοιοῦτῳ δήμῳ ζῶντες, τὴν ἄκραν ἤσκησαν φιλοσοφίαν. Λευῖταί τινες ἦσαν· οὗτοι εἶδον πολλὰ ὑποδείγματα, τοὺς Ναζαραίους, τοὺς περὶ Ἡλίαν καὶ Ἐλισσαῖον, ἐζήλωσαν. Ὁρᾷς, ὅτι εἰ ἐβούλοντο προσέχειν, εἶχον ὑποδείγματα; Ἀλλὰ καὶ οὗτοι γεγόνασιν αἰχμάλωτοι· εἰ γὰρ Ἱερεμίας, καὶ Ἰεζεκιήλ, καὶ Δανιήλ, πολλῶ μᾶλλον καὶ οὗτοι. Τοὺς γὰρ ἀγαθοὺς καὶ γενναίους ἄνδρας οὐδὲν τούτων ἐλύπει, ἀλλὰ καὶ λαμπροὺς ἐποίει, καὶ ἐν ὀδύναϊς παραμυθία τὸ πρᾶγμα ἐστὶ. Καὶ μετ' ὀλίγα· Καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς οἶκον Κυρίου, ἵνα καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς δυσωπηθῶσιν· ἀλλὰ οὐδὲν αὐτοὺς ἐδελέασεν, ὥστε πάντοθεν ἀνήρηται τοῖς Ἰουδαίοις ἀπολογία. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ὅρα τὰ ἀποστολικά προειληφότα. Καὶ εἶπον· Οὐ μὴ πῖωμεν οἶνον, ὅτι Ἰωναδάβ υἱὸς Ῥιχὰβ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐνετείλατο ἡμῖν. Οὐ μὴ πῖητε οἶνον ὑμεῖς, καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀπόγονοι ἦσαν οὗτοι τοῦ Ἰωναδάβ, ὃς ἠσθεῖς τῷ ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ζήλω, εἰς ἀπάντησιν ἤκε τῷ βασιλεῖ. Ἐκεῖνος τοίνυν πάλαι τὴν Ἀχαάβ παρανομίαν ὀρών, καὶ εἰδὼς ἀληθῆ τὰ παρὰ τῶν προφητῶν ῥήματα, καὶ σφόδρα προσδοκῶν ἄλωσιν τῆς χώρας, καὶ καταστροφὴν τῶν πόλεων, τοῖς αὐτοῦ υἱοῖς ἐνετείλατο ταῦτα, οὐχ ὥστε μόνον φυλάξαι, ἀλλ' ὥστε καὶ τοῖς οἰκείοις ἐγγόνιοις παραδοῦναι τὸ παράγγελμα. Ἐκεῖθεν φαίνονται οὗτοι μέχρι τοῦ νῦν φυλάξαντες τὸ τοῦ προπάτορος πρόσταγμα. Ἡμεῖς καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν. Εἶτα ἵνα μὴ λέγῃ τις· Πῶς οὖν τὴν πόλιν κατειλήφατε νῦν, καὶ οἰκίας οἰκεῖτε; ἐπὶ τὸ στρατόπεδον καταφεύγουσι· τοῦτο γὰρ ἐσχάτης ἀνοίας, ἐκόντας ἑαυτοὺς ἐκδοῦναι τοῖς πολεμίοις. Οὐ μὴ λάβητε παιδείαν. Οἱ υἱοὶ Ἰωναδάβ ἀνθρώπου ἀπελθόντος ἐστήσαντο ἐντολήν, ὑμεῖς δὲ παρέβητε τὰς ἐμὰς, τὸν ἐπιτάξαντα. Βούλεσθε ἰδεῖν τῶν ἐπιταγμάτων τὸ ῥᾶστον; ἐγὼ μὲν ἐπέταξα εὐκόλα, καὶ ἀναγκαῖα σφόδρα, ὥστε πονηρίας ἀπέχεσθαι καὶ εἰδώλων· ἐκεῖνος δὲ πολὺ δύσκολα. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν εἶπε, καὶ ἀπῆλθεν· ἐγὼ δὲ ὑμῖν καθ' ἐκάστην ἐνηχῶ τὴν ἡμέραν, καὶ οὐδὲν γίνεται πλέον. Καὶ ἔστησαν υἱοὶ Ἰωναδάβ. Καὶ οὐ λέγει ποῖαν· ἀλλὰ μὴ βουλόμενος αὐτοῖς φορτικὴν ποιῆσαι τὴν κατηγορίαν, ὅρα πῶς ἐστὶ δημοτικὸς, οὐδὲν παρ' αὐτῷ τυραννικόν· πῶς πάντο 64.997 θεν αὐτοὺς ἀφαιρεῖται συγγνώμης, λέγων· Ὁ δὲ λαὸς οὗτος οὐκ ἤκουσέ μου διὰ τοῦτο, οὕτως εἶπε Κύριος. Τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰωναδάβ ἱερωσύνῃ διηνεκεῖ τιμᾶ, λέγων· Οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἀνὴρ τῶν υἱῶν Ἰωναδάβ παρεστηκῶς πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας. Μὴ γὰρ νομίσητε διαπίπτειν τὴν εὐλογίαν τοῦ πατρός.

ΚΕΦΑΛ. Λς'.

Καὶ ἐνετείλατο Ἱερεμίας. Ὅρα Θεοῦ πρόνοιαν. Ἐκεῖνοι μὲν τὸν ἱατρὸν ἔδῃσαν, ὁ δὲ Θεὸς καὶ οὕτως δεικνὺς αὐτοῦ τὴν φιλανθρωπίαν, οὐκ ἐξέβαλεν αὐτὸν, ἀλλ' εἵασεν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ, ἵνα τὸν τούτων θυμὸν παραμυθήσῃται, καὶ μὴ φιλονεικοτέρους ἐργάσῃται, οὐ μὴν τῆς θεραπείας αὐτοὺς ἀπεστέρησεν, ἀλλὰ ποιεῖ διὰ γραμμάτων αὐτοὺς ἀναμνησθῆναι τὸ πᾶν, καὶ ἐν καιρῷ νηστείας. Καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀγδόῳ. Τίνος δὲ ἔνεκεν ἐν καιρῷ νηστείας; ἵνα καὶ τὸν καιρὸν ἔχη συμπράττοντα, καὶ πάντες παρῶσιν ἀκούοντες. Λυπεῖ τὰς ὄψεις τὰς ὑμετέρας ἢ ὄψις τοῦ προφήτου φαινομένη. Ἴδου δι' ἑτέρου σκεύους ὑμῖν τὸ φάρμακον παραδίδωμι ἐπιτίθησι. Καὶ ἐγενήθη ἀναγινώσκοντος Ἰουδίν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀκούσας τὰ δυνάμενα καὶ λίθον μαλάξαι, συνέκοψε τὸ βιβλίον· ὥσπερ ἂν εἴ τις τὸν ἱατρὸν οὐχ εὐρών, τὸ φάρμακον λαβῶν, εἰς τὸ πῦρ ἔρριψεν. Εἶδες μανίαν καὶ ἀγριότητα; Οὐχ ἀπλῶς ἔκοψεν,

ἀλλ' εἰς τὸ πῦρ ρίπτει· πολλὴ τῶν παρεστηκότων νωθεία. Ἦναντιώθησαν δέ τινες, φησί. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ὅρα δαιμονικὴν μανίαν· οὐχὶ πρὸς τὸν προφήτην, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ πρὸς τὰ πράγματα γράμματα ἀπεχθῶς εἶχεν. *Καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ Ἱερεμὴλ υἱῷ τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν τὸν Βαροῦχ τὸν γραμματέα, τουτέστι, τὸν ὀξυγράφον καὶ τὸν Ἱερεμίαν τὸν προφήτην, καὶ κατεκρύβησαν ὑπὸ Κυρίου. Καὶ τὸν ἀνωτέρω λέγει, ὅτι τοῦ Θεοῦ προστάξαντος γράψαι ἅπαντας τοὺς λόγους, οὐς πρὸς τὸν λαὸν ἔφη ἀπὸ τῶν τοῦ Ἰωσίου καιρῶν μέχρι τετάρτου ἔτους τῆς βασιλείας Ἰωακείμ, ἐν ᾧ ταῦτα ἔγραψεν, ὅτι μεταπεμφάμενος τὸν Βαροῦχ ἔφη· *Ἐγὼ φυλάσσομαι, καὶ οὐ δύναμαι εἰσελθεῖν εἰς οἶκον Κυρίου, καὶ εἰσελεύσῃ σὺ, καὶ ἀναγνώσῃ ἐν τῇ κεφαλίδι ταύτῃ, ἐν ᾧ ἔγραψας ἐκ στόματός μου τοὺς λόγους Κυρίου εἰς τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ ἐν ἡμέρᾳ νηστείας. Εἰ τοίνυν ἐφυλάττετο, πῶς ἐκρύβη; Εὐδηλον τοίνυν, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἐλισσαίου ἀορασίᾳ ἐπλήγησαν οἱ ἐλθόντες αὐτὸν κατασχεῖν τῶν Σύρων. Τοῦτο γέγονε καὶ νῦν τοῦ Θεοῦ ἀφανεῖς αὐτοὺς κατὰ τινὰ ἀόρατον δύναμιν πεπονηκότος, ὡς ἐστάναι μὲν αὐτοὺς πρὸ πάντων, μὴ φαίνεσθαι δέ. 64.1000 Πάλιν λάβε. Ὅρα τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν, μετὰ τοσαύτην ἀπειθειαν πάλιν αὐτοῖς συμβουλευόντος. Ἡμεῖς δὲ πολλάκις ἀντίστασιν ὑποπτέοντες, τὴν ἀρχὴν οὐδὲ παραινοῦμεν, ἢ πῶς ἀπαξ ἀποτυχόντες, ὕβριν τὸ χρεῖμα νομίζομεν, καὶ πάλιν λέγειν οὐκ ἀνεχόμεθα, Θεοῦ τοσαύτην ὑπομείναντος ὕβριν περὶ τὴν καῦσιν τοῦ βιβλίου, καὶ τῶν προφητῶν τὴν ἐπιβουλήν. Πάντες ζητοῦσι τὸ μέλλον, ὑπακούειν δὲ τοῖς μὴ καθ' ἡδονὴν οὐκ ἀνέχονται. Εἷς δὲ ὁ λόγος αἰεὶ τοῦ προφήτου, καὶ ἀκολάκευτος πρὸς τοὺς τιμῶντας ἀτιμῶντας. Δείκνυσι δὲ, ὅτι μὴ ἀδικεῖ λέγων τάληθῆ, μηδὲ ἄξιός ἐστι φυλακῆς, τὸ δὲ Ἐλενιώθ, Ἀκύλας ἐξέδωκεν ἐργαστήρια. Καὶ προσετέθησαν αὐτῷ λόγοι πλείονες. Οὗτοι ἀξιόπιστοι ἦσαν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΖ΄.

Καὶ ἤκουσαν οἱ Χαλδαῖοι. Τίνος ἔνεκεν ἀναχωροῦσιν οἱ Χαλδαῖοι; ἵνα πάντοθεν μάθωσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι οὐκ οἰκεία δύναμις ἐπήλθον αὐτοῖς καὶ ἐπολέμησαν, ἀλλ' αὐτοῦ συγχωρήσαντος. Ὅτι οὕτως εἶπε. Ὅταν γὰρ βούληται τι διὰ τινῶν ὁ Θεὸς ἐργάζεσθαι, πρῶτον αὐτοὺς δείκνυσιν ἀσθενεῖς, ἵνα τὸ πᾶν αὐτοῦ νομισθῆ. Ὁ καὶ ἐνταῦθα γέγονεν. Ἐγένετο δὲ, ὡς ἀνέβη ἡ δύναμις τῶν Χαλδαίων ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως Φαραῶ, ἐξήλθεν Ἱερεμίας ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰ ἐξῆς. Τινές φασιν, ὡς οὐκ ἀσθενεῖα Βαβυλώνιοι ἀνεχώρησαν, Αἰγυπτίων πολεμούντων, ἀλλ' ὡς τοῦ βασιλέως μὴ παρόντος· οἶμαι δὲ περιττὸν εἶναι τὸν λόγον τοῦτον· οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀλώσει παρῆν. Ἐν γοῦν τῇ Δεβλαθαῶ ὁ Σεδεκίας ἀπηνέχθη μετὰ τὴν ἐσχάτην ἄλωσιν τῆς πόλεως. Ἠγοῦμαι τοίνυν, ὡς οὐκ ἀξιόμαχον εἶχον δύναμιν πρὸς τὸ τῶν πολεμίων πλῆθος, καὶ Θεὸς δὲ αὐτοῖς ὡς δικαίους ἐπήμυνεν, ἀσθενέστερον δὲ τὸν λαὸν διὰ τὰς ἀμαρτίας εἰργάσατο. Ἔστι τοίνυν ἐκ τούτου εἰπεῖν, ὅτι τὰ μέλλοντα ἀποβαίνειν προεῖπε Θεὸς, οὐκ αὐτὸς ἐπάγων τὰς συμφορὰς, ἀλλ' ἀπειλῶν τὰ ἐσόμενα, καὶ μὴ τὸ βοηθεῖν ἀπειλήσας. Χρήσιμος δὲ οὗτος ὁ λόγος καθ' ὅλου. Ὅτι οὐκ ἐπειδὴ προλέγει Θεὸς γίνεται τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι μέλλει Θεὸς προειδῶς προμηνυεῖ· οὕτω γοῦν καὶ τὰ περὶ Χριστοῦ ὑπὸ τῶν προφητῶν εἰρημένα ἔστιν ἐκλαβεῖν, καὶ τὴν Ἰουδα παρὰ τοῦ Χριστοῦ πρόρρησιν γενομένην. Καὶ ἐγένετο αὐτὸς ἐν τῇ πόλει Βενιαμὴν, καὶ ἐκεῖ ἄνθρωπος παρ' ᾧ κατέλυεν ὄνομα αὐτῷ Ἀρουῖα, καὶ συνέλαβεν Ἱερεμίαν τὸν προφήτην λέγων· Πρὸς τοὺς Χαλδαίους σὺ φεύγεις; Τὸ, Παρ' ᾧ κατέλυεν, ἀντὶ τοῦ, Παρ' ᾧ

ὀδοιπορῶν μένειν εἰώθει. Καὶ παρέδωκαν αὐτὸν εἰς οἶκον φυλακῆς εἰς 64.1001 τὸ δεσμοτήριον, εἰς τὸν οἶκον Ἰωνάθαν τοῦ γραμματέως, ὅτι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐποίησαν φυλακὴν, ὅτι ἦλθεν ὄχλος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ λάκκου, καὶ εἰς τὴν Χερῆθ. Τουτέστιν, τὴν οἰκίαν Ἰωνάθαν εἰρκτὴν ἐποίησαν, καὶ ὄχλος ἐγκέκλειστο ἐκεῖ· τὸ δὲ εἰς τὴν Χερῆθ, τουτέστιν, εἰς τὸν τῆς ἐποχῆς οἶκον. Οὕτω γὰρ ὁ Ἑβραῖος Φεθλῶ, ὅπερ ἐρμηνεύει, οἶκον ἐποχῆς· ἀντὶ γὰρ τῆς φυλακῆς, ἐποχὴν ἔθος ἔχει λέγειν. Καὶ ἐπικράνθησαν. Καθάπερ τὰ θανατοῦντα θηρία, οὕτω λοιπὸν ὕβριζον καὶ εἰς τοὺς προφήτας. Εἰ γὰρ ἔφυγε, τί ἦν; οὐχ ὑμεῖς αὐτὸν ἐπιστομίζετε; οὐχ ὑμεῖς αὐτὸν κωλύετε τοῦ φθέγγεσθαι; Τί ἦν, εἰ ἔφυγε; Καὶ μὴν εἰ ἔφυγεν, ὑμῖν κοῦφον ἦν· ἀπηλλάττεσθε τῶν ἐλέγχων, ἐλεύθεροι τῆς κατηγορίας ἦτε. Ἄλλ' ὅρα πανταχοῦ τὴν κατηγορίαν καὶ κακίαν διεστραμμένην· τίνος ἔνεκεν καὶ ἐμάστιζαν αὐτόν; ἀμύνεσθαι ὑπὲρ τῆς παρῆρησίας. Καὶ ἀπέστειλέ σε Σεδεκίας. Τίνος ἔνεκεν ἐκάλεσεν αὐτόν; ἐνόμισεν αὐτοῦ τὴν παρῆρησίαν ὑπὸ τῆς θλίψεως ταπεινοτέραν γενέσθαι, καὶ ἐτέρων ἀκούσεσθαι ῥημάτων. Εἶτα ἵνα ἀνύποπτος γένηται, οὐκ ἐρωτᾷ αὐτὸν ἀπλῶς, ἀλλὰ φησιν· Εἰ ἔστι λόγος Κυρίου; Διδούς αὐτῷ καὶ εὐπρόσωπον ἀναχώρησιν. Ἄλλὰ πολλῶ φοβερωτέρα ἦν τοῦ δεσμοτηρίου ἢ σιγή. Καὶ εἶπεν· Ὅρα τὰ ἀποστολικά κατορθώματα προανατυπούμενα; οὕτω καὶ ἐπ' ἐκείνων ἐγένετο· πανταχοῦ ἦσαν οἱ αὐτοί· οὐδὲν αὐτῶν τὴν παρῆρησίαν ἀνέκοπτεν. Καὶ ποῦ εἰσιν οἱ προφήται ὑμῶν; Ταῦτα ἐκεῖνος παθεῖν ἐχρῆν, οὐκ ἐμὲ τὸν ἀληθεύοντα. Μὴ γὰρ ἐγὼ ἐπήγαγον; εἰ γὰρ μὴ ἐξέβη τὰ πράγματα, καλῶς ἔλεγον, ὅτι περισσῶς ἐλύπησεν ἡμᾶς· νῦν δὲ ἐκβάντων, πως οὐχὶ καὶ στεφανοῦσθαι με δίκαιον; Καὶ οὐ λέγω ὅτι εὐηργέτησα, ἀλλὰ τί ἠδίκησα; καὶ ἀξιοῖ ἀπολυθῆναι τοῦ δεσμοτηρίου. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐθέλοι πάσων κακῶς ἀπαλλαγῆναι; Ἴνα εἰδῆς, ὅτι τῆς αὐτῆς ὑπῆρχε φύσεως. Καὶ συνέταξεν. Οὐκ εἰς τὴν προτέραν, καὶ κελεύει ἄρτους δίδοσθαι αὐτῷ. Τί γὰρ ἔδει λοιπὸν ὀργίζεσθαι, τῶν πραγμάτων ἐκβάντων; Ὁ δὲ οὐδέπω καθυφῆκε τὴν παρῆρησίαν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΗ΄.

Καὶ ἐν τῷ λάκκῳ οὐκ ἦν ὕδωρ, ἀλλ' ἦ βόρβορος, καὶ ἦν Ἱερεμίας ἐν τῷ βορβόρῳ. Ὑπαίθριος ὢν ὁ λάκκος, πηλοῦ ἐπληροῦτο. Ἐρρίψαν τοίνυν αὐτόν, καὶ ἐβυθίσθη, καὶ ἐνεπάρη τῷ πηλῷ· οὐ μὴν ὄλος ἐβαπτίσθη· οὐδὲ γὰρ ζῆν οὕτως ἠδύνατο. Ἐπονηρεύσω ἂ ἐποίησας. Οὐδὲν ἠδίκησεν ὁ ἀνὴρ· τὸ πᾶν τῆς ἐκείνων κακίας γέγονεν· οὐδὲν ἔχοντες ἐγκαλεῖν, ταῦτα εἰργάσαντο εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ. 64.1004 Καὶ ἔλαβεν Ἀβδεμέλεχ τοὺς ἀνθρώπους μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ εἰσήλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ βασιλέως τὴν ὑπόγειον. Τουτέστιν, εἰς τὸν στάβλον. Ὑπόγειον γὰρ ἵνα εἴπη, τὴν εἰς τὸ φανερόν οὔσαν. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἑβραῖος λέγει. Καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν παλαιὰ ράκη, καὶ παλαιὰ σχοινία, καὶ ἔρριψεν αὐτὰ πρὸς Ἱερεμίαν τὸν προφήτην, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἔλαβε τῶν ἵππων τὰ στρώματα, καὶ τὰ πιλωτά, ἃ ἔθος ἐπιστρωννύειν τοῖς ἐπικαθίσμασι. Τὸ γὰρ ἔμπροσθεν πάλιν λεγόμενον· Καὶ τὰ παλαιὰ ράκη, καὶ τὸ μαλέην, τοῦτο μηνύει· τουτέστι, τὰ πιλωτά. Ὡστε κάντεῦθεν τὰ παλαιὰ σχοινία. Ἀντὶ τοῦ τὰ παλαιὰ ὑποστρώματα τῶν ἵππων λέγει. Ταῦτα τοίνυν ρίψας τῷ προφήτῃ φησί· Θεὸς αὐτὰ ὑπὸ τοὺς ἀγκῶνας τῶν χειρῶν σου, ὑπὸ κάτω τῶν σχοινίων. Ἀντὶ τοῦ, ὑπὸ τὰς μάλας, ἵνα οὕτως ἀσφαλῶς δεδεμένος ἀναχθῆ. Καὶ εἶπεν Ἱερεμίας. Τίνος ἔνεκεν ἀκούσαι βούλει; ἵνα με ἀνέλῃς, ταύτη μάλιστα αὐτοῦ θυμὸν κατασπᾷ· καίτοι μεγίστη ἀρετὴ προφήτου, ὅταν μὴ μόνον προλέγῃ τὰ φορτικά, ἀλλὰ καὶ διέξοδον εὕρισκει τῶν δεινῶν. Τοῦτο γὰρ ὄντως προρρήσεως. Ἐπειδὴ τί κέρδος εἶπέ μοι, λύπην καὶ ἀθυμίαν κερδαίνειν μόνον, καθάπερ

οί τῶν ἔξωθεν; Ἄλλ' οὐχ οὕτω. Ζῆ Κύριος ὃς ἐποίησεν ἡμῖν τὴν ψυχὴν ταύτην, εἰ ἀποκτενῶ σε. Τουτέστιν, Ὁ τῆς ζωῆς Κύριος αὐτὸς μάρτυς, ὡς οὐδέν σε διαθήσω πονηρόν. Ὅτε ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιᾷ καὶ δέδοικε, τότε αὐτὴν ὄρκον ποιεῖται. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἱερεμίας, Τί οὖν Ἱερεμίας; τὰ χρηστὰ λέγει πρῶτον, εἶτα τὰ φορτικά. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Σεδεκίας τῷ Ἱερεμίᾳ· Ἐγὼ λόγον ἔχω τῶν Ἰουδαίων τῶν πεφευγόντων πρὸς τοὺς Χαλδαίους μὴ δώσειν με εἰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ καταμωκήσονται μου. Ἀσαφῶς κεῖται παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ· ὁ γὰρ βούλεται εἰπεῖν, τοῦτό ἐστιν, ὅτι Βασιλεὺς εἰμι, καὶ μόνος ἐξελεῖν οὐ δύναμαι· ἐὰν οὖν θελήσω ἐξελεῖν, καὶ δοῦναι τοῖς Χαλδαίοις ἐμαυτὸν, αὐτοὶ οἱ τῆς πόλεως φθάνουσιν ἀνελεῖν με. Τούτων πρόφασις ἦν, καὶ σκῆψις ἀπιστίας. Οὐ πιστεύεις τῷ προφήτῃ; Μὴ γὰρ ἀπὸ λογισμῶν φθέγγεται. Καὶ εἶπεν Ἱερεμίας· Οὐ μὴ παραδώσουσί σε. Τινὲς μὲν οὕτως ἠρμήνευσαν. Οἷμαι δὲ ταύτην μάλλον σῶζεσθαι τὴν ἔννοιαν, ὅτι εἰρήνην μοι προφητεύουσιν ἅπαντες Ἰουδαῖοι, καὶ μὴ παραδοθῆναι με εἰς χεῖρας τῶν Χαλδαίων, μηδὲ πείσεσθαι μέ τι παρ' αὐτῶν δεινόν. Τὸ οὖν εὐθύς ἐπαγόμενον παρὰ τοῦ Ἱερεμίου, Οὐ μὴ παραδώσουσί σε, κατ' εἰρωνεῖαν εἴρηται· τουτέστι, Μὴ πείθου αὐτοῖς 64.1005 Ἄκουσον δὴ τὸν λόγον Κυρίου, ὃν ἐγὼ λαλῶ πρὸς σέ, καὶ βέλτιον ἔσται σοι, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ σου. Τουτέστιν, Ἄμεινόν σοί ἐστι πεισθῆναι μοι, καὶ μὴ ἀπατάσθαι τοῖς ἐκείνων λόγοις, ὅτι δὲ ταύτην τὴν ἔννοιαν μάλλον ἔστι λαβεῖν ἐκ τῶν ῥητῶν, ἀπὸ τῶν ἀκολουθῶν ἂν τις κατίδοι. Ἐπάγει γὰρ εὐθύς· Καὶ εἰ μὴ θέλεις ἐξελεῖν· οὗτος ὁ λόγος, ὃν ἔδειξέ μοι Κύριος· Ἴδου πᾶσαι αἱ γυναῖκες αἱ καταλελειμμένοι ἐν οἰκίᾳ βασιλέως Ἰούδα ἐξάγονται πρὸς τοὺς βασιλέας Βαβυλῶνος, καὶ αὐταὶ λέξουσιν· Ἠπάτησαν σε, καὶ ἠδυνήθησάν σοι ἄνδρες εἰρηνικοὶ σου, καὶ οὐ κατισχύουσιν ἐν ὀλισθήματι ποδός σου, καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ σοῦ. Τουτέστιν, Ὑφεστώσης τῆς ἀλώσεως, τότε ὁμολογήσουσι τῶν ἐμῶν λόγων τὴν ἀλήθειαν, καὶ λέξουσι πρὸς σέ, ὡς οἱ τὴν εἰρήνην σοι προμηνύοντες μάτην ἠπάτησαν, ἰσχυρότερον ἐκείνων τὸν λόγων σοῦ νενομικότος τῶν παρ' ἐμοῦ σοι λεγομένων. Τὸ δὲ, ἐν ὀλισθήματι ποδός σου, τουτέστι, Παρατρέψαντές σου τὴν ἐπὶ τοῖς ἀληθῶς λεγομένοις πίστιν. Τὸ δὲ, Καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ σοῦ, τουτέστιν, Αἰχμάλωτοι ληφθεῖσαι, ἀπαχθήσονται, καὶ οὐδενὸς ἀπολαύσεις, ὧν νῦν ἀπολαύεις. Καὶ εἶπεν αὐτῷ. Καὶ μὴν χωρὶς προσδιορισμοῦ ὤμοσας.

ΚΕΦΑΛ. ΛΘ΄.

*Καὶ κατέλαβον τὸν Σεδεκίαν ἐν Ῥαβῶθ Ἱεριχώ. Τουτέστιν, ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Ἱερουχοῦντος. *Καὶ ἔδωκαν αὐτὸν πρὸς Γοδολίαν υἱὸν Ἀχικὰμ υἱοῦ Σαφάμ, καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν εἰς Σαφίς, καὶ ἐκάθισεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ. Σαφίς ὄνομα τόπου. Καὶ ἀπέστειλαν. Καὶ οἱ μὲν πολέμιοι δεθέντα τὸν προφήτην ὑπὸ τῶν οἰκείων λύουσι, καὶ κύριον ἀφιασίν ὅποι βούλοιο πορευθῆναι. Οἱ δὲ τεσσαράκοντα ἔτη ἀπολελαυκότες φωνῆς, οὐ συγγένειαν, οὐ πατρίδα, οὐκ ἄλλο αἰδεσθέντες οὐδέν, θηρίων ἀγριώτεροι γεγόνασιν. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἴνα ὅταν ἴδῃς καὶ ἐπὶ Χριστοῦ τοῦτο γενόμενον, σταυρούμενον ὑπὸ Ἰουδαίων, προσκυνούμενον δὲ ὑπὸ ἐθνῶν, μηδὲν ξένον εἶναι νομίσης, μηδὲ θορυβηθῆς, μηδὲ λέγῃς· Καὶ πῶς ἂν ἔχοι λόγον, τὸν ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ προστασίᾳ παραγενόμενον, τοσοῦτοις διαθεῖναι κακοῖς. Καὶ οὐ μὴ δώσω σε. Οὐ γὰρ συναπόλλυται δίκαιος μετὰ ἀσεβείας.

ΚΕΦΑΛ. Μ΄.

Καὶ ἔλαβεν αὐτόν. Μανθάνει λοιπὸν πᾶσα ἡ στρατιὰ τὴν ἰσχὺν τῆς προφητείας. Ὁ δὲ Σεδεκίας ἔφυγε· προσεδόκησε γὰρ παραγράψαι τὴν προφητείαν. Ἄλλ' ἔάλω, καὶ δεινὸν ὄρα πάθος· μάρτυς ἐγένετο τῆς σφαγῆς τῶν παίδων. Τοσοῦτον εἶασεν ἀνοιγῆσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὅσον μαθεῖν τὰς οἰκείας συμφοράς. Καὶ μετ' ὀλίγα· –Καὶ ἔδωκε τῷ Γοδολία τὸν Ἱερεμίαν. Καὶ ὄρα 64.1008 τοῦ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν· πάντων ὁρώντων, καὶ δεδεμένων ἀπάντων, οὗτος λύεται· λαμπρὸν αὐτῷ τὸ θέατρον γίνεται· μαρτυρεῖ τῶν πραγμάτων ἡ πεῖρα· μαρτυρεῖ καὶ αὐτὸς ὁ χαρισάμενος. Οὐκ ἤκουσας Ἱερεμίου, Ἰουδαίε· ἄκουσον τοῦ Βαρβάρου λέγοντος· Κύριος ὁ Θεός σου ἐχρημάτισεν ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον πάντα τὰ κακὰ ταῦτα, καὶ ἐποίησε Κύριος, ὅτι ἡμάρτετε αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠκούσατε αὐτοῦ τῆς φωνῆς. Ἠπίστησας τοῖς τοῦ Θεοῦ λόγοις, ὄψει τούτους ἄλλ. τοὺς πιστεύοντας· ἐκείνους ἔχε διδασκάλους λοιπὸν. Ἴδου ἔλυσά σε. Ὅρα, τίνας ἀνέμεινε λῦσαι τὸν προφήτην. Εἰ καλὸν ἐναντίον σου ἔλθειν μετ' ἐμοῦ. Μείζον αὐτῷ δίδωσιν, ἢ εἰ τὴν πατρίδα δέδωκεν αὐτῷ. Πᾶσαν αὐτῷ τὴν οἰκουμένην ἀνοίγνυσιν, ὅπερ οὐκ εἶχεν ὅτε ἐπὶ τῆς πατρίδος ἦν. Ἀλλὰ βουλόμενον δι' ἄρτους ἐξελεθῆναι, ἔδησαν. Ὅρα, πόση τιμὴ παρὰ τῷ Βαρβάρῳ Πόθεν τοῦτο γέγνηται; εὐδελον ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος. *Καὶ πρὶν ἀπαλλαγῶ ἐγὼ, ἀπότρεχε σὺ, καὶ ἀνάστρεψον πρὸ τὸν Γοδολίαν υἱὸν Ἀχικάμ, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἔτι τοῦ στρατοῦ συνηγμένου, ὅτι παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλεῖς ἀπέπεμψε τὸν προφήτην, ὡς ἂν μὴ μόνον αὐτὸν εὐρηκότες ἀλλότριον ἀνέλωσι. Τοῦτο τίνας ἔνεκεν; ἵνα μηδὲν ἔξη κακουργῆσαι τὴν ἐμὴν χάριν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν. Ἡ ὥστε πάντων ὁρώντων, τοῦτο γένηται. Καὶ ἦλθε πρὸς Γοδολίαν. Θεά μοι οἰκονομίαν Θεοῦ, καὶ μετὰ τὴν τιμωρίαν πολλὴν ἔχοντα αὐτῶν τὴν πρόνοιαν· οὐ συνεχώρησε τὴν Βαβυλώνα καταλαβεῖν τὸν Ἱερεμίαν. Ἐπειδὴ γὰρ εἰς δύο διήρητο μέρη τὰ τοῦ λαοῦ πράγματα, καὶ οἱ μὲν εἰς Βαβυλώνα ἀπήχθησαν, οὗτοι δὲ εἰς Αἴγυπτον ἔμελλον αἰχμαλωτίζεσθαι, τούτοις ἐτήρησε τοῦτον. Εἶχον ἐκεῖνοι τὸν Δανιὴλ καὶ τὸν Ἰεζεκιήλ. Οὐ βούλεται τοίνυν παντὸς τοῦ σώματος τοῦ κάμνοντος, εἰς ἓν συναγαγεῖν τοὺς ἰατροὺς, ἵνα μὴ τὸ μὲν πλέον τοῦ δέοντος ἀπολάβῃ, τὸ δὲ μηδὲ ὄλως, ἀλλ' ἕκαστον κατὰ τὴν συμμετρίαν. Ἄλλ' ὅπερ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο, πανταχοῦ διασπειρομένων αὐτῶν, ὥστε μὴ εἰς ἓν συναλεθῆναι τοὺς ἀστέρας, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν προφητῶν τότε μάλιστα γίνεται.

ΚΕΦΑΛ. ΜΑ΄.

Καὶ ἀνέστη Ἰσμαήλ. Τίνας ἔνεκεν συνεχώρησεν ὁ Θεὸς ἀναιρεθῆναι τὸν ἄνθρωπον, χρηστὸν ὄντα καὶ ἐπιεικῆ, καὶ τοσαύτης Ἰουδαίους προστασίας μεταδιδόντα, καὶ τὰ ἐξῆς ὅσα γράφουσιν ἄνωθεν; *Τὸ δὲ φρέαρ, εἰς ὃ ἔρριψεν Ἰσμαήλ πάντα τὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν ὧν ἀπέκτεινε μετὰ Γοδολίου, φρέαρ μέγα ἐστίν, ὃ ἐποίησε βασιλεὺς Ἀσάν ἀπὸ προσώπου βασιλέως Ἰσμαήλ, ἠνίκα τὴν Ῥαμὰ κτίσαι ἠβουλήθη ὁ Βαασά. Ἐπὶ δὲ συμμαχίαν τοῦ Σύρου ἀπέστησεν αὐτὸν τοῦ ἔργου· Ἀσάν αὐτόθι πόλιν κτίσας, ἐπειδὴ ἔνδεια 64.1009 ὕδατος ἦν, ὠρυξε μέγιστον φρέαρ, ὥστε τοῖς οἰκοῦσιν εἶναι παραμυθίαν τῶν ὑδάτων τὴν συναγωγὴν. Περὶ ἐκείνου τοίνυν λέγει νῦν. Πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐποίησεν Ἰσμαήλ, καὶ ὥχοντο πολεμεῖν μετὰ Ἰσμαήλ υἱὸν Ἀθαναίου, καὶ εὗρον αὐτὸν ἐφ' ὕδατος πολεμίου ἐν Γαβαὼν. Τουτέστι, τῶν ὑδάτων τὴν πλημμύραν παρεληλυθότα, ὥστε μηδὲ ἀλῶναι δύνασθαι· τριβόμενοι γὰρ περὶ τὴν τῶν ὑδάτων δίοδον, χώραν ἐκείνῳ ἐδίδοσαν εἰς παντελῆ φυγὴν· περιττὸν τοίνυν ἠγησάμενος ἔτι διώκειν τὸν οὐ συλληφθησόμενον, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν.

ΚΕΦΑΛ. ΜΒ΄.

Καὶ προσῆλθον πάντες. Ἰσασιν ἀναξίους ἑαυτοὺς ὄντας τοῦ τυχεῖν ἀποκρίσεως, ἐπειδὴ πολλάκις ἠπίστησαν τοῖς εἰρημένοις. Διὰ τοῦτό φησιν, Ἐλέησον ἡμᾶς, εἰ καὶ ἀνάξιοί ἐσμεν. Καθὼς οἱ ὀφθαλμοί σου βλέπουσι. Μάρτυρα ὧν συμφορῶν σε, φησὶν, ἔχομεν. Εἰπάτω, φησὶν, ἡμῖν ὁ Θεός, τί δεῖ πράξαι. Οἱ περισπούδαστον οὕτω πράγμα νομίσαντες, μετὰ τὸ τυχεῖν πῶς ὑπτιοὶ γίνονται! Καὶ αὐτοὶ εἶπον τῷ Ἱερεμίᾳ. Ἡμεῖς σε ἀπεστείλαμεν, καὶ παρεκαλέσαμεν, καὶ ἀνάγκην ἔχομεν, ὅπερ ἂν ἐπιτάξῃ, πάντας ἀκούσειν εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε κακόν· πρόχειροι περὶ τὰς ἐπαγγελίας, περὶ δὲ τὰς πράξεις οὐδαμοῦ. Ἐὰν καθίσαντες καθίσητε. Καὶ τί τὸ ὄφελος, ἐὰν τὸ αὐτὸ πάθωμεν; Καὶ φυτεύσω ὑμᾶς. Ἐδώκατε τιμωρίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Μὴ φοβήθητε. Τί τούτου ἀξιοπιστότερον τοῦ ῥητοῦ; Καὶ εἰ ἐλέγετε ὑμεῖς; Ὅρας, πῶς αὐτοῖς ἀποκαλύπτει τὰς οἰκείας διανοίας; ὅπερ μέγιστον τεκμήριον ἦν τοῦ προφητεῖαν εἶναι τὸ πρᾶγμα, οὐχ ὅτι μόνον ἐβούλοντο εἰσελθεῖν, ἀλλὰ καὶ τί προσδοκῶντες ἔλεγον.

ΚΕΦΑΛ. ΜΓ΄.

*Καὶ εἶπεν Ἀζαρίας υἱὸς Ἰωσίου, καὶ Ἰωαννάνυιός Καρίε, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ υπερήφανοι, οἱ εἰπόντες Ἱερεμίᾳ, Δεήθητι ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς Κύριον. Εἶπον λέγοντες τῷ Ἱερεμίᾳ· Ψευδῆ σὺ λαλεῖς. Οὐκ ἀπέστείλέ σε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς λέγων· Μὴ εἰσέλθητε εἰς Αἴγυπτον οἰκεῖν ἐκεῖ. Ἀλλὰ Βαροῦχ υἱὸς Νηρίου συμβάλλει σε πρὸς ἡμᾶς, ἵνα δώσῃ ἡμᾶς εἰς χεῖρας Χαλδαίων, τοῦ θανατῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἀποικίσαι ἡμᾶς εἰς Βαβυλῶνα. Τουτέστιν, Οὐ κατὰ γνώμην Θεοῦ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς ἐφθέγγω, ἀλλὰ ταῦτά σοι συνεβούλευσε Βαροῦχ εἰπεῖν πρὸς ἡμᾶς, τοῖς Χαλδαίοις χαριζόμενος, ἐπειδὴ περ ἐκεῖνοι νῦν ἐν τῷ κρατεῖν τυγχάνουσι. Τίνος ἔνεκεν, εἰπέ; διὰ παντὸς τοῦ χρόνου οὐκ ἐλάβετε πείραν αὐτοῦ τῆς γνώμης; Εἰ καὶ μηδὲν 64.1012 ἕτερον, οὐχὶ κύριος ὧν ἀπελθεῖν ὅποι βούλεται, μεθ' ὑμῶν εἴλετο μένειν; Καὶ Ἱερεμίαν τὸν προφήτην. Τίνος ἔνεκεν ἠκολούθησαν οὗτοι; ἵνα μὴ χειρόν τι γένηται κακόν. Ὅρα τὴν πρώτην νόσον. Πάλιν εἰς Αἴγυπτον. Πῶς ἑαυτοῖς ἀεὶ τὰ κακὰ ἐπισπῶνται. Ἄλλ' ὅμως οὐδὲ ἐκεῖ παραγενομένους εἶασεν ὁ Θεός, οὐδὲ εἶπε· Τί τὸ κέρδος; λοιπὸν κατῆλθον εἰς Αἴγυπτον. Ἄλλ' ὅρα αὐτοῖς οἷα προφητεύει ὁ Ἱερεμίας, στόμα Θεοῦ ὧν. Καὶ οὐδαμοῦ σκοπῶν εἴ τι ἐλύπησαν, ἀλλὰ καθάπερ πατὴρ φιλόστοργος πανταχοῦ παρακολουθεῖ τῷ παιδί μαινομένῳ· οὐχ ἀπλῶς δὲ μετὰ ταῦτα τὰ τοῦ Βαροῦχ ἔθηκεν. Λάβε σεαυτῷ λίθους μεγάλους. Τίθησι λίθους ἐν τῷ πλινθίῳ. Ποιεῖ τι ἀεὶ σωματικόν, ἵνα πείσῃ, ὥστε αὐτοὺς καταπλήξαι πλέον. Ἄλλ' οὐκ ἴσχυσεν αὐτοὺς ἐλεῖν οὐδὲ πείσαι. Οὕτως εἶπε Κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ τὰ ἐξῆς. Προσέταξεν αὐτῷ Θεὸς ἐπὶ τοῦ τόπου τῶν πλίνθων· τοῦτο γάρ ἐστιν ἐν τῷ πλινθείῳ λίθους καταθέσθαι, ὥστε εἶναι σχῆμα θρόνου, καὶ πηλῷ καταχρίσαι. Καὶ οὕτω προεῖπε τοῦ Ναβουχοδονόσορ τὴν ἄνοδον, καὶ ὡς ἐλὼν τὴν πόλιν ὑπ' ἐκείνου τοῦ τόπου τὸν ἑαυτοῦ θρόνον θήσει. Τοῦτο δὲ προσέταξεν αὐτῷ ποιῆσαι, ὅπως ἂν μὴ μάτην φθέγγησθε. Ὅρωντες γάρ, ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ ἔνθα ὁ βασιλεὺς ἐκαθέζετο τῆς Αἰγύπτου ὑπ' αὐτῶν τῶν βασιλειῶν τοῦτο ἐποίει, οὐκ ἔτι λέγειν ἐδύναντο κατὰ χάριν τοῦ Βαβυλωνίου μηνύειν ἐκείνου τὴν ἄνοδον. Μᾶλλον γὰρ ἂν τῷ παρόντι πρὸς χάριν ἐφθέγγατο, ἢ τὸν ἀπόντα καὶ μηδὲν ἀκούοντα ἐκολάκευεν. Καὶ θήσει τὰ ὄπλα αὐτοῦ ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀρεῖ τὰ ὄπλα αὐτοῦ ἐπ' αὐτοὺς, καὶ εἰσελεύσεται, καὶ πατάξει τὴν γῆν Αἰγύπτου. Ἀσαφῶς κεῖται ἐν τῷ Ἑλληνικῷ· ὁ γὰρ βούλεται εἰπεῖν, τοῦτο ἐστιν, ὅτι τὴν

σκηνήν αὐτοῦ ἦν ἔθος τοῖς βασιλεῦσιν ἐν ταῖς στρατοπεδείαις ποιεῖσθαι, ἐνταῦθα πῆξει· τὸ οὖν, θήσει τὰ ὄπλα αὐτοῦ, ὁ Ἑβραῖος, καὶ τανύσει τὴν σκηνήν αὐτοῦ, ἔφη· σώζεται δὲ ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐν ἑκατέρῳ. Δῆλον γὰρ, ὡς τὰ βασιλικά ὄπλα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ βασιλέως ἔκειτο. Καὶ θήσω αὐτοῦ τὸν θρόνον. Εἶτα ἵνα μὴ στοχασμὸν νομίσης, καὶ τὸν τόπον λέγει, ἔνθα θήσει τοὺς λίθους. Καὶ καύσει πῦρ. Καὶ περὶ τῶν θεῶν αὐτῶν λέγει, ἵνα μὴ εἰς ἀσέβειαν ἐκκλίνωσιν, ἀλλ' οὐδὲν πλέον ἐγένετο. Καὶ ἀποικιεῖ αὐτοὺς, καὶ φθερεῖ γῆν Αἰγύπτου, ὡς φθερίζει ποιμὴν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. Τουτέστι, τὸ παλαιόν· οὕτως εὐκόλως καθέξει τῆς Αἰγύπτου ὁ Ναβουχοδονόσορ. Καὶ συντρίψει τοὺς στύλους Ἑλιουπόλεως τοὺς Ἑνῶν, καὶ τοὺς οἴκους τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσει πυρί. Ἑνῶν ὄνομα πόλεως ἐστὶ πλησίον Τάφνας Ἴσως 64.1013 δὲ κατὰ μὲν Ἑλληνας Ἑλιούπολις ἔκαλεῖτο, κατὰ δὲ τὴν Αἰγυπτίων φωνὴν Ἑνῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΜΔ΄.

Οὕτως εἶπε Κύριος. Ὅρα, τί τούτου ἂν γένοιτο σαφέστερον; ἐν ὄψεσιν εἶχον τὰ παραδείγματα. Οὐκ ἦν ταῦτα ῥήματα, ἀλλὰ πράγματα ἃ ἐβόα. Τὴν αἰτίαν ἤδεσαν τῶν συμβεβηκότων. *Καὶ οὐκ ἔσονται αὐτοῖς σεσωσμένος, οὐδὲ περιλειπόμενος οὐδεὶς τῶν ἐπιλοίπων Ἰούδα τῶν ἐλθόντων παροικεῖν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, τοῦ ἀποστρέψαι εἰς γῆν Ἰούδα ἐφ' ἣν αὐτοὶ ἐλπίζουσι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἐκεῖ οὐ μὴ ἀποστρέψουσιν οἱ διαπεφευγότες. Πᾶσιν ἀπειλεῖ θάνατον τοῖς εἰς τὴν Αἴγυπτον εἰσεληλυθόσιν, ὡς μαχομένοις τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ καὶ χεῖρονα πείσεσθαι, ἢ τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις· σώζεσθαι μόνους ἔφη ἐκείνους, οἳ τῶν κακῶν καταλαβόντων τὴν Ἰουδαίαν μεταδιώξουσιν, ὡς ἂν γνοῖεν ἄμαχον οὕσαν τοῦ Θεοῦ τὴν ἰσχύν, ἀφ' ἧν καὶ τοὺς δοκοῦντας εἶναι ἐν ἀσφαλεῖ, ὑποχειρίους δίδωσι τοῖς ἐχθροῖς, καὶ ἔρημον οὕσαν τὴν γῆν οἰκίζει, σώζων ἅπαντας τοὺς ἐπ' αὐτὴν καταφεύγοντας· καὶ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, δηλοῖ προῖων σαφέστερον οὕτω λέγων· Ὁ λόγος ὃν ἐλάλησε. Αὕτη βασίλισσα οὐρανοῦ, εἶπέ μοι; Θεὸς ποιήσας τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, ἀεὶ ἀκούεις, συνεχῶς· καὶ ταύτην βασίλισσαν καλεῖς, τὴν σελήνην; Καὶ καλῶς ἦν ὑμῖν. Πόθεν οὖν ὁ λιμὸς, εἶπέ μοι; πόθεν ὁ θάνατος; Ὡ τῆς ἀναισχυντίας! Διὰ τοῦτο αὐτοὺς ἀναμιμνήσκει. Οὐχὶ τοῦ θυμιάματος οὐ ἐθυμιάσατε. Οὐχὶ διὰ τοῦτο ἡ αἰχμαλωσία, φησὶν; οὐχὶ διὰ τοῦτο πάντα τὰ κακά; Πῶς καλῶς ἦν ὑμῖν; οὐχὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἠδυνήθη ὑμᾶς ἐνεγκεῖν ὁ Θεός; Τί κακίας χεῖρον γένοιτο ἂν; ποῖοι μαινόμενοι ἐφθέγγαντο ἂν ταῦτα τὰ ῥήματα; Ἐὰν γένηται ἔτι ὄνομά μου ἐν τῷ στόματι. Ἀπειλεῖ πάλιν λιμὸν καὶ δεσμοὺς ἀνασωζομένους, ἵνα μάθωσιν, ὅτι ἀληθὴ ταῦτά ἐστιν. Καὶ μετ' ὀλίγα· Διὰ τοῦτο οὕτως αὐτοὺς ἀφήκεν, ἵνα ἀπολογῆται πρὸς σέ, ὅτι δικαίως αὐτῶν τὴν πόλιν ἐνέπρησεν. Ὅταν γὰρ οἱ διαφυγόντες τοιοῦτοί εἴσι, τί χρή περὶ τῶν ἄλλων εἰπεῖν; Καὶ ἐκλείψουσι πᾶς ἀνὴρ Ἰούδα, οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ, ἕως ἂν ἐκλίπωσι, καὶ οἱ σεσωσμένοι ἀπὸ ῥομφαίας ἀποστρέψουσιν ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐν γῇ Ἰούδα· ὀλίγοι ἀριθμῶ ἄνδρες. Ὅτι ποιοῦντες ποιήσομεν πάντα τὸν λόγον, ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν θυμῶν τῇ βασιλίσει. Τουτέστι, τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. Κάνταῦθα δὲ ἡ ὁμωνυμία τὴν ἐναλλαγὴν τῆς ἐρμηνείας ἐποίησατο Μελχὲδ γὰρ στρατιὰ ἐστὶ, Μελχὲθ δὲ βασίλισσα. Οὕτως δὲ ἀναισχύντως τὴν ἀσέβειαν μετιοῦσιν αὐθις ἀπειλήσας παντελῆς αἰχμαλωσίαν, ἀπόδειξιν τῶν λόγων ποιεῖται τὰ παρόντα· φησὶ γάρ· 64.1016 Λόγος τίνος ἐμμενεῖ. Τί δὲ, τίνος ὁ λόγος μενεῖ, δείκνυσιν ὡς ἐν τοῖς κακοῖς με ζητοῦντες οὐκ εὐρήσετε· οἱ δὲ κατάλοιποι διὰ τῶν ὑμετέρων παθημάτων ὠφελήθησονται. Καὶ τοῦτο τὸ

σημεῖον. Σημεῖον τῶν ὑμετέρων κακῶν ὁ Φαραὼ ἀλωσόμενος. Ἐμῆ γὰρ βουλή καὶ ὁ Βαβυλώνιος Σεδεκίαν εἴληφεν, οὐκ ἰδίᾳ δυνάμει· πείσεται δὲ καὶ οὗτος, ἅμα μένων ἀσεβῆς, ἅμα δὲ καὶ πρὸς αἴσθησιν ἄγων ἡμᾶς, ὡς Ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ Κύριον ἢ ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχουσι. Συμπεράνας δὲ ταύτην τὴν προφητείαν ἱστορία συμπεπλεγμένην, πρεσβυτέρας ἀναμιμνήσκει προφητείας, ἣν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωακεὶμ τῷ Βαροῦχ εἰπεῖν προσετάχθη. Οὕτως εἶπε Κύριος· Ἴδου γὰρ ἐγὼ δίδωμι τὸν Φαραὼ Οὐαφρι βασιλέα Αἰγύπτου ἔκδοτον εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ εἰς χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καθὰ δέδωκα τὸν Σεδεκίαν βασιλέα Ἰούδα εἰς χεῖρας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος. Τῆς γὰρ Ἱερουσαλήμ ἀλούσης, δεῖσας περὶ τῶν ὄλων ὁ Αἰγύπτιος, περὶ τὸν Εὐφράτην συμβάλλει τῷ Βαβυλωνίων βασιλεῖ, ἠνίκα καὶ ἐάλω. Οὐπω τοῖνυν τούτου δήλου τυγχάνοντος, ἀλλ' ἔτι μετεώρου τοῦ πολέμου καθεστῶτος, ἀπειλήσας τῆς Αἰγύπτου ἄλωσιν, καὶ Ἰουδαίους ἀπώλειαν, ἀπόδειξιν τῶν λόγων τὴν ἦτταν τοῦ Φαραὼ ἔφη.

ΚΕΦΑΛ. ΜΕ΄.

Ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησεν Ἱερεμίας ὁ προφήτης πρὸς Βαροῦχ υἱὸν Νηρίου, ὅτι ἔγραψε τοὺς λόγους τούτους ἀπὸ στόματος Ἱερεμίου ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ Ἰωακεὶμ υἱοῦ Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα. Οἰηθεῖν μὲν ἂν τις οὐ κατὰ τάξιν ταῦτα κεῖσθαι παρὰ τῷ προφήτῃ, ὅθεν φησὶ, δεῖν ἐπισημαίνεσθαι, ὡς πολλαχοῦ ἐστὶ τοῦτο τῆς Γραφῆς τὸ ἰδίωμα, τῶν συνθέντων τὰς ἱστορίας, οὐ τῆς ἀκολουθίας φροντισάντων, ἀλλὰ τοῦ ὅπως δήποτε συνθεῖναι πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀναγινωσκόντων. Μᾶλλον δ' ἂν τις ἠρμόσθαι αὐτὸ φησὶ πρὸς τὰ ἡγούμενα. Ἐπειδὴ γὰρ ἔφη τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μόνους σώζεσθαι τοὺς εἰς τὴν Ἰουδαίαν φεύγοντας, ἀπόλλυσθαι δὲ πάντας τοὺς λοιποὺς, οὐκ ἐπέισθησαν δὲ, ἀπὸ τῶν παλαιῶν ἐπιστώσατο τὸ λεγόμενον. Ὡς γὰρ πάσαι, φησὶν, ὁ Βαροῦχ ἐπὶ τοῦ Ἰωακεὶμ προλέγων τὰ δεινὰ μὴ ἀπολείται, ἐπαγγειλάμενος δὲ αὐτῷ Θεὸς ἀβλαβῆ ἐφύλαξε μόνον ἐξ ἀπάντων, οὕτω καὶ νῦν τοὺς πειθομένους σώζει. Οὕτως εἶπε Κύριος. Οὐχ ἀπλῶς μέμνηται τούτου τοῦ λόγου νῦν, οὐδὲ ἀκαίρως, ἀλλ' ἵνα μάθῃς, καὶ οἶος ὁ Βαροῦχ περὶ αὐτοὺς ἦν, πῶς θρηνεῖ καὶ ἀποδύρεται, ἀξιῶν περὶ αὐτῶν τὸν Θεόν. Αὐτὸς δὲ φησὶ· Μὴ ζήτηε μεγάλα. Ἐπεὶ σὺ Βαροῦχ εἶπας· Οἴμοι ὅτι προσέθηκε Κύριος κόπον ἐπὶ πόνον μου. Ἐκοιμήθην ἐν στεναγμοῖς, καὶ ἀνάπαυσιν οὐχ εὔρον. 64.1017 Ὁ Βαροῦχ ἀποστελλόμενος παρὰ τοῦ Ἱερεμίου τὰ κατὰ τῆς πόλεως ἐξειπεῖν, δεδοικῶς τὴν τοῦ βασιλέως ὀργήν, καὶ τῶν λοιπῶν τὴν ὠμότητα, ἀπιέναι οὐκ ἐβούλετο, ἐννοῶν δὲ πάλιν, ὅτι οὐχ ὁ τυχὼν κίνδυνός ἐστι παραβῆναι τοῦ προφήτου τοὺς λόγους τοῦτο γὰρ ἐστὶ τῷ Θεῷ πέμποντι ἀντειπεῖν, ἐν στενοχωρίᾳ κατείχετο· ἀπιῶν τε γὰρ θάνατον προσεδόκα, καὶ μὴ πειθόμενος οὐ διαφεύξεσθαι τὴν τιμωρίαν, οὔτε τῷ Θεῷ προσκρούων. Τὸ οὖν· Προσέθηκε Κύριος κόπον ἐπὶ πόνον μου· πόνον μὲν καλεῖ τὴν λύπην ἣν εἶχον περὶ τοῦ λαοῦ· κόπον δὲ τῆς ψυχῆς τὴν ἀνίαν, καὶ τὴν περὶ τοῦ μέλλοντος φροντίδα. Τὸ δὲ, Ἐκοιμήθην ἐν στεναγμοῖς, καὶ ἀνάπαυσιν οὐχ εὔρον· ὡς ἐν φροντίδι ἐσχηκῶς τὸ πρᾶγμα, ὥστε μήτε ὕπνου μετὰ ἀνέσεως τυχεῖν. Οὕτως εἶπε Κύριος· Ἴδου ἃ ὠκοδόμησα ἐγὼ καθελῶ, ἃ ἐφύτευσα ἐγὼ ἐκτίλλω, καὶ σύμπασαν τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ σὺ ζητεῖς σεαυτῷ μεγάλα; μὴ ζήτηε. Τουτέστιν, Οὐ προσήκοντα λογισμῶ δικαίῳ εἴληφας. Διὰ γὰρ τὴν ἀσέβειαν τοῦ πλήθους κατὰ πάντων ἀποφηναμένου, καὶ βουλομένου μου διὰ τῆς ἀπειλῆς ἀπαλλάξαι τῶν κινδύνων, σὺ οὐδὲ ἀθυμεῖν ἴσ. εὐθυμεῖν ἐθέλεις, ἢ φροντίδα τινὰ τοῦ πράγματος ποιεῖσθαι. Τὸ γὰρ, Σὺ ζητεῖς σεαυτῷ μεγάλα, τοῦτο σημαίνει·

τουτέστι, τὸ μηδὲ λυπεῖσθαι· ὅτι γὰρ οὐ περὶ συμφορᾶς αὐτό φησι, μηνύει τὸ ἐπαγόμενον· φησὶ γάρ· Ἴδου ἐγὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, λέγει Κύριος, καὶ δώσω τὴν ψυχὴν σου εἰς εὖρεμα ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἔὰν βαδίσῃ ἐκεῖ. Τουτέστι· Μὴ φοβοῦ· ἀπελθὼν εἰπέ τῷ λαῷ τὰ παρὰ τοῦ προφήτου λεγόμενα, εὖ εἰδὼς, ὡς οὐ κοινωνήσεις αὐτοῖς τῆς συμφορᾶς, οὐδέ τι διαθήσουσί σε κακόν· τὸν δὲ τρόπον τῆς σωτηρίας ἀνωτέρω τέθεικεν ὁ Προφήτης, φήσας· Καὶ κατέκρυψεν αὐτοὺς Κύριος καὶ οὐχ εὕρισκοντο. Καὶ σὺ ζητήσεις. Μίαν πόλιν ὄλην ἐξαρπάσαι κινδύνων προσκρουσασάν μοι ζητεῖς. Καὶ δώσω τὴν ψυχὴν. Ὅπου δ' ἂν ἦς, οὐ μὴ πείσῃ δεινόν. Ἄλλ' ὅμως καὶ οὕτως ἐπέκειτο. Ἴνα μάθῃς, ὅτι οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ ἐσκόπει, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν. Ἡμεῖς δὲ, ὅτε τὰ ἡμέτερα ἐν ἀσφαλείᾳ ἦν, τότε τῶν λοιπῶν ἐποιούμεθα λόγον. *Ἐπὶ δυνάμιν Φαραῶ Νεχαῶ βασιλέως Αἰγύπτου, ὃς ἦν ποταμῷ Εὐφράτῃ ἐν Χάρμη, ὃν ἐπάταξε Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ υἱοῦ Ἰωακείμ βασιλέως Ἰούδα. Ὅτι ταῦτα τότε εἴρηται· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀρχὴ τῆς Αἰγύπτου ὀράσεως, ἀλλ', ὡς προέφη, τὰ τότε ῥηθέντα ὑπομιμνήσκει. Οὗτος γὰρ ὁ Νεχαῶ ἀνελὼν τὸν Ἰωσίαν κατέστησεν Ἰωάχαζ. Ἐπελθὼν δὲ ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἀνείλε μὲν τὸν Ἰωάχαζ, κατέστησε δὲ τὸν Ἰωακείμ· ὡς οὖν τῆς αὐτοῦ βασιλείας παρα 64.1020 σπωμένης ὁ Αἰγύπτιος εἰς τὸν Εὐφράτην γενόμενος συμβάλλει τῷ Ναβουχοδονόσορ. Ἰουδαίων τοίνυν μεγάλα περὶ τῆς δυνάμεως Αἰγυπτίων φρονούντων, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων συμμαχίαν κεκηνότων, ἀπειλεῖ καὶ τὴν ἡτταν, καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Νεχαῶ, καὶ κηρύξας πόλεμον, καὶ ματαίαν συμμαχίαν ἀποφηνάμενος ὡς πρὸς Ἰουδαίους ἀποτεινομένους. Ἄλλος ἦν ὁ Φαραῶ ὁ Οὐαφρὴν οὗτος ὁ Νεχαῶ τοῦ Νεχαῶ. Ὅρα πῶς διὰ παραδειγμάτων καὶ ἔμπροσθεν αὐτοὺς ἐσωφρόνιζεν ὁ Θεός. Ἦττηθεὶς σφόδρα οὗτος, ὅτε καὶ Ἰωακείμ ἀνηρέθη· καὶ οὐδὲν ἐπεικέστεροι γεγόνασι. Καὶ ὅρα ποῦ ἀπήντησεν, ἐπὶ Εὐφράτῃ. Ἀναλάβετε. Τίνος οὖν ἔνεκεν ἄρχεται τῆς προφητείας, λέγων καθοπλίζεσθαι; καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας ἔπεισι τὴν ὄπλισιν αὐτῶν πᾶσαν, μονονουχὶ τοὺς στρατηγοὺς μιμούμενος τοὺς ἄγοντας εἰς πόλεμον, καὶ παρακελευομένους; ἤτοι εἰρωνευόμενος τοῦτό φησι. Διότι οἱ ἰσχυροί. Ὅρα, καὶ τὸν τρόπον λέγει τοῦ πολέμου, ὡσπερ παρῶν, τίνι τρόπῳ ἀλώσονται. Μὴ φευγέτω. Οὔτε ποδῶν ταχύτης, οὔτε σώματος ἰσχύς, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ὠφελεῖ, πάντων περιβεβλημένων ἴσ. ἀποβεβλημένων, εἰ μὴ πάρεστιν ἢ τοῦ Θεοῦ βοήθεια. Τίς οὗτος ὡς ποταμός. Οὐ διὰ τὸ μέγεθος καὶ μόνον αὐτῶν τῷ Νείλῳ παραβάλλει, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ εἰδέναι αὐτοὺς τὸν ποταμὸν, καὶ τὴν ἀθρόαν ὀρμὴν· καὶ δεικνύς, ὅτι παρὰ τοῦ Θεοῦ ἢ στρατηγία· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ Θεοῦ αὖξει. Ὅτι θυσία. Ἴνα δείξῃ, πῶς εὐφραίνει τὸν Θεὸν τὸ πρᾶγμα, οὐδὲν ἀνθρώπινον γίγνεται. Ἐπεὶ παρασκευάζεσθε ὑμεῖς, οὐδὲν κωλύω, ἵνα μάθητε, τὸ πρὸ τὸν Θεὸν πολεμεῖν περιττόν. Ἀνάβηθι Γαλαὰδ, καὶ λάβε ῥητίνην παρθένῳ θυγατρὶ Αἰγύπτου. Εἰς κενὸν ἐπλήθυνας ἰάματά σου. Ὁφέλεια οὐκ ἔστι σοι. Τουτέστι, Σύμπραξον αὐτῇ καὶ σὺ μετὰ τῶν λοιπῶν. Γαλαὰδ γὰρ τοὺς Ἰσραηλίτας λέγει, ἀπὸ τοῦ τόπου ὀνομάσας τοὺς ἐνοικοῦντας. Ἦν δὲ καὶ ἱερέων πόλις, διό φησι· Λάβε ῥητίνην, τουτέστιν, ἔμπλαστρον. Ἴνα εἴπῃ, Ὡς πάλαι εὐσεβοῦσα ἐβοήθεις τῷ λαῷ διὰ τῆς ἱερατείας, οὕτω νῦν παρανομοῦσα δυνήθητι ἰάσασθαι τοὺς τραυματισθέντας ἐν τῷ πολέμῳ· ὠνείδιζον δὲ αὐτοῖς, ὡς πολλάκις διὰ προφητῶν τῶν αὐτόθι κατοικούντων τῆς σωτηρίας ἀξιωθέντων ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἐναντίους μάχαις. Ἴνα εἴπῃ, ὅτι Νῦν ἀσεβοῦσα, χρῆσαι ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων συνεργίας τοῖς προκειμένοις, καὶ βοήθησον τῷ Αἰγυπτίῳ, ὃν προστάτην ἡγή. Καὶ τοῦτο εἰρωνευόμενος· ὅτι ὅσα ἂν ποιήσης, καὶ συμμάχους ὄσους ἂν καλέσης, ταῦτα περιττά. Ὅτι μαχητὴς πρὸς μαχητὴν ἡσθένησε. Τουτέστι, καὶ ὁ

σύμμαχος, καὶ ὁ ἔξαρχος, ἐπὶ τὸ 64.1021 αὐτὸ ἔπεσον ἀμφοτέροι· ἵνα εἴπῃ, Οὐδεὶς περιελείφθη τῶν μετὰ τοῦ Νεχαώ. Ἔως τούτου τὰ πάλοι διηγητὰ, καὶ λοιπὸν ἄρχεται τῆς κατ' Αἰγυπτίων ὀράσεως. Τὸ διάδηλον τῆς συμφορᾶς, ὅτι ἠσθένησαν ἐν τῇ παρατάξει. Ἐπίστηθι, καὶ ἐτοίμασον σεαυτῇ, ὅτι κατέφαγε μάχαιρα τὴν σμίλακά σου. Τουτέστι, τὴν δύναμίν σου, ἢ τὴν ἀσφάλειαν· ἐχρήσατο δὲ μεταφορᾶ. Σμίλαξ γὰρ ἄκανθά ἐστὶν ἐπὶ πολὺ ἐκτεινομένη, ἢ κέχρηται μάλιστα ἐν τοῖς ἀγροῖς, οἱ φραγμοὺς ποιοῦντες, διὰ τὸ περιπλοκαῖς κεκρηθῆναι πολλαῖς, καὶ ἀσφαλῆ τὸν φραγμὸν ἐργάζεσθαι. Ὅτι κατέφαγε μάχαιρα τὴν σμίλακά σου· βοτάνη ἐστὶ πάντα κατατρώγουσα. Διατί ἔφυγεν ὁ μόσχος σου ὁ ἐκλεκτός; Ὡς πρὸς Ἰουδαίους λέγει. Μόσχον δὲ λέγει τὸν Αἰγύπτιον, ὡς ἰσχυρόν. Ἐπειδὴ τοιαύτην περὶ αὐτοῦ τὴν ὑπόληψιν εἶχον. Εἶτα ἡ αἰτία· Οὐκ ἔμεινεν, ὅτι Κύριος παρέλυσε αὐτόν. Οὐ γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀποφάσει ἠδύνατο ἀντιστῆναι. Ὁ βασιλεὺς σου, ἀληθέστερον δὲ ὁ θεὸς Αἰγυπτίων, ὁ Ἄπις· οὕτω γὰρ ἐκάλουν τὸν μόσχον, ἀχυροφάγον ὄντα καὶ Θεὸν νομιζόμενον. Ἐκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐλάλουν, καὶ εἶπον· Ἀναστῶμεν, καὶ ἀναστρέψωμεν πρὸς τὸν λαὸν ἡμῶν ἀπὸ προσώπου μαχαίρας Ἑλληνικῆς. Τὸ, ἕκαστος, τουτέστι, τῶν συμμάχων. Ἴνα εἴπῃ· Ἔγνωσαν τότε μάτην ἐπικουροῦντες τῷ Αἰγυπτίῳ. Τὸ δὲ, ἀπὸ προσώπου μαχαίρας Ἑλληνικῆς, οὐκ ἄλλως ἴσ. οὐ καλῶς ἠρμήνευται. Ὁ γὰρ Ἑβραῖος οὕτως ἔχει· Ἀπὸ μαχαίρας ὀξεῖας καὶ σφοδρᾶς. Ἔστιν δὲ κἀνταῦθα ἀπὸ τῆς ἐπωνυμίας ἢ ἐναλλαγῆς τῆς ἐρμηνείας. Τὸ γὰρ Ἰωάνναν σημαίνει Ἑλληνες, ἐπειδὴ ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Τὸ δὲ ἰῶνα σημαίνει τὸ ὄξυ καὶ τμητικόν. Ἀπὸ οὗν τῆς ὁμοιότητος, ἀντὶ τοῦ, Μαχαίρας ὀξεῖας, Μαχαίρας Ἑλληνικῆς ἠρμήνευσαν. Ὅρα; πῶς πάντα ἀκριβῶς διαγράφει, καὶ ἐνδιατρίβει ἀπὸ τοῦ σφόδρα θαρρῆν. Καλέσατε τὸ ὄνομα Φαραῶ βασιλέως Αἰγύπτου, Σανωῆ, Ἐβηρῆ, Ἐλμοῆθ, καιρὸς παρεγένετο. Αἱ λέξεις αὗται εἰσὶ μὲν Ἑβραϊκαί. Ἐρμηνεία δὲ πῶς εἶναι δοκεῖ τῶν λέξεων τὸ· Καιρὸς ἀπεγένετο. Τὸ γὰρ Σαδὸν, ἦχον σημαίνει, οἶονεῖ, τὸ ἐξάκουστον, καὶ περίφημον. Τὸ δὲ Ἐβῆρ, παρηλθες. Τὸ δὲ Ἐλμοῆθ, παραγένονεν. Ἴνα οὖν εἴπῃ, ὅτι ὁ Φαραῶ ἐξάκουστος, καὶ πανταχοῦ τῇ δόξῃ βόωμενος, οὗτος τῆς προσούσης ἐξέπεσε τιμῆς, καὶ ἦκε τῆς κατ' αὐτοῦ ἀποφάσεως ὁ καιρὸς. Τὸ δὲ, Καλέσατε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ τῆς θείας Γραφῆς ἰδίωμα, τὸ ὄνομα ἀντὶ πράγματος ἔλαβεν. Καιρὸς παρεγένετο, σὺν ταραχῇ ἦχος, παραχθέντα, ἦτοι περὶ συνθήκας ἀγνώμονα αὐτόν φησι γεγενῆσθαι. Ὡσπερ ἐστὶν ὁ Θαβῶρ ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ὡς 64.1024 ὁ Κάρμηλος ἐν τῇ θαλάσῃ, οὕτως ἦξει, οὕτως ἔσται μέγας, φησὶ, καὶ ἀχείρωτος. Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, Βασιλεὺς τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῶ, ὅτι ὡσπερ ἐστὶν ὁ Θαβῶρ ἐν τοῖς ὄροις, καὶ ὡς Κάρμηλος ἐν τῇ θαλάσῃ, οὕτως ἦξει. Παραδείγματι τῆς συμφορᾶς τὸ πλῆθος ἐσήμανε. Βούλεται γὰρ εἰπεῖν, ὅτι ὡς ὁ Θαβῶρ ἐστὶ μετὰ τῶν ὄρων, καὶ ὁ Κάρμηλος περιέχεται ὑπὸ θαλάσσης, οὕτω καὶ ὑμεῖς περισχησθήσετε ἴσ. περισχεθήσεσθε τοῖς κακοῖς. Σκευὴ ἀποικισμοῦ ποίησον σεαυτῇ κατοικίας θυγατρὸς Αἰγύπτου. Τουτέστι, Παῦσαι πολεμοῦσα, καὶ μετοικίας λαβοῦσα σκευὴ· ἀκολουθεῖ τοῖς κρατοῦσιν· ἵνα εἴπῃ, ὅτι Μέτοικος γενήσῃ. Οὐκ ἔχει τις οὐ σώματος ἀσθένειαν, οὐκ ὀλιγότητα αἰτιάσασθαι. Ὡς μόσχοι σιτευτοὶ ἦτε, καθωπλίσθητε· οὐκ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ὁ πόλεμος. Πρῶτεροι ἐπήλθετε, ὡς ἀκρις ἦτε. *Δάμαλις καλὴ, κεκαλλωπισμένη, καλλίστη Αἴγυπτος, ἀπόσπασμα ἀπὸ βορρᾶ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν. Κατὰ μὲν τὸ Ἑλληνικὸν δῆλον ὃ λέγει, ὅτι Ἡ ἰσχυρὰ καὶ κεκαλλωπισμένη αἰχμάλωτος ἀπαχθήσεται ὑπὸ Βαβυλωνίων. Ἔχει δὲ τίνα ἐναργεστέρην τὴν ἔννοιαν ὁ Ἑβραῖος. Ἀντὶ γὰρ τοῦ, Ἀπόσπασμα ἀπὸ βορρᾶ ἦξει ἐπ' αὐτήν, οὕτως ἔχει· Οἶστρος ἦξει ἐπὶ σέ. Εἶδος δὲ τοῦτο ἐστὶ ζώου πλῆττοντος βοῦς, καὶ εἰς μανίαν ἄγοντος. Ἐπειδὴ τοίνυν δαμάλει παρείκασε τὴν Αἴγυπτον σφόδρα γενναῖα

καὶ ἐπιτερπεῖ, οἷστρω παρείκασε τὸν Βαβυλώνιον, ἵνα δείξῃ τὸ ἀσθενὲς τῆς Αἰγύπτου, ἵνα εἴπῃ· Σὺ ἢ δοκοῦσα πολλὴν τὴν ἰσχὺν περιβεβλήσθαι, ὑπὸ τῶν νομιζομένων ἀσθενῶν καθαιρεθήσῃ τὴν ἰσχύν. Διότι καὶ αὐτοί. Καὶ γὰρ τοῦτο φησι· Πόθεν οὖν ἢ ἦττα; ἢ δηλονότι παρὰ Θεοῦ· ὅτι τοσοῦτοι ὄντες ὡς ἀκρις εἰς πλῆθος, ἠττήθητε. Φωνὴ αὐτῶν ὡς ὄφεις. Τουτέστιν, ὀδυρόμενοι καὶ θρηνοῦντες. Ὅτι ἐν ἄμμω. Τουτέστιν οὐ βεβαίως. Ἐκκόψουσι τὸν δρυμὸν αὐτῆς. Ὅρας παράδοξον τὴν ἦτταν, καὶ παρὰ προσδοκίαν τὴν νίκην· Μὴ φοβοῦ, ὅτι ἐπανάξω σε; λανθανόντως αὐτοῖς προλέγει, καὶ καλῶς, Μὴ φοβοῦ, ἐπειδὴ πλησίον ἦν. *Ἴδου ἐγὼ ἐκδικῶ τὸν Ἄμμων αὐτῆς, καὶ ἐπὶ Φαραῶ, καὶ ἐπὶ Αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς αὐτῆς, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀμμωνῖται ὑπόσπονδοι ἦσαν Αἰγυπτίοις· ἐθάρρουν δὲ αὐτῶν σφόδρα τῇ συμμαχίᾳ, καὶ διὰ τιμῆς πάντα τὰ λοιπὰ ἔθνη ἐτύγγανον τῷ Αἰγυπτίῳ· διὰ τοῦτο τοίνυν τῆς Ἀμμων ἐμνημόνευσεν.

ΚΕΦΑΛ. ΜΖ΄

Καὶ ἀφανιῶ τὴν Τύρον. Οὐδὲ γενομένων τῶν πραγμάτων διασώζεις; Ταῦτα ἀπήγγειλεν, ἵνα πιστώσῃται καὶ τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν τῶν εἰδώλων ἀπώλειαν. 64.1025 *Ὅτι ἐξολοθρεύσει Κύριος τοὺς Ἄλλοφύλους, τοὺς καταλοίπους τῶν νήσων καὶ Καππαδοκίας. Ἦτοι ἴσ. οὕτως τῆς παραλίου νήσους καλεῖ, καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν νήσων αὐτόθι κατώκησαν πολεμούμενοι, ἐλόντες τοὺς ἤδη πρότερον κατοικοῦντας αὐτόθι· ἐμμείναντες δὲ τῷ τόπῳ. Καὶ Καππαδοκίας δὲ λέγει, ὡς νενικηκότων τούτων, καὶ ἐλομένων αὐτόθι κατοικεῖν. Οὕτω γὰρ καὶ δι' ἐτέρου προφήτου λέγει· Τοὺς Ἄλλοφύλους ἀπὸ Καππαδοκίας ἤγαγον. Ἦκει φαλάκρωμα ἐπὶ Γάζαν· ἀπερρίφη Ἀσκάλων, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐν Ἀκίμ. Ἴνα εἴπῃ, πάντες οἱ ἰσχυροί. Πῶς ἡσυχάσει; Πόρθησιν μὲν τῆς Ἰδουμαίας προλέγει ὁ προφήτης· τὴν δὲ αὐτὴν φησι καὶ Θαιμάν, ἥτις ἐστὶ χώρα τοῦ Ἡσαῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΜΗ΄

*Ἀνεπαύσατο Μωάβ ἐκ παιδίου, καὶ πεποιθὼς ἦν ἐπὶ τῇ δόξῃ αὐτοῦ. Ὅτι διὰ παντὸς ἀπήλαυσεν εὐθηνίας, καὶ ἡσυχίας, καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα ἔπαθε, τῇ εὐπαθείᾳ πρὸς οὐδὲν δέον χρησάμενος. *Τὸ ἀπροσδόκητον κακὸν ἠβουλήθη παραστῆσαι. Βούλεται γὰρ εἰπεῖν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς μέχρι τοῦ νῦν πέπονθεν οὐδὲν, οὐχ ὅτι καὶ ἤδη παρὰ τοῦ Συναχειρίμ οὐχ ἐάλω· ἢ γὰρ οὐχ ἠττήθη ἐν πολέμοις. Τὰ γὰρ τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαίου κατὰ τῆς Μωαβίτιδος, ἐξήλθεν ἐπὶ τοῦ Συναχειρίμ· ἀλλὰ βούλεται κατὰ σύγκρισιν τῶν παρόντων μηδὲν αὐτὴν πεπονθέναί· οὐδὲ γὰρ ἐνεδέχετο παντάπασιν ἀλύπως αὐτὴν διαγαγεῖν. Ἦ βούλεται σημαίνει τὸ χρόνιον τῆς ἀνέσεως· οὐδὲ γὰρ ὀλίγος ἀριθμὸς ἐτῶν ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Ἐζεκίου, ἐφ' οὗπερ καὶ πέρασ τὰ κατὰ τὸν Συναχειρίμ ἔλαβε, μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς ἐσχάτης Ἱεροσολύμων, καὶ τῆς κατὰ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν ἀνόδου τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, μηνύει τὰ ἐπαγόμενα. Καὶ οὐκ ἐνέχεεν ἐξ ἀγγείου εἰς ἀγγεῖον, καὶ εἰς ἀποικισμὸν οὐκ ὦχῆσατο· διὰ τοῦτο ἔσται γεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, καὶ ὁσμὴ αὐτοῦ οὐκ ἐξέλιπεν. Παραδείγματι ἐχρήσατο, ἵνα αὐτοῦ τῆς ἀνέσεως τὸν χρόνον σημάνῃ· ὡς γὰρ οἶνος, φησὶ, βληθεὶς εἰς ἀγγεῖον ἐπὶ πλείστον χρόνον φυλαττόμενος, καὶ μὴ μεταβαλλόμενος, τὴν μὲν τρύγα καθίστησιν εἰς τὸν τοῦ ἀγγείου πυθμένα, εὐώδης δὲ γίνεται καὶ ἡδὺς πρὸς πότον· οὕτω, φησὶ, γέγονε καὶ ὁ Μωάβ· ἀνείθη ἐπὶ πολλῷ τῷ χρόνῳ καὶ ἔχει τὴν οἰκειάν σύστασιν,

καὶ περίφημος ἐπὶ τῇ εὐκοσμίᾳ γεγένηται, ἀλλ' οὐτιγὲ εἰς τέλος διαμενεῖ, δίκην δὲ δώσει τοῦ Θεοῦ ἀποφηνάμενου. Καὶ ἐξαποστελῶ αὐτῷ κλίνοντας, καὶ κλινούσιν αὐτόν. Ὁ Ἑβραῖος, Ἰώντας, ἔχει· τῇ γὰρ μεταφορᾷ ἐπέμεινε· δήλη δὲ ἡ ἔννοια, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐρμηνείας 64.1028 *Κατάβηθι ἀπὸ δόξης. Τουτέστιν, ἀπὸ τοῦ ὕψους εἰς ἔδαφος. Καὶ κάθισον ἐν ὑγρασίᾳ καθημένη. Οὕτως οὐδαμῶθεν ἔσται παραμυθία. Ὅταν γὰρ ὁ Θεὸς ἐπάγη κακὰ, οὐ σώματος ἰσχύς, οὐ σοφία ψυχῆς, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ὠφελεῖ. Ἀνάγγειλον ἐν Ἀμών, ὅτι ὤλετο Μωάβ, καὶ κρίσις ἔρχεται ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ Μησῶρ, ἐπὶ Χηλὼν, καὶ ἐπὶ Ἀσά, καὶ τὰ ἐξῆς. Μισῶρ, τουτέστι, τῆς πεδιάδος. Χηλὼν δὲ καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις λέγει, ὡς ἐν τῇ πεδιάδι κειμένας. Κατεάχθη κέρας Μωάβ, καὶ τὸ ἐπίχειρον αὐτοῦ συνετρίβη, φησὶ Κύριος. Τουτέστι, τὰ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ὄπλα. *Οὐχὶ κατὰ τὸ ἰκανὸν αὐτοῦ, οὕτως καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ. Τουτέστιν, οὐκ ἀξίως τῆς φήμης ἔπραξαν. Ἰσχυρὰ μὲν γὰρ νενόμισται· ὥφθη δὲ ἀσθενὴς ἐν πολέμοις ἐπὶ Μωάβ. Πάντοθεν βοήσατε ἐπὶ ἄνδρας τοίχου κειράδας αὐχοῦ. Τὸ δὲ, Ἐπὶ ἄνδρας τοίχου, τουτέστι, τοὺς ἰσχυροὺς· τὸ δὲ, κειράδας αὐχοῦ, τουτέστι, κιθάρα μέλους. Ἴνα εἴπη, Καθέλετε αὐτὴν ἀξίαν θρήνων πεποιηκότες. Ἐπάγει γοῦν· Καὶ μέλος ἐρεῖ. Ἠρμήνευσε γὰρ τὸ, κειράδας αὐχοῦ, τουτέστιν, ὡσπερ ἐν κιθάρα, οὕτως πενθοῦσα ἐμμελῶς, ἀνακλαύσεται. Εἶτα προΐων πάλιν φησὶ· *Διὰ τοῦτο καρδία τοῦ Μωάβ, ὡσπερ αὐλοὶ βομβήσει καρδία μου ἐπ' ἀνθρώπους τοίχου κειράδας αὐχοῦ, ὡσπερ αὐλοὶ βομβήσει. Τουτέστι, περὶ τοὺς ἰσχυροὺς ἄνδρας, ὡσπερ μέλος κιθάρας ἢ αὐλῶν ἦχος γενήσεται τὸ πένθος. Ὁ δὲ Ἑβραῖος οὕτως ἔχει· Καὶ ἠχήσει πάλιν ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ ἔχοντος ἀντιβάσεις ἰσχυροῦς. Τοῖχον δὲ καλεῖ τὸν βασιλέα· ἀντιβάσεις δὲ τὸν λαόν. Ἐν ἐκατέρῳ δὲ σώζεται ἡ αὐτὴ ἔννοια. Ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἐξ Ἑσεβῶν, φλόξ ἐκ πόλεως Σιών, καὶ κατέφαγε ἀρχηγούς Μωάβ. Τούτοις τοῖς ῥητοῖς ἐχρήσατο Μωϋσῆς ἀθρόαν τότε τὴν ἀπώλειαν τῆς Μωάβ μηνύσας ἀπὸ τῶν τῆς Ἑσεβῶν οἰκούντων. Ἴνα τοίνυν εἴπη, ὅτι τὴν ὁμοίαν τιμωρίαν πείσεται καὶ νῦν, ἣν πάλαι ὑπέστη. Καὶ ἐξηρέυνησεν υἱοὺς Σαῶν. Ὁ Ἑβραῖος, καὶ ἐξήλειψε τοὺς κυρίους τῶν βωμῶν· ἀντὶ γὰρ τῶν βωμῶν, τὸ Σαῶν ἔφη· δέον γὰρ θεῖναι Βαμῶθ, βωμὸν σημαίνει. Οὕτω δὲ κεῖται καὶ παρὰ τῷ Ἑβραίῳ.

ΚΕΦΑΛ. ΜΘ΄.

Μὴ υἱοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν Ἰσραὴλ, ἢ παραλειψόμενος οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς; Τουτέστι, Μὴ οὐκ οἰκοῦνται τῷ Θεῷ; ἢ ἔρημοὶ εἰσι πάσης βοηθείας, ὅτι κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν οὕτως ἐπήρθησαν; Ἴνα δείξη Ἰουδαίοις, ὅτι διὰ τὰ κατ' αὐτὸν γενόμενα κακὰ τιμωρεῖται τὰ ἔθνη. Τί ἀγαλλιάσῃ ἐν τοῖς πεδίοις, ἐν Ἰακίμ; 64.1029 Ἰακίμ πόλις ἦν μεγίστη ἐν τῇ πεδιάδι κειμένη, ἣν ὄρημητῆριον κατὰ τῶν πολεμίων ἐκέκτηντο. Λέγει οὖν, ὅτι Μὴ θαρσεῖτε ἐπ' αὐτῇ, καταστρέφεται γάρ. Διέρρηξε τὰ πεδία σου. Τουτέστιν, οὐκ αὐτὴ μόνον ἀπώλετο, ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν ταῖς πεδιάσι κείμεναι μετ' αὐτῶν τῶν πεδίων, τῶν πολεμίων πάντα τὰ προσπεσόντα δηουμένων. *Ἐπὶ κατάρασιν τῆς Βοσῶρ ἐν μέσῳ μέρους αὐτῆς. Τὴν Βόστραν λέγει· ἢ γὰρ νῦν Ἀραβία, τότε Ἰδουμαία ἦν. Τὸ δὲ, Ἐν μέσῳ μέρους αὐτῆς, συνημμένας, ἔχει διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν μητρόπολιν. Ἴδου ὡς λέων ἀναβήσεται ἐκ μέσου τοῦ Ἰορδάνου εἰς τόπον Ἐθαμ, ὅτι ταχὺ ἐκδιώξω αὐτοὺς ἀπ' αὐτῆς. Τὸ Ἐθαμ ὀφείλει ἔχειν κατὰ τὸ Ἑβραϊκόν· σημαίνει δὲ τὸ ἰσχυρόν· βούλεται δὲ εἰπεῖν, ὅτι ὁ βάρβαρος καθάπερ λέων ἀναβάς, πορθήσει τὴν χώραν· τοῦ δὲ Ἰορδάνου ἐμνημόνευσεν, ὡς αὐτόθι μάλιστα τούτων τῶν θηρίων δεικνυμένων, καὶ ὄντων φοβερῶν. *Τῇ Κηδάρ βασιλίσει τῆς αὐλῆς ἣν ἐπάταξε Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς

Βαβυλῶνος. Λέγει κατὰ τῶν Σαρακηνῶν· οὕτως γὰρ ἔχει ἔθος ἢ θεία Γραφή καλεῖν τὸ ἔθνος τῷ τοῦ Κηδᾶρ ὀνόματι. Τὸ δὲ τῆ βασιλίση τῆς αὐλῆς, ὄνομά ἐστι πόλεως, ὃ κατὰ μὲν τὴν Ἑβραϊάν φωνὴν ἐκαλεῖτο Μελχέθ Ἀσῶρ, ὅπερ ἐρμηνεύων, ἐποίησε βασίλισσαν. Τὸ δὲ Ἀσῶρ αὐλὴν σημαίνει· ἴσως οὖν καὶ ὡς μητρόπολιν οὕτως ἐκάλουν τὴν πόλιν, ὡς τὰ πολλὰ γίνεσθαι φιλεῖ, ταύτην ἔλαχεν οὕσα τὴν ἐπωνυμίαν. Εἶτα μετὰ τοῦτο προφητεύει κατὰ τῆς Αἰλά. Φασὶ δὲ εἶναι Ἑλαμίτας, τοὺς νῦν καλουμένους Πέρσας.

ΚΕΦΑΛ. Ν΄.

Ἀναγγεῖλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι. Ὡσπερ παραδόξου πράγματος, καὶ οὕτως ἐκβάντος, τὰ προοίμια οὕτω ποιεῖται. Τὸ γὰρ εἰπεῖν, Μὴ κρύψητε, ὡς παρ' ἀξίαν αὐτῆς παθούσης, ἢ ὅτι καὶ οὐδεὶς αὐτῆς ἀγνοήσει τὰς συμφορὰς, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Φαραῶ πεποίηκεν ὁ Θεὸς, ἵνα ἐνδείξηται τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ γνωρίση τὸ δυνατόν αὐτοῦ, οὕτω καὶ τῆς πόλεως ταύτης τῆς Βαβυλῶνος. Ὁρᾷς αὐτὸν ὀλοκλήροις ταῖς πονηρίαις εἰς τὴν ὠφέλειαν τῶν λοιπῶν ἀποχρώμενον διὰ τὴν οἰκείαν εὐμηχανίαν. Κατησχύνθη Βῆλος. Δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἀνθρωπίνης ἀκολουθίας τὸ πρᾶγμα ἦν. Ἦν γὰρ πασῶν ἰσχυροτέρα, καὶ ἐν εὐπραγίᾳ διάγουσα. Οὐ τὸ τρυφερὸν ἐδυσώπησε τὸν Θεὸν, οὐκ ἄλλο οὐδέν. Καὶ καλῶς κατησχύνθη παρὰ προσδοκίαν ὑπὸ ἀναξίων. Παρεδόθη Μαιρωδάχ. Οἱ ἐλάττους αὐτῶν, καὶ εἰς τέλος αὐτοὺς ἀναλώσουσιν. Ἐν ταῖς ἡμέραις, 64.1032 Ὅρα αὐτοὺς οὐχὶ φεύγοντας, ἀλλὰ συντεταγμένους· τίνας ἔνεκεν κλαίοντες; ἐν τῷ καιρῷ τῶν εὐεργεσιῶν μάλιστα τῶν ἀμαρτημάτων αἰσθάνονται, ὅτι εἰς οὕτως ἡμερον καὶ φιλόανθρωπον Θεὸν ἐξύβρισαν, τὸν οὐκ ἀνεχόμενον εἰς τέλος αὐτοὺς ἀπολέσθαι, τὸν ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν ἐκδικίᾳ αὐτοὺς ἀναγαγόντα. Διαθήκη γὰρ αἰώνιος. Ὅρα πάλιν αὐτῶν ὡς καταστέλλει τὰ φρονήματα· ἵνα γὰρ τὴν ἐπάνοδον μὴ τοῖς οἰκείοις κατορθώμασι λογίσωνται, φησὶν ἐκ παλαιᾶς συνθήκης τοῦτο γεγονέναι. Πρόβατα ἀπολωλότα ἐγενήθη ὁ λαός μου. Ἴνα γὰρ μὴ λέγη τις, Τίνος ἔνεκεν ἀπώλεσας καὶ σώζεις; διὰ τὴν οἰκείαν ῥαθυμίαν ἀπώλοντο αὐτοὶ καὶ οἱ προστάται. Οὐκ οὖν ἐκείνους ἔδει δοῦναι δίκην, ἀλλὰ καὶ τούτους, ὥστε καὶ πείθεσθαι. Ἐπελάθοντο κοίτης αὐτῶν. Τοῦτο αὐτῶν ἔγκλημα, τὸ τῆς πατρίδος ἐπιλαθέσθαι. Πάντες οἱ εὐρίσκοντες αὐτούς. Ὅρα πῶς αὐτὸς φιλόανθρωπος ἄνωθεν εἰωθῶς αὐτοὺς εὐεργετεῖν, οἱ δὲ ἄδικοι. Τουτέστι, μὴ ἐμφιλοχωρεῖτε τῇ Βαβυλῶνι, ἐπειδὴ ἐναπέμειναν ἐκεῖ. Ἦ εἰ μὴ τοῦτο, ὡς δράκοντες, τουτέστι φοβεροὶ καὶ ἐπαχθεῖς. Ἐπ' ἀγαθὰ, ἐσχάτη. Ἀπὸ τοῦ τόπου φησὶν ἐσχάτην, ὅτι κατὰ πάντων ἐκράτησεν ἀναιροῦσα αὐτούς. Ἦ ὅτι τῷ Θεῷ ἡμαρτε· μάλιστα μὲν καὶ ἐκ τῆς προῤῥήσεως, ἔπειτα δὲ ἐκ τῆς ἀνόδου τῆς Ἰουδαϊκῆς τοῦτο δῆλον. Ὁ γὰρ τοὺς λαβόντας τὴν πόλιν ἀναπέσας τούτους ἀφῆναι μετὰ τοσαύτης τιμῆς, οὗτος καὶ τὴν νίκην εἰργάσατο, πανταχοῦ φησιν, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὴν παραδίδωσι. Ἀπὸ προσώπου μαχαίρας Ἑλληνικῆς. Εἰ μὴ γὰρ πεπλανημένον ἦν, οὐχ ἔάλω· τὴν γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως ἀσθενείαν ἐτείχιζεν ἢ τοῦ ποιμένος ἰσχύς. Πρόβατον ἦν, ἀλλ' ὑπὸ ποιμένι Θεῷ εἰ πρόβατον ἔμεινε καὶ καταπειθὲς, καὶ ὑπήκοον, οὐκ ἂν ἔπαθεν ἄπερ ἔπαθεν· οὐδὲ γὰρ ἐξ ἀσθενείας, ἀλλ' ἐκ τοῦ τῆς ποιμαντικῆς ἀπορῥαγῆναι προνοίας, ὑπέμεινεν ἄπερ ὑπέμεινεν. Λέοντες ἐξωσαν αὐτόν. Ὅρα, πῶς πανταχοῦ τὴν ἐπίτασιν τῆς τιμωρίας ἐγκαλεῖ. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει. Οὐκ εἶχες ἰκανὸν παράδειγμα; Οὐκ ἤκουες τί ἔλεγεν ἐκεῖνος; Καταλήψομαι τὴν οἰκουμένην ὡς νοσιάν καὶ ὡς καταλελειμμένα ὡὰ ἀρῶ. Τοῦτο γέγονε, καὶ τέλος ἔλαβεν· Εἶδες ὅτι ἐγὼ ἐκεῖνον παρέδωκα, πολλῶ μᾶλλον καὶ περὶ σαυτοῦ πείσθητι. Ζητήσουσι. Οὐκ εἶπεν, Ἐπειδὴ διωρθώσατο· ἀλλὰ, Ἐπειδὴ τῆς

οργῆς ἀπέστην ἐγώ. Οὐκ εἶπεν, ὅτι Ἔσται μὲν, οὐ τιμωρήσεται δὲ, ἀλλ', Οὐδὲ φανεῖται αὐτῇ· ἄρα τὰ ἀμαρτήματα αὐτὴν παρέδωκεν, οὐκ ἀσθένεια 64.1033 Πῶς συνεκλάσθη; Εἶδες πῶς παρέστησεν αὐτῆς τὴν ἰσχύν; πῶς τὴν πληγὴν τὴν ἀφόρητον; Εἶτα πανταχοῦ φησιν, Ὅτι τῷ Κυρίῳ ἀντέστη, ἡμαρτε· καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀμαρτίας, καθὼς ἐποίησε, ποιηθήσεται αὐτῇ. Ἀνταπόδοτε αὐτῇ. Καὶ τὴν μακροθυμίαν, ὅτι ἦκει ὁ καιρὸς αὐτῆς. Ὅστε καὶ τὸν καιρὸν ἀνέμεινε, καὶ οὐδὲν πλέον ἐγένετο. Τάδε λέγει Κύριος. Οὐκ ἠθέλησαν ἀπολυῖσαι αὐτούς. Ἡ τοῦτο φησιν, ὅτι οὐκ ἂν ἀπέλυσαν οὐσπερ κατεῖχον αὐτοπροαιρέτως, ἀλλ' ἀνθίσταντο τῷ Θεῷ, καθάπερ ὁ Αἰγύπτιος Φαραώ. Καθὼς κατέστρεψε. Τί οὖν, οὐ κατοικεῖται; Ὅσπερ οὖν τοῦτο τῆς ὑπερβολῆς, οὕτω καὶ ὅταν λέγη· Καθὼς ὤμοσα, ἐν τῷ ὕδατι τῷ ἐπὶ Νῶε ἐξ ὑπερβολῆς· εἶτα συνεχῶς ἐνδιατρίβει τοῖς αὐτοῖς λόγοις. Τίνος ἔνεκεν; Ἐπειδὴ ἄπιστον ἦν καὶ παράδοξον τὸ λεγόμενον, ὅτι Βαβυλῶν ἀλώσεται, ταχυτέρω κέχρηται τρόπῳ, ἐκτείνας τὴν ἄλωσιν αὐτῆς. Ἴδου λαὸς ἔρχεται ἀπὸ Βορρᾶ, καὶ ἔθνος μέγα, καὶ βασιλεῖς ἐξεγερθήσονται ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, τόξον καὶ ἐγχειρίδιον ἔχοντες. Τουτέστιν, ἀσπίδα· τοῦτο γὰρ ἐρμηνεύει τὸ ἐγχειρίδιον, τῷ περὶ τὸ ἐν τῇ χειρὶ φέρεσθαι. Ἴδου ὡς λέων ἀναβήσεται ἀπὸ φρυάγματος τοῦ Ἰορδάνου εἰς τόπον Ἐθάμ. Λέοντι παρείκασε τὸν Μῆδον. Τὸ δὲ, ἀπὸ φρυάγματος τοῦ Ἰορδάνου εἰς τόπον Ἐθάμ, ὡσανεὶ αὐτόθι τῶν λεόντων εἰωθότων φαίνεσθαι. Ἐθάμ δὲ πόλις ἐστὶν ὄμορος τοῦ Ἰορδάνου.

ΚΕΦΑΛ. ΝΑ΄.

Ποτήριον χρυσοῦν Βαβυλῶν. Εἰ ποτήριον χρυσοῦν ἐν χειρὶ Κυρίου, τίνος ἔνεκεν κολάζεται; Ὅτι μειζόνως ἐκόλασε, καὶ ἐτιμωρήσατο, ἄρα καὶ ἴσχυσε δι' ἐμοῦ. Καὶ δώσω σε εἰς ὄρος ἐμπεπυρισμένον. Τουτέστιν, ὡς κόνιν, ἵνα εἴπη· Ἰσχυρόν σε ὄντα εἰς οὐδὲν ἐργάσομαι. Ἔλαβε δὲ αὐτὸ ἐκ μεταφορᾶς τῶν καιομένων λίθων εἰς ἄσβεστον. Παραγγείλατε ἐπ' αὐτῇ βασιλείαις Ἀραράθ, παρ' ἐμοῦ. Καρδαουῖνους εἶναί φασι, καὶ τοῖς Ἀχαναζαίοις, τοὺς ἀπὸ Πόντου λέγει. Διώκων εἰς ἀπάντησιν διώκοντος διώζεται. Τουτέστι, φεύγων ἀπαντήσῃ πολεμίῳ, κἀκεῖνος διώζεται, ὥστε αὐτὸν ἀλῶναι. *Καὶ ἔσται Βαβυλῶν εἰς ἀφανισμόν, καὶ εἰς κατοικίαν δρακόντων, καὶ εἰς θήνας. Κατὰ μὲν τὸν Ἑλληνικὸν μηνύει ὅτι εἰς ἐρημίαν ἔσται ἀκανθώδη· θήνας γὰρ λέγει τὰς θάμνους. Ὁ δὲ Ἑβραῖος εἰς κοιλότητας ἐρμηνεύει. Θωδὸν γὰρ ἐστὶν ἡ κοιλότης, ὅπερ θήνας ἡρμηνεύσεν εἰς τὸν Ἑλληνικόν. 64.1036 Ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ὡς λέοντες ἐρεῦζονται οἱ νεανίσκοι αὐτῶν. Τινὲς μὲν ἐπὶ τῶν πληττομένων αὐτὸ ἔλαβον τῶν Βαβυλωνίων, ὡσανεὶ ἀναβοώντων ἀπὸ τῆς πληγῆς ἐξάκουστον, καθάπερ λέων βρύχων. Ἄμεινον δὲ ἐπὶ τῶν Μῆδων αὐτὸ λαβεῖν, ὡς φοβερῶν αὐτῶν ὄντων, τῷ τοῦ λέοντος παραδείγματι εἶωθε χρῆσθαι ἢ θεία Γραφή. * Πῶς ἐάλω Σισόχ; Ὄνομα βασιλέως εἶναί φασι τὸ Σισόχ, μηνύειν δὲ τοὺς Αἰθίοπας· ἐρμηνεύεσθαι δὲ ἀπὸ τοῦ Χοῦς, ἀφ' οὗ Αἰθίοπες γεγόνασιν· ὡς οὖν τούτων συμμαχούντων τῷ Βαβυλωνίῳ ἐν τῷ πρὸς τοὺς Μῆδους πολέμῳ, καὶ ἠττωμένων φασι τὸν προφήτην αὐτῶν μνημονεῦσαι. Καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὸν Βῆλ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ἐξοίσω ἃ κατέπιεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ συναχθήσεται ἔτι πρὸς αὐτὸν τὰ ἔθνη. Κατὰ μὲν τὰ πρὸς τὴν ἀκολουθίαν, ἐπὶ τῶν Βαβυλωνίων τοῦτ' ἔστιν ἐκλαβεῖν, ὅτι μετὰ τῶν εἰδώλων, καὶ πᾶσαν τὴν δυναστείαν αὐτῶν καθελῶ. Κατὰ δὲ τὸ ῥητὸν ὡς ἐπὶ τῶν εἰδώλων. Τινὲς δὲ οὕτως ἐνόησαν τὸ, Ἐξοίσω ἃ κατέπινε, τουτέστιν, Ἐξαρώ τὸ μαντεῖον τοῦ Βῆλ, ὥστε αὐτὸν τοῖς πᾶσιν εἶναι εὐκαταφρόνητον. Παραβολὴ ἐπὶ παραβολῇ. Τουτέστι, διήγημα ἐπὶ διήγημα, ἵνα εἴπη, Ἄλλεπάλληλα ἔσται

τὰ κακὰ τῆ βαβυλωνι *Ο λόγος ὃν ἐνετείλατο Κύριος Ἱερεμία τῷ προφήτῃ εἰπεῖν τῷ Σαρέα υἱῷ Νηρίου, ὅτε ἐπορεύετο παρὰ Σεδεκίου βασιλέως Ἰούδα εἰς Βαβυλῶνα, ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας, καὶ Σαρέας ἄρχων δώρων. Τουτέστιν, ὁ πρῶτος τῶν ἀποκομιζόντων τὰ δῶρα ἦν ὁ Σαρέας· λέγει δὲ τὰ δῶρα τὰ παρὰ Σεδεκίου ἀποστελλόμενα τῷ Ναβουχοδονόσορ, ἔνθα προστάττει αὐτῷ λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ διῆσαι λίθον ἐπ' αὐτὸ, καὶ ρίψαι εἰς τὸ μέσον τοῦ Εὐφράτου, μήνυμα τῆς ἀπωλείας τῆς Βαβυλῶνος. Ἴνα γὰρ μὴ νομισθῆ κατὰ χάριν ὑπὲρ τοῦ βαρβάρου λέγειν ἅπαντα, ἔτι ἀνθοῦντος τοῦ Ναβουχοδονόσορ τὴν κατὰ τῆς Βαβυλῶνος προφητείαν ἐποιήσατο, διὰ πάντων πιστούμενος τὸν Ἰσραὴλ, ὡς οὐ κολακεία τῶν πολεμίων προφητεύων λέγει τὰ κατὰ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐπὶ σωφρονισμῷ τῶν ὄντων. Τοῦτο τέλος τοῦ βιβλίου τοῦ προφήτου ἐπεσημήνατο, ὁ συνθεὶς τὰ τοῦ προφήτου ῥήματα, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα φασὶ ἐκ τῶν Βασιλείων μετενηνέχθαι, οὐδεμίαν ἀκολουθίαν ἔχοντα πρὸς τὴν τοῦ Ἱερεμίου προφητείαν.

ΚΕΦΑΛ. ΝΒ΄.

Καὶ ἐπορεύθησαν τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Ἄραβα. Τουτέστιν, ἐπὶ τὴν πεδιάδα ἔφυγον. Τοῦτο γὰρ μηνύει τὸ Ἄραβα. Καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ. Ὅρα βάρβαρον ἄνθρωπον, τὸ συνειδὸς ἔχοντα καθαρὸν, ἐπειδὴ μετὰ παρρησίας παρεγένετο τῆς τῶν ὄρκων. Οἱ δὲ τῆς δίκης κρατοῦντες οὐ παραιτοῦνται, καὶ τοῖς ὑποδεεστέροις διδόναι λόγον· οὕτως πανταχοῦ πολλὴ τοῖς ἀνθρώποις ἡ σπουδὴ τοῦ 64.1037 καλοῦ. Ἡβουλήθη δεῖξαι, ὡς οὐκ ἀδικεῖ. Καὶ ἀπάγει λοιπὸν αὐτὸν, παράδειγμα τοῖς μετὰ ταῦτα ἐσομένοις. Καὶ τὴν στεφάνην, καὶ τοὺς λέβητας. Στεφάνην λέγει τὸ καγκελωτὸν σχῆμα, τὸ περὶ τοὺς κίονας. Καὶ τὰ θυμιατήρια, καὶ τὸ σπονδεῖα. Σπονδεῖα λέγει φιάλας χρυσᾶς, δι' ὧν τὸν οἶνον ἔσπενδον, καὶ τὸ θυμίαμα ἐπέβαλλον τῷ πυρὶ, καὶ τὰς Ἀφῶθ, κρατῆρας λέγει, οἱ εἰσιν οἱ ποτηροπλύται, καὶ τὰς Μασμαρῶθ, τοὺς ῥαντιστήρας λέγει τοῦ αἵματος, καὶ τοὺς κυάθους, τὰ μικρὰ ξέστια λέγει, ἐν οἷς ἐλάμβανον τῶν μεγάλων ἀγγείων τὸν οἶνον. Καὶ τῶν στύλων τῶν δύο, καὶ τῆς θαλάσσης, ὧν ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Σολομῶν εἰς οἶκον Κυρίου. Εὐδὴλον ὡς προτιθέναι ταῦτα· φαίνεται γὰρ ἤδη ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τοῦ Σολομῶνος ἐπαρθέντα, ὥστε καὶ ἐπὶ λιθίνης βάσεως ἐστάναι τὸν λουτήρα, ὃν δὴ θάλασσαν προσηγόρευσεν ἡ Γραφή.